T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇAĞDAŞ ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNİN ESTETİK ÖLÇÜTLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ: TRT ÇOCUK DERGİSİ

NADİYE KAPLAN
20746013

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. ALİ FUAT ARICI

İSTANBUL
2023

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇAĞDAŞ ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNİN ESTETİK ÖLÇÜTLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ: TRT ÇOCUK DERGİSİ

NADİYE KAPLAN
20746013
ORCID NO: 0009-0009-1860-1705

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. ALİ FUAT ARICI

İSTANBUL
2023

Nadiye Kaplan tarafından hazırlanan "Çağdaş Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Estetik Ölçütler Bakımından İncelenmesi: TRT Çocuk Dergisi" başlıklı çalışma 22/05/2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Programına Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: **İmza**

Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı

Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Ahmet Güneyli

Doç. Dr. Talat Aytan

ÖZ

ÇAĞDAŞ ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNİN ESTETİK ÖLÇÜTLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ: TRT ÇOCUK DERGİSİ
Nadiye Kaplan
Nisan, 2023

Bu araştırmada çağdaş çocuk edebiyatı ürünlerinden olan TRT Çocuk Dergisi'ni estetik ölçütler doğrultusunda incelemek ve uygun olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Çocuk edebiyatı eserleri, çocuğun çok yönlü gelişimini desteklediğinden onlarla buluşturulacak ürünlerin de farklı nitelikler doğrultusunda yeterliliklerini sorgulayacak olan ölçütlere ihtiyacı vardır. Bu bakımdan çocuğun farklı özellikler ile zenginleştirilmiş ürünler ile karşılaşması oldukça değerlidir.
Estetik ölçütler alanın uzmanları tarafından farklı bir çalışmada ortaya konmuş nitelikli bir çocuk edebiyatı yapıtının taşıması gereken özellikleri bir araya toplayan kıstasların olduğu bir listeden meydana gelmiştir. Bu ölçütler çocuk edebiyatı eserlerinin hem fiziksel yapısını ele alan dış yapı özellikleri hem de konu, kurgu, dil gibi içyapı özelliklerini içerisinde barındıran zengin bir listeden oluşmaktadır. İncelemeye tabi tutulmuş olan TRT Çocuk Dergisi uzun yıllardır yayın hayatına devam eden içerisinde çocukların ilgilerini çekebilecek çeşitli etkinlikler, oyunlar ve görseller başta olmak üzere; röportaj, gezi yazısı ve bilgilendirici metinler dışında farklı türlerle de donatılmış olan bir dergidir. Araştırmaya derginin 2021 yılında çıkmış olan tüm sayıları dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda derginin 12 sayısı ölçütler öncülüğünde incelenmiştir. Araştırma süreci nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışmasıyla yürütülmüş ve elde edilen veriler ölçütlere göre sınıflandırılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgularla TRT Çocuk Dergisi'nin estetik ölçütlere uygun olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, estetik, TRT Çocuk Dergisi

ABSTRACT

EXAMINATION OF CONTEMPORARY CHILDREN'S LITERATURE WORKS IN TERMS OF AESTHETIC CRITERIA: TRT CHILDREN'S MAGAZINE

Nadiye Kaplan

April, 2023

In this research, it is aimed to examine TRT Children's Magazine, which is one of the contemporary children's literature products, in accordance with aesthetic criteria and to reveal whether it is appropriate. Since children's literature works support the multi-dimensional development of the child, the products that will be brought together with them also need criteria that will question their adequacy in terms of different qualities. In this respect, it is very valuable for the child to encounter products enriched with different features.

Aesthetic criteria consists of a list of criteria that brings together the characteristics that a qualified children's literature work should have, which were put forward in a different study by the experts of the field. These criteria consist of a rich list that includes both the external structure features that deal with the physical structure of children's literature works and the internal structure features such as subject, fiction and language. TRT Children's Magazine, which has been subject to review, has been published for many years, including various activities, games and visuals that may attract children's attention; It is a magazine equipped with different genres besides interviews, travel articles and informative texts. All issues of the journal published in 2021 were included in the study. In this direction, 12 issues of the journal were examined under the leadership of the criteria. The research process was carried out with a case study, which is one of the qualitative research methods, and the data obtained were classified according to the criteria. With the findings obtained as a result of the research, it has been determined that TRT Children's Journal is suitable for aesthetic criteria.

Key Words: Children's literature, aesthetics, TRT Children’s Magazine

ÖN SÖZ

Çocukların estetik açıdan yeterli ve gelişmiş eserlerle buluşturulması, sanatsal bakış açısına ulaşmaları ve duyarlılık kazanmaları bakımından oldukça değerlidir. Estetik ölçütler listesi bir çocuk edebiyatı yapıtının barındırması gerekli estetik unsurlardan oluşmaktadır. Dergiler de estetik bakımından zengin kaynaklar olduğundan önem arz etmektedir.

Yürütülen bu tez ile çağdaş çocuk edebiyatı ürünlerinden olan çocuk dergileri araştırmanın nesnesi olarak seçilmiş ve TRT Çocuk Dergisi estetik ölçütler doğrultusunda incelenmiştir.

Tez yazım sürecimin başlangıcından bitişine değin beni her zaman destekleyen, çalışmamı yürütmemi sağlayan ve yardımını esirgemeyen danışman hocam sayın Prof. Dr. Ali Fuat ARICI'ya teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yaşamımın her safhasında olduğu gibi bu döneminde de en büyük destekçim olan aileme teşekkür ederim. Çocuk edebiyatına yararlı olması dileğiyle…

İstanbul; Nisan, 2023 Nadiye Kaplan

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
ÖN SÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vi**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **ix**
RESİMLER LİSTESİ ..... **x**
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ ..... **xii**
KISALTMALAR ..... **xiii**
1.GİRİŞ **1**
1.1. Problem Durumu **1**
1.1.1. Problem Cümlesi 3
1.1.2. Alt Problemler 3
1.2. Araştırmanın Amacı **4**
1.3. Araştırmanın Önemi **4**
1.4. Sınırlılıklar **6**
1.5. Varsayımlar **6**
1.6. Tanımlar **7**
2. KURAMSAL ÇERÇEVE **8**
2.1. Çocuk Edebiyatı ve Özellikleri 8
2.2. Çocuk Edebiyatında Türler 12
2.2.1. Bilgilendirici Metinler 13
2.2.2. Hikâye Edici Metinler 22
2.2.3. Şiir Türündeki Metinler 28
2.3. Çocuk Edebiyatında Dergi 31
2.3.1. TRT Çocuk Dergisi 34
2.4. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde "Estetik" Kavramı 34
2.5. Estetik Ölçütler 38
2.6. İlgili Araştırmalar 47

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 50
3.1. Araştırmanın Deseni 50
3.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri 50
3.3. Veri Toplama Araçları 51
3.4. Verilerin Analizi 55
3.5. Araştırmanın Güvenirliği 55
4. BULGULAR VE YORUM 56
4.1. TRT Çocuk Dergisi "Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 56
4.2. TRT Çocuk Dergisi "Eserin Dili Güçlü Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 109
4.3. TRT Çocuk Dergisi "Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 132
4.4. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 154
4.5. TRT Çocuk Dergisi "Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 185
4.6. TRT Çocuk Dergisi "Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 219
4.7. TRT Çocuk Dergisi "Dil, Anlatım, Konu, Biçim Vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 243
4.8. TRT Çocuk Dergisi "Sanat Algısı Oluşturmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 244
4.9. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 252
4.10. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 255
4.11. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular 264
5. SONUÇ VE TARTIŞMA 265
5.1. Öneriler **276**
KAYNAKÇA 278
EKLER 287

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Metin Türleri Sınıflaması 12
Tablo 2: Dergiyi Oluşturan Bölümler 54
Tablo 3: Gelişim Düzeyinin Uygun Olma Ölçütüyle İlgili Bulgular 56
Tablo 4: Eserin Dili Güçlü Olmalı Ölçütü İle İlgili Bulgular 109
Tablo 5: Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı" Ölçütü ile İlgili Bulgular 132
Tablo 6: Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular 154
Tablo 7: Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı Ölçütü İle İlgili Bulgular 185
Tablo 8: Eser Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı" Ölçütü ile İlgili Bulgular 219
Tablo 9: Eser Dil, Anlatım, Konu, Biçim vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular 243
Tablo 10: Eser Sanat Algısı Oluşturmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular 244
Tablo 11: Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımalı Ölçütü İle İlgili Bulgular 252
Tablo 12: Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular 255
Tablo 13: Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular 264
Tablo 14: Estetik Ölçütlerin Alt Başlıklarının Bulunma Sayıları 268
Tablo 15: Estetik Ölçütlerin Dergilerde Yer Alma Oranları 270

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: "Eser Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı" Ölçütü 39
Şekil 2: Karenin İki Parçası 192

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: TRT Çocuk Dergisi Ekim 2021 Kapağı 51
Resim 2: TRT Çocuk Dergisi Kasım 2021 Kapağı 52
Resim 3: TRT Çocuk Dergisi Ocak 2021 Kapağı 186
Resim 4: Bardağın Kırılması 187
Resim 5: Kehribar 188
Resim 6: Rengârenk Lahana Deneyi 188
Resim 7: İcadın İncelenmesi 189
Resim 8: TRT Çocuk Dergisi Şubat 2021 Kapağı 190
Resim 9: Robotlar 190
Resim 10: Dolanma Hareketi 191
Resim 11: Kestane 192
Resim 12: Bulmaca Kulesi-Mert 192
Resim 13: TRT Çocuk Dergisi Mart 2021 Kapağı 193
Resim 14: Ay'ın Evreleri 194
Resim 15: Çanakkale Şehitler Abidesi 195
Resim 16: TRT Çocuk Dergisi Nisan 2021 Kapağı 196
Resim 17: Beştaş Oyunu 196
Resim 18: Matrakçı Nasuh-Minyatür 197
Resim 19: Mimoza Ağacı 197
Resim 20: TRT Çocuk Dergisi Mayıs 2021 Kapağı 198
Resim 21: Topraksız Tarım 198
Resim 22: Maddenin Hal Değişimi 199
Resim 23: Kaplumbağa Terbiyecisi Tablosu 199
Resim 24: Musiki Odası 200
Resim 25: TRT Çocuk Dergisi Haziran 2021 Kapağı 200
Resim 26: Elektrik Devresi 201
Resim 27: Tel Ali'nin Kelimeleri/Sesteş Kelimeler 202
Resim 28: Resim Sergisi 202
Resim 29: TRT Çocuk Dergisi Temmuz 2021 Kapağı 203
Resim 30: Hokka 203
Resim 31: Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili 204
Resim 32: Tel Ali'nin Kelimeleri-Nüfus 204
Resim 33: TRT Çocuk Dergisi Ağustos 2021 Kapağı 206
Resim 34: Mustafa Kemal ATATÜRK 206
Resim 35: Mikroskobik Canlılar 207
Resim 36: Milli ve Millet 208
Resim 37: TRT Çocuk Dergisi Eylül 2021 Kapağı 209
Resim 38: Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı 210
Resim 39: Tam Zamanı 210

Resim 40: Meraklı Dodo 211
Resim 41: TRT Çocuk Dergisi Ekim 2021 Kapağı 212
Resim 42: Afiş 213
Resim 43: Çini Yapımı 213
Resim 44: TRT Çocuk Dergisi Kasım 2021 Kapağı 214
Resim 45: Öğretmenler Günü Afişi 215
Resim 46: Hak 215
Resim 47: Lahana ve Ateşölçer 215
Resim 48: TRT Çocuk Dergisi Aralık 2021 Kapağı 216
Resim 49: Doğru Bakmaca 218

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Akıllı Kovan 187
Fotoğraf 2: Bern Saat Kulesi 188
Fotoğraf 3: Bulutsu 191
Fotoğraf 4: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı 194
Fotoğraf 5: Küçük Mürmür Yüzme Yarışına Katılıyor 195
Fotoğraf 6: Mardin 201
Fotoğraf 7: Nilüfer Çiçeği Yapımı 205
Fotoğraf 8: Yerebatan Sarnıcı 207
Fotoğraf 9: Hattat Karahisari'nin El Yazıları 208
Fotoğraf 10: Duvarsız Okul 209
Fotoğraf 11: Sekreteler Kuşu 211
Fotoğraf 12: Kuş Evleri 217
Fotoğraf 13: Sinema 217

KISALTMALAR

Çev.	:Çeviren
Ed.	:Editör
MEB	:Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	:Türk Dil Kurumu
TRT	:Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Vb.	:ve benzeri

1.GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Çocuk, kendine özgü bir hayal gücü ile donatılmış; bilişsel, fiziksel, kişisel ve dilsel gelişim süreçleri her yaşta farklılaşan bu sebeple de eğitsel açıdan nitelikli edebî ürünlere ihtiyaç duyan bir varlıktır. Gelişim alanlarında, hayal gücünü sınırlamayan, düşünce dünyasının gelişimini karşılayacak ürünlerin başını çocuk edebiyatı eserleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda her dönemde gelişim alanlarının farklılaşması nedeniyle çocuk edebiyatı ürünlerinin estetik bir bütünlük oluşturması oldukça önemlidir. Çünkü çocuk edebiyatı eserleri, bu alanları olumlu etkileyebilmekte, sanatsal duyarlılık kazandırmakta ve çocuğun çok yönlü gelişimine katkı sağlamaktadır.

Çocuk edebiyatı, kimi zaman resimler ve çizimler kimi zaman şiirler, tekerlemeler ve bilmeceler ile kimi zamansa oluşturduğu olay örgüsü, kahramanlar ve mekânlarla çocuğun merak, ilgi ve isteklerini karşılayacak ögeler ile donatılmış bir edebiyattan oluşur. Çocukluğun daha ilk dönemlerinden itibaren karşılaşacakları eserler, onların çok yönlü gelişimlerinde oldukça önemlidir. Çocuk edebiyatı roman, masal, hikâye, fabl ve şiir gibi çeşitli edebî türlerden oluşmaktadır. Çocuk, estetik açıdan güzel ve nitelikli bir metin ile karşılaştığında öncelikle eserin sanatsal değerinin farkına varacak ve düşünmeye başlayacaktır. Böylece kimi zaman okuduklarını ve gördükleri yorumlayacak kimi zamanda bunları sorgulayacak bazen ise eleştirecektir. Ona bu duyarlılığı sağlayacak olan öncelikle edebiyatın sanatsal yönünü unutmayan yani estetik özelliklerini yansıtan eserler olacaktır.

Günümüzde çocuk edebiyatı eserlerine çocukların ulaşma yolları oldukça çeşitlenmektedir. Basılı yazının hikâye, masal, roman kitapları, çeşitli alanlarda çıkarılan dergiler, elektronik ortamlardan erişebilecekleri e-kitaplar vb. alanlarda çocuklar birçok metinle buluşabilmektedir. Ancak burada önemli olan bu metinlerin çocukların yaş düzeylerine uygun ve estetik açıdan onu kuşatacak özellikte

olmasıdır. Bunların sağlanamaması çocuğun okuma süreci olumsuz etkileyecek ve nitelikli bir esere kıyasla alabileceği verimi düşürecektir.

Dergiler, birçok çocuk edebiyatı eserleriyle birlikte farklı metin türlerinin bir arada bulunduğu ve her sayfada çocuğun yeni bir durum ile karşılaşabileceği edebî ürünlerden oluşmaktadır. Çocuklar, dergiler sayesinde yaşadığı çevreyi ve dünyayı daha iyi tanıyabilmekte, toplumu için önemli olan günlerden ve olaylardan haberdar olabilmekte aynı zamanda değişik ülkeler ve bu ülkelerdeki insanları da tanıyabilmektedir. Bu anlamda çocukların farklı alanları keşfetmelerini sağlayacak hem görsel hem sözel olarak onları etkileyecek bir yayın türünü oluşturmaktadır. Günümüzde yayın hayatına devam eden farklı çocuk dergileri bulunmaktadır. Bunlardan biri de TRT Çocuk Dergisi'dir. TRT Çocuk Dergisi, çocuklar için aylık yayın yapan, içerisinde farklı metin türlerinin yer aldığı ve bölümlerinin devamlılığı yeni sayılarda sağlanan bir dergidir. Dergilerin sürekli devam eden bir yapıda olması ve okunan bir sayıdan sonra çıkacak olan yeni sayıda önceki sayıda yer alan bir bölüm ile ilgili bilgiler ya da kahramanın yaşadıklarının yer alması, çocuğun merak duygusunu güdüleyecektir. Böylece çocuk ilerleyen bölümler için artan merak duygusu ile yeni sayıyı okumaya istekli hâle gelecektir.

Dergilerin sahip olduğu özellikler bakımından çocuklar için uygun olması önemlidir. Bu sebeple estetik açıdan özenli ve sanatsal yönü üstün olacak bir düzende yapılandırılması gereklidir. Aytekin'e göre de (2016, 262) dergiler, çocuğun estetik duygu kazanmasını sağlamaktadır. Çocuğun estetik duygusu kazanması için dergilerin estetik açıdan önemsenmiş, sanatçı duyarlılığı ile oluşturulmuş sanatsal açıdan zengin olacak şekilde hazırlanması şarttır.

Dergiler çocuklar tarafından ilgiyle takip edilmektedir. Çocuklar için önemli olması, içerik açısından zengin oluşturulması, metin türü ve çeşitliliğinin diğer yayınlara oranla fazla olması estetik nitelikleri yönünden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Estetik olarak nitelikli yapılandırılmış bir eser ile çocuğun sanatsal açıdan diğer eserlere bakışı da geliştirilmiş olacaktır. Doğru ve çocuğa uygun oluşturulmuş bir eser ile çocuk farklı metinlere de kazanmış olduğu estetik duyarlılıkla bakabilecektir. Bir eseri estetik kılan nitelikleri kavrayacak ve böylece sanatsal açıdan gelişmiş eserleri seçebilecek yetileri edinmiş olacaktır. Bu becerileri kazanması ile sanata karşı duyarlı bir birey olarak yetişecektir.

Dergilerin, estetik bakımından çocuğun sanatsal duyarlılığının gelişimine ve edebiyat eserlerinin niteliklerine uygunluk göstermesi için öncelikle çocuğun gelişim alanlarını gözetecek şekilde oluşturulması gereklidir. Bu bağlamda dil yapısı olarak çocuğun ana dilini tanıyıp doğru ve güzel konuşma, okuma, yazma ve dinleme becerisine katkı sağlamakla birlikte, aynı zamanda metinlerinde yer alan kurgusu ile ona düşünme, açıklama, yorumlama yetileri kazandırmalıdır. Çocukların bu becerilere ulaşmasını sağlamak için ise merak etmesine yol açacak, dış yapısıyla dikkat çekecek estetik açıdan uyumlu görsel ve yazılarla oluşturulmuş, çocukta sanat algısı oluşturacak ve duyarlılık kazandıracak, sanatsal açıdan zengin, estetik şekilde yapılandırılmış sayfalara yer vermesi gerekmektedir. Estetik ölçütler listesi tüm bu gelişimleri destekleyecek bir çocuk edebiyatı eserinin taşıması gereken niteliklerden oluşmaktadır. Bu noktada belirtilen faydaları, estetik açıdan yetersiz ve belli ölçütlere dikkat edilmeden oluşturulan eserlerin sağlaması ise olanaksız görülmektedir.

Estetik bakıştan uzak bir eser, çocukların sanatsal gelişimini desteklemede de yetersiz kalmaktadır. Bu doğrultuda meydana getirilecek yeni eserlerin ve mevcut yapıtların estetik ölçütler bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesi oldukça önem kazanmaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinin niteliğini sorgulanmasında ve estetik açıdan değerlendirilmesinde belli ölçütlerin bulunması ve yazınların bu ölçütlere göre değerlendirilmesi çocukların edebiyatın sanatsal yönünü göz önünde bulundurulması edebî eserlerin sanatsal değerinin gözetilmesi bakımından oldukça değerlidir. Yapılan bu araştırma ile de tüm bunlar gözetilerek çocuk dergileri estetik ölçütler bakımından incelenmiş ve uygunluk durumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

TRT Çocuk Dergisi estetik ölçütler bakımından nasıldır?

1.1.2. Alt Problemler

Bu tezde metinler yerine dergiler incelendiği için Orhun'un (2019), doktora tezindeki ölçütlerde kullanılan dil, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda dergiye göre uyarlanmıştır. Bu tezde şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. TRT Çocuk Dergisi "Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalı" ölçütüne uygun mudur?
2. TRT Çocuk Dergisi "Eserin dili güçlü olmalı" ölçütüne uygun mudur?
3. TRT Çocuk Dergisi "Eserin konusu, kurgusu nitelikli olmalı" ölçütüne uygun mudur?
4. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Metinler çocuğa düşünme becerisi kazandırmalı" ölçütüne uygun mudur?
5. TRT Çocuk Dergisi "Dış yapı özellikleri bakımından nitelikli olmalı" ölçütüne uygun mudur?
6. TRT Çocuk Dergisi "Çocuğun dil becerilerinin geliştirilmesine destek olmalı" ölçütüne uygun mudur?
7. TRT Çocuk Dergisi "Dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olmalı" ölçütüne uygun mudur?
8. TRT Çocuk Dergisi "Sanat algısı oluşturmalı" ölçütüne uygun mudur?
9. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Eserler türüne özgü özellikler taşımalı" ölçütüne uygun mudur?
10. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Eserlerin öğretici yönü olmalı" ölçütüne uygun mudur?
11. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Eserler ideolojik söylemlerden uzak olmalı" ölçütüne uygun mudur?

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırma ile çağdaş çocuk edebiyatı eserlerinden çocuk dergileri inceleme nesnesi olarak seçilerek TRT Çocuk Dergisi'nin estetik ölçütler bakımından durumunun problem ve alt problemlere göre ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan bu araştırma ile çağdaş çocuk edebiyatı eserlerinin, estetik ölçütleri ne derecede karşılamış oldukları ortaya konulmaya çalışılmış ve bu bağlamda çocuk edebiyatında önemli bir yeri olan çocuk dergileri inceleme nesnesi olarak seçilmiştir.

Çocuk edebiyatı, çocuğun sahip olduğu özellikleri en iyi şekilde keşfedebileceği, hayal dünyalarını geliştirebileceği, düşünce zenginliği kazanabileceği ve aynı

zamanda yaşadığı hayatı ve çevresini tanıyabileceği bir yazının kapılarını aralamaktadır.

Günümüz çocukları, teknolojik gelişmelerin de etkisiyle yeni birçok metin ile buluşabilmektedir. Yaşadığımız döneme baktığımızda çocuk edebiyatı dergilerinin çeşitlenip sayılarının artmakta olduğunu görülmektedir. Farklı niteliklere sahip olmakla beraber çocukların yaş gruplarına, gelişim özelliklerine ve ilgilerine uygun çeşitli dergiler yayımlanmaktadır. Çocukların nitelikli çocuk dergileriyle buluşması elbette ki bu dergilerin incelenmesi ile ortaya konacaktır. Birçok araştırmacı farklı dergileri araştırmasının nesnesi konumuna getirmiş ve çeşitli yönlerden bunları incelemiştir. Bu incelemelerin kapsamını ise genellikle çocuk edebiyatı ilkeleri oluşturmaktadır. Yapılan bu araştırma ise estetik ölçütler bağlamında inceleme yapması noktasında diğer araştırmalardan ayrılmaktadır.

Çocukların dergi ile buluşması onların okuma alışkanlığı kazanmasında da oldukça önemlidir. Çünkü dergiler tekrar eden ve devamlılığı olan sayılardan meydana gelmektedir. Edindiği bir derginin çocukta olumlu duygular oluşturması ve okuduğu metinlerin estetik haz uyandırması çocuğun okuma eylemini sürekli kılmasını sağlayacaktır. Bu sebeple dergilerin gerek içerik özellikleri gerek dış yapısı çocuk edebiyatının gereklerine uygun ve estetik bakımdan edebî sanat değerini yansıtacak niteliklere sahip olmalıdır.

Estetik ölçütler, çocuk edebiyatı eserlerinin sahip olması gereken tüm noktaları içermekte ve eserlerin sanatsal ve edebî değerini ortaya koymada önemli kıstas basamaklarından oluşmaktadır. Bu sebeple çocuk dergileri de estetik ölçütlerin çocuk edebiyatı eserlerinin incelenmesinde gerekli özellikleri bir arada bulundurması sebebiyle dergilerin niteliğini ortaya koymada önemlidir.

İncelemek için seçilen ve günümüzde yayın hayatına devam eden TRT Çocuk Dergisi, içeriğindeki yazılar ile çocuğun dergiyi takibini sürekli kılmakta ve devamlı bir okur olmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda uzun süredir yayın hayatına devam etmektedir. Bu anlamda derginin estetik ölçütler bakımından incelenmesi çocukların karşılaşacakları yazılı ve görsel ögelerin sanatsal niteliğini tespit etmede önem arz etmektedir.

Dergide farklı birçok metin türü yer almaktadır. Bunların incelenmesi estetik ölçütlerin farklı türlerde ne durumda olduğunu görmeyi de sağlayacaktır.

Yapılan bu çalışma estetik konusunun daha önce çocuk dergileri bağlamında incelenmemesi ve çocuk dergilerinin estetik ölçütler açısından değerlendirilmesi noktasında önem kazanmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma şu maddeler ile sınırlandırılmıştır:

1. Bu araştırma TRT Çocuk Dergisi'nin 2021 yılının ocak ayından aralık ayına kadar çıkarmış olduğu toplamda 12 sayısından oluşmaktadır.
2. Araştırmada incelenen dergiler bir bütün olarak değerlendirilmiş ve ölçütlerdeki tüm maddeler incelenmiştir.
3. Araştırmada ölçüt olarak "Estetik Ölçütler" listesindeki maddeler dergi içeriğine uygun hâle getirilerek kullanılmıştır.

1.5. Varsayımlar

Yapılan araştırma TRT Çocuk Dergisi'nin inceleme nesnesi olarak kabul edilen 2021 yılına ait sayılarının önceden belirlenmiş olan "Estetik Ölçütler"e göre incelenmeye uygun kapsamda ve yeterlilikte olduğu varsayılmıştır. Bu sayıltı doğrultusunda çalışma gerçekleştirilmiştir.

1.6. Tanımlar

Çocuk: Anne karnında ya da bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan (Püsküllüoğlu, 2012, 491).

Çocuk edebiyatı: Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşılayan, eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını (TDK, 2011, 557).

Estetik: Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat(TDK, 2011, 821).

Dergi: Siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, bülten, mecmua (TDK, 2011, 635).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmaya ilişkin kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Çocuk Edebiyatı ve Özellikleri

Çocuk edebiyatı, oluşumunu "çocuk" varlığı üzerinde inşa etmiş bu varlığın kendine has niteliklerine uygun olarak meydana getirilmiş ve çocuk dünyasının gereklerine uygun şekilde yapılandırılan eserleri kapsayan bir edebiyattır. Bu edebiyatı oluşturan unsurların pek çok özelliği onu genel anlamda bir yetişkine hitap eden yazından ayırmaktadır. Bu ayrımı gerekli kılan ögenin "çocuk" olması bu edebiyatının en önemli ayrım noktasını oluşturmaktadır.

Arıcı'ya (2018,1) göre çocuk, "Kendine has birtakım gelişimsel özellikler gösteren, kendi ilgi alanı ve algılarına göre tepkiler veren bu süreçte merak, keşif ve öğrenmeye açık olan bir varlıktır." şeklinde tanımlanmaktadır.

Çocuğu yetişkinden ayıran özelliklerinin bulunması ve belirtildiği gibi öğrenmeye açık bir varlık olması sebebiyle yetişkin bireyleri hedefleyen edebiyat eserleri ile çocuklar için yazılan eserlerin farklı olmasını gerekli kılmaktadır. Çocuğun karşılaştırılacağı her eser, ona yeni bir alan oluşturmakta dolayısıyla da iyi ya da kötü yeni bir bilgi, davranış ya da duygu kazanmasını sağlamaktadır. Bu noktada edebiyata büyük görevler düşmektedir.

Güzel ve Torun (2017, 25) edebiyat teriminin Arapça "edep" kökünden türemiş bir sözcük olduğunu belirtmiş ve bu sözcüğün tanımlardan birini "… gönülden kopan duyguları aynı güzellikle başkalarına duyurabilmek" şeklide açıklanmıştır. Macit ve Soldan'a (2013, 9) göre sanatta estetiklik ve orijinallik esas noktayı oluşturmaktadır. Bir sanat dalı olarak edebiyatı ise: "edebiyat sanatı; duygu, düşünce ve hayallerin, olayların ve eşyanın ve diğer unsurların, estetik haz uyandıracak tarzda ve özgün bir biçimde sözcüklerle ifade edilmesine dayanır." şeklinde açıklar.

Çocuk edebiyatı da elbette ki edebiyatın sanatsal niteliklerinden ve estetik bakış açısından ödün vermeden meydana gelmektedir. Ancak onu özel kılan yanın çocuk

üzerine yoğunlaşması, sanatsal ya da estetik yönlerden zayıflığını ya da eksikliğini göstermemektedir. Aksine çocuk edebiyatı, tıpkı yetişkinleri hedefleyen edebiyat eserleri gibi gerek içerik gerekse dış yapı özellikleriyle edebiyat eserlerinin özelliklerini taşıyan eserlerden oluşmaktadır.

Edebiyat, hayatın gerçekleri ile sanatçı duyarlılığının birleşmesi sonucunda meydana gelmektedir. Bu oluşumda sanatçı bireylerin yaşamındaki gerçekliği, duyguları, özellikleri, eylemleri gibi tüm noktaları kendine özgü bir gerçeklikle oluşturmaktadır (Sever, 2015, 31).

Kabaklı'ya (2008, 24) göre"Güzel bir üslupla meydana getirilmiş sözlü ve yazılı eserlere edebi eser denir." Kabaklı aynı zamanda edebiyatı güzel sanatlar içerisinde ifade gücü ve etkisi bakımından en geniş olan sanat şeklinde açıklamıştır. Sarıyüce'ye (2012, 14) göre de edebiyat ve eğitimin işlev bakımından aynı etkileri bulunmaktadır. Birey bir edebiyat eserini okurken şu becerileri de gelişmiş olur: "Konuşma, düşünme, eleştirme, değer biçme, ilişkileri anlama." Aynı zamanda edebiyat ile birlikte; ana dili öğretimi gerçekleştirilir, insanlar arasındaki olumlu duygular gelişir, insanın duygu dünyasındaki duyarlıkları geliştirir, bireylerin kişilik gelişimini destekler ve boş zamanların verimli geçirilmesini sağlar.

Edebiyat; bireyin duygu ve düşünce dünyasının inşasında estetik açıdan duyarlı ürünleri meydana getirmektedir. Sanatsal nitelikli ürünler, çocuk dünyasının da önemli bir nesnesi konumundadır. Bu sebeple çocukların gelişim özelliklerine uygun bir yazın olan çocuk edebiyatı oluşturulmuştur. Çocuk edebiyatı tanımlarından biri de "Çocuk edebiyatı çocukları eğlendirmek ya da eğitmek amacıyla üretilmiş yapıtların oluşturduğu edebiyat" (AnaBritannica, 2004, 496) şekildedir.

Gökşen (1966, 9-10), çocuk edebiyatının başlangıcı ve ilk çocuk edebiyatı ürünlerine ilişkin şu bilgileri vermektedir:

Çocuk edebiyatının başlangıcı Tanzimat Dönemi'dir. Bu başlangıç öncesinde çocuklar için yararlanılan kaynakları ise sözlü edebiyat ürünleri (tekerleme, bilmece, masal, efsane, destan vb.) oluşturmaktadır. Edebiyatımızda çocuk ile ilgili, çocuğun konu edildiği eserler olmakla birlikte çocuk edebiyatı eserleri kabul edilebilen ilk eser 1859 yılında Kayserili Doktor Rüştü'nün kaleme aldığı ilk Türk alfabesi kabul edilen "Nuhbetül Etfal" (Çocukların En Seçkini) adlı eserdir. Bu eserde çocuklar için

bazı hikâye ve fabl çevirileri yer almaktadır. Bunun dışında gerçek ilk eser 1869'da yayına başlayan Mümeyyiz adlı çocuk gazetesidir. Sınar (2006, 175) çocuk edebiyatının kapsamını şu şekilde açıklar:

> "Çocuk edebiyatı, iki yaştan başlayarak ergenlik dönemine kadar geçen süreçte çocukların hayat tecrübeleri, ilgi, ihtiyaç, gelişim ve algılama düzeylerine uygun olan bütün nitelikli (estetik ve edebî) metinleri kapsar. Bu metinler içinde bilmece, tekerleme, destan, efsane, masal, şiir, hikâye, roman, anı, biyografi, mektup, gezi yazısı, deneme, sohbet, makale, tiyatro, gazete ve dergiler yer alır."

Her ne kadar çocuk edebiyatı için yaş sınırlamaları (14-15 yaşını geçmemiş bireyler) yapılsa da bu sınırlamanın kesin ve net olduğu söylenemez. Çünkü bazı çocuklar hızlı gelişim göstermeleri ile birlikte yetişkin edebiyatının ürünlerini okuyabilmekte kimi yetişkinler ise çocuk edebiyatı eserlerini okumaktan hoşlanabilmektedir. Bu sebeple çocuk edebiyatı eserleri yetişkin bireylerinde okuyabileceği eserlerden oluşmakta ve yetişkinlerin edebiyatından bağımsız edebî, estetik ve biçimsel özelliklere sahip olan bir edebiyat türünü meydana getirmektedir (AnaBritannica, 2004, 496-497)

Çocuk edebiyatı eserlerinde yetişkin edebiyatı eserlerinden ayıran birtakım özellikler vardır. Bu özellikler hedeflenen kitlenin sahip olduğu nitelikler ile ilgilidir. Lukens, Smith ve Coffel (2021, 6-7) çocuk edebiyatının yetişkinler için kaleme alınan edebiyattan farklı olduğunu ancak çocuk edebiyatının, yetişkin edebiyatında bulunan karmaşıklık, tını, iç görü, zekâ ve sanatsallık gibi unsurları barındırabileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte çocuk edebiyatında "çift anlamlılık" olduğu bu durumun onu yetişkin edebiyatından ayrı kıldığını söylerler. Çift anlamlılığı ise iki şekilde açıklarlar: İlk durumu "ikili okur" kitlesine sahip olmasına bağlamaktadırlar. İkili okur ise birincisi çocuğa okuyacaklarını temin eden yetişkin ikincisi ise okuyacak olan çocuktan oluşmaktadır. Yine çift anlamlılığı meydana getiren bir diğer durum ise yazar ve okurun yetişkin edebiyatında olduğu gibi aynı yaşta ve seviyede bireyler olmamasıdır. Çocuk edebiyatı eserleri yetişkin yazar tarafından çocukların dünyalarına uyumlu şekilde oluşturulmaktadır.

Çocuk edebiyatı eserlerinin belirtildiği gibi hedeflediği kitlenin yaş seviyesinde bireyler tarafından oluşturulamaması, çocuk edebiyatı yazarlarının edebiyatın niteliklerini bilen kişiler olmalarıyla birlikte, çocuk dünyasına oldukça hâkim,

onların gelişim dönemi özelliklerinin ve düşünce sistemlerinin nasıl işlediğini bilen bireyler olmasını gerektirmektedir.

Aytekin (2016,12-14)'e göre çocuk edebiyatı için çocuğun yaş seviyelerine göre sınıflandırılan Bebeklik Dönemi (0-2 yaş), İlk Çocukluk Dönemi (2-7 yaş), Somut İşlemeler Dönemi (7-11 yaş) ve Soyut İşlemler Dönemi (11-16 yaş) evreleri önem arz etmektedir. Bu dönemler kendi içinde incelendiğinde çocukların dil gelişimleri farklılaştığı ve ihtiyaçlarının çeşitlilik gösterdiği bilinmektedir. Bu sebeple çocuklara bu evrelerde dil gelişimlerine katkı sunacak kitaplarla buluşturmak önemlidir.

Sever (2017), çocuk kitaplarının çocukların farklı gelişim süreçlerine etki ettiğini belirtmiş ve bu gelişim süreçlerini "Dil Gelişimi", "Bilişsel Gelişim", "Kişilik Gelişimi" ve "Toplumsal Gelişim" olmak üzere sınıflamıştır. Çocukların gelişim süreçleri okulöncesi ve ilköğretim dönemlerinde farklılıklar göstermektedir. Çocuğun dilsel becerileri, zihinsel faaliyetleri, kişilik özelliklerindeki gelişmeler, toplumsal alanda ise davranışları ve insanlarla iletişimleri değişmekte bu bağlamda da çocuklarla yapılacak uygulamalar ve okutulacak kitaplar önem kazanmaktadır.

Çocuğun bilişsel gelişimi açısından edebiyat oldukça önemlidir. Edebiyat ile birlikte, çocukta zekâ, hayal gücü ve aynı zamanda akıl yürütme becerileri olumlu etkilenmektedir (Şimşek, 2014, 16).

Sarıyüce, (2012, 25-28), çocuk kitaplarının seçilmesinde dikkat edilmesi gereken özellikleri iki ana başlık altında ele almıştır:

Fiziksel Özellikler:

1. Boyut ve Forma
2. Kâğıt
3. Cilt
4. Resim

İçerik Özellikleri:

1. Konu
2. Plan
3. Dil

Çocuk edebiyatı eserleri hem dış yapısı hem de içerik özellikleri ile bir bütün oluşturmaktadır. Tüm bu nitelikleriyle çocuk edebiyatı eserlerinin farklı gelişim alanlarını desteklemesi, sanat duyarlılığı kazandırması bakımından oldukça önemli olduğu görülmektedir.

2.2. Çocuk Edebiyatında Türler

”Metin, bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine göre yerleştirildiği yapılardır.” (Güneş, 2013, 2)”. Metin türleri; bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler ve şiir olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Metinler türleri ve sınıf düzeylerine göre şu şekilde sınıflandırılmıştır (MEB, 2019, 17):

TÜRLER	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER								
Anı		+	+	+	+	+	+	+
Biyografiler, Otobiyografiler							+	+
Blog						+	+	+
Dilekçe					+		+	+
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, afiş vb. karma içerikli metinler)		+	+	+	+	+	+	+
e-posta			+	+	+	+	+	+
Günlük		+	+	+			+	+
Haber Metni, Reklam		+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal		+	+	+				
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)		+	+	+	+	+	+	+
Gezi Yazısı						+	+	+
Makale/ Fıkra/Söyleşi/Deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)					+	+	+	+
Sosyal Medya Mesajları				+	+	+	+	+
HİKÂYE EDİCİ METİNLER								
Çizgi Roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal/Efsane/Destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi Fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+
Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
ŞİİR								
Mani/ Ninni	+	+	+	+				
Şarkı/ Türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme/Sayışmaca/ Bilmece	+	+	+	+				

Tablo 1: Metin Türleri Sınıflaması

2.2.1. Bilgilendirici Metinler

Anı

Anı, Sarıyüce (2012, 289) tarafından şöyle tanımlanmaktadır: "Anılar, yazarların, tanınmış kişilerin, devlet, bilim ve sanat adamlarının, hatta sıradan kişilerin yaşamlarının tümünde ya da bir bölümünde yaptıkları işleri, karşılaştıkları ilginç olayları, anlatan yazılardır." Anıların kalıcı olmasında içtenlik ve gerçeklik üzerine oluşturulmasıyla birlikte dil ve anlatımın büyük etkisi vardır (Arıcı ve Ungan, 2009, 15).

Özdemir (2014b, 219-292) anıların bilgilendirici bir tür olduğunu ve yazarın olayları aktarırken kendi bilgilerinden, deneyimlerinden, gözlemlerinden yani hayatındaki edinimlerden yararlandığını belirtmektedir. Arıcı ve Ungan (2009, 16) anılarda dilin yalın, duru ve içten, anlatılanların gelecek kuşaklar için öğretici aynı zamanda olayların da abartılmaması, ilgi çekici olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Göçer'e (2010, 359-360) göre çocuklara anı yazdırılarak kelime hazinelerinin zenginleştirilebilir anlatma becerileri ve yaratıcılıkları geliştirilebilir.

Biyografi-Otobiyografi

Biyografi genel anlamıyla önemli kişilerin hayat öykülerinin doğumdan ölüme değin önemli noktaları ile anlatıldığı kaleme alındığı yazılardan oluşan türler olarak bilinirler. Yelten ve Özkan (2002, 100) ise biyografiyi "Bir kimsenin başkası tarafından yazılan hayat hikayesi, tercüme-i hal." ve "Kişilerin yaşayışlarıyla ilgilenen edebiyat kolu, kişilerin hayatını ele alan yazı türü." olarak tanımlamaktadır.

Özdemir, (2014b, 294) biyografinin içerisinde yer alan bilgilerden olan hayatı anlatılan kişilerin bir şeyler başarmak için yaşadığı zorluklar, azim ve kararlılığı, yaptığı işi tercih etme nedenleri, büyüdüğü çevrenin özellikleri vb. noktaların okurlar tarafından ilgi çekici bulunduğunu belirtir.

Arıcı'ya (2018, 168-169) göre biyografiler, çocuğun geçmişte yaşayan önemli büyükleri hakkında bilgi edinmesini, onların yaşayışlarını görmelerini sağlayan metinlerdir. Biyografi sayesinde çocuklar, yaşam öyküsü anlatılan kişilerin de farklı özelliklere sahip olabileceğini, doğru ve yanlışlarının olabileceğini görerek hayattaki

değişik karakterlere sahip birbirinden farklı özellikleri olan insanları da öğrenmiş olur.

Otobiyografi, biyografiden farklı olarak kişinin kendi yaşamöyküsünü yazmasıdır. Lukens, Smith ve Coffel, (2021, 286) otobiyografiyi kişilerin kendi hayatlarını kaleme aldıkları bir tür olarak tanımlamakta ve bu türde aktarılanların yazarın bilincinden geçenlerden oluştuğundan tamamen nesnel olmadığını belirtirmektedir.

Özdemir (2014b, 296) biyografinin tüm özelliklerinin öz yaşam öyküsünde de yer aldığı ve anı türü ile benzerlikleri olsa da konu bakımından ayrıştıklarını belirtmektedir.

Blog

Elnara Valiyeva'nın tanımıyla blog, multimedya karakterli yazıların ters kronoloji yönde yayınlandığı, onlara yorum yapmak ve farklı sayfalarda okunmasını imkânı veren web sitesidir (Valiyeva, 2018, 279). Valiyeva, blogların iletişimi gerçekleştiren hizmet araçları olduğunu ve iletişim, kendini tanıtım, eğlence, sosyal iletişim, anılar, kendini geliştirme ve yansıtma, psikoterapi gibi farklı fonksiyonlarının olduğunu belirtmektedir (Valiyeva, 2018).

"Blog, internete bağlı her yerden, kolayca oluşturulabilen ve güncellenebilen, bir ya da daha fazla yöneticinin anında yazı yayımlamasına imkân sağlayan internet sayfalarıdır." (Richardson, 2006'dan aktaran Boyacı ve Güner, 2017, 41)

Çınar, (2014, 119-120) blogların başlangıç ve bitiş noktalarının çeşitlilik gösterebilmekle birlikte okurun tercihi neticesinde de son bulabileceğini yazılı edebiyatta olduğu gibi sınırlandırılamayacağını belirtir ve okuma sürecinin bir post ile sınırlı kalmakla birlikte başka bağlantılarla birlikte yeni bir metinle devam edebileceğini genişleyen bir metin yapısı olduğunu ifade etmektedir.

Dilekçe

Yelten ve Özkan' a (2002, 184) göre dilekçe, "Bir isteği bildirmek üzere resmî makamlara sunulan imzalı ve adresli, pullu veya pulsuz yazı, arzuhal" demektir. Ünal ve Altın, (2017, 747) dilekçelerin isteklerin, düşüncelerin iletilmesinde en sık tercih edilen resmî belgelerin başında geldiğini belirtmektedir. Ergene (2013,297-

298) dilekçelerin, bir sorunun giderilmesi ya da dileklerin belirtilmesini resmî olarak sağlayan belgeler olduğu söyler ve yazımı hakkında şu bilgileri verir:

> "Dilekçenin sunulduğu makam, kâğıdın üst orta bölümüne ilk harfleri ya da tüm harfleri büyük olarak yazılır. İlgili makamın bulunduğu yerleşim biriminin adı; makam adının altında, sağa yaslanmış olarak yer alır. Bu bölümün ardından gelen ana metin; uygun bir boşluktan sonra, çoğunlukla yazan kişiyi tanıtan kısa bir bilgilendirme cümlesiyle başlar. Bunu izleyen gelişme bölümünde, dilekçenin yazılış amacı; sonuç bölümünde ise isteğin ya da şikâyetin ne olduğu bildirilir. Metnin sonlandığı bu bölümde, dilek ya da şikâyetin sunumu genellikle üst makamlara yapıldığı için bir yazım geleneği olarak "gereğini arz ederim", "bilgilerinize arz ederim" gibi sözler kullanılır."

Efemera ve Broşür

Efemera, fatura, karne, bilet, kupon, davetiye, dekont, broşür gibi değişik şekillerden oluşan materyallerdir (Somer ve Keskin, 2012, 438). Efemeranın özellikleri ise şu şekildedir:

- Kısa süreli bir amaç için ve düzensiz olarak üretilirler,
- Acil kurumsal bir eylemi gerektirmezler,
- Biriktirilmek amacıyla üretilmezler,
- Çoğunlukla basılı, yazılı ve resimlidirler, ancak günümüzde elektronik de olabilmektedirler,
- Bir amaç için özel olarak üretilirler,
- Kısa ömürlüdürler ve devamları yoktur,
- Resmî ve gayri resmî olabilirler,
- Gerçek değerleri zamanla anlaşılır
- Genellikle konuya ilgi duyan koleksiyoncular tarafından koleksiyon malzemesi olarak değerlendirilirler,
- "Ivır zıvır" ürünler olarak görülüp küçümsenirler,
- Kütüphanecilik ve arşivcilik tekniği açısından değerlendirildiğinde, bilgi kurumlarının standart uygulama ilkelerine göre tasnif edil(e)mezler,
- Yararlılığı değişkendir,
- Birincil ya da ikincil kaynak olarak değer görürler,
- Dayanıksızdırlar,
- Genel bakış açısı dolayısıyla günlük yaşamın bölük pörçük (parçalar halindeki) dokümanlarıdırlar (Somer ve Keskin (2012, 444-445).

Broşür ise, kitapçık ya da risale anlamına gelmektedir (Yelten ve Özkan, 2002, 111). Özcan ve Şentürk (2017, 2) ise broşürü şu şekilde tanımlamaktadır:

> "Bir ürün ya da hizmeti tanıtmak amaçlı hazırlanan, açıklayıcı metinlerin olduğu, tanıtımı yapılacak olan ürüne ait görsellerin bulunduğu, dikkat çeken ve akılda kalıcı unsurlara sahip bir tanıtıcı bir materyaldir."

E-posta

E-posta, 3. sınıftan itibaren tüm ortaokul sınıf seviyelerinde yer alan bir metin türüdür (MEB, 2019, 17). E-posta hızlı ve ucuz olması, video, metin ve ses vb. dosyaların gönderilebilmesi, birden fazla kişiye ulaştırılabilmesi, alınan mesajların

sonrası için saklanılabilmesi, gelişen teknolojik aletler ile her an kullanılabilir olması, reklam ya da ilan yapılabilmesi gibi özellikleriyle yaygın olarak kullanılan bir iletişim yöntemi olmuştur (Akçay ve Çelik, 2017,167).

E-posta ile kurulan iletişimi etkili hâle getirebilmek için e-posta yazılırken gönderen, alıcı ve ileti gövdelerinin doldurulması, konu bölümünün yazılma amacına uygun ve öz bir şekilde olması bununla birlikte iletiler oluşturulurken aynı üslup kullanılması ve yazım kurallarına da dikkat edilmesi gerekmektedir (Akçay ve Çelik, 2017,168).

Günlük

Bir insanın gün içerisinde yaşadığı, kendisi için önemli olayları ya da durumları tarih belirterek kaleme aldığı metinlerdir. Sarıyüce (2012, 289) günlükleri "her gün ya da aralıklarla yazdığı kısa notlar ya da yazılar" olarak tanımlamaktadır. Arıcı (2018, 161) günlüklerin genellikle objektif bir şekilde yazılamayacağını belirtmektedir.

Günlük ile anı türü benzer özelliklere sahiptir. Bu özelliklerin başında yazarının yaşadıklarının yazıya aktarılması gelmektedir. Fakat anıların yazıya geçirilmeden unutulma olasılıklarının olması bakımından günlük anıya kıyasla daha gerçekçi bir türdür (Arıcı ve Ungan, 2009, 17).

Arıcı'ya (2018, 165) göre çocuklar için tercih edilecek günlüklerin onların seviyelerine uygun, ilgisini çekebilecek hareketli olaylardan oluşan, açık, samimi ve inandırıcı bir dile sahip olması gerekmektedir.

Haber Metni/ Reklam

Özkan, Tören ve Esin, (2013, 831) haberi "Yeni olmuş bir olayın ilk duyurusu, bir olay hakkında verilen veya alınan bilgidir." şeklinde tanımlamaktadır.

Dilidüzgün Ş. (2014, 90) "Hayata eleştirel bakabilme ve fikir sahibi olabilme gündemi takip edebilmek ile mümkündür, bu bağlamda haber metinleri çok sık karşılaşılan ve dil öğretiminde atlanmaması gereken bir metin türüdür." şeklinde haber metinlerinin önemini açıklamakta ve Türkçe öğretimi etkinliklerinde yer alması gerektiğini belirtmektedir.

Reklam ise sözlükte “Bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için denenen her türlü yol. Bu amaç için kullanılan yazı, resim, film vb.” olarak yer almaktadır (TDK, 2011,1972). Çınar ve Karahan’a (2009, 914) göre reklamlar, söz ustalığına ve sanatsal bir üsluba dayanmaktadır. Aynı zamanda reklamlarda bireyleri etkileme amacı güdüldüğünden dilin oldukça yaratıcı kullanıldığı ve edebî sanatlara yer verildiği ve bunun neticesinde de anlamın ve anlatımının güçlendiğini belirtmişlerdir.

Kartpostal

Yelten ve Özkan, (2002, 323) kartpostalı “Posta kartı, bir yüzü resimli diğer yüzü adres ve yazı için kullanılabilen kart.” şeklinde tanımlamaktadır.

Kartpostallar üzerlerinde yer alan görsel ögelere göre manzara kartları, tebrik kartları, tarihî kartlar ve sanatsal kartlar gibi çeşitlilik göstermektedir. Ancak kartpostallar, teknolojik gelişmelerle birlikte unutulur olmuştur (Sungur, 2011).

Kılavuzlar

Kılavuz “Yol, metot öğreten (kitap vb.).” şeklinde tanımlanmaktadır (Yelten ve Özkan, 2002, 336).

Kılavuz türlerinden biri olan kullanma kılavuzları, kapsamı geniş bir içerikten ve farklı bölümlerden oluşmaktadır. Kılavuzlarda ait olduğu ürünün kurulumu ve kullanışına ilişkin bilgiler, güvenlik ve olası sorun ve çözümleriyle ilgili bilgiler, görseller, şemalar, çizimler, talimatlar vb. ögeler yer almaktadır (Korkmaz, 2016).

Gezi Yazısı

Gezi yazısı en bilinen manasıyla gezip görülen yerlerin edebî bir dil ile anlatıldığı ve tasvir edildiği metinler olarak bilinmektedir. Özdemir’e (2014b, 293) göre gezi yazıları, anlatılan yerin yaşamda kolaylıkla karşılaşılamayacak değişik bir yer olması ve kişilerde bu yeri görme isteği uyandırması gibi özelliklere sahiptir. Tunagür’de (2021, 160) bu türün okunması ile çocukların anlatılan yerin tarihsel, kültürel ve coğrafi özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalarının onlarda o yere ilişkin bir merak duygusu geliştirebilmekte bunun sonucunda da görsel, işitsel ve aynı zamanda dil yetilerinin de gelişimi desteklenmektedir.

Arıcı ve Ungan (2009, 100-101) çocuklar için tercih edilen gezi yazılarınında kimi nitelikleri barındırması gerektiğini belirtmektedir. Bu özellikler şu şekilde sıralanmıştır:

- Gezi yazılarında anlatılanlar gözleme dayalı, gerçek bilgiler olmalıdır.
- Gezi yazılarında ele alınan yöre her yönüyle tanıtılmalıdır.(doğal özellikleri, tarihi ve coğrafi özellikler, sosyo-kültürel özellikleri vs.)
- Gezi yazılarında fotoğraflara yer verilmeli, ancak bu fotoğraflar anlatılan yerle bağlantılı olmak zorundadır.
- Gezi yazısının dili anlaşılır olmalıdır.
- Yabancı ülke insanlarının tutum ve davranışlarına yer verilirken yanıltıcı genellemelere gidilmemelidir. Bu çocuklarda ve gençlerde ön yargılara neden olabilir.
- Üzerinde durulan konular çocukların yaşantılarıyla ilgili olmalıdır.
- Çocuklar için yazılan gezi yazıları onların ilgileri dikkate alınarak yazılmalıdır.

Makale

Makale "Bir konu hakkında yazılan, açıklayıcı ve tanıtıcı niteliği olan gazete veya dergi yazısı." anlamına gelmektedir (Yelten ve Özkan, 2002, 369).

Makalelerde yazarın konu seçimi sanat, bilim, politika, teknik, kültür gibi farklı alanlardan oluşabilmektedir. Bir düşünce yazısı türü olan makaleler yazılırken giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer verilmeli sunulan fikirler dikkat çekici olmalı ve giriş kısmında açıkça okura sunulmalıdır. Fikirleri destekleyici bilgiler nesnel ve mantığa uygun olacak şekilde seçilmelidir (Özkan, Tören, Esin, 2013,806). Makale türünde sunulan bilgiler, doğruluğu kanıtlanabilecek delil ve ispatlara dayandırılabilmelidir (Aytaş, 2006).

Fıkra

Özdemir (2014b, 273) fıkrayı şöyle tanımlar:
"Fıkra ya da köşeyazısı, gazete ve dergilerin belirli sütun ya da köşelerinde yayımlanan, güncel, siyasal, toplumsal sorunları ele alan, bunları ayrıntılara inmeden işleyen, başlıklı ve yazarı belli yazı türüdür."

Genellikle günlük olaylardan yola çıkılarak oluşturulan ve düşünceleri temel alan fıkralarda konu ayrıntıya gidilmeden ele alınır. Makaleye kıyasla daha kısadır ve kanıtlamadan ziyade güzel ve etkileyici bir sona varmak amaçlanır (Özkan, Tören, Esin, 2013,809)

Söyleşi

Söyleşi sözlükte, "Bir bilim veya sanat konusunu, konuşmayı andıran biçimde inceleyerek anlatan edebiyat türü sohbet." olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011, 2152).

Aytaş (2006) söyleşi türünün özelliğinin, yazarın dil ve anlatım üslubundan oluştuğunu belirtmektedir. Yine söyleşi ile aynı anlamda kullanılan sohbet metinlerinin günlük konuşma dilinde sade, akıcı ve anlaşılır olduğu gibi doğal anlatımlarla oluşturulması gerektiği belirtilmektedir (Odacı, 2001,95).

Deneme

Deneme, Tunagür, (2021, 167) tarafından "Bir yazarın herhangi bir konu ile ilgili nesnel bir yargı amacı gütmeden kişisel görüş ve düşüncelerini samimi olarak aktardığı yazılar" olarak tanımlanmaktadır.
Yazarının herhangi bir konu hakkında duygu ve düşüncelerini kanıtlama amacı gözetmeksizin anlattığı yazılardan oluşan bu türü Aytaş (2006) makalenin öznel olanı şeklinde açıklar. En önemli özelliğinin ve makaleden ayrılan yanının üslubu olduğunu belirtir. Makaleler bilimsel ve nesnel bir şekilde oluşturulurken deneme türündeki metinler tam tersi şekilde kişisel fikirleriden meydana getirilirler.

Şahbaz'a (2008, 192-193) göre deneme yazarının, dünya görüşü geniş, edebî, sanatsal ve felsefi olarak zengin bir kültüre sahip olması aynı zamanda anlatım biçimi ve üslubunun kendisine has, anlaşılır, okuma ilgisini canlı tutacak nitelikte olmasıyla deneme türünün okuru da yeni bilgiler ve düşünceler ile karşılaşmaktadır.

Tunagür'e (2021, 167) göre deneme türü, çocukların gelişimine pek çok yönden katkı sağlamaktadır. Çocukların düşünce dünyalarının gelişiminde oldukça önemli bir türdür. Deneme metinleri ile çocukların okumaya karşı olumu tutumları artmakla birlikte kendisini ifade etme yetisi de gelişebilmektedir.

Deneme türünün genel özellikleri şunlardır:

- Denemede konu sınırlaması yoktur. Yazar dilediği konudan deneme metninin içeriğini oluşturabilir. (Özdemir, 2014b, 283; Tunagür, 2021,167)

- Denemede kullanılan dil, yazarın kendisi ile konuşur gibi söyleşi yapıyormuşçasına kullanılır. (Özdemir, 2014b, 283)
- Denemede yazarın kendi duygu ve düşünceleri yer aldığından genellemelere varılmaz ve nesnel bir bilgiye ulaşmak amaçlanmaz. (Şahbaz, 2008, 193)
- Deneme de anlatılanlar kanıtlanmak istenmez, söylediklerinin doğruluğunu savunacak bilgilere yer verilmez (Özdemir,2014, 283).

Mektup

Mektuplar, genel işlevi ile haberleşme amacıyla yazılan bir metinlerdir. Göçer, (2016, 267) mektupların yazılış amacı fark edilmeksizin hissedilenler ve fikirler aktarılırken açıklılı ve sadelik ilkelerine uygun olması gerektiğini belirtmektedir.
Çerçi (2019, 21-22) mektup türünün özelliklerini ve çocuklar için faydalarını şu şekilde sıralamıştır:

- Öğretici metin türü olarak mektup türünden çocuklar hem bilgi edinmek hem de kaleme alacakları yazılar için örneklerle karşılaşmaları bakımından ders kitapları ve çocuk yazınında oluşturulmuş seçki kitaplarda bulunması gereklidir.
- Çocuğa gelişimine paralel olarak öyküleştirilmiş mektuplar, dili kullanma biçimleri ve samimiyetiyle çocuğun kurgusal metinleri özümsemesine ve yazar- okur ilişkisinin gelişmesine yardımcı olur.
- Mektup yazımında tercih edilen içten dil ile çocuk dilinin ifade gücünü görür ve konuşma ve yazma yetileri uyum içinde ilerler.
- Mektup türünün konu sınırlaması yoktur. Tercih edilen konunun çocuğun yaşamından olması, çocuğun hayatı anlaması ve yapabileceği bazı sorumluluklar almasını sağlar.
- Çocukları empati kurma becerisini geliştirerek farklı fikirlere saygı duymasını sağlar.
- Çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişimlerine, kelime bilgilerinin artmasına, okuma ve anlama yetilerinin gelişmesini katkı sağlar.

Özlü Sözler

Özlü sözler farklı sınıf düzeylerinde farklı alt başlıklar hâlinde yer almaktadır. Bunlar atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz, vecize, aforizma ve mottodan oluşmaktadır (MEB, 2019,17).

Aksan (2015, 38) insanların tecrübe, bilgelik, benzetme yeteneğinden oluştuğunu belirtiği atasözlerinin, çoğunlukla tek cümleden meydana gelen ve tek yargıdan oluşan sözler olduğunu belirtmektedir. Deyimler ise dilin hazır söz kalıplarından oluşmaktadır. Yaşamla birlikte karşılaşılan yenilikleri anlatmada deyimlerden yararlanılır. Dilin anlamsal yönden zenginlik kazanmasına olanak sunmaktadır (Sinan, 2008,92). Atasözleri ve deyimler amaçları yönünden birbirinden ayrılırlar.

Atasözlerinde, öğüt vermek, yol göstermek amaçlanırken deyimlerde bu amaçlanmaz (Altaylı, 2010,131).

Duvar yazıları, genellikle gençlerin hislerini, fikirlerini ve düşlerini kısa ifadelerle anlattığı yazılardan oluşmaktadır (Karakaş ve Akın, 2018, 649). Duvar yazıları, geçmişten günümüze bireylerin duygu ve düşüncelerinden oluşan ifadeleri yazı vasıtasıyla başkalarına ulaştırdıkları bir iletişim durumu, kendilerini ifade etmek için kullandıkları bir araçtır (Çınarcı, 2014).

Döviz, "Propaganda ya da tanıtma amacıyla üzeri yazılmış, pankarta göre daha küçük ebatlarda, elde hazırlanabilen bez ya da karton." şeklinde tanımlanmaktadır (Karakuş, 2018,45).

Harmancı'ya (2013,539) göre vecizeler genelleme bildirirler ve cümlelerde yer alan düşüncelerin özgün, etkileyici, çarpıcı olmakla birlikte özlü bir anlatıma sahip aynı zamanda bireylerin bakış açılarını değiştiren dile getirilemeyen durumları ortaya döken nitelikte olması gerekmektedir.

Aforizma türüyse şu şekilde tanımlanmaktadır: "Özdeyiş, vecize, özlü söz anlamına gelen kelime nesir halinde, esprili ve hazır cevap bir üsluba sahip, düşünce ağırlığı olan ifadelerdir." (Karakuş, 2018,45).

Motto ise sözlükte "özdeyiş, slogan" şeklinde açıklanmıştır (TDK, 2011,1698).

Sosyal Medya Mesajları

Sosyal medya, sosyal paylaşım ağları, bloglar, forumlar, kişisel, ticari ve kurumsal web sayfalarından oluşmaktadır (Tosyalı ve Sütçü, 2016, 9). Sosyal medya mesajları, "Bir kişinin yüzlerce, hatta binlerce insanla aynı zamanda iletişim kurmasını mümkün kılan internet tabanlı sosyal medya platformlarında ki mesajlar." (Faulds ve Mangold 2009'dan aktaran Konuk, 2018, 439) olarak tanımlanmaktadır. Sosyal medya mesajları 4. sınıftan itibaren ilerleyen tüm kademelerde görülen bir metin türünü oluşturmaktadır (MEB, 2019, 17).

2.2.2. Hikâye Edici Metinler

Çizgi Roman

Çizgi roman sözlükte "konuyu ve olaylar zincirini kesintisiz olarak resimleme yöntemiyle okuyucuya sunan roman" şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2011, 554). Çizgi romanlar diğer türlerden farklı olarak en çok sahip olduğu görsel unsurları ile dikkat çeker. Yer verilen resimlerde süreklilik mevcuttur. Ayrıca bu türde sayfa düzeni de oldukça önemlidir (Tanju, 2013, 151).

Tuncer, (2000, 249-250) çizgi romanların ne tam olarak roman ne de hikâye gibi olduğunun söylenemeyeceğini belirtirtmektedir. Bu türün kendine özgü bir üsluba sahip olduğunu, karaketerlerinin çoğunlukla tek yönlü, tasvir ve tahlillerinin sınırlı tutulduğunu, resim yoğunluğunu fazla, kurgusunun heyecanlı olması gibi özelliklere sahip olduğunu aynı zamanda çocukların okuma alışkanlığı kazanmaları için tercih edildiğini açıklamaktadır.

Fabl

Fablın en genel ve bilinen tanımı Gökşen, (1966, 85) tarafından şu şekilde yapılmıştır: "Kahramanları çoğunlukla hayvanlar, bitkiler olan ve içinde bir ders bulunan hikâyelere fabl denir." Bununla birlikte Gökşen (1966, 87) fablların özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Fabllar çocukları bunaltmadan öğütte bulunurlar.
- Fablların karakterleri hayvana ve bitkilerdir. Çocuklarda bunlara ilgi duyduğundan fablları da severler.
- Fablar sözlü ve yazılı çalışmaları yapmak için oldukça verimli türlerdir.

Fabllar çocukların dil, bilişsel ve sosyal gelişimi aynı zamanda kişisel ve ahlaki gelişimi için oldukça önemlidir (Arıcı ve Ungan, 2009,76). Göçer, (2010, 355) ise fabl türünün sonunda verilen atasözü ya da özdeyiş gibi unsurların çocuğun bazı bilişsel ve dil becerilerinin geliştirmesine katkı sağladığını belirtmektedir. Bu beceriler ise "anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, eleştirel düşünme, sentez, dinleme ve konuşma" şeklinde sıralanmıştır.

Hikâye

Hikâye türü en genel manasıyla "Olabilecek ya da olması mümkün olayları nesir halinde anlatan yazı." şeklinde tanımlanan edebî bir türdür (Yelten ve Özkan, 2002, 277).

Özdemir, (2014b, 299-300) hikâyeyi oluşturan ögeleri şu şekilde ayırmıştır:

- Olay ve durum
- Kişiler
- Yer ve zaman

Olayların ve konunun ele alınılış biçimine göre hikâyeler serim düğüm ve çözüm bölümlerine ayrılmaktadır. Serim kısmında yazar, metinde geçen kişileri tanıtır ve olaylar başlar, Düğüm bölümünde olaylar gelişir ve okuyucunun merak duygusu katlanır. Çözüm kısmında ise merak ortadan kalkar ve okuyanda bir duygu ve ders uyandırılır (Aytaş, 2006).

Guy de Maupassant ve Anton Çehov farklı iki öykü tarzı geliştirmişlerdir. Bunlar olay öyküsü ve durum öyküsüdür. Bu iki tarzı birbirinden ayırt edecek en önemli nokta olay öyküsünde giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin keskin bir şekilde fark edilebilirken durum öyküsünde yazar, bu yapıları vermeyebilir ya da farklı bir şekilde sunabilir. Aynı zamanda durum öykülerinde metindeki yaşam, olaylar ve insanlar çok daha doğaldır (Torusdağ ve Aydın, 2020, 45-50).

Karikatür

Hikâye edici metin türlerinin bir diğeri karikatür ise "İnsan ve toplumla ilgili her türlü olayı konu alarak abartılı bir biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resim" (TDK, 2011, 1332) şeklinde tanımlanmaktadır. Sever, (2017, 190-194) çocukların, çizgilerin meydana getirdiği dilin, bilinen dışında manaları olabileceğini algılayabilmeleri açısından güldürme, düşündürme duyumsatma güçleriyle karikatür türünün anlam evreniyle karşılaştırılması gerektiğini aynı zamanda karikatürlerin çocukların düşünme yetisini geliştireceğini belirtmektedir.

Masal

Masal, tekerlemeler ile başlayan ve olağanüstü özelliklere sahip kişilerin başından geçen olayların yine olağanüstü bir şekilde kurgulandığı sonunda kötülerin cezalandırılıp iyilerin kazandığı ve bir mesajın yer aldığı çeşitli motifler ile örülü bir metin türüdür.

Masallar, sözlü olarak kuşaklara aktırılması ve yazarlarının bilinmemesi sebebiyle başka kişiler tarafından yazıya geçirilmiştir. Bu sebeple masallarda bazı değişiklikler yaşanmıştır (Can, 2014, 59). Orhan Şaik Gökyay, halk masallarını çocuklar için yeniden kaleme alan yazarlardan birisidir. Kendisi Dede Korkut Hikayelerini değişen yıllar içinde farklı adlarda günümüz Türkçesine uyarlayarak yeniden kaleme almıştır. Bunun dışında Eflatun Cem Güney de Anadolu'da söylenen masalları yazıya geçirmiş ayrıca bunun dışında birçok eser meydana getirmiştir (Oğuzkan, 2013, 22). Ercan'a (2020, 178-179) göre masallar çeşitli zıtlıklar oluşturmaktadır. Bu zıtlıklar oluşturduğu ahenk ile metnin içeriğini meydana getirmektedir. Olayları oluşturan iyilik-kötülük, korkaklık-cesaret gibi karşıt bu durumlar aslında hayatın kendisini yansıtmaktadır. Metinde yer alan kahramanlar ise bu zıtlıkların kötü yanına karşı hiç yılmadan mücadele verirler ve bunun karşılığını kazanıp mükâfatlandırılırlar. Böylece okuyucuya yaşanan kötü durumlarla savaşılır, sessiz kalmayıp yürekli olunursa sonrasında yaşamın iyilikler, güzelliklerle dolu günleri kişiyi bulacaktır iletisi aktarılmış olur.

Masallar aynı zamanda dili kullanış özellikleriyle de çocuğun dil gelişimini desteklemektedir. Ercan, (2020, 179) bu durumu şöyle açıklamaktadır:

> "Dilsel olarak da çocukların gelişimine, kelime bilgisine katkılar sunar masallar. Çünkü çocuk, masallarda geçen bilmediği kelimeleri sorarak öğrenir, tekerlemeleri, deyimleri belirli süre sonrasında kendiliğinden kullanmaya başlar."

Arıcı da (2018, 58-61) masalların dil gelimişini desteklediğini ve bununla birlikte çocuklar üzerindeki olumlu etkilerini şu şekilde sıralamaktadır:

- ✓ Güzel konuşma
- ✓ Güzel ve yararlı bir kişilik oluşturma
- ✓ Yaşamı güzel kılma
- ✓ İyiliklerin ve güzelliklerin ödüllendirilmesi
- ✓ Edebî zevk kazanma
- ✓ Sözü etkili kılma
- ✓ Plan ve düzeni öğrenme
- ✓ Düşünce ve kavram dünyasını geliştirme

Ilıcak ve Bal'a (2019, 518) göre masallar, içerisindeki olağanüstü kurgu, olay ve kişiler ile birlikte; oluşturulduğu toplulukta yaşayan kişilerin fikirlerini, onların hayata bakışlarını, değerlerini, değer yargılarını, geleneklerini, göreneklerini yani yaşamını oluşturan unsurları yansıtmakta aslında hayatın kendisi bize sunmaktadır.

Masalların içerisinde toplumun hayatı yaşayış tarzını, onların bireyin davranışlarında ya da yaşayışlarında neleri uygun bulup bulmadıklarını belirtmesi onu oluşturan toplumun bireylerinin kendilerini geliştirmesine olanak sağlamaktadır (Kuş ve Uslu, 2013, 435). Bu durum aslında masalın oluşturduğu kurgu ile okuyucusuna ilettiği mesajlarda görülmektedir. Arıcı (2012, 61) masallların "dilden dile, kulaktan kulağa" iletilmesinin bu türün "açık, akıcı, kulağa hoş gelen, müzikaliteye sahip olmaları" açısından etkili olduğunu belirtmiştir. Oğuzkan'a (2013, 26) göre çocuklar için tercih edilecek olan masallarda bulunması gereken özellikler şu şekildedir:

- "Masalı oluşturan olaylar canlı ve hareketli olmalıdır.
- Masalın dili sade, anlatımı akıcı olmalıdır.
- Masalda düğüm noktası ustaca işlenmiş olmalı, olaylar beklenmedik biçimde sonuçlanmalıdır.
- Tasvirler, kahramanların davranışları ve beğenileri çocuklarda iyilik ve güzellik duygusunun gelişmesine yardımcı olmalıdır.
- Masalda anlatılanlar zaman zaman çocukları neşelendirilmeli, güldürmeli ve eğlendirmelidir.
- Masal, konusu ve kahramanları bakımından, çocukları korkutmaktan ve üzmekten uzak olmalıdır.
- Masalda çocukları uyuşukluğa, boş inançlara ve yazgıcılığa (kaderciliğe) yönelten telkinler bulunmamalıdır.

Masallar döşeme, olay ve dilek bölümlerinden oluşmaktadır (Artun, 2016, 151). Sakaoğlu'nun (2020, 15-16) belirttiği üzere, masallarla ilgili araştırmalar yapan ve çalışmalar sürdüren bazı isimler şunlardır: Ziya Gökalp, Yusuf Ziya Demircioğlu, Naki Tezel, Mehmet Tuğrul, Pertev Naili Boratav, Tahir Alangu, Saim Sakaoğlu, Umay Günay, Bilge Seyidoğlu, Ali Berat Alptekin, Esma Şimşek, Mehmet Yardımcı, M. Naci Önal…

Efsane

Efsane sözlükteki tanımında "Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayâli hikâye, söylence." (TDK, 2011, 758) şeklinde açıklanmıştır. Arıcı ve Ungan (2009, 59) ise bu türü şu şekilde açıklanmaktadır:

> "Efsane, insanın doğa ile mücadelesinde karşılaştığı olayları zihninde kısmen çözmeye çalıştığı, zaman olarak uzun geçmişe gitmeyen, dünya üzerinde gerçekleşmiş, gerçekliğine

> inandığı, kısmen kutsal olan ve merkezine özellikle insanu koyarak oluşturduğu kurgular zinciridir."

Kıbrıs' a (2006, 81) göre efsane, destan türü ile benzer olarak insanlarda iz bırakacak nitelikte bir olayın akla uygun olmayacak bir şekilde açıklanmasıyla oluşmuştur. Karakuş (2018, 67) efsanelerin masal ve destandan ayrılan yanının anlatıldığı yerde gerçek olduğuna inanılması olduğunu belirtmektedir.

Destan

Destanlar tüm dünya edebiyatlarının ilk ürünlerini oluşturmaktadır. Destanlar, yaradılış hikâyeleri, toplumların yaşamında önem arz eden olayların milletin ortak simge ve anlatımlar ile geliştirilmiş bir türdür (Artun, 2011, 1).

Banarlı (2016, 2) destan türünün önemini şöyle açıklar: "Destanlar, gerek tarih, gerek fikir ve sanat bakımından büyük değer taşırlar;tarihi aydınlatır; fikir ve sanat hayatına kaynak olurlar."

Arıcı ve Ungan'a (2009, 38-46) göre destanlar oluştuğu milletin kültürel değerleriyle birlikte farklı milletlerin kültürlerine ait bilgiler de içermektedir. Bununla birlikte destanlar kültürümüzün ve tarihimizin aktarıcılığını sağlamaktadır. Aynı zamanda çocuklarda "yurt, ulus, bayrak, vatan sevgisinin aşılamasında, her olumsuz durumlara karşı yılmadan mücadele edilmesi gerektiği fikrinin oluşması" gibi noktalarda yarar sağlamaktadır.

Aytaş (2006) destanların öğretilmesiyle "millet olma bilinci, birey olmanın sorumlulukları, olağan ve olağanüstülüklerin bir arada kullanılmasının nedeni, kültürel zenginliklerimiz, maddi ve manevi kültür unsurlarının kaynakları" gibi noktaların öğrencilere kazandırılabileceğini belirtmektedir.

Mizahi Fıkra

Fıkra "Kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâyecik." olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011,867). Arıcı'ya (2018, 86) göre fıkralar, açık anlaşılır bir dili olan kısa fakat yoğun bir anlatıma sahiptir. Söyleyeni bilinmez. Yaşamdan kişilere yer verilir ve hayali ögeler, uzun betimlemeler yoktur. Tek bir olay vardır. Giriş, gelişme ve sonuç olmak üzere üç bölümden oluşur ve sonunda ise okurun ulaşacağı bir ileti yer alır.

Fıkra ayrıntılardan ve uzun tasvirlerden uzak bir türüdür. Bu türde metinlerin başlangıç kısmında olay veya anlatılmak istenen fikirlere ilişkin bilgiler verildikten sonra tez ve karşı tez açıklanır. Aynı zamanda okuyucunun metin sonunda çıkaracağı bir ders bulunmaktadır (Açа, Gökalp ve Kocakaplan, 2011, 515).

Ungan, Arıcı ve Şimşek (2011, 194) fıkraların çocukların hayal güçlerini geliştirebilecekleri, olayla ilgili düşünürken bilişsel olarak aktif olacakları, karşılacakları bazı durumlara karşı bakışlarını pozitif yönde olabileceği ve anlama yetilerini ilerletebileceği bir tür olduğunu belirtmektedir. Arıcı'ya (2018, 85) göre aynı zamanda fıkralar, çocukların olaylara farklı bakış açıları ile bakmalarını da sağlamaktadır.

Roman

"Roman, gerçekleşmemiş olsa bile, gerçekleşebilir olayların insan, yer, zaman çerçevesi içinde anlatıldığı edebiyat türüne verilen addır." (Aytaş, 2006). Roman türü, "Konu, kişiler, çevre, zaman, amaç ve üslup unsurlarından oluşmaktadır (Kabaklı, 2008, 518).

Özdemir (2014, 296) romanı, "insanların serüvenlerini, iç dünyalarını, toplumsal bir olay ya da olguyu, insan ilişkilerini ve değişik insanların durumlarını öykülemeyi amaçlayan" bir tür olarak açıklamaktadır.

Roman türü, içerisinde farklı türlerden örnekler de bulundurabilmekle birlikte sözcük hazinesinin artmasını sağlamakta aynı zamanda çocukların akıl yürütme, soyut düşünme, gözlemleme, karşılaştırma, eleştiri yapma gibi zihinsel becerilerini de geliştirmektedir (Arıcı ve Ungan, 2011, 244).

Tiyatro

Aytaş, (2006) tiyatroyu şöyle tanımlamaktadır: "Tiyatro, bir yazar tarafından önceden yazılmış ya da tasarlanmış bir metnin, belirli bir yerde, zamanda ve kişiler tarafından canlandırılmasıdır."

> "Tiyatro bir anlatıdır, olaylar dizisini sunar ve aktarır. Ama diğer yandan bir eylemdir ve anlatısal oyunu içerir; sergileme anında var olan bir alıcıya seslendiği için, bu anlatısal oyun ve eylem bir söylemin biçiminde aktarılır." (Günay, 1999, 113)

Çocuklar için tercih edilen tiyatroların yetişkin tiyatrolarından farklı olarak onların düzeylerine uygun ilgileri ve ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması gerekmektedir (Tunagür, 2021, 169).

Ulutaş' a (2018, 109) göre tiyatronun hem izleyicisini hem de okuyucusunu aktif hale getirmesi sebebiyle dil becerilerine en çok yarar sağlaması beklenen türlerden biridir.

Batur ve Şaşmaz (2018,2520) tiyatronun dilin inceliklerini, konuşma dilini, estetik zevki, noktalama işaretleriyle konuşma ilişkisini kavratılmasının ve farklı değerlerin benimsetilmesinin tiyatro aracılığıyla yapılabileceğini belirtmektedir. Kuyumcu' ya (2010,156) göre ise tiyatronun içerisinde resim, müzik öncelikli olmakla birlikte öğrencilerin bütün sanatlarında kendilerini anlatma imkânı bulabileceklerini aynı zamanda değişik alanlarda görevlerde bulunmalarıyla birlikte de demokratik çalışmalarda yer aldığından eğitim için önemli bir araç olarak görülmektedir.

2.2.3. Şiir Türündeki Metinler

Mani

Mani türü sözlükte "Genellikle birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri uyaklı olan, daha çok hecenin yedili ölçüsüyle söylenen halk şiiri." olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011, 1620). Göçer, (2010, 353) eş sesli sözcüklerin çocuklara öğretiminde mani türünden yararlanılabileceğini belirtmektedir.

Ninni

"Ninni, annelerin bebeklerini avutmak ya da uyutmak için ezgili bir biçimde söyledikleri ahenkli sözlerdir." (Göçer, 2010, 353). Direkt olarak çocuklar adına ortaya konan tek edebî tür olan ninniler, ezgili bir biçimde söylenir ve yalın ve açık bir dili vardır (Ungan, Arıcı ve Şimşek 2011, 159-160).

Demiray'a (1954, 3) göre annelerin bebeklerini uyuturken söylediği ninniler ile uyuyan çocuklar bir süre sonra bu ninnileri oyunlarına da dahil ederek bebekleriyle oynarlarken de kullanırlar bunun bir sonucu olarak da dil yatkınlığı olanağı bulurlar.

Şarkı-Türkü

Şarkı sözlükte "Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi." (TDK, 2205) şeklide tanımlanmaktadır. Şarkılar, oluştukları dönemi ve kültürü yansıttığından gelecek nesiller adına bir miras niteliğindedir (Nişancı, 2015, 2).

Türkü ise "Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume." (TDK, 2011, 2042) şeklinde tanımlanmaktadır. Vural (2011,409) türkülerin, Türk halkının dili olduğunu, onların duygularını, düşüncelerini yansıttığını belirtmektedir.

Şiir

Şiir "bir düşüncenin, bir duygunun ölçülü bir dille, heyecanlı bir biçimde anlatılması sanatıdır" (Gökşen, 1966, 130). Şiirler konu ve temalarına göre çeşitli adlandırmalar altında sınıflanmıştır. Bunlar lirik, pastoral, didaktik, epik ve dramatik şiirlerdir. Lirik şiirler duyguları yansıtan şiirlerdir. Pastoral şiirler doğada gözlemlenen olay ya da durumların aktarıldığı şiirlerdir. Epik şiirler başka konular da tercih edilebilmekle birlikte genellikle kahramanlık konularında, destansı aynı zamanda coşkulu bir anlatıma sahip şiirlerdir. Didaktik şiir, bir ders vermeyi amaçlayan şiirlerdir. Dramatik şiirler ise bir durumu canlandırmayı sağlayan şiirlerdir (Aytaş, 2006).

Oğuzkan (2000, 108) çocukların şiir üzerinde konuşma, dinleme ve okuma gibi çalışmalar yaparak buna süreklilik kazandırılmasının çocuğun hem ulusal hem de evrensel kültüre ait edebi ve estetik değerleri tanımasına aynı zamanda hayal gücü, yaratıcılık ve dil gelişimlerine de katkı sağlayacağını belirtmektedir. Tunagür'e (2021, 156) göre şiirin, "mecazlar, benzetmeler, imgeler, kafiyeler, sesteş sözcükler, cinaslar, ikilemeler, yansıma sözcükler" gibi ögelerden meydana gelmesi, çocukların anlatım güçleri ve dil becerilerinin gelişmesini destekleyecektir. Arıcı ve Ungan (2009, 175-176) şiir türünün çocuklar için yararlarını şu şekilde sıralanmıştır:

- "Şiir zengin bir sözcük dağarcığı oluşturarak çocuğu iyi bir anlatım seviyesine ulaştırır.
- Hayal gücünü geliştirir.
- Ana dili sevgisini kazandırır.
- Sözlü ifade gücünü geliştirir.
- Ulusal ve evrensel değerlere ulaştırır.
- Bir metni kolayca ezberleme yeteneğini geliştirir."

Tekerleme-Sayışmaca-Bilmece

Güneş, (2020, 3) tekerlemeyi şöyle tanımlar: "Tekerleme, bazı edebi ürünlerde, çocuk oyunlarında ve günlük yaşamda kullanılan ölçülü ve kafiyeli sözlerdir." Sayışmacalar ise Ungan, (2011, 144) tarafından "Oynanacak oyunda ebeyi belirlemek için kullanılan tekerlemelerdir." şeklinde tanımlanmaktadır.

Tekerlemelerin birbirinden bağımsız ve anlamsız düşünceleri anlatan sözcüklerden oluşması ve mantığa uygun olmayan bir şekilde sonlanması sebebiyle insanları oldukça etkilemektedir (Yaşar, 2010, 51). Ses uyumları ve müzikalite özellikleri ile çocukların ilgiyle takip ettikleri bir tür olan tekerlemeler, yapılan çalışmalarla onların akıcı konuşma becerisi kazanmalarında oldukça faydalı bir türdür (Göçer, 2010, 351).

Tekerlemeler çocukların kendileri tarafından dil yeteneklerini kullanmaları adına meydana getirilmiştir. Tekerlemelerde ritim ön plandadır. Sözcüklerin anlamından ziyade ses boyutu önemlidir. Çocuklaarın dil gelişimine katkısı olan bir türdür (Ungan, 2011, 146-147).

"Bilmeceler herhangi bir şeyin ismini gizli tutarak sahip olduğu özelliklerin sıralanması sonucu o şeyin ne olduğunu buldurmaya yarayan ve bireyleri düşünmeye sevk eden sözlerdir" (Göçer, 2010, 354). Bilmeceler, eğlenceli aynı zamanda eğitsel işlevi olan, kişilerde merak uyandıran aynı zamanda, dil, bilişsel ve sosyal yetilerinin geliştirilmesine olanak sağlayan, bireylerin hoşça vakit geçirdiği, eğlendiği, etkileşim içinde olduğu oyunlardır (Güneş, 2021, 28).

Bilmeceler canlı ve cansız bilmeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Canlı bilmeceler, çevrelerinde gördükleri varlıkları ve ögeleri konu edinen bilmecelerdir. İnsan, hayvan ve bitki olarak farklı türlere ayrılır. Cansız bilmeceler ise çocukların çevrelerinde gördükleri nesneleri konu edinen bilmecelerdir. Somut ve soyut olmak üzere ayrılmaktadır. (Güneş, 2021)

Arıcı ve Ungan (2009, 31-32) dikkat ve çözümleme gerektiren bir tür olan bilmecelerin çocukların eğlenirken öğrenebilecekleri,dil becerileri bakımından dinleme ve konuşma yetilerini geliştirebilecekleri, "dilin mantığını kavrayabilecekleri" bir alan oluşturduğunu aynı zamanda çocukların çevrelerini tanıma olanağı sağladığını belirtmektedir.

2.3. Çocuk Edebiyatında Dergi

Türkçe öğretiminde öğrencilerin gelişimi gözetilerek yalnızca ders kitabı metinleri odaklı bir öğretim süreci yerine değişik türlerden oluşan metinlerden farklı kaynaklardan yararlanmak gerekmektedir (Sever, Kaya ve Aslan, 2017, 19).

Dergiler, birçok farklı ögeyi bir arada bulundurması çocuklara değişik konularda ve türlerde okuma fırsatı sunması bakımından çocuk edebiyatının değerli kaynaklarından biridir. Dergiler her sayfasında çocuğa yeni bir alan açar. Bu alanlar her çocuğun ilgisine göre farklılaşan niteliktedir. Bu anlamda dergiler, yapısı itibariyle çocuklar için özgün ortamlar yaratma işlevine sahiptir.

En temel anlamıyla dergi, Doğan'ın tanımıyla "Belirli aralıklarla çıkan, çeşitli yazı, şiir, resim vb. malzeme ile oluşturulan süreli yayım, mecmua, risale, mevkute." (Doğan, 2011, 371).

Genel olarak dergilerin sahip olduğu birtakım nitelikler onları diğer yazınlardan farklı kılmaktadır. Bu nitelikler dergilerin sayılarına göre değişken içeriklerden oluşabilmesi, güncel durumları ve gelişmeleri izlemeleri ve okurlarının gönderdiklerini de içeriklerine taşıyabilmeleri, farklı metin türlerine yer verebilme olanağına sahip olmaları tüm bunlarla birlikte okuyucusuna ulaşabilme olanağının yüksek olması şeklinde sıralanabilir. Bu nedenler de dergilerin etki ve görevlerinin çoğalmasını sağlamaktadır (Demirdal, 2019, 7).

Çocuklar çevrelerinden destek alarak etkileşime girerek yaşama hazır hale gelirler. Kitap ve dergi gibi yayın ve haberleşme araçları, çocukların ilgilerine ve dünyalarına uygun olması, eğlendirirken öğretmesi, sanata karşı daha duyarlı hâle getirmesi gibi özellikleri bakımından oldukça önemlidir (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 1977, 154).

Çocuk dergisi hazırlamak uzmanlık gerektiren bir süreçtir. Dergilerin sürekli devam eden bir üretim içerisinde ve her sayıda takibi sürdürülmeye çalışılan bir yapıda olması oluşumunu zorlaştırmaktadır. Bu durum da dergilerin oluşturulması aşamasında yetkin kişilerin çalışmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü çocuk dergileri her biri başlı başına bir özen gereken dilin doğru ve anlaşılır kullanımı, resimlemeler ve hedef kitlenin psikolojik durumlarının gözetilmesi gibi pek çok noktadan meydana gelmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2017, 304).

Dergiler aynı zamanda çocuklar için değişik okuma serüvenleri sunan birtakım özelliklere de sahiptir. Dergilerin her bir sayfası gerek ele aldığı konu gerekse biçimsel özellikleri itibarıyla çocuğun ilgisini çekecek şekildedir. Bu yönleriyle dergilerin geçmişten günümüze çocuk edebiyatı adına önemli bir işlevi olduğunu belirtilebilir.

Yalçın ve Aytaş'a (2017, 307) göre dergiler, çocuğun yaşamını olumlu yönde etkileyen birçok niteliğe sahiptir. Çocukların okuma esnasında eğlenirken öğrenmelerini sağlaması, okuma becerilerini geliştirmesi, hayatı daha iyi tanıyarak yaşmaya karşı olumlu tutumlar kazanmasına olanak sağlaması, Türkçenin temel becerilerinde yetkinleşebilmesi, çocuğun özgün üretimlerde bulunup estetik düşünme becerisinin ilerletmesi, yaşadığı dönemdeki gelişmelerden haberdar olması aynı zamanda kendi akranlarıyla etkileşim kurması gibi birçok yönden çocuğun yaşamını etkilemektedir.

Aytekin (2016-262), çocuk gazete ve dergilerinin yararlarını şu şekilde açıklamıştır:

1. "Yazı yazma ve konuşma sırasında dilin iyi kullanılmasına katkı sağlar
2. Güncel olaylar hakkında bilgi edinirken aynı zamanda diğer türlerle ilgili yazıları da okuyarak bilgisini arttırmasına katkı sağlar.
3. Çocukların özel ilgi alanlarını keşfetmesine ve bu ilgilerini geliştirmesine yardımcı olur.
4. Bir yanda okuma alışkanlığı kazandırırken diğer yandan da çocuğun düşünmesine aracılık eder.
5. Yazı yazma, resim çizme, karikatür yapma gibi etkinliklerle çocukların yaratıcı yanlarını fark etmelerine izin verir.
6. Çocuklara okuma, yazma, düşünme ve yorumlama imkanı verir.
7. Çocuklar birlikte çalışma, sorumluluk alma ve araştırma yapmayı öğrenirler.
8. Gazete ve dergiler çocuklara estetik duygusu kazandırır.
9. Çocukların kendilerini tanımalarına, kimlik gelişimine, ailesine ve çevresine karşı daha duyarlı olmasına yardımcı olur."

Dergiler yayınlandığı döneme uygun kimi zaman bilgiler, oyunlar, bulmacalar ve daha birçok unsuru barındırır. Her dergi belli bir tema altında gelişir ve o temaya uygun içerikler oluşturur. Dergilerin yayınlanma süreleri de değişiklik gösterir. Dergiler genellikle aylık olarak yeni sayı çıkarır ama bu durumun farklılık gösterdiği dergiler de vardır. Kimileri iki ayda bir yeni sayı çıkarırken kimilerindeyse bu durum üç ayda bir olmaktadır. Günümüzde çocuklar için yayın yapan dergiler oldukça çeşitlidir. TRT Çocuk Dergisi, Araştırmacı Çocuk Dergisi, Kafa Bilim Çocuk Dergisi, Mavi Kırlangıç bu dergilerden yalnızca birkaçıdır. Bu dergilerin de içerikleri birbirinden farklılaşmaktadır. Ancak her derginin kendi adına bir sonraki sayısında devam edecek karakterler ya da bölümler oluşturduğu söylenebilir. Bu

bölümleri genellikle kitap tanıtımları, bulmacalar, gezi ya da (meslek, ülke vb.) tanıtım yazıları gibi başlıklar oluşturmaktadır.

Gökşen'nin (1966, 44) belirttiğine göre, İlk çıkarılan "Mümeyyiz" dergisinin ardından çıkarılan dergiler şu şekildedir:

- 1876- Arkadaş
- 1885- Etfal (Çocuklar)
- 1893- Mektep
- 1896- Çocuklara Rehber

Bu dergilerin ardından 1908 Meşrutiyet'ten sonraki dönemde çocuk dergilerinin sayısı artış göstermektedir. Sarıyüce (2012, 327-332) 1911-2010 yılları arasında yayınlanan dergileri şu şekilde sıralamıştır:

- "Tedrisatı İptidaiye Mecmuası (1910-1926)
- Çocuk Bahçesi (1904-?)
- Arkadaş (1912)
- Çocuk Dünyası (1913)
- Çocuk Yurdu (1913)
- Mektepli (1913)
- Çocuk Duygusu(1913)
- Türk Yavrusu (1913)
- Çocuk Dostu (1914)
- Hür Çocuk (1918)
- Bizim Mecmua (1922)
- Musavver Çocuk Postası(1923)
- Yeni Yol (1923)
- Haftalık Resimli Gazetemiz (1924)
- Sevimli Mecmua (1925)
- Çocuk Dünyası (1926)
- Çocuk Yıldızı (1927)
- Çocuk (1932- 1948)
- Yavrutürk (1936)
- İlköğretim Dergisi (1939)
- Binbir Roman (1939)
- Çocuk Gazetesi
- Çocuk Sesi (1942-1948)
- Çocuk Haftası (1943-1964)
- Çocuk Gazetesi (1949)
- Genç Ay (1954-1959)
- Doğan Kardeş (1945)
- Milliyet Çocuk Dergisi (1977)
- Tercüman Çocuk (1977)
- Türkiye Çocuk (1977)
- Başak Çocuk (1983)

- Diyanet Çocuk (1979)
- Yeni Can Kardeşler (1980)”

2.3.1. TRT Çocuk Dergisi

TRT Çocuk Dergisi, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurulu tarafından yayınlanan aylık-süreli bir dergidir. Derginin hedef kitlesini çocuklar oluşturmaktadır. TRT Çocuk’un web sitesinde genel anlamda hedeflenen çocuk grubunun 3- 12 yaş aralığında olduğu belirtilmiştir (www.trtcocuk.net.tr, [01.12.2021]).

TRT Çocuk Dergisi, içerisinde farklı metin türlerinin yer aldığı bölümlerden oluşmaktadır. Bu bölümlerde her sayıda ele alınan konuya yönelik içerikler sunulmaktadır. Her bölümde farklı karakterler yer almaktadır. Bölümleri oluşturan yazarlar da değişiklik göstermektedir. Derginin kapağı, o sayıda ele alınacak konu üzerine oluşturulmaktadır. Genellikle temayı belirli gün ve haftalar, bayramlar oluşturmaktadır.

2.4. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde “Estetik” Kavramı

Estetik, Grekçede duyum ve duyulur algı manasına gelen “aisthesis” veya duyuyla algılamak anlamındaki “aisthanesthai” kelimelerinden gelmektedir (Tunalı, 1998, 13).

Estetik en genel ve bilinen manasıyla bir nesne, yapıt ya da edebi eserde güzelin aranması, ortaya konması gibi anlamlara gelmektedir. Yapılan estetik tanımlarına bakıldığındaysa genel anlamda şu iki manası ile karşılaşılmaktadır:

1. Güzelliği ve güzelliğin kişi üzerindeki etkilerini inceleyen felsefe dalı, bediiyat (Topaloğlu, 2014, 390).
2. İnsanda güzellik duygusu uyandıran, bedii: Estetik görünüş (Topaloğlu, 2014, 390).

Bunlardan birincisi estetiği, güzeli inceleyen bir felsefe kolu bir disiplin olarak ele alırken ikincisi ise estetiğin birey üzerindeki etkisi yönünden tanımlanmıştır. Bu

bakımdan estetiğin hem içerisinde "güzel"i barındıran bir oluşum meydana getirdiğini hem de insan üzerinde olumlu bir duygu uyandırdığı söylenebilmektedir.

Timuçin (2017, 39) estetiğin güzellik ile tanımlanmasının, "güzellik bilimi-bilgisi" olarak açıklanmasının sebebinin estetikteki tüm meselelerin güzel ile alakalı olmasından kaynaklandığını belirtir. Ayrıca Timuçin (2017, 13) sanatın alanına girmeyi duyulurun alanına girmek olarak açıklar.

Estetik varlık, "estetik süje, estetik obje, estetik değer-güzel ve estetik yargı" olmak üzere dört unsurdan meydana gelmektedir (Tunalı, 1998, 20-21). Estetik süje yani özne eseri oluşturan kişidir. Estetik obje yani nesne, sanat eserinin kendisidir. Estetik değer, her eserin sahip olduğu ve onun önemini belirleyen niteliğidir. Estetik yargı ise eserle etkileşim içindeki kişinin değerlendirmesini ifade etmesidir (Duymaz, 2011, 53-55).

Hegel (1982, 66) ise estetiğin güzelin geniş imparatorluğuna sahip olduğunu söylemekte ve bir bilim olarak estetiğe "sanat felsefesi" ya da "sanatlar felsefesi" demenin uygun olacağını belirtmektedir.

Torusdağ ve Aydın (2020, 39) sanatı, "duygu ve düşüncenin en güzel ve en estetik haliyle görsel ya da işitsel bir maddede vücut bularak dışa yansıması" şeklinde açıklamıştır. Devellioğlu (2015, 1074) ise sanatı, "Ustalık; hüner, marifet. Bir şeyi güzel yapmak, bir şeyin güzel, beğenilir olması için uygulanan kurallar." olarak tanımlamaktadır.

Bozkurt (1992, 35-36), bazı filozofların estetik ve sanata ilişkin görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: Kant'a göre estetik kavramı "Genellikle insanda bir şeyin güzel olduğu duygusunu neyin uyandırdığını belirlemeye çalışan felsefi bir teoridir." Hegel ile birlikte estetik, "sanatsal güzellik" ve "sanatın anlamı"na yönelmiştir. Nietzsche, estetiğin hayata katlanmanın en olağan şekli olarak bakmış ve estetiğin alımlayıcı değil yaratıcı olarak kurulması gerektiğini belirtmiştir. Valéry ise estetik ve duyarlığı aynı kabul etmiştir.

Estetiğin varoluşunda önemli bir kavram olan "güzellik" kavramı ise Özdemir (2014a, 173) tarafından bireyin beğenileri üzerine tanımlanmış ve "Bir şiirde, bir roman, öykü, oyun ya da anlatıda, kısacası dilsel ürünlerde gerçekleştirilen hoşumuza giden ve bize hayranlık duygusu uyandıran biçim ve ölçülerin oluşturduğu uyumlu

bütün." olarak açıklanmıştır. Çetişli (2011, 63), için ise estetik, güzelliğin bilimi olarak, "duyusal bilginin mantığı" nı oluşturur ve güzele yani nesnelerle duyuların uygunluğuna ulaşır. Hedefi ise bireyin duyu yoluyla ulaştıklarının niteliğini irdelemektir. Tunalı (1983, 228) ise estetik eğitimini bireyin duyarlılığının geliştirilmesi olarak görür ve ona göre insan, duyarlılığı olan bir varlıktır. Duyarlılık becerisi ile duyusal hayat, bireye çeşitli imkanlar sunmaktadır ve insan duyarlığının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Şimşek'e (2014, 15-16) göre çocukların yaradılışı itibariyle güzellik duygusuna sahip olması, çevrelerinde gördükleri güzel bir nesne, ses ya da herhangi bir durumun onlar üzerinde bir merak unsuru oluşturmasına neden olur. Çocuğun sahip olduğu bu güzellik duygusunun ise yalnızca bu dönemde kalmayarak yaşamının ilerleyen safhalarına da görülmesi sağlanmalıdır. Müzik, edebiyat, tiyatro gibi çeşitli sanat kolları ise çocuğun bu duygusunun gelişmesinde katkı sağlamaktadır.

Koç (2015, 111) edebiyatın estetik kaygı ile hareket ettiğini belirtmektedir. İnsanlar yaşamı boyunca her zaman güzeli aramak ve oluşturmak istemiştir. Bu sebeple de edebiyatta estetik beğeni önemsenmektedir. Güneş (2013, 4) de edebî metinleri "duygu düşünce ve hayallerin insanda heyecan ve hayranlık uyandıracak şekilde ve estetik bir yapı içinde söylenmesi ve yazılması ile oluşan edebiyat ürünleri" şeklinde açıklamaktadır. Uçan (2006) da edebî eserlerin esas gayesinin estetik duyarlılık kazandırmak olduğunu belirtmektedir. Çocuğun güzellik duygusunun dolayısıyla estetik bilincinin geliştirilmesinde etkili olan edebiyatın bunu nasıl gerçekleştirdiğini ise Şimşek (2014, 16) şöyle ifade eder:

> "Edebî metin, önce taşıdığı ses ve ritimle çocuğu kendine çeker. Çocuk, sözcüklerin anlamından önce sesine ilgi duyar. Masal tekerlemelerini bir şarkı gibi dinler. Çocukların ana sınıfından itibaren şiirden hoşlanmaları dikkat çekicidir. Öyleyse çocuğun duygusal dünyasına hitap eden bir güzellik taşıyıcısı olarak edebiyat doğal bir ihtiyaçtır."

Edman'a (1966, 30-31) göre sanatçılar sanat eseri oluşturmak için farklı maddeler ile çalışırlar ancak ona göre dil farklıdır. Kelimeler duygularıyla birlikte bireyde belli hislerde bırakırlar ve çağrışımlar yaparlar. O bu durumu ve kelimelerin önemini şu sözlerle ifade eder: "şairin elinde kelime sanatı, sanat teorilerinin en ince, en meraka değer meselelerinden biridir..."

Dilidüzgün'e (2018, 15-16) göre "Sanatsal bir oluşum olan yazınsal metni anlama ve yorumlama daha çok estetik duyarlığı gerektirir." Edebî eser, metin gerçekliği ile okuyucu gerçekliği arasında sürekli bir etkileşimi hali oluşturmaktadır. Bu durum da edebi eserleri okumak için edebiyat derslerinin estetik ve sanat eğitimine yönelmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Çocukların kendilerine uygun sanatsal özelliklere sahip görsellere, estetik bakış açısı ile oluşturulmuş yazınlar ile buluşturulması gelişimleri için oldukça önemlidir (Otmar ve Erdem, 2019, 9).

Kanter (2014, 572) 'e göre de çocuk edebiyatı eserlerinin sadece öğretici ve eğitici bir tavırla oluşturulması edebiyatın sanatsal yönünün gözetilmemesine, estetiğin geri planda bırakılması neden olmaktadır. Ancak bir eser hem çocuğun hayata uyumunu sağlarken estetikten ödün vermemelidir. "…çocukları toplumsal yaşama hazırlarken onlarda aynı zamanda estetik bir haz duygusu ve estetik bir yaşam algısı geliştirmelidir." Yani içerik, eserin estetik niteliğini gözetecek şekilde oluşturulmalıdır. Kanter aynı zamanda çocuk edebiyatı eserlerindeki görsel ögelerin çocuğun belleğinde yer ettiğini belirtmekte ve bu durum da estetiğin edebi haz kazandırmak dışında görsel unsurlarla ilgili estetik eğilim oluşturduğunu belirtmektedir.

Coşkun ve Çetinkaya, (2020, 257) 'ya göre bir sanat eseri olarak edebiyat yapıtlarındaki metinler, estetik duygusunun somut yansımasını meydana getirmektedir. Metinler Türkçe öğretimi için oldukça değerlidir. Şirin (2015, 157) de bu doğrultuda çocuk edebiyatı eserlerinin dili, anlatımı, üslubu ve görsel unsurlarının ancak bir ahenk oluşturarak estetik bir değer kazanabileceğini belirtmiştir.

Bireye estetik duyarlılık kazandırmak öğretim programlarının amaçlarından biridir. Türkçe Dersi Öğretim Programı, "Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması" maddesi ile öğrencilerin bu beceriyi kazanmaları amaç edinmiş ayrıca ders kitaplarında yer alacak serbest okuma metinlerinin, edebî ve estetik değeri olması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2019, 3-18).

İşcan, Efendioğlu ve Ada, (2007, 68) estetiğin Türkçe eğitimindeki amaçları ve bireylerin edineceği davranışları şu şekilde açıklanmıştır.

1. Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme,
2. Çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme,
3. Sanat güzelliğini ve sanatçıyı takdir etmesini sağlayabilme,
4. Hayal gücünü geliştirebilme, Böylece birey;

- Estetiğin (güzelliğin) insan yaşamındaki yerini ve önemini kavrar.
- Edindiği deneyimlerle, yaratıcılığa ve üretkenliğe kolayca geçebilecek, yeniliklere açık kişiliğini toplumsal davranışlarında gösterir.
- Sanatsal olguları değerlendirir, eleştirir, tüm çevresinde güzeli ve iyiyi arar, görmek ister. Estetik duyarlığı gelişmiştir.
- Çok yönlü ve açık fikirlidir, çağına uyum sağlar, etkileşime ve iletişime açıktır.
- Edebiyat eğitimi bireyde bilgi ve duygu dengesini sağlar.
- Kültürel değerlerini tanır.

Bolla'ya (2020, 102) göre ise "metne verilecek estetik tepkiyi irdelemeye kalkışırken okuma süreci boyunca belli soruların -ya da notların- diğerlerinden daha çok işe yarayacağını unutmamak gerekir."

2.5. Estetik Ölçütler

Orhun'un (2019) çalışmasında öğretmenlerden görüş alınarak oluşturulan estetik ölçütler ilk olarak 11 ana başlık etrafında toplanmıştır. Bu başlıklar şu şekildedir:

1. Eser çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalı.
2. Eserin dili güçlü olmalı.
3. Eserin konusu, kurgusu nitelikli olmalı.
4. Eser çocuğa düşünme becerisi kazandırmalı.
5. Eserin dış yapı özellikleri nitelikli olmalı.
6. Eser çocuğun dil becerilerinin kazandırılmasına destek olmalı.
7. Eser dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olmalı.
8. Eser sanat algısı oluşturmalı.
9. Eser türüne özgü özellikler taşımalı.
10. Eserin öğretici yönü olmalı.
11. Eser ideolojik söylemlerden uzak olmalı (Orhun, 2019, 24).

Eserin Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı

Birinci madde "Eser çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalı." ölçütü 4 alt başlık içinde ele alınmıştır Bu başlıklar duyuşsal, bilişsel, dil ve kişilik olarak ayrılmıştır. Duyuşsal gelişim ise kendi içinde 6 maddede ele alınmıştır:

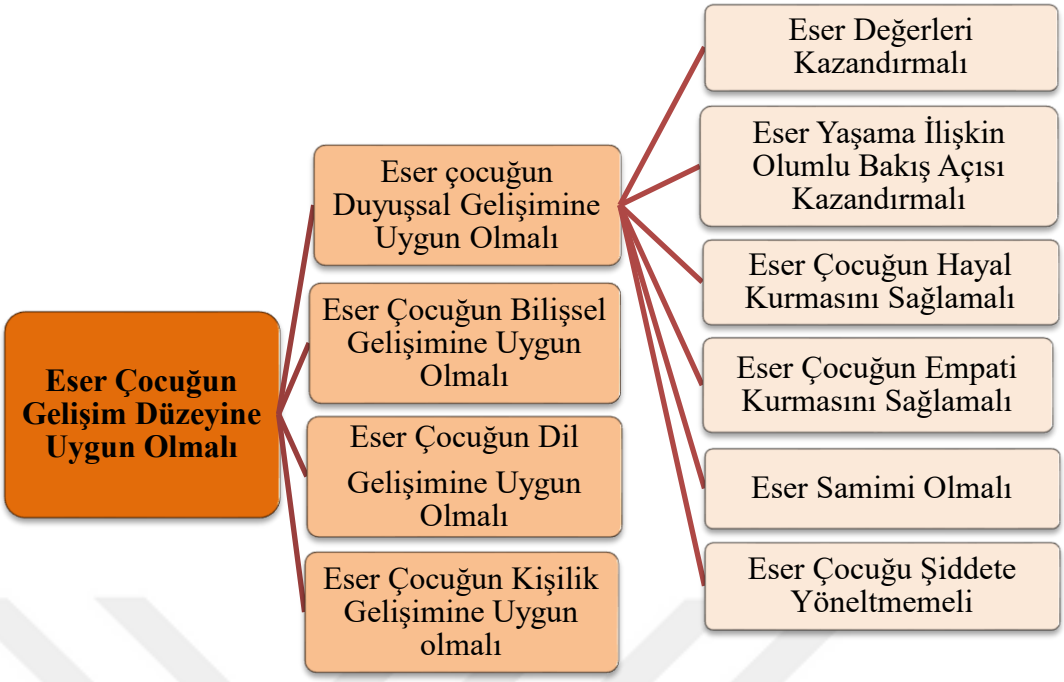

Şekil 1: "Eser Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı" Ölçütü

Çocuklar için her yaş, farklı bir deneyim ve yetenek kazandırmaktadır. Bu sebeple çocuk, yaşamında her döneminin ona getirdiği bazı özelliklere sahiptir. Bu özelliklerin farklılaşması her yaş grubunda ihtiyaç duyacağı edebiyat ürününün niteliğinin değişmesini gerekli kılmaktadır. Çocuğun gelişim döneminin niteliklerini karşılayamayan bir ürün onun okuma serüvenin süreklilik kazanmasını engelleyebilir. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını gözetmeyen gelişim seviyesinin altında ya da üstünde özelliklere sahip bir eserle karşılaşması okuma eyleminde soğumasına neden olabilmektedir. Bu sebeple özellikle çocuk edebiyatı eserleri çocuklarla buluşturulurken çocuğun özelliklerine uygun ürünler tercih edilmelidir.

1. Duyuşsal Gelişim

Orhun (2019), duyuşsal gelişim ile ilgili bulguları değerleri kazandırma, hayata karşı olumlu bakış açısı kazandırma, çocuğun hayal kurmasını, empati kurmasını sağlama, eserde samimi olunması ve çocuğu şiddete yöneltmemesi maddelerinden oluşturmuştur. Duman ve Yakar (2017,204)'a göre de bireylerde, "kişileri, olayları veya durumları algılama, bunlar hakkında anlayış veya duyarlılık gösterme, empati

kurma, iletişime geçme, saygı duyma, tutum geliştirme, ilişki kurma" gibi niteliklerin olması duyuşsal alana ait yetileri kullandıklarına işaret etmektedir.

Bireylerin duygularını ve duyuşsal özelliklerini çözümlemeleri ve anlamaları aynı zamanda bu niteliklerini doğru kullanmaları adına duyuşsal yönü arttırılmış bir eğitim süreci oluşturulması önemlidir (Gömleksiz ve Kan, 2012,1173). Duygusal gelişimin desteklenmesi, çocukların başarılarını ortaya koymaları ve dolayısıyla gelen özgüven duygusuyla da iletişim kurma, sorumluluk alma, arkadaşları liderlik özelliği sergileme ve duygularını ifade etme gibi becerilerinde olgunluk kazanmalarını sağlayabilmektedir (Aydoğdu ve Samancı, 2016,626).

2. Bilişsel Gelişim

Sever (2017, 72) çocuğa uygun nitelikli eserlerin çocuğun sınıflandırma, gruplama, kavram oluşturma, hatırlama, dikkat etme, düşünme eylemlerini gerçekleştirmesiyle bilişsel gelişimlerine katkı sağladığını belirtir.

Bireyin zihinsel gelişiminin sağlıklı ilerlemesi onun çevresini, dünyayı anlayarak hayatını daha bilinçli bir şekilde düzenlemesine olanak sağlamaktadır (Kardaş S., Kardaş M., 2021, 56).

3. Dil Gelişimi

Çocuk kitapları, çocukların ana dilinin yapısını, kural ve anlatım olanaklarını keşfetmelerine olanak sağlar. Onların dil becerilerini geliştirmeleri için ortamlar sunarlar. Böylece çocuklar anadillerini doğru kullanma bilinci ve duyarlılığı kazanılar (Sever, 2015, 91-92).

Sever, (2017, 72) çocukların gelişim özelliklerine uygun eserlerin dil gelişimine şu katkıları olacağını belirtir:

- Kavramsal gelişimi destekler ve somut ve soyut kavram öğrenmeyi daha kolay hale getirir.
- Ses ve sözcüklerin düzgün boğumlanmasında çocuğa tecrübe kazandırır.
- Temel dil becerilerini (dinleme, konuşma, okuma, yazma) gelişmesine katkı sağlar.
- Dil bilinci ve duyarlılığı kazanmasını sağlar.

4. Kişilik Gelişimi

Sever (2017, 56-57) çocuk edebiyatı eserlerinin sundukları kurgular ve kararkterler ile çocuklara hayatlarında farklı özelliklere sahip insanların olabileceğini

duyumsatacağını ayrıca duygu ve düşünceleri çeşitlenebilen birçok insanla etkileşime girmelerini sağlayacağını belirtmektedir. Gültekin (2011,4)'e göre de sanat, bireylerin kişisel olarak bir bütünlüğe ulaşmalarını bunun neticesinde de toplumsal bütünlüğe erişmelerini sağlamaktadır.

Çocuklar yaşamlarının bu döneminde öğrenmelerini öykünme yoluyla da gerçekleştirdiğinden karşılaştıkları kahramanların sergiledikleri davranışlar dış görünüşleri ve çeşitli durumlar karşısındaki tavırları onların özdeşim kurarak etkilendikleri durumları oluşturmaktadır. Bu anlamda kitaplar yer alan kahramanlarla çocuklar kendilerini tanıma ve değerli görme kendisi dışındakilere de saygı gösterme gibi olumlu kişilik özelliklerini edinirler (Sever, 2017, 57).

Eserin Dili Güçlü Olmalı

Bu ölçüt Orhun (2019) tarafından ahenk, uyum, ritim, şiirsellik bulundurması, didaktik dilden uzak olması, söz sanatlarına yer vermesi, dilinin açık ve yalın olması ve eserin akıcı olması şeklindeki alt maddelerle açıklanmıştır.

Dil, insanlar arasındaki iletişimi sağlayan bireylerin bir konu, nesne durum ya da olayı belirtmesini bunlar hakkındaki duygu ve düşüncelerini karşındaki kişiye iletmesini sağlayan değişim ve gelişim süreçleri devamlı olan bir etkileşim aracıdır. Bu anlamda dil, hem bireyin kişisel hem de toplumsal yaşamında daha doğru ve etkili bir iletişimde oldukça önemlidir. Ergin (2013, 3)' e göre de kendine has kanunlardan oluşan dil ve bu kanunlar doğrultusunda ilerleme göstermektedir.
Sever (2015, 93) çocuk edebiyatı eserlerinin dil ve anlatım özellikleri bakımından şu kurallara uygun olması gerektiğini belirtir:

- Anlatım duru, samimi, kısa, yalın cümlelerden oluşmalıdır.
- Kurgulanan durumlar, çocuğun duyu algılarını harekete geçirecek yapıda olmalıdır.
- Kullanılan dil, Türkçenin sözvarlığını, anlatım gücünü ve inceliğini çocuğa sezdirecek şekilde olmalıdır.
- Anlatımda kullanımını yitirmiş ve yabancı dillerden sözcükler değil Türkçe sözcükler tercih edilmelidir.
- Anlatım, yazarla okurun iletişimi için ortak manalar oluşturan ve kavram gelişimini destekleyen şekilde düzenlenmelidir.
- Eserlerde yer alan cümleler dilin mantığı ve estetiği açısından uygun olmalı, yazım ve noktalama kurallarına uyulmalıdır.

Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı

Bu ölçüt (Orhun, 2019) tarafından kurgunun yaşamla içi içe olması, mizah içermesi, özgün olması, sürprizlere yer vermesi ve gerçekçi olması şeklinde ele alınmıştır.

Konu en genel ve bilinen tabiriyle metinde ele alınan, anlatılan durum ya da olaylardır. Seçilen konu içeriğin oluşturulmasında oldukça önemlidir. Torusdağ ve Aydın, (2020, 193) konuyu, bir metni oluşturan bölüm ya da tümcelerin bağıntısından oluşan bütünsel anlam olarak açıklamaktadır.

Sever'e (2017) göre metinde ele alınan konu, çocuğun kitapla etkileşimini sağlar. Bu sebeple seçilen konunun değerli olması çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına uygun seçilmesi ile mümkün olacaktır. Konu seçimi çocuğun gelişim düzeyi arttıkça genişleyebilmektedir. Basit ve çocuksu olmadan işlenen konular ile çocukların ilgisini çeken eserlerin okuma arzusunun devamlılık kazanmasında etkili olmaktadır.

Bir metnin çocuğa göre olması için okurun metindeki kurmaca dünyaya ortak olması, anlama ulaştıracak ipuçlarını bulması, sezinlemesi, hissetmesi ve anlamsal boşlukları tamamlayabilmesi gerekmektedir (Çer, 2016, 1403). Aynı zamanda çocuk kitaplarında işlenecek olan konuların şu iki özelliğe uygun olması gerekmektedir:

- "Çocukların okulöncesi dönemden başlayarak farklılaşan bireysel ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeli,"
- "Çocukların yüreklerinde ve belleklerinde sevgi, dostluk, barış… anlayışının gelişmesine katkı sağlamalıdır." (Sever, 2017, 119-121).

Eser Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı

Bu ölçüt (Orhun, 2019) tarafından çıkarımda bulunmayı sağlama, farklı bakış açıları içerme, sorgulamaya yönlendirme, ön yargıdan ve dogmatik iletilerden uzak olma, çocuğun problemleriyle yüzleşmesini neden sonuç ilişkisi kurmasını sağlama ve merak uyandırma şeklinde alt maddelerde açıklanmıştır.

Yegen, (2013,250) kişilerin sanat eğitimi sayesinde, farklı düşünme, problemlere çözüm üretme gibi durumlarda daha etkili hale gelebileceklerinin aynı zamanda "açık fikirli, geleceği görebilen, topluma değer katan, özgün, çevresine duyarlı" kişiler olabileceklerini belirtmektedir. Güneş, (2012, 128)'e göre de düşünme ve sorgulama ile birlikte zihinsel işlem ve süreçler harekete geçerek problem çözme,

karar verme ve kavramlaştırma yetileri geliştirilebilmekte bununla birlikte zihinde işleme ve yapılandırma sürecini de iyileştirdiğinden bireylerin yaratıcı, eleştirel, yansıtıcı düşünme ve öğrenmeyi öğrenme gibi yetilerinin ilerlemesini de desteklemektedir.

Eserin Dış Yapı Özellikleri Nitelikli Olmalı

Bu ölçüt (Orhun, 2019) tarafından resimler, kapak, kâğıt cinsi ve sayfa düzeninin nitelikli olma durumlarına göre alt maddelerde açıklanmıştır.

Bir edebi eserin çocuk üzerinde dikkati çekecek ilk özelliği onun dış görünüşüdür. Dış görünüşü oluşturan pek çok öge bulunmaktadır. Kitap kapağı çocuğun kitapta ilk karşılaştığı ve kitaba ilgi duymasını sağlayan bir unsurdur (Sever, 2015, 121).

Gültekin (2011, 5) görsel algılamanın bilişsel ve duyuşsal farklı yetilere kıyasla en etkili olan olduğunu ayrıca "renk, çizgi, biçim, şekil, oran, uyum, simetri" gibi unsurlarının çocukların haz almalarını etkili olduğunu belirtmektedir.

Resimlerin çocukların gelişimindeki faydalarını ise şu şekildedir:

- Resimler, nesne ve varlıkların imgelerini oluşturur ve kavram gelişimini olumlu etkiler.
- Çocukların işitme, bakma, görme imgeleme becerilerini geliştirmede ve soyut kavramların algılanışında kolaylık sağlar.
- Çocuğun farklı duyularını kullanmasını ve duyularla düşünmesini sağlar.
- Çocukların düş, düşlem ve düşünme güçlerinin geliştirilmesine olanak sağlar ve resimlerle çocuğu düşündürdüğünden çocuğun da hissettiklerini ve fikirlerini anlatma arzusunu harekete geçirir.
- Resimlerin duygu ve düşünceleri aktarma işlevi sezdirilerek sanatın da çeşitli manaları barındırabileceğine ilişkin tecrübeler sunar.
- Resim üzerine konuşmalar gerçekleştirilmesiyle çocuğun konuşma ve dinleme yetilerinin gelişmesi sağlanır.
- Çocukları okumayı istekli hale ve metinlerle iletişime hazır duruma getirir.
- Sanat ve sanatçı kavramlarına ilişkin bilgi edinmesini sağlayacak durumlar sunar.
- Etrafına duyarlı bakan bireyler oluşturmaya katkı sağlar (Sever, 2017, 189-190).

Sever, (2015, 121-122) kullanılan kâğıtların; kolaylıkla yıpranıp parçalanmayacak, gözü okurken yorup zorlamayan nitelikte aynı zamanda kitapta yer alan görsellerin ise oldukları gibi renk ve şekilde bozulmalar olmadan göründüğü, yazıların rahatlıkla okunabildiği türde tercih edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ona göre sayfalarda yer alan görseller, yazı ve rakamlar gibi ögelerin ahenk içerisinde olması, kenar boşluklarının bütünlük meydana getirmesi gibi noktaların sayfa düzeninin estetikliğini oluşturmaktadır.

Eser Çocuğun Dil Becerilerini Kazanmasında Destek Olmalı

Bu ölçüt (Orhun, 2019) tarafından görsel okuma, okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirmesine destek olma şeklinde beş alt maddede açıklanmıştır. Temizyürek (2003, 163) de ana dili öğretiminin ve öğreniminin birbiriyle bağlantılı olan okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin eğitimi ile gerçekleşeceğini belirtmektedir.

Okuma becerisi, yazılı sembolleri çözümlemek ile birlikte; farklı metin türlerinin söylemek istediklerini, niyetini ve biçimini anlamak aynı zamanda bu eylemi sürekli hale getirmek anlamına gelmektedir (Şahin, 2011, 1). Göçer, (2016, 57) yazmanın ise yalnızca belirli teknikleri uygulamaktan ziyade çocukların hayatlarından, gözlem ve deneyimlerinden, hayallerinden oluşan özgün eserler üretme süreci olduğunu ve bu becerinin öğrencilerin düzeylerine uygun konu seçimleriyle düzenlenecek yazma çalışmalarıyla geliştirilebileceğini belirtmektedir. Bağcı, (2015,92)' ya göre de etkili ve aynı zamanda kalıcı bir iletişim aracı olan yazma becerisi ile bireyler, duygularını, düşüncelerini ve hayal ettiklerini diğer kişilere anlatabilir bunu kendisinden sonraki nesillere kadar iletebilirler.

Dinleme eylemi işitilen sesler arasından tercih etme, tercih edilenleri algılama ve bunları değerlendirerek geri bildirimde bulunma işlemlerinden meydana gelmektedir (Gündüz, Şimşek, 2014, 13). Dinleme, duymadan farklı olarak zihinsel bir süreçten oluşmaktadır. (Aytan ve Güney 2012, 8).

Karagöl, (2021, 232) dinleme becerisinin ilk edinilen yeti olduğunu ve bu yetinin aynı zamanda konuşma, okuma ve yazma gelişimine de yarar sağladığını belirtmektedir. Dinleme aynı zamanda bir öğrenme aracı olarak da kullanılabileceğinden bu becerinin çocuklarda erken yaşta geliştilmesi gerekmektedir (Gündüz ve Şimşek, 2014, 82). Temizyürek (2003, 163) ise masal ve hikayeler ile gerçekleştirilecek dinleme çalışmalarıyla bu becerinin geliştirilebileceğini belirtmektedir.

Gündüz ve Şimşek'e (2011, 146) göre "Resim okuma ise; görsel bir malzemeyi yorumlamak; gördüğü, izlediği bir resimden anlam üretmek demektir."

Temizyürek'e (2003, 164) göre çocukların konuşma becerileri sözcük ve sözcük gruplarından oluşmaktadır. Bu becerinin gelişimi için hazırlanacak olan ürünlerin

hedeflenen kitleye uygun olmasının sözcük hazinesinin zenginleşmesine ve konuşma becerisinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Eserin, Dil, Anlatım, Konu, Biçim vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı

Demirel ve Deniz (2021, 722)'e göre metinler çocukların gelişim ve ilgilerine uygun olmakla birlikte onların bütünsel gelişimini de desteklemelidir. Bu bağlamda metinlerdeki "dil, biçem, konu, tema, ileti, varlık kadrosu ve resimlerin" çocuğa uygunluğunu içeren "çocuğa görelik ilkesi" oldukça önemlidir.

Sever, (2017, 145-146) çocuk edebiyatı eserlerindeki dil ve anlatım özelliklerinin onu yetişkin edebiyatından ayıran çocuğa uygun olmasını sağlayan en önemli özellik olarak açıklamaktadır. Çocuğun bu eserler ile Türkçenin anlatım özelliklerini öğrenmesinin, mani, bilmece, sayışmaca ve tekerleme gibi türleri görüp kendisi de tekrarlamasıyla dilin inceliklerine ulaşmasını yolunun açılacağını belirtmektedir. Bağcı (2015, 89) ise iyi ve doğru anlatımın temelinde doğru ve sağlıklı düşünceler bulunduğundan anlatım öncesinde sağlıklı fikirler üretip üretilen fikirlerin bir araya getirilmesi aynı zamanda konunun da çok iyi anlaşılması ve benimsenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Eser Çocukta Sanat Algısı Oluşturmalı

Özot, (2020, 207-208) bireylerin çocukluğundan başlayarak gereksinimini hissettiği ve duygusal yönden geliştiği bir alan olarak açıkladığı sanat kavramını, insanlar arası iletişim ve duygu iletimi bağlamında da önemli görmekte ve bununla birlikte sanattan uzak bir kişinin psiko-sosyal açıdan da olumsuzluklarla karşılaşabileceğini belirtmektedir.

> "Estetik algılama; sanatsal yaratma için olduğu kadar, iyi bir sanat tüketicisi olabilmek, özellikle de sanat eleştirisi için son derece önemli bir kavramdır. Çünkü sanat eleştirisi, sanat üzerinde düşünme ve aynı zamanda dikkatli bir gözlem sürecidir." (Tuna 2007, 126).

Sever, resmin sanatsal gelişim bakımında önemini şu sözlerle açıklamıştır: "Sanatçı duyarlılığı ile yapılmış çocuk kitabı resimleri, erken çocukluk dönemiyle başlayan evrede, sanat eğitiminin en etkili ve en kestirme yoludur." (Sever, 2017, 176).

Eser Türüne Özgü Özellikler Taşımalı

Her edebi türün kendine has birtakım özellikleri mevcuttur. Bu özellikleri onu diğer türlerden sunduğu sanatsal nitelikleri ile ayrılır. Her tür, okuruna farklı okuma serüvenleri sunmaktadır. Bu okuma sürecinde birey gerek kullanılan dil, gerekse sanatçının üslubuyla ve türün özellikleri ile farklı estetik özelliklere sahip sanatsal ürünlerle karşılaşmaktadır.

Metinlerin metin olma ölçütlerine uygun ve türünün özelliklerini yansıtacak nitelikte olması okurun içeriği anlama ve anlamlandırmasını olumlu yönde etkilemektedir (Canlı, 2015, 106-107). Masal, öykü, şiir bilmece, tekerleme ve anlatılar, çocukların dil bilincini ve dil duyarlılığını ve sevgisini kazandıracak türde metinlerdir (Sever, 2015, 17-18).

Eserin Öğretici Yönü Olmalı

Çocuk edebiyatı eserlerinde eğitsel ya da öğretici niteliklerin okura doğrudan sunulması, eserin çocuk edebiyatının genel ilkelerine uygun olmaması anlamına gelmektedir. Çocuk yazınından beklenen konusu, kurgusu ve olayları işleyişi itibariyle okurunun kendisinin bir iletiye ulaşmasını sağlamaktır. Çocuk okuduğu metinden çıkarım yaparak doğruya ulaşmalıdır.

Çocuk edebiyatı eserlerinin, çocukların özgür düşünebileceği, hayal kuracağı, kendini gerçekleştirmesini sağlayacağı soruları zihninde canlandırmakla sınırlı bir öğretim görevi olmalıdır (Sever, 2017, 23).

Eser İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı

Bu ölçüt çocuk edebiyatı eserlerinin bir ideolojiye ait düşüncelerin ve herhangi bir unsurun bulunmaması gerektiğini belirtmektedir. Şirin (2021,89) bunu "Çocuğu politik nesne kabul eden her çeşit çocuk kitabı ideolojik, güdümlü ve sorunlu kitaptır." şeklinde açıklamaktadır.

Hiçbir çocuk edebiyatı eseri çocuğu yönlendiren çocuğun gelişimini olumsuz etkileyecek ögeye yer vermemelidir.

2.6. İlgili Araştırmalar

Yapılan araştırmalara bakıldığında estetik ölçütler ile ilgili direkt olarak çalışmanın sınırlı olduğu görülmektedir. Estetik ile ilgili çalışmaların güzel sanatlar alanında yoğunlaştığı söylenebilir. Estetiğin konu edildiği diğer çalışmalar ise estetik değerler çoğunluklu olmak üzere gerçekleştirildiği söylenebilir.

Estetik ölçütler ile ilgili ilk çalışma Orhun'un (2019) "Çocuk Edebiyatında Estetik Ölçütlerin Belirlenmesi ve Bir Çocuk Edebiyatı Kitabının Estetik Ölçütler Bakımından Değerlendirilmesi" isimli doktora tezidir. Orhun çalışmasında çocuk edebiyatı yazarları ile görüşmüş ve onların görüşleri doğrultusunda estetik ölçütler belirlemiştir. Bununla birlikte Sevim Ak'ın "Vanilya Kokulu Mektuplar" adlı yapıtını belirlenen estetik ölçütler bakımından incelemiştir. Orhun, çalışmasının sonunda incelediği kitabın uygun olmadığı belirttiği bazı noktalar ile birlikte, estetik ölçütleri genel anlamda karşıladığını belirtmiştir.

Yapılan bir diğer çalışma Batmaz'ın (2020) "Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Estetik Ölçütler Bakımından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezidir. Özlem Batmaz'ın bu tezi incelendiğinde kendisinin çeşitli kurumlardan ödül alan 16 çocuk edebiyatı eserini estetik ölçütler bakımından incelediğini görülmektedir. Batmaz yaptığı çalışma sonucunda incelediği tüm kitapların estetik ölçütlere kısmen uyumlu olduğunu belirtmiştir. Estetiğin konu edinildiği diğer çalışmalar şu şekildedir:

İşcan'ın (2004) "İlköğretim İkinci Kademe Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü" adlı yüksek lisans tezinde iki yayınevine ait 8. Sınıf Türkçe ders kitapları incelenmiş "Türkçe öğretiminin çocukta estetik zevk, beğeni, haz oluşturmadaki rolü, estetik yargıda bulunabilme yetilerinin tespiti" amacıyla farklı okullardaki öğrencilere anket uygulanmıştır. Edebi türlerin estetik zevk ve duyarlılığın geliştirilmesinde oldukça önemli olduğu görülmüştür.

Taşkesen'in (2019) hazırladığı "Özdemir Asaf'ın Şiirlerinde Estetik Unsurlar" adlı yüksek lisans tezinde, estetik ile ilgili kuramsal bilgilere yer vermiştir. Özdemir Asaf'ın şiirlerini "estetik süje, obje, değerler ve duygular, güzelliğin biçimsel nitelikleri, estetik yargı, deneyim, algı, heyecan, özdeşleyim ve eğitim" başlıkları altında açıklanmıştır.

Demir (2018) “Türkçe Dersi Öğretim Programında Bir Alt-Alan Olarak ‘Estetik’ ve ‘Estetik Eğitimi” başlıklı çalışmasında 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı estetik ve estetik eğitimi çerçevesinde incelenmiş ve estetikle ilgili kavramlar programla ilişkilendirmeler yapılarak açıklanmıştır.

Ünlüer’in (2017) yazdığı “Estetik Eğitim Programının Beş Yaş Çocukların Estetik Yargı ve Görsel Algı Gelişimine Etkisinin İncelenmesi” adlı doktora tezi deney grubu 18, kontrol grubu 18 olmak üzere toplam 36 çocuğa “Estetik Eğitim Programı” uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Taylor-Helmstadter Çift Karşılaştırmalı Estetik Yargı Ölçeği” ve “Frostig Gelişimsel Görsel Algı Testi” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Estetik Eğitim Programı’nın çocuklarının estetik yargı gelişimlerinde etkili olduğu görülmüştür.

Tırıl’ın (2016) yazdığı “İlköğretim 5. - 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin, Öğrencilerin Estetik Gelişimine Katkısı ve Türkçe Öğretim Programına Uygunluğu” adlı yüksek lisans tezinin kuramsal kısmında estetik kavramı ele alınmış ve Türkçe ders kitaplarındaki şiirler incelenmiştir. İncelenen başlıklar ise “yapı, tema, dil, başlık, varlıklar, sıfatlar, zamirler ve fiiller, ahenk, kendini sözlü / yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma” ve “Türkçe Öğretim Programındaki kazanımlarla bağlantısı” şeklindedir.

Yapılan diğer çalışmalar şu şekildedir:

- Oğuzhan Sevim’in 2010 yılında yazdığı “Nedim Divanı’ndaki Şarkıların Estetik Ögeler Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi
- Mustafa Said Acar’ın 2010 yılında yazdığı “Mehmet Kaplan’ın Eserlerinde Estetik, Sanat ve Edebiyat Eğitimi” adlı yüksek lisans tezi
- Emre Töre’nin 2011 yılında yazdığı “BÂKÎ’nin Gazellerinin Estetik Çözümlemesi ve Eğitim Sürecinde Kullanımı” adlı yüksek lisans tezi
- Fatma Mazman Budak’ın 2012 yılında yazdığı “Sosyal Bilgiler Dersinde (7.Sınıf) Doğal ve Kültürel Varlıklar Aracılığı ile Estetik Değer Eğitimi (Tokat Örneği)” adlı doktora tezi

- Umut Sosyal'ın 2012 yılında yazdığı "Şeyh Gâlib'in Gazellerinin Estetik Çözümlemesi ve Eğitim Sürecinde Kullanımı" adlı yüksek lisans tezi
- Orhan Kaplan'ın 2014 yılında yazdığı "18. Yüzyıl Klasik Türk Şiirinin Estetik Çözümlemesi ve Yapılandırmacı Eğitim Sürecinde Kullanımı" adlı doktora tezi
- Banu Ünal'ın 2014 yılında yazdığı "Sâmiha Ayverdi'nin Eserlerinde Estetik, Sanat ve Edebiyat Eğitimi" adlı yüksek lisans tezi
- Zehra Güden'in "Hz. Ali Cenknâmelerinin Estetik Değerler Bakımından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezi
- Nurcan Özbal'ın 2017 yılında yazdığı "Estetik Eğitim" adlı yüksek lisans tezi

Dergilerin konu edildiği çalışmalar oldukça çeşitlidir. Farklı dergilerin TRT Çocuk Dergisi ile birlikte inceleme nesnesi olduğu araştırmalar dışında yalnızca TRT Çocuk Dergisi'nin yer aldığı çocuk edebiyatı çalışmaları ise şu şekildedir:

Gökdai'nin (2020) "TRT Çocuk Dergisi'nde Fantastik Ögeler" adlı yüksek lisans tezinde derginin 25 sayısındaki metin ve görseller incelerek fantastik unsurlar belirlenmiştir. Bunun dışındaki çalışmalar şunlardır:

- Mehmet Yılmaz'ın 2018 yılında yazdığı "TRT Çocuk Dergisi'nde Millî Değerler" adlı yüksek lisans tezi
- Ahmet Burak Tekinşen'in 2019 yılında yazdığı "TRT Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Edebî Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezi

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın deseni, araştırmanın inceleme nesneleri, verilerin toplanması, verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Creswell (2017, 20-21) nitel araştırmanın süreç içerisinde değişik temel özelliklere sahip olduğunu belirtmiş ve bunlardan birini de "Metin analizleri kullanarak verileri betimleme, temalara göre analiz etme ve bulguları daha geniş anlamda yorumlama" şeklinde açıklamıştır. Bununla birlikte nitel araştırmaların bilinmeyen aynı zamanda keşfedilmesi gereken problemleri incelemede uygun olduğunu söylemektedir.

Bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılması anlamına gelen durum çalışması, belli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymayı amaçlar (Yıldırım, Şimşek, 2018, 73).

3.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri

İnceleme nesnesi olarak çocuk edebiyatında eser veren dergiler tercih edilmiştir. Dergilerin tercih edilme sebebi yapılan çalışmalara bakıldığında estetik ölçütlerin öncesinde dergiler üzerinde incelenmemesi, bir çalışma yürütülmemiş olması ve dergilerin içeriğinde farklı yazınsal türleri barındırması olmuştur. Araştırma için estetik ölçütler bağlamında dergiler ile çalışılmaya karar verilmesinden sonra bu amaçla farklı çocuk dergilerinin içeriği incelenmiştir. İncelenen çocuk dergilerinden hala yayın hayatına devam eden "TRT Çocuk Dergisi" tercih edilmiştir. Bu kapsamda incelenecek olan dergiler 2021 yılında yayımlanan sayılar ile sınırlandırılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma için incelenen çocuk dergilerine, basılı olarak yayınlanan dokümanlar aracılığıyla ulaşılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018, 190) dokümanları, nitel araştırmalarda etkili olarak kullanılması gerekli olan bilgi kaynakları olarak açıklamaktadır. Bu çalışmada da veriler doküman incelemesi ile yoluyla elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgularla ilgili bilgilerin analizinden oluşur (Yıldırım, Şimşek, 2018, 189). İncelenecek dergiler için 2021 yılında çıkarılan sayılara ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Derginin (2021 Kasım Sayısı) çıkarılmasında görevli kişiler şunlardır:

- Genel Yayın Yönetmeni: Hatice Özdemir Tülün
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Nihat Kaşıkçı
- Editör: Dr. Fatma Hazan Türkkol
- Yardımcı Editör: Fadime Yüceyaltırık
- Sanat Yönetmeni: Reyhan Cerit Bala
- Grafik Tasarım: Serhat Batur Karadeniz

Derginin kapak tasarımı 2021 Ekim sayısına kadar aynı şekilde düzenlenirken kasım ayı sayısı ile birlikte değişikliğe gidilmiştir. Resim 1 ve Resim 2' de tasarımında yer alan değişikliklere yer verilmiştir.

Resim 1: TRT Çocuk Dergisi Ekim 2021 Kapağı

Cumhuriyet Bayramı. Ekim 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Kapak. Sayı:133.

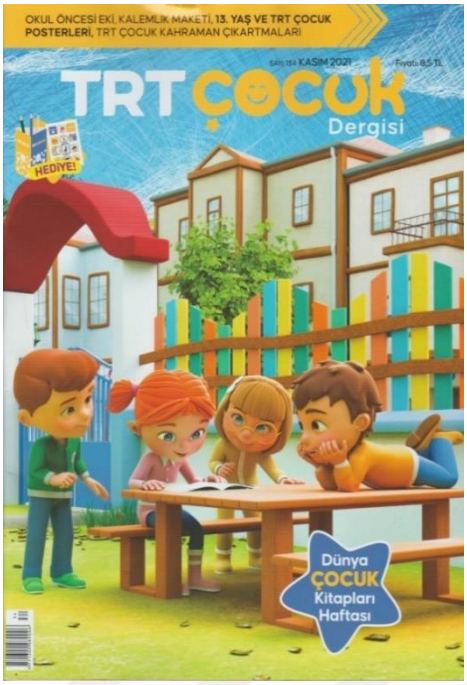

Resim 2: TRT Çocuk Dergisi Kasım 2021 Kapağı

Dünya Çocuk Kitapları Haftası. Kasım 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Kapak. Sayı:134.

Kapak tasarımında dikkat çeken ilk değişiklik dergi adının yer aldığı başlıkta olmuştur. Dergi adının tasarımı renk ve şekil noktasında değişikliğe uğramıştır. Bunun dışında kapak üzerinde yer alan bilgiler aynı olmakla birlikte önceki sayılarda "Kapak Dosyası" bölümde ele alınan konu, dergi adının hemen altında belirtilirken artık alt kısma taşınmıştır.

Derginin kapağı o ayın belirlenmiş bir konusu üzerine hazırlanmaktadır. Belirlenen konu derginin kapağında yazmakta ve kapağı oluşturan görsel ögeler konuya uygun olarak oluşturulmaktadır. Konu seçimlerde belirli gün ve haftaların, bayramların etkili olduğu söylenebilir. Derginin çıkarıldığı ayda önemli günler genellikle dergide işlenmektedir. Konunun içerikte esas olarak yer aldığı kısım ise "Kapak Dosyası" bölümleridir. Bu bölümde konu ile ilgili görsel ve bilgilere yer verilmektedir. Derginin 2021 Kasım ayı sayısının kapağına baktığımızda belirlenen kapak temasının "Dünya Çocuk Kitapları Haftası" olduğu ayrıca seçilen temaya uygun görsellere de yer verildiği görülmektedir. Derginin iç ve dış yapısına ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Derginin biçimsel özellikleri:

- **Boyut:** 21 x 29.5
- **Sayfa Sayısı:** 48
- **Kâğıt Cinsi:** Kuşe kâğıt

Derginin içerik özellikleri:

Bölümler: Dergilerde yer alan bölümler her sayıda farklılaşabilmekle birlikte şu şekildedir: Can'ın Ekranı, Teknoloji Tutkunları, Neler Oluyor? Atamdan Hatıralar, Gezdim Gördüm Yazdım, Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk, Deneyebilirim, Tel Ali'nin Kelimeleri, Merak Ediyorum, Büyüteç, Osmanlı Sanatçıları, Doğa Ajandası, Sağlıklı Besleniyorum, Sporcu Sayılar, El Cezeri, Mikrofon Kahramanda, Bul Bakalım, Kapak Dosyası, Kitapçının Kedisi, İbi İle Keşfediyoruz, Meraklı Dodo, Doğadan Sesler, Sürpriz Kutusu, Küçük Sanatçılar.

Karakterler: Dergide farklı sayılarda yer alan bölümlerde yer alan bazı karakterler şu şekildedir: Can, Nasreddin Hoca, İbi, Tel Ali, Bahar, Bu karakterler TRT Çocuk kanalında yer alan programlardaki karakterler de (Hayri, Elif, Aslan, Pırıl, Kaptan Pengu, Aslı, Bulut, Ege, Emiray, Simli, Akın…) kimi zaman içerikte yer alabilmektedir.

Yazarlar: Derginin yazarları her bölümde farklılaşmaktadır. "Kitapçının Kedisi", "Tel Ali'nin Kelimeleri" ve "Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" adlı bölümler Gözde Özder; "Neler Oluyor" , "Merak Ediyorum" adlı bölümler Bahar Vaat tarafından hazırlanmaktadır. Bunlar dışında bazı yazarlar şunlardır: Fatma Hazal Türkkol, Başak Bayraktar, Doğukan İşler.

Resimleme: Derginin resimlemesinde de yazarlarda olduğu gibi farklı isimler yer almaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: Hülya Ceylan, Volkan Yenen, Okan Yenen, Esra İlter Demirbilek. Bunların dışında dergide yer ve eser fotoğrafları da yer almaktadır.

Dergi genel anlamıyla hem dış yapısı hem de içyapısıyla çocukların gelişimine uygun ve onların ilgilerini karşılayacak şekilde oluşturulmuştur. Özellikle resimlemeleri ve içerikte yer alan metinleriyle çocuklara okuma alışkanlıklarını geliştirecek özelliklere sahiptir. Aynı zamanda her sayı ile birlikte okuyuculara okul öncesi eki de sunulmaktadır. Bu ek, derginin konusuna paralel olarak işlenmiş

bölümlerden oluşmakla birlikte içerisinde çeşitli hikaye, afiş, bulmaca, boyama etkinlikleri ve kitap tanıtımlarının yer aldığı bir kitapçık şeklinde düzenlenmiştir. İncelenen dergilerde yer alan bölümler şu şekildedir:

BÖLÜM ADI	YAZAR/ HAZIRLAYAN	ÇİZEN
Can'ın Ekranı	-	-
Teknoloji Tutkunları	Esra İlter Demirbilek	Esra İlter Demirbilek
Neler Oluyor?	Bahar Vaat	-
Atamdan Hatıralar	-	Aslan Tamjidi
Gezdim Gördüm Yazdım	Başak Bayraktar	-
Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk	Gökçe Özder	-
İbi ile Keşfediyoruz	Kelebek Animasyon Stüdyosu	-
Kitapçının Kedisi	Gökçe Özder	-
Kapak Dosyası	Fatma Hazan Türkkol	
Tel Ali'nin Kelimeleri	Gökçe Özder	-
Merak Ediyorum	Bahar Vaat	-
Büyüteç	Doğukan İşler	Yunus Yıldız
Sporcu Sayılar	-	-
Deneyebilirim	Dr. Betül Kavun Özbayraktar	Hülya Ceylan
El- Cezeri	Nefise Atçakarlar	Volkan Yenen-Okan Yenen
Doğa Ajandası	Nergihan Yeşilyurt	Gül Sarı
Sağlıklı Besleniyorum	Merve Bilge Atalay	Eren Dedeleroğlu
Doğadan Sesler	Bahar Vaat	-
Mikrofon Kahramanda	Fatma Hazan Türkkol	-
Sürpriz Kutusu	Deniz Arsan	-
Meraklı Dodo	Serhat Albamya	Serhat Albamya
Küçük Sanatçılar	Okur Gönderileri	Okur Gönderileri

Tablo 2: Dergiyi Oluşturan Bölümler

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinde estetik ölçütler listesinde yer alan maddeler ve alt maddeler dikkate alınarak belli bir sıra izlenmiştir. Bu sıralama itibarıyla ilk ölçütten başlanmak suretiyle her madde inceleme nesneleri olan 12 farklı dergide taranmıştır. Estetik ölçütler listesi toplamda 11 ana ölçüt 42 alt başlıktan oluşmaktadır. Dergilerin tüm sayıları bu ölçütlerin altında yer almaktadır. Elde edilen bulgular başlıkların altında belirtilmiştir. Ayrıca taranan bilgilerin uygunluk düzeyleri her ölçüt için tablo haline getirilerek bütün olarak sunulmuştur. Bulgular, dergilerin yayına çıktıkları ay ve sayı bilgileriyle birlikte sunulmuştur. Analiz yapılırken estetik ölçütlerin kontrol listesinde yer alan "evet", "hayır" ve "kısmen" durumları gözetilerek dergilerin uygunluk durumları sınıflandırılmıştır.

3.5. Araştırmanın Güvenirliği

Araştırma için ilk olarak inceleme nesnesi olabilecek çocuk edebiyatı dergileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda farklı dergilerden örnek sayılar incelenmiştir. Dergilerin yayın durumu, içerik özellikleri, ulaşılabilirlikleri, estetik ölçütlerin incelenebilirliği gözetilerek TRT Çocuk Dergisi tercih edilmiştir. TRT Çocuk dergisinin öncelikle 2017 ve 2018 yıllarına ait sayılar içerik bakımından taranmış yer alan metinlerin estetik ölçütler bakımından değerlendirmeye uygun olup olmadığı incelenmiştir. Ancak ilerleyen yıllardaki sayılara bakıldığında bölümlerde değişiklikler olduğu görülmüş bazı kısımlar çıkarılırken yeni bölümlerin de eklendiği sonucuna ulaşılarak incelenecek olan tüm sayılarda aynı bölümlerin yer alması uygun görülmüş ve bu doğrultuda günümüze daha yakın sayıların yayımlandığı 2021 yılındaki 12 dergi inceleme için seçilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler uzman görüşleri doğrultusunda bulgulara taşınmıştır. Bu doğrultuda incelenen dergilerdeki bulgular ölçüt maddelerinin düzenine göre alıntılarla işlenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde incelenen TRT Çocuk dergilerin estetik ölçütler bakımından değerlendirilmesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. TRT Çocuk Dergisi "Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ÇOCUĞUN GELİŞİM DÜZEYİNE UYGUN OLMALI												
DERGİLER	**Duyuşsal**			**Bilişsel**			**Dil**			**Kişilik**		
	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak	+			+			+			+		
Sayı:125 Şubat	+			+			+			+		
Sayı:126 Mart		+		+			+			+		
Sayı:127 Nisan	+			+			+				+	
Sayı:128 Mayıs	+			+			+			+		
Sayı:129 Haziran	+			+			+			+		
Sayı:130 Temmuz	+			+			+			+		
Sayı:131 Ağustos	+			+			+			+		
Sayı:132 Eylül		+		+			+			+		
Sayı:133 Ekim	+			+			+			+		
Sayı:134 Kasım	+			+			+			+		
Sayı:135 Aralık		+		+			+			+		

Tablo 3: Gelişim Düzeyinin Uygun Olma Ölçütüyle İlgili Bulgular

İncelenen dergiler mart, nisan, eylül ve aralık ayı sayıları dışında ölçüte uygundur. Belirtilen bu sayılar kısmen uygunluk göstermektedir.

4.1.1. Eser Çocuğun Duyuşsal Gelişime Uygun Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

- **"Değerleri Kazandırmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular**

İncelenen dergilerde yer alan kök değerler şu şekildedir:

Sayı 124/Ocak: Yardımsever olma, sevgi, paylaşma, çalışkanlık, duyarlı olma

- "Zor zamanlarda birbirine destek olan güzel ülkemiz, bu özelliğini koronavirüs salgını sırasında da gösteriyor. 2020 yılının Mart ayından beri hastalığı geçirip bağışıklık kazanan 20 bin kişi immün plazma bağışçısı oldu. (Can'ın Ekranı, s. 3)."
- "Evet ben de çok seviyorum hayvanları ama bütün gün evde yalnız, ilgilenemeyiz (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Küheylan'ım hem benim biricik arkadaşım hem de bir yerden bir yere giderken üstüne binip yolumu kolaylaştırmamı sağlayan yoldaşımdı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk, s. 12)."
- "Çaga, benim en yakın dostum. Onunla bahçede oynuyorum, keşfediyorum, ödevlerimi yapıyorum… Hayvan dostlarımızı sevmek ve onlarla bir şeyler paylaşmak bize pek çok güzellik katar. Evinizde bir sevimli dostunuz yoksa, sokak kedileri için kapının önüne su, serçeler için de pencerenin önüne ekmek kırıntısı koyarak dostluğunuzu gösterebilirsiniz (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 24)."
- "Tarihimizdeki büyük bilim insanlarını unutmadan, bugünün teknolojisiyle bilim yolundaki ilerleyişimizi yeni yılda da sürdürme hedefi de benden! (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 25)."
- "Güzel ülkemizin üç tarafı denizlerle çevrili. Her şehri ayrı zenginlik, her bitkisi şifa kaynağı. Düşündüm ve 2021 yılını güzel ülkemi tanımaya ayırdım. Büyüklerime sorup öğreneceğim. Bölgelerini, şehirlerini, tarihi yerlerini, eşsiz manzaralarını, çeşit çeşit balık dostlarımı… (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 25)."

- “Yumak’ı ve bütün hayvan dostlarımız çok seviyorum. Onlar için kışın dışarı yiyecek ve su koymak, barınak bulmak gibi şeyler yazdım (Mikrofon Kahramanda, s. 43).”
- “ders çalışmak, Fatma Nine’ye yardım etmek, Basri amcaya bir ihtiyacı olup olmadığını sormak gibi… (Mikrofon Kahramanda, s. 43).”

Sayı 125/Şubat: Yardımlaşma, duyarlı olma, çalışkanlık, iyilik.

- “Karabük’te, Gençlik ve Spor Bakanlığınca başlatılan gönüllü etkinlik kapsamında koronavirüs salgını sürecinde evde kalıp kitap okumak isteyenlere kitap götürülüyor (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Yaklaşık iki senedir üzerinde çalıştıkları bu makine, 6 farklı kategorideki atıkları ayrıştırıp öğütebiliyor. Yapay zeka sahibi bu cihaz sayesinde zamandan ve maliyetten tasarruf sağlanabilecek.” (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Van’ın Muradiye ilçesindeki meslek lisesi öğrencileri engellilerin bozulan, tamire ihtiyaç duyulan tekerlekli sandalyelerini gönüllü olarak onarıyor (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “ ‘En önemli ve feyizli görevimiz, milli eğitim işleridir. Milli eğitim i(ş)lerinde mutlaka muzaffer olmak lazımdır. Bir milletin gerçek kurtuluşu ancak bu surette olur.’ Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8)”,
- Tel Ali’ nin Kelimeleri bölümünde yer alan sorunun cevabı olan ‘Zürefanın düşkünü beyaz giyer kış günü (Tel Ali’ nin Kelimeleri, s. 22).’ atasözümüz kültürel değerlerimizdendir.
- “Bence yaptığımız her çalışma, buluşlarımız, çözümlerimiz hep insanlara ve dünyaya iyilik getirmeli. Onları rahatlatacak çözümlere ulaştırmalı (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 126/Mart: Yardımlaşma, duyarlı olma, çalışkanlık, iyilik, kardeşlik, paylaşma, saygı, sevgi, çalışkanlık, vatanseverlik.

- “Milli Eğitim Bakanlığımız yaptığı bir çalışmayla, imkânı olmayan arkadaşlarımıza tablet verdi. Böylece binlerce arkadaşımız, kolaylıkla derslerine girip eğitimlerine devam etti (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “ ‘Bu marş bizim inkılabımızı anlatır, inkılabımızın ruhunu anlatır. Bunu ne unutmak ne de unutturmak lazımdır. İstiklal Marşında, istiklal davamızı

anlatması bakımından büyük bir manası olan mısralar vardır. Benim en beğendiğim yeri burasıdır:

'Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakka tapan milletimin istiklal.'

Benim, bu milletten asla unutulmamasını istediğim mısralar işte bunlardır. Hürriyet ve istiklal aşkı bu milletin ruhudur.' Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8)."

- "Ailemi çok seviyorum. Başarılı bir annem, çalışkan bir babam var. Kardeşim zeki mi zeki, ağabeyim ise bir o kadar çevik ve hareketli. Ablamın muhteşem fikirleri var, halam ise tam kafa dengi! Teyzem, dayım, amcam, dedelerim, ninelerim… Hepsini anlatmaya kalksam sayfalar yetmez (Tel Ali'nin Kelimeleri/Akraba Kelimeler, s.22)."
- "Gazi Mustafa Kemal'in önderliğinde verilen bu şanlı mücadele, Türk milletinin verdiği en büyük direnişlerden ve kazandığı en büyük zaferlerden biri olarak tarihe adını altın harflerle yazdırdı (Büyüteç/Gelibolu Yarımadası, s. 28)."
- "Halkı da davet edelim. Onlar da içsinler. Hayvanlara da su vermeyi unutmayalım (El-Cezeri, s. 32)."
- "Ailelerimize yardım etmek, eğitimimiz için çalışmak, koyunlarla ilgilenmek, kardeşlerimizle güzel vakit geçirmek (Mikrofon Kahramanda, s. 40)..."

Sayı 127/Nisan: Kardeşlik, paylaşma, sevgi, vatanseverlik.

- "Mustafa Kemal Atatürk, millî bayramımızı 23 Nisan 1929 tarihinde çocuklara armağan etti. Böylece 23 Nisan ilk defa, 1929 yılında Çocuk Bayramı olarak kutlandı. 1979 yılında ilk olarak 6 ülkenin katılmasıyla uluslararası boyuta taşınan bu milli bayramda, dünyanın birçok ülkesinden çocuklar ülkemize gelemeye başladı. Güzel ülkemiz dünyada çocuklarına bayram hediye eden ve bu bayramı bütün dünya ile paylaşan ilk ve tek ülke olmayı sürdürüyor (s. 9)."
- "Bu bayram hepimizin, ülkemizdeki ve dünyadaki bütüün çocukların bayramı (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 16)."
- "İyi bilirim. Çünkü Sait Faik, hayvan dostlarımızı da pek güzel anlatır (Kitapçının Kedisi/Hayatı Hikâye Olan Adam Sait Faik, s. 21)."

- “Ekonomik sıkıntıların çok fazla olduğu bir dönemde böyle bir binanın okul olarak tasarlanmış olması, Cumhuriyetimizin kurucularının eğitim öğretime ve çocuklara ne kadar önem verdiğini göstermesi açısından çok çok önemli (Büyüteç/Gazipaşa İlkokulu, s. 28)!”
- “Hepimiz birbirimizi düşünürüz (Doğadan Sesler/ Karınca, s. 39).”

Sayı 128/Mayıs: Yardımseverlik, sevgi.

- “ ‘Çok ilginç, ben de sana yardım edebilir miyim?’ ‘Tabii. Çok sevinirim.’(Teknoloji Tutkunları, s. 4)”
- “ ‘Ben de kendi bahçemi yapmak istesem yardım eder misiniz?’ ‘Elbette!’ (Teknoloji Tutkunları, s. 5)”
- “ ‘Verdiğimiz hediyenin büyük bir şey olması gerekmez. Pahalı olması da gerekmez. Çünkü hediye, ‘Seni çok seviyorum.’ demenin bir şeklidir. Yani önemli olan onu düşünmemizdir.’ (Mikrofon Kahramanda, s. 40)”
- “Ormanları çok seviyoruz. Kocaman ağaçlar, çeşitli otlar, hayvan dostlarımız, çiçekler… İçimize neşe veriyor (Sürpriz Kutusu/Ormanını Tasarla, s. 42).”
- “Ailemizi çook seviyoruz (Bul Bakalım/Aile Bulmaca, s. 46).”

Sayı 129/Haziran: Güzellik, çalışkanlık, duyarlı olma, sevgi, yardımlaşma, vatanseverlik.

- “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımızda bize unutulmaz bir gösteri sunan SOLOTÜRK aklımdan çıkmadı. Uzun bir araştırmaya giriştim. Türk Hava Kuvvetlerini, o muhteşem gösteriyi yapan pilotların eğitimlerini, güzel ülkemiz için ne kadar önemli olduklarını, uçaklarını, neden ‘Kartal’ olarak isimlendirildiklerini öğrendim. 1 Haziran Türk Hava Kuvvetlerinin Kuruluşu’nu kutlarken bizi bulutlara çıkaracak bilgileri ekranımdan paylaşıyorum (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Meğer kaza varmış. Neyse ki kimseye bir şey olmamış (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “ ‘Nasreddin dedeee, çok acil yardımına ihtiyacım var. Fen dersi ödevim için gezegenleri araştırmam gerekiyor.’ (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 12)”

- “Eğer varsa kâğıt, cam, plastik, pil ve evsel atıkları ayrı ayrı kutulara atmaya dikkat ederiz. Ama yoksaaaa… Kolayı var! Çünkü artık siz de bir çevre gönüllüsü oldunuz. Hemen evinizin uygun bir yerine kutular koyarak ‘ev geri dönüşüm merkezi’mizi oluşturabiliriz (Kapak Dosyası/Çevreme Bakıyorum 5 Adım Atıyorum, s. 17).”
- “Ama enerji kaynaklarımız sınırsız değil. Dünyamızda bazı yerlerde neredeyse hiç bulunmuyor, bazı yerlerde ise israf ediliyor. Dünyamızın güzelliği, sağlıklı bir çevre ve mutlu insanlarla ortaya çıkarılabilir (Kapak Dosyası/Çevreme Bakıyorum 5 Adım Atıyorum, s. 18).”
- “Ağaçlar hepimiz için çok kıymetli (Kapak Dosyası/Çevreme Bakıyorum 5 Adım Atıyorum, s. 19).”
- “Enerji harcarken israf etmemek, ihtiyacımız kadarını kullanmak için de çaba gösteriyoruz. Çünkü biliyoruz ki boşa harcanan her enerji, dünyamızın ve çevremizin biraz daha fazla zarar görmesine sebep oluyor (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).”
- “Z elementi, şehirlerimiz, teknoloji, arkadaşlık ve iyilik dolu bu röportaj çok konuşulacak (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”
- “Biz de şehrimizi çok seviyoruz ve doğasına, güzelliğine zarar gelmesin istiyoruz (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 130/Temmuz: Duyarlı olma, çalışkanlık, iyilik, kardeşlik, paylaşma, vatanseverlik sevgi.

- “ ‘Bir ulus, sımsıkı birbirine bağlı olmayı bildikçe yeryüzünde onu dağıtabilecek bir güç düşünülemez.’ Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8).”
- “Minik carettalar çıkarken zarar görmesin diye su sporlarının yapılmamasına özellikle dikkat ediliyor. Minik arkadaşlarımız, bu sahilden denize koşuyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Girne, s. 11).”
- “BU BİLGİYİ HERKESLE PAYLAŞMALIYIZ PUMBA (İbi ile Keşfediyoruz/Saf Madde ve Karışım, s. 15)!”
- “Su hakkında pek çok şey biliyoruz. Ama bazen su kaynaklarımızın sınırlı olduğunu, bazı insanların da ona ulaşamadığı aklımızdan çıkıyor (Kitapçının Kedisi/Suyun Hikâyesi, s. 21).”

- “Bildiklerimi paylaşmayı, bu sanatı başkalarına öğretmeyi seviyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Aslında bütün çocuklar doğayı, hayvanları ve bitkileri çok sevdiği için benim ve arkadaşlarımın hikâyesi dünyadaki bütün çocuklara güzel geliyor (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”
- “Köpekler uzun yıllardan beri insanların hem dostu hem de yardımcısı olmuştur (Meraklı Dodo, s. 44).”

Sayı 131/Ağustos: Yardımlaşma, çalışkanlık, iyilik, vatanseverlik, duyarlılık.

- “Yapılan ölçümler ağaçların çevremiz için ne kadar önemli olduğunu hepimize gösteriyor. Kuzey Marmara Otoyolu Projesi’nin çevreye ve doğal yaşama olumsuz etkisi olmaması için ekolojik köprü yapıldı. Böylece hem yol boyunca doğal yaşam alanı korunmuş hem de sadece bir yıl içinde 1 milyon ton karbon emisyonu azaltılmış oldu (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Yenilenebilir enerjiler çok dikkatimi çekiyor. Dünyada sanayi üretimi olan 20 kadar ülke, fabrikalarında petrol ve doğalgaz yerine biyokütle enerjisine geçmek için çalışmalar yapılıyor. Uzmanlar özellikle hidrojenden elde edilecek olan enerji hakkında araştırmalarını yoğunlaştırıyor. Ülkemizde de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı hidrojen elde etme çalışmaları yürütülüyor. Böylece ülkemizde de yenilenebilir enerji kullanımı arttırmış, çevreye büyük zararlar veren fosil yakıtların kullanımı azaltılmış olacak (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Tabii hepsinden önemlisi özgürce gezip dolaşırken orada yaşayan canlıları da rahatsız etmemek. İnsanlar olarak gitmediğimiz yer neredeyse yok ama ulaştığımız yerlerden dönerken arkamızda çöp bırakıyoruz. Gitmek istediğimiz kadar temiz bırakmayı da istemeliyiz (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”, “ ‘30 Ağustos Zaferi, Türk tarihinin en önemli dönüm noktasıdır. Ulusal tarihimiz çok büyük, parlak zaferlerle doludur ama Türk ulusunun burada kazandığı zafer kadar kesin sonuçlu, yalnız bizim tarihimize değil dünya tarihine yeni bir akım vermekte kesin etkili bir meydan savaşı hatırlamıyorum. Besbelli ki yeni Türk Devleti’nin genç Türkiye Cumhuriyeti’nin temeli burada sağlamlaştırıldı, ölümsüz yaşayışı burada taçlandırıldı.’ Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8).”

- " "Zehra ve Ayşe kızlarım yardım ettiler de teleskobumu kurdum (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Yanımızda, s. 12)."
- "Ramazan Bayramı, karne günü, Kurban Bayramı… Son aylarda 3 önemli günde büyüklerimden harçlık aldım (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 16)."
- "İstiklal Marşı aynı zamanda Millî Marşımızdır. 'Millî' kelimesiyle ifade edilen her şey milletimizi ilgilendiren, milletimize özgüdür. Millî Marşımız milletimizin bağımsızlığının simgesidir. Milletlerarası yarışmalarda ülkemizi temsil eden milli takımlarımız başarı kazandığında İstiklal Marşımız okunurken nasıl da gururlanırız (Tel Ali'nin Kelimeleri/Millî ve Millet, s. 22)."
- "Ben Yumak'ı sokakta buldum. Rafadan Tayfa'nın sürekli oyun oynadığı bir arsa var. Sık sık oraya geliyordu. Ben de ona mama ve su vermeye başladım (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."
- "Bence sokaktaki bütün hayvan dostlarımız için güzel şeyler yapabiliriz (Mikrofon Kahramanda, s.41)."

Sayı 132/Eylül: Dergide sevgi, duyarlılık, vatanseverlik, çalışkanlık, yardımlaşma.

- "Bu bana, ağaçların ve ormanların azalmasıyla su döngüsünün bozulduğunu hatırlattı. Yağmurlar azalıyor. Barajlar dolmuyor (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Aman hemen musluğu kapatalım boşa akmasın (Teknoloji Tutkunları, s.5)!",
- " 'Okul genç beyinlere; insanlığa hürmeti, millet ve memleket sevgisini, şerefi, bağımsızlığı öğretir. Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için takip edilecek en uygun, en güvenli yolu öğretir. Memleket ve milleti kurtarmaya çalışanların aynı zamanda mesleklerinde namuslu uzman ve birer bilgin olmaları lazımdır. Bunu sağlayan okuldur. Ancak bu şekilde her türlü girişimin mantıklı sonuçlara ulaşması mümkün olur.' Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8)"
- "Bu okulun hedefi, hangi mesleği seçerlerse seçsinler öğrencilerinin doğayı seven insanlar olmasını sağlamak (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 17)."
- "Inderjit Khurana isimli öğretmen, yoksul çocukların okula gidemediğini görünce araştırmaya başlamış. Çin'deki mağara okuldan esinlenerek eski tren

vagonlarını sınıflara dönüştürmüş. Gönüllü öğretmenlerle başlayan bu eğitim sistemi, kısa süre içinde geliştirilmiş (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 19)."

- "Öğretmenlerimiz büyük bir fedakârlıkla bizlere yepyeni bilgiler öğretiyor, bizi geleceğe hazırlıyorlar (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 19)."
- "Yine bekleriz. Ne zaman istersen. Sevimli kedini de getirmeyi unutma (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)!"

Sayı 133/Ekim: İyilik, kardeşlik, duyarlılık, çalışkanlık, paylaşma yardımsever olma, vatanseverlik.

- "Kocasinan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde eğitim gören öğrenciler, koronavirüs nedeniyle uzun süredir ayrı kaldıkları okullarında hem derslerdeki eksiklerini telafi etti hem de sosyal sorumluluk projelerine imza attı (Can'ın Ekranı, s. 3)"
- "Bizler de internet kullanıcısı çocuklar olarak hatalı bilgilerden ve zararlı içeriklerden korunmak için büyüklerimizin tavsiyelerine göre hareket etmeye özen gösteriyoruz (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- " 'Cumhuriyet, yeni ve sağlam esaslarıyla, Türk milletini emin ve sağlam bir istikbal yoluna koyduğu kadar; asıl fikirlerde ve ruhlarda yarattığı güvenlik itibariyle, büsbütün yeni bir hayatın müjdecisi olmuştur.' Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8)"
- "Bu ay, güzel ülkemiz için çok önemli bir günü kutluyoruz: 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı. Evlerimize, okullarımıza, sınıflarımıza, bayraklar asıyoruz. Büyük bir coşkuyla tarih kitaplarımızı açıyoruz, ellerimizde bayraklarla buluşup sevinçle haykırıyoruz: YAŞASIN CUMHURİYET (Kapak Dosyası/Yaşasın Cumhuriyet, s. 16)!"
- "Üzerinde yaşadığımız gezegen, Dünya her geçen gün daha da kirleniyor. Üstelik bu kirlenme Dünyamız üzerinde dönüşü olmayacak etkiler bırakıyor. Neyse ki gezegenimiz için yapabileceğimiz bir şeyler hala var. Bu kitapta iklim değişikliği, sürdürülebilir moda, hayvan hakları gibi konular üzerine pek çok bilgi bulacaksın. Üstelik bu konularda neler yapabileceğine dair ipuçları da seni bekliyor (Kitapçının Kedisi/Dünyayı Değiştirebilirsin, s. 21)."
- "Millî bayramlarımızda, düğünlerimizde, kutlamalarımızda, sevinçlerimizde ve hüznümüzde evlerimize hep bayrağımızı asarız. Böylece mutluluğumuzu,

gururumuzu, üzüntümüzü güzel ülkemizin bütün insanlarıyla paylaşmış oluruz. Bu ay, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramımızda da bayrağımızı gururla taşıyacağız (Tel Ali'nin Kelimeleri/Bayrak, s. 22)."

- "Buyur öyleyse kapımız herkese açık (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)."
- "Güle güle evlat. Ne zaman istersen bekleriz (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."
- "Motivasyon kaynağım dostluğa ve iyiliğe olan inancımdı (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."
- "Yavruların taşıdıkları keseleri ile ünlü kanguruların ne kadar uzağa ne kadar yükseğe zıpladıklarını öğrenince çok şaşırdım ve hemen sizinle paylaşmak istedim (Meraklı Dodo, s. 45)."

Sayı 134/Kasım: Duyarlılık, çalışkanlık, yardımseverlik, saygı.

- "Plastik atıklar dünyamız için büyük bir çevre sorunu. Doğada kaybolması ise neredeyse imkânsız. Bu sebeple her yıl milyonlarca deniz canlısı yaşamını yitiriyor. Su kaynakları kirlendiği için insanlar da zarar görüyor. Bilim insanları bu soruna çözüm ararken plastiğin geri dönüşümünü 6 kata daha hızlı hale getiren bir enzim geliştirildi. (Can'ın Ekranı, s. 3)."
- "Berkay da geldi istersen birlikte arayalım (s. 4)."
- "Boncuk için GPS takip sistemli bir tasma yapacağım (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "83'üncü ölüm yıl dönümünde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü saygıyla anıyoruz (Atamdan Hatıralar, s. 8)."
- "Hoş geldin evlat. Benim adım da İbrahim. Aç mısın? Önce yemek ikram edeyim mi sana (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)?"

Sayı 135/Aralık: Sevgi, yardımlaşma, çalışkanlık, iyilik, arkadaşlık.

- "Yaz aylarında hepimizi üzen orman yangınları yaşadık. Ama Marmaris'ten gelen fotoğraflar hepimizi mutlu etti. Yanan bölgede yemyeşil filizler çıktı ve hızla büyümeye başladı. Tarım ve Orman Bakanlığını yaptığı çalışmalar devam ediyor. En kısa zamanda ağaçlarımıza kavuşacağız (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Haydi, gel şimdi sana yardım edeyim de bilgisayarını daha güvenli hale getirelim (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."

- " 'Ben bu yolculuğu çok sevdim, ne zaman geçmişe gidersem lütfen beni de götür.' 'Zevkle canım arkadaşım ve güzel kedim.' Osmanlı Sanatçıları, s. 32)"
- "2022'ye 'Merhaba!' derken ben, iyilik yolunda vazgeçmeden yolumuza devam edeceğimiz bir yıl diliyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "2021 yılında çevre sorunları üzerine daha çok düşünmeye başladım. 2022'ye 'Merhaba!' derken ben, dünyamızın geleceği için el ele vererek çalıştığımız bir yıl diliyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "2022'ye 'Merhaba!' derken ben, hepimiz için, doğayla iç içe olduğumuz vakitlerin arttığı, ağaçlarla arkadaş olup, kuşlarla neşelendiğimiz bir yıl diliyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

- **"Eser Yaşama İlişkin Olumlu Bakış Açısı Kazandırmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular**

Dergilerin tüm sayıları bu ölçüte uygundur. Metinlerde yer alan karakterler hayata, karşılaştıkları problemlere ve sorunlarına karşı bilimsel gelişmeleri de takip eden, araştıran, çalışkan ve çözüm üretici olmakla birlikte gelecek günler için umut, iyilik ve güzellik dolu düşüncelere sahiptir. Geleceğe ilişkin tutum ve davranışları, çevresini, doğayı seven kişiler olmaları okurun da yaşama karşı karamsar olmaktan ziyade umutlu ve pozitif bakış açısına sahip olmasını sağlayacak niteliktedir.

Sayı 124/Ocak:

- "Dur üzülme hemen Bir çaresini buluruz (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Hava soğuk olsa da İsviçre'ye gelmişken meşhur İsviçre çikolatalarından yediğimizde içimiz sıcacık oluyor (Gezdim Gördüm Yazdım, s. 10)."
- "850 metre yükseklikte bulunan bu parka kışın gelmek ve şehri bembeyaz görmek çok güzelmiş! (Gezdim Gördüm Yazdım, s. 11)"
- "Doğrusu bu teknoloji pek güzel bir şeymiş. Eskiden zorunlu durumlar dışında bir yerden bir yere gidemiyor, yeni insanlarla tanışamıyorduk. Şimdiyse bir gün içinde neredeyse dünyanın her yerine gidebiliyoruz (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk, s. 13)."
- "Yeni olan şeyleri çok severim. Mesela ocak ayını. Çünkü o yeni yılın ilk ayıdır. Umutlarla birlikte gelir (Tel Ali'nin Kelimeleri, s. 22)."

- “Bol bol oyun oynayıp yepyeni şeyler öğrenelim. Hoplayalım, zıplayalım, büyümenin keyfini yaşayalım (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 24).”
- “Yeni yılınızın karnı doymuş bir serçenin mutluluğuyla dolu olmasını dilerim (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 24).”
- “Karşılaştığımız problemleri çözmek için yeni yollar denemenin zevki bir başka (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 24)!”
- “Geceleri kullanmak için çok iyi olmuş. Hem mumla aydınlanacağız hem de saati takip edeceğiz (El-Cezeri, s. 33).”

Sayı 125/Şubat:

- “Gelecekte yapay zekâlı robotları sadece fabrikalarda değil, evlerde de görebileceğiz. İnsan görünümlü robotlar ev işlerinde bize yardım edebilirler (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”
- “Bu robotlar yaygınlaştığında engellilere ve yaşlılara faydası olacak (Teknoloji Tutkunları s.4).”
- “Yapay zekâlı robotlar sanatta da pek çok şey yapabilecekler. Müzik besteleyecekler, resim çizecekler (Teknoloji Tutkunları s. 4).”
- “Ulaşımda da robotlar kullanılacak. Sürücüsüz arabalar sayesinde seyahat ederken rahat rahat etrafı seyredebileceğiz (Teknoloji Tutkunları s. 4).”
- “Özellikle yabancı dil eğitimi ve öğrenme güçlüğü çeken çocuklar için eğitimde yapay zekâlı robotlar gelecekte yaygın halde kullanılabilir. Gerçek öğretmenlerin yerini alamasalar da onlara çok yardımcı olacakları kesin (Teknoloji Tutkunları s. 5).”

Sayı 126/Mart:

- “Ozon teknolojisiyle kağıtları steril bir hâle getiren cihaz, özellikle elden ele dolaşan paraların temizliği için büyük kolaylık sağlayacak (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Artık herkes kağıda, kitaba kolaylıkla ulaşabiliyor. Teknoloji güzel şey doğrusu (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Ne Çok Kitap Var, s. 13).”
- “Yetkililerin hazırladığı bu raporlar, dünyamızın daha güzel bir yere dönüşmesi ve hepimizin mutlu olması için oldukça önemli (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 17).”

Sayı 127/Nisan:

- " 'Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı, istikbal ışığısınız. Memleketi asıl ışığa boğacak olan sizlersiniz. Kendinizin ne kadar önemli, değerli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şey bekliyoruz.' Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8)"
- "Bütün dünya çocuklarının 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlu olsun. Hepimiz için öğrendiğimiz ve hayaller kurduğumuz güzel bir gelecek dilerim (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."
- "Arkadaşlığın tadını çıkartarak oyunlar oynadığımız nice bayramlara (Mikrofon Kahramanda, s. 40)…"
- "Bütün çocuklar, neşeyle güldükleri bir dünyada sağlıkla büyüsün (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 128/Mayıs:

- "Ayrıca gelecekte insanlar uzayda yaşamı araştırırken bu teknolojiler çok işe yarayacak. Şimdiden ISS Uzay İstasyonu'nda kendi yiyeceklerini yetiştirme çalışmaları yapıyorlar (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Her yıl 29 Mayıs'ta o büyük günü, 29 Mayıs 1453 tarihinde yaşanan büyük zaferi coşkuyla kutluyor, kocaman ağaçlara, tarihi yapılara, köprülere, Boğaz'a, martılara, kedilere gülümsüyoruz (Kapak Dosyası/İstanbul'un Fethi, s. 16)."
- "Bak Piti, bu kutunun içinde rengarenk ataşlar var. Yeşil, mavi, kırmızı… Birden fazla kâğıdı birbirine zarar vermeden tutturmaya yarıyor. Kâğıtta ne delik açılıyor ne de iz kalıyor. Ne güzel değil mi (Merak Ediyorum/Ataşı Kim İcat Etti? s. 27)?"
- " 'Ayrıca 1000 kadar beste yaptım. Onlar da biliniyor mu?' 'Evet. Bunu hakkınızda yazılmış olan bir kitapta da okumuştum. Bizim zamanımıza 40 kadar eseriniz ulaşmış.' 'Olsun, 40 da iyidir. İnşallah onlar da dünyanın sonuna dek bilinir ve söylenir. (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)"

Sayı 129/Haziran:

- " 'Bu vatan, çocuklarımız ve torunlarımız için cennet yapılmaya değer.' Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8)"

- “Dünyamıza iyi gelecek beş fikrim var. Siz de bize katılır, Kaptan Pengu ve Arkadaşları ile küçük gibi görünen bu dev adımları atarsanız, geleceğimiz daha güzel, dünyamız ve üzerinde yaşayan bütün canlılar daha sağlıklı olur (Kapak Dosyası/Çevreme Bakıyorum 5 Adım Atıyorum, s. 16).”
- “Bir tasarruf elçisi olalım. Bildiklerimizi anlatalım, uyaralım ve dünyamız için güzel adımlar atmanın mutluluğunu yaşayalım (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).”
- “Şehrimiz çok güzel. Bak bu dergi, ülkemizin bütün şehirlerinde okunuyor. Okuyan her çocuk için kendi şehri ne kadar güzeldir. Ağaçları güzeldir, çiçekleri, yolları, okulları (Mikrofon Kahramanda, s. 40)…”
- “Araştırma yaparız, düşünürüz, geliştiririz, dünyanın farklı yerlerinde neler olmuş, nasıl bilimsel çalışmalar yapılmış, şehirlerimizi ve hayatımızı nasıl daha güzelleştirebiliriz öğreniriz (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 130/Temmuz:

- “Keçileri, dağları, çiçekleri çok seviyorum. Onlarla ilgilenmek benim için büyük bir zevk. Bir köyde, doğanın içinde yaşadığım için mutluyum (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

Sayı 131/Ağustos:

- “Trafiğin kesintisiz aktığı bu yolda 2023 yılına gelindiğinde karbon emisyonunun 451 bin 141 ton kadar azalması bekleniyor (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Köyde yaz akşamları da bir başka oluyor. Ne kadar keyifli bir gündü değil mi (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?”
- “Geliştirilme aşamasındaki teknolojiler sayesinde belki ileride oksijen tüpü olmadan da dalmak mümkün olur (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Yaşadığımız şehirlerde her zaman dostlarımızı sahiplenmek için uygun evlerde yaşamayabiliriz ama onlar için iyilikler yapmaya devam edebiliriz (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 132/Eylül:

- "Şeker hastaları için büyük bir kolaylık sağlayacağı kesin (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Ne güzel bir hafta sonu. Nefis bir kahvaltı, keyifli bir müzik eşliğinde kitap okumak (Teknoloji Tutkunları, s. 4)…"
- "Suyun sesi ve yeşilliğin güzelliği, Malatya gezimizin sonlarına doğru bizi dinlendiriyor. Şelaleyi besleyen su, kışın donuyormuş. O zaman da manzara ayrı güzel oluyormuş. Belki de bir dahaki sefere de kış aylarında geliriz güzel şehir Malatya'ya (Gezdim Gördüm Yazdım/Malatya, s. 11)"
- "Neşesi bol bir buluşma oldu. Pek mutluyum (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 13)."
- "Ebruya meraklı bir gençle tanışmak çok güzel (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."
- "Ne güzel tavsiyeler verdiniz. Sağlıkla geçireceğimiz, birlikte öğrendiğimiz bir eğitim öğretim yılı diliyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 133/Ekim:

- "Değişmeyen çok önemli bir şey buldum. Çocukların neşesi ve mutluluğu her zamanda çok güzel (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 13)."
- "Neyse ki gezegenimiz için yapabileceğimiz bir şeyler hala var (Kitapçının Kedisi/Dünyayı Değiştirebilirsin, s. 21)."
- "Şu an denizin yüzeyinde dinleniyoruz ve ne şanslıyız ki seninle karşılaştık (Doğadan Sesler/Deniz Samuru, s. 38)."

Sayı 134/Kasım:

- "Tabii merak etme Selin buluruz onu hemen (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Taş sokaklı bir köyden kuş gözlemi yapabildiğimiz bir göle, Antik Çağ'dan günümüze uzanan bir yolculuk yaptık. Sıcakkanlı insanlarla karşılaştığımız, sonbahara 'hoşça kal' dediğimiz Aydın'dan merhaba (Gezdim Gördüm Yazdım/Aydın, s. 10)!"
- "Rum ve Osmanlı mimarisinin özelliklerini bir arada görebildiğimiz köy adeta bir açık hava müzesi gibi! Taş evlerin arasındaki çeşme, kilise ve

Ziyaretçi Tanıtım Merkezi olan bina da görülmeye değer (Gezdim Gördüm Yazdım/Aydın, s. 10)."

Sayı 135/Aralık:

- "Sanata meraklı çocuklar görmek ne güzel (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."
- "Sanırım bu sanatı öğrenmek için büyümem gerekecek. Fakat şimdilik tanımak da beni çok mutlu etti (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."
- "Merhaba sevgili okurlarımız! Öğrendiğimiz, eğlendiğimiz, yeni arkadaşlıklar kurduğumuz, merak edip araştırdığımız bir yılı geride bırakıyoruz (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."

- **"Eser Çocuğun Hayal Kurmasını Sağlamalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular**

Derginin tüm sayılarında bu ölçüte uygun örnekler yer almaktadır. İçerikte yer alan planlama cümleleri, çocuğun da gelecekte yapacakları ile ilgili hayal kurmasını sağlayacak niteliktedir. Metinlerdeki karakterlerin yaptıkları araştırmalar ve bilimsel gelişmelerden yola çıkarak gelecek hakkında hayal kurması, geleceğe ilişkin tahmin ve planlamaları, sorular ile okuru da hayal kurmaya yönlendirmesi, çocuğun düş gücünü kullanmasını sağlayacaktır.

Sayı 124/Ocak:

- "Yeni yıl hedeflerimize arkadaşlarımızla yapacağımız keşifleri, okuyacağımız kitapları oynayacağımız oyunları da ben ekliyorum (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 24)."
- "Bir de origami öğrenmek istiyorum. Tahtadan yaptığım balıklar vardı ya! Şimdi de kâğıttan balıklar yapmak istiyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 43)."

Sayı 125/Şubat:

- "Ben kararımı verdim! Madem bu yapay zekâlar çocuklar gibi öğreniyorlar ve insanlara faydalı güzel şeyler yapabilmeleri için iyi öğretmenlere ihtiyaçları var, ben de sadece kendi sınıfımdaki çocukların değil bu yapay zekalı robotların da öğretmeni olacağım (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Haziranda da benim doğum günümü kutlarız artık değil mi Küheylan' ım? (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk, s. 13)."

- “Kitabımızın kahramanı Yusuf bir kral olup yaz mevsimini uzatmak, dedeler futbol turnuvası düzenlemek, her akşam makarna yemek, bol bol çizgi film izlemek gibi hayaller kurar (Kitapçının Kedisi/Çöp Tenekesi Kralı, s. 21).”
- “Bilim dünyasına yaptığımız her katkı da yüzyıllar sonra başka bilim insanlarının çalışmalarına ilham olacak. Hem belki onların arasında da yerinde duramayan birileri olur (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 126/Mart:

- “Bir hayal et bakalım: Kitaplığındaki bir kitabın elle kopyasını yapman ne kadar vaktini alır (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/ Ne Çok Kitap Var, s. 13)?”
- “Kocaman gülümseyip içimizin içimize sığmadığı mutluluklarımızı hatırlayalım (Kapak Dosyası/ Dünya Mutluluk Günü, s. 16).”
- “Sıra geldi üzerine resim yapmaya. Hayal gücünü kullanarak resmini tamamla (Sürpriz Kutusu/Evde Kâğıt Üretiyorum, s. 43)!”

Sayı 127/Nisan:

- “Çınar ağacının kocaman gövdesine, uzayan dallarına baktığımızda yüzlerce yıldır neler yaşadığını, neler gördüğünü gölgesinde hayal etmek de mümkün (Gezdim Gördüm Yazdım/Yalova, s. 10).”
- “Oyuncak bebekler, yarış arabaları, su tabancaları da yoktu o zamanlar. Çocuklar toprakla, ağaç parçalarıyla, taşlarla, suyla oynardı. Hayal gücünü kullanınca her şey oyuncağa her şey oyuncağa dönüşebilirdi (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Benimle Oynar Mısın? s. 12).”
- “Hem ben de sizden minyatür teknikleri öğrenmek istiyorum. Kim bilir belki bir gün ben de minyatür çizebilirim (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Hepimiz için öğrendiğimiz ve hayaller kurduğumuz güzel bir gelecek dilerim (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

Sayı 128/Mayıs:

- “Yani bizim geceleri minicik birer nokta olarak gördüğümüz yıldızların ne kadar büyük olabileceğini bir hayal etsene (Tel Ali’nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22)!”

Sayı 129/Haziran:

- "Desenize yakında gökyüzü uçan arabalarla dolacak çocuklar (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Yaz çocuğum, Z şehrinde yaşadığımız gibi maceralar hayal et, onları yaz (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Odalarımız hayal kurup oyunlar oynadığımız, kitaplar arasında dolaşıp maceralar yaşadığımız dünyalar (Sürpriz Kutusu/Kapı Süsü, s. 42)..."

Sayı 130/Temmuz:

- "Bizler de büyüyüp birer bilim insanı olarak bu çalışmaların içinde yer alabiliriz (Can'ın Ekranı, s. 3)."

Sayı 131/Ağustos:

- "Evet, kim bilir okyanusların derinliklerinde bizim göremediğimiz daha neler vardır neler (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?"
- "Bir teleskobumuz var ve ben de o hep hayal kurduğum yıldız gruplarını izleyebiliyorum (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Altında, s. 13).

Sayı 132/Eylül:

- "Biz de büyüyüp bilimsel çalışmalar yaparken hangi farklı sorunları da çözeceğiz dersiniz (Can'ın Ekranı, s. 2)?"
- "Keyifli bir hafta sonu düşlerken yüzümü bile yıkayamadım (Teknoloji Tutkunları, s. 4)!"
- "Ben de senin cümlelerine şunu ekleyeyim Berkay, biz de bireysel olarak susuz kalmamak için geliştirilen çözümlere katkıda bulunabiliriz. Mesela benim bir 'Yağmur Hasadı' projem var (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Şimdi düşünün, siz nasıl bir okul tasarlardınız (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 19)?"

Sayı 133/Ekim:

- "Bir yer düşünün, müze gibi ama değil çünkü sessiz bir ortamda olmak zorunda değil, dokunulması yasak objeler yok; tam aksine daha rahat bir şekilde gezebildiğimiz dokunabildiğimiz bir yer (Gezdim Gördüm Yazdım/Kocaeli, s. 11)."
- "Hiç dolu yağdığını gördünüz mü? Ben en son gördüğümde yuvamın önü ceviz büyüklüğünde buz taneleri ile dolmuştu (Meraklı Dodo, s. 44)."

Sayı 134/Kasım:

- "Her birini tanıtırken okurlarımızın ne kadar çok seveceğini hayal ediyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 135/Aralık:

- "Otomobillerin uçması hepimizin hayali. Güzel ülkemizin mühendisleri de bu hayali gerçek yapmak için çalıştılar ve başardılar (Kapak Dosyası/Yerli Teknoloji, s. 19)."
- "Anılarımı hızlıca canlandırmak için şu kapağı açmam yeterli… Şimdi ilkokuldayım… Öğretmenim ödev veriyor (Meraklı Dodo, s. 45)…"

- **"Eser Çocuğun Empati Kurmasını Sağlamalı" Ölçütüne İlişkin Bulgular**

İncelenen dergilerin mart, eylül ve aralık sayılarında empati içeren bir yapı ya da okurun empati kuracağı bir durum yer almamaktadır. Diğer sayılarda bu ölçütü örnekleyen ifadeler şu şekilde yer almaktadır:

Sayı 124/Ocak: Dergide çocuğun karşındakini anladığına dair örnekler şunlardır:

- " 'Okuryazarlıkla medyanın ne ilgisi var?' dediğinizi duyar gibiyim. Haklısınız! (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 17)."
- "Hayri ağabey haklı! Sağlıklı beslenmek çok önemli ama arkadaşlarımız da öyle (2021 Yılında Neler Yapacağım? s . 24)."
- "Bilim insanları gözlerimizi anlatırken 'gece görüşü gelişmiş' diyor. Gerçekten gecenin karanlığında sanki gündüzmüş gibi rahatlıkla görebiliriz.

Sayı 125/Şubat: Derginin içeriği okuru merkeze almakta ve yer verdiği karakterler ile çocuğun etkiletişim kurmasını sağlamaktadır. İçerikte kahramanın karşısındaki

kişileri anladığı ve onlara hak verdiğine dair cümleler ve başkasının yerine geçen bir kahraman yer almaktadır:

- "Bir akşam çöp atmaya gittiğinde ise 'Çöp Tenekesi Kralı' ile tanışır ve onun yerine geçmenin bir yolunu bulur. Peki, kral olmak sandığı kadar iyi bir şey midir (Kitapçının Kedisi/Çöp Tenekesi Kralı, s. 21)?"
- "Şey, haklı tabii. Biraz dursam, arkadaşlarımla birlikte düşünsem daha iyi olacak (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 127/Nisan: Çocuğun empati kurmasını destekleyecek durumlara yer verilmiştir.

- " 'Ben yine de kitabı elime alıp okumak, kağıdın kokusunu duymak isterim sanırım.' 'Tabii bu bir tercih. Ben de öylesini tercih ederim.' (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- " 'Evet Kerim, çok haklısın. Şimdilerde de çevrim içi oyunlarda bir aşamayı başarınca diğer aşamaya geçiyorsun. Ben çocukken de pek çok oyun böyleydi.' (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/ Benimle Oynar Mısın? s. 13)."
- "Her iki tür oyunun da tadı bir başka doğrusu (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/ Benimle Oynar Mısın? s. 13)."

Sayı 128/Mayıs: Bir metinde karakterlerin birbirine hak verdiğine dair bir ifadeye yer verilmiştir.

- "İnanması zor olsa da elindeki araçlara bakınca haklısın galiba (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)."

Sayı 129/Haziran: "Mikrofon Kahramanda" bölümünde karşısındakine hak verdiğini belirten ifadeler bulunmaktadır:

- " 'Çok haklısın anneanne.' (Mikrofon Kahramanda, s. 41)","Bu çok iyi bir fikir (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 130/Temmuz: Dergide karakterlerin karşındaki kişinin düşüncelerine hak verdiği bazı yerler bulunmaktadır.

- "Hımm! Çok mantıklı. Neden olmasın (Teknoloji Tutkunları, s.4)?"
- "Ben de böyle düşünüyorum Heidi (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."

Sayı 131/Ağustos: Dergide karakterlerin karşındaki kişinin düşüncelerine hak verdiği bazı yerler bulunmaktadır.

- "Evet, ne güzel bir öneri. Böylece onların sağlığını da korumuş olabiliriz (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Çok doğru Pırıl. Biz nasıl sağlıklı ve mutlu yaşıyorsak onlara da zarar gelmemesi için arkadaşlarımızla sohbet edebiliriz (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 133/Ekim: Dergide karakterlerin karşındaki kişiyi haklı bulduğu, onayladığı yerler bulunmaktadır.

- " 'İşin içinden çıkamadım. Nasıl çözeceğimi bilemiyorum.' 'Çok haklısın. Zor iş!' (Teknoloji Tutkunları, s. 4)"
- " 'Uzun bir serüveni tamamladın ve yeni bir serüven başlamak üzere. Bu arada buluşmak güzel olur diye düşündük. 'Çok doğru. Bir serüveni bitirmenin mutluluğu, birine ise başlamanın heyecanı var hepimizde.' 'Bu kadar uzun bir yolculuk için bir motivasyon kaynağın olmalı.' 'Çok doğru Mikrofon. Motivasyon kaynağım dostluğa ve iyiliğe olan inancımdı (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."

Sayı 134/Kasım: Dergide karakterlerin karşındaki kişiyi haklı bulduğu, onayladığı yerler bulunmaktadır.

- " 'Zaman değişikti evladım!' dedim ama daha derken pişman oldum. Bu daha da kafa karıştırıcı oldu. 'Nasıl değişikti? Şimdi de zaman var, saatler var, hem de çeşit çeşit!' diye sordu Kerem. Eeee! Haklı çocuk (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 12)!"

Sayı 135/Aralık: ---

- **"Eser Samimi Olmalı" Ölçütüne İlişkin Bulgular**

Dergilerde yer alan kahramanlar çocuğa seslenir şekilde konuşturulmuş, okuyucusuyla sohbet ediyormuş gibi metinlerde yer almıştır. Karakterler kendi yaş grubunda kişiler olması, içtenliğini ve sıcaklığını hissettirmesi, duygularını paylaşması, arkadaşıymış gibi yaklaşması, sorular yöneltmesi, açıklamalar yapması,

birlikte bir şeyler paylaşıyormuş gibi durumlar sunması ve çocukların ilgi gösterebilecekleri benzer konuları sunması gibi yönleriyle samimi ve içten olma özelliğine sahiptir.

Sayı 124/Ocak:

- "Uçan Halı'yı ve bir yaz tatilinde başlarına gelen onca macerayı okurken bir yandan duygulanıp bir yandan da çok eğleneceksin (Kitapçının Kedisi/Turna Dedektifleri, s. 16)."
- "Biz çocuklar, medya ortamlarından en çok interneti ve televizyonu kullanıyoruz (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 19)."
- "Artık tanıştık, şimdi çevrendeki ağaçlara bir göz gezdir! Bakalım bu soğuk günlerde beni tanıyabilecek misin? (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 36)."
- "Bu ay, diş diş yan yana dizilmiş hem lezzet veren hem de vücudumuzu hastalıklara karşı koruyan çok güçlü bir besinle tanışacağız: Sarımsak. Tamam, biraz kokusuyla aklımızda kalmış olabilir ama özelliklerini öğrenince çok şaşıracaksınız! (Sağlıklı Besleniyorum/Doğal İlaç: Sarımsak, s. 38)."
- "Belki de çoğumuza sarımsağın kokusu pek hoş gelmeyebilir (Sağlıklı Besleniyorum/Doğal İlaç: Sarımsak, s. 39)…"
- "Kedigillerin en heybetlisi en büyüğü ve en güçlüsüyle tanışmaya hazır mısın? Önce kartopu oynamak istemeni anlıyorum tabii (Doğadan Sesler/Sibirya Kaplanı, s. 40)."
- "Füzeleri sever misin? Rengârenk füzeleri yıldızlarla süsleyip odana koymaya ne dersin? Biz başlıyoruz. Haydi malzemelerini hazırla, sen de bize katıl sevgili arkadaşım (Sürpriz Kutusu/Rulo Füze Demeti, s. 44)."

Sayı 125/Şubat:

- "Sayısız soruyla başladığımız araştırmamızda neler öğrendiğimize çok şaşıracaksınız! Haydi, başımızı kaldıralım! Renklerin, gökyüzü gösterisine katılalım (Kapak Dosyası/Gökyüzünde Büyük Gösteri: Kutup Işıkları, s. 16)."
- "Bunu sen kesin bilirsin! Bu ay sana, içinde en sevdiğim rengin geçtiği bir atasözü soruyorum (Tel Ali'nin Kelimeleri, s. 22)."

- “Merhaba, Ben bir kutup ayısıyım bembeyaz karlar arasında! Dünyanın en büyük ayısı, Kuzey Kutbu’ nun da en büyük avcısıyım. Beni görmen çok kolay. Gözlerim zeytin gibi burnum da küçük bir siyah top adeta. Gördün değil mi? (Doğadan Sesler/ Kutupların Huzurlu Sakini Kutup Ayısı, s. 38).”

Sayı 126/Mart:

- “Bu ay en dikkat çekici haberleri, sana ilham olması için özenle seçtim (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Mutlu olunca kalp atışlarımızın hızlandığını hissederiz, yerimizde duramaz zıp zıp zıplamak isteriz. Bazen ayağa fırlar bazen el çırparız. Bazen de ailemiz, arkadaşlarımız ve yanımızda kim varsa ona sımsıkı sarılırız (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 16).”
- “Gıdıklanınca, hediye paketi açarken, çok heyecanlanınca, bir bilmeceyi çözüp sonuca ulaşınca yüzümüzde beliren gülümseme, ‘durum gülümsemesi’ grubuna giriyor (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 18).”
- “Bu kaslar, ‘levator labii superioris’, ‘zygomaticus majör’ ve ‘buksinator’ olarak adlandırılıyor. Hemen telaşlanmayın! Bütün kasların ismini saymayacağım. Sadece örnek olarak verdim (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 19).”

Sayı 127/Nisan:

- “Merhaba sevgili arkadaşlar. Sizlerle bir sırrımı paylaşacağım (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Gel birlikte bir renk çarkı yapalım. Çark döndükçe renklerin nasıl değiştiğini görelim. Bu oyun çok hoşuna gidecek (Sürpriz Kutusu/ Renk Çarkı, s. 42).”

Sayı 128/Mayıs:

- “Benim gibi teknolojiye meraklı arkadaşlarım için de oldukça zihin açıcı bir uygulama (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Ailemden bahsetmek istiyorum böylece senin de kocamaan bir arkadaşın olur (Doğadan Sesler/Balina, s. 38).”

- “Evet mavi balina! 34 metrelik boyu var ve yaklaşık 210 ton ağırlığında. Bir mavi balinanın 33 fil ağırlığında olduğunu söylersem daha rahat anlayabilirsin sanırım (s. 39)!”
- “Haydi, malzemeleri hazırlayıp sen de bize katıl. Orman güzelliğini odamıza getirelim (Sürpriz Kutusu/Ormanını Tasarla, s. 42).”
- “Çok mutlu olunca da gözlerimiz doluyor. Burnumuz da akıyor tabii (Meraklı Dodo, s. 44)!”,“Bakmayın siz taşınabilir dediklerine. Bu bilgisayar tam 10 kilo (Meraklı Dodo, s.44)!”
- “Hayri bayram şekerlerini bir kavanoza koymuş ama hangi yoldan gideceğini şaşırmış. Haydi ona yardım edelim (Bul Bakalım/Şeker Bulmaca, s. 46).”,“Haydi, sen bunu yaparsın (Bul Bakalım/Kodlamaca, s. 47)!”

Sayı 129/Haziran:

- “Doğrusu internet büyük kolaylık çocuklar. Oturduğun yerden kütüphaneler dolusu bilgiye ulaşabiliyorsun. Ama bu kadar çok bilginin içinden hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu anlamak pek zormuş. Biz yine kitaplara başvurduk. ‘E hani kütüphane kapanmıştı?’ demeyin. Elektronik kitap diye bir şey varmış (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 12).”
- “Yaz geldi! Sıcak günlerde en çok aklımıza gelen sütlü tatlı elbette dondurma (Sağlıklı Besleniyorum/Top Top Serinlik Dondurma, s. 36)!”
- “Bir dakika çok hızlı gidiyorsun sana yetişemiyorum, biraz bekler misin? Teşekkür ederim, bu hız iyi benim için. Ben yeşil, sert kabuğumdan ve yavaş hareket edişimden tanımışsındır. Evet, ben kara kaplumbağasıyım. Haydi, sana biraz kendimizden ve neler yaptığımızdan bahsedeyim (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 38).”
- “Omurgamız kabuğa kaynaşmış olduğu için kabuğumuzu hissederiz. Nasıl mı? Tırnağına dokunduğunda nasıl hissediyorsun? İşte biz de kabuğumuzu öyle hissederiz (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 39).”
- “Halkaların sayısı ağacın yaşını nasıl gösteriyorsa kabuğumdaki halkalar da benim yaşımı söyler. Dur! Sen saymadan ben söyleyeyim, bu sene 100 yaşıma girdim (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 39).”

Sayı 130/Temmuz:

- "Haydi, birlikte gezelim görelim (Gezdim Gördüm Yazdım/Girne, s. 10)."
- "Merhaba! Doğada bulunan maddelerden bazılarının karışım halinde bazılarının da saf halde olduğunu öğrenmeye ne dersiniz? Haydi başlayalım (İbi ile Keşfediyoruz/ Saf Madde ve Karışım, s. 14)."
- "Rafadan Tayfa gibi 7 ile 13 yaş arasında olan arkadaşlarımızın beğeneceğinden eminim (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 17)."
- "Siz Hayri'ye güvenin! Çok eğlenceli oluyor. İsterseniz fotoğraf da çekebilirsiniz. Size örnek olması için bir gezimin notlarını paylaşıyorum (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 19)."

Sayı 131/Ağustos:

- "Arkadaşlarımla dondurma yemek, okul kermesinden bir toka almak, annem için bir buket çiçek hazırlatmak… İşte gelirim ve giderim yani nereye harcadığım ortaya çıktı (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 18)."
- "Mutfakta çıkan besin atıklarını kompost yapmayı öğrendiğimizi hatırlıyorsunuz değil mi (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35)?"
- "PİRİNÇ İLE BULGUR Bir masal kitabı başlığı gibi geliyor değil mi? Bu ay pilavlardan tanıdığımız pirinç ve bulguru konuk ediyoruz. 'Pilavı çok severiiiim!' diyenlerdenseniz haydi, ilginç bilgiler ve unutulmaz çizimlerle dosyamız sizin için hazır (Sağlıklı Besleniyorum/Pirinç ile Bulgur, s. 36)."

Sayı 132/Eylül:

- "Bizim gibi araştırmayı seven çocuklar büyüdükçe kütüphanelerimizin sayısı da artmaya devam edecek (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Ah böyle zamanlarda iki ayakkabım bir ayağa giriyor. Sonra da ara ki bulasın diğer ayakkabıyı. Tamam, biliyorum böyle değildi bu deyim. Ama ben telaştan ne dediğimi biliyor muyum (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 12)?"
- "Sizin okullarınız nasıl? Bizim okulumuz kocaman bir bahçe içinde üçer katlı iki binadan oluşuyor. Kocaman bir giriş kapısı, geniş koridorları var.

Koridorlarda sıra sıra sınıflarımız… ‘Aslı okullar genelde böyle olur, birbirine benzer!’ demeyin. Dünyada çok ama çok farklı okullar var (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 16).”

Sayı 133/Ekim:

- “Bayıldım bu sisteme (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “İnanır mısınız gün boyu tüm şehri dolaştım. Ayaklarıma ‘kırmızı sular’ indi. Tamam, tamam! Ben de biliyorum bu deyim ‘Ayaklarıma kara sular indi.’ diye söylenir (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 12).”
- “Biz sevimli deniz canlılarıyla tanıştığın için heyecanlı mısın? Biz çok heyecanlıyız (Doğadan Sesler/Deniz Samuru, s. 38)!”

Sayı 134/Kasım:

- “Canım Boncuk! Seni çok özledim! Bir daha inemeyeceğin ağaçlara tırmanma olur mu? Çok teşekkürler arkadaşlar (Teknoloji Tutkunları, s. 4)!”
- “Kamyonların çeşitleri, özellikleri, hangi alanlarda kullanıldıkları, hayatımızdaki yerleri hakkında öyle çok şey öğrendim ki kendi kendime, ‘Ben daha önce kamyonları hiç tanımıyormuşum. Onlar hakkında pek de bir şey bilmiyormuşum.’ dedim (Kitapçının Kedisi/Kamyonlar, s. 21).”

Sayı 135/Aralık:

- “Yine bir kaledeyim. Uzun zamandır birlikte geziyoruz, artık kaleleri ne kadar çok sevdiğimi biliyorsunuz (Gezdim Gördüm Yazdım/Kütahya, s. 11).”
- “Ben terliyken ılık su içmeyi tercih edenlerdenim. Sesimin kısılmasını istemem, yoksa nasıl şarkı söylerim (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “Bazı kokuların size çocukluğunuzu ya da bir anınızı hatırlattığı oldu mu? Ben eski sandığımı ne zaman açsam aklıma hep ilkokul anılarım gelir (Meraklı Dodo, s. 45).”

- **“Eser Çocuğu Şiddete Yöneltmemeli” Ölçütüne İlişkin Bulgular**

Dergi hiçbir sayısında şiddet içeren bir unsur yer almamaktadır. Ayrıca ocak ayı sayısında şiddet ögeleri barındırabilecek çeşitli içerikler ile ilgili okurlarını uyarmakta ve çeşitli önerilerde bulunmaktadır:

- “Başlarken ‘13+’ yazan bir filmi izlememeliyiz. Çünkü onu üretenler, 13 yaşından küçük çocuklara uygun bir içerik üretmemişler. Kahramanlar aralarında kaba ve aşağılayıcı konuşuyorsa, birbirlerine zarar veriyorlarsa, ses ve efektlerle korku hissetmemizi sağlıyorsa o filmi izlememeliyiz. Çünkü zaman içinde duyup gördüklerimiz bize normal gelmeye başlayabilir. Bu ise izlediklerimizden olumsuz etkilendiğimizi gösterir (s. 20).”
- “Sonra içinde şiddet olmamalı. Yani oyunda iki oyuncu karşılaşıp birbirlerine zarar vererek puan almamalı. Böyle oyunlar bizi öfkeli, gergin çocuklar yapıyormuş. Bir sorun yaşadığımızda konuşarak çözmek yerine, kavga etmek aklımıza gelmeye başlıyormuş (s. 21).”

4.1.2. “Eser Çocuğun Bilişsel Gelişimine Uygun Olmalı.” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Sayı 124/Ocak: Dergide farklı bölümlerde çocuğun düşünme, analiz etme, merak etme, gözlem yapma, karşılaştırma, uygulama, eleştiri yapma gibi becerilerini kullanmalarına olanak veren unsurlar mevcuttur:

- “… Dünya ile Ay arasındaki mesafe eskiden 22 bin 500 kilometreydi. Ancak ölçümler bize, şu anda bu mesafenin 402 bin kilometreden fazla olduğunu söylüyor. Bunun sonucunu değerlendiren uzay bilimcilere göre mesafenin artmasının sebebi ‘gelgit’ ler. Ay ve Dünya arasındaki kütle çekim etkisinden kaynaklanan bu gelgitler sebebiyle Ay, Dünya’dan her yıl 3,8 santim kadar uzaklaşıyor (Neler Oluyor?/Ay ile Dünya Arasındaki Mesafe Değişiyor Mu? s. 7).”(karşılaştırma, gözlem yapma)
- “Sadece ben değil eskiden herkes bir yerden bir yere gitmek için at, eşek, katır veya deve gibi binek hayvanlarından faydalanmak zorundaydı (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk, s. 12).”(karşılaştırma)

- "Şimdilerde ise ulaşım için binek hayvanları neredeyse hiç kullanılmıyor. Kısa mesafeler için bisiklet, paten daha uzun mesafeler için otomobil, hızlı tren, yeni teknoloji gemiler ve elbette uçaklar kullanıyoruz (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk, s. 13)." (karşılaştırma)
- "İbi ile Keşfediyoruz" adlı bölümde "Yer Kabuğu" başlığı ele alınmış ve çocuğun düşünme, sınıflama karşılaştırma becerilerini geliştirebilecek ögelere yer verilmiştir.
- "Kitapçının Kedisi" başlıklı bölümde tanıtılan iki farklı kitap olması çocuğun karşılaştırma ve eleştiri yapma becerisine katkı sağlayacaktır.
- Kapak Dosyası bölümünde ele alınan Medya Okuryazarlığı başlığı ile çocuklar izledikleri ve okuduklarının kendilerine uygun olup olmadıkları düşünecek ve uygunluğunu karşılaştırabilecektir.
- "Yepyeni Kelimeler" bölümünde çocuk sözcükleri analiz etme ve anlamlarını karşılaştırma olanağı bulacaktır.
- "Deneyebilirim" bölümünde çocuklar "Rengarenk Lahana" adlı deney ile uygulama, analiz etme, karşılaştırma, irdeleme ve sınıflama becerilerini geliştirebilecektir.
- "Doğa Ajandası" bölümünde ele alınan konular ile sınıflama, karşılaştırma, düşünme becerilerini kullanabileceği alanlar mevcuttur.
- "Sürpriz Kutusu bölümünde çocuğun uygulama ve gözlemleme becerisi geliştirilebilir.

Sayı 125/Şubat: Düşünme, analiz etme, merak etme, gözlemleme, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama, irdeleme, akıl yürütme.

- "Bulutsuların içindeki gazların yeni bir yıldıza dönüşmesinde sağlayan şey kütleçekim kuvveti. Kütleçekim ile bulutsunun bazı bölgelerinde madde sıkışıyor. Çok büyük kütledeki gazın sıkışmasıyla merkezi ısınmaya başlıyor ve sonunda bir yıldıza dönüşüyor (Neler Oluyor? s. 7)."(analiz etme)
- "Deniz kenarlarındaki kaleleri ise daha çok seviyoruz (Gezdim Gördüm Yazdım/Düzce, s. 10)."(karşılaştırma)
- "Dünya kendi etrafında dönerken Güneş'e dönük yüzü aydınlanır. Burada gündüz yaşanır. Dünya'nın Güneş'e dönük olmayan yüzü ise ışık almadığı

için karanlıkta kalır. Burada da gece yaşanır (İbi ile Keşfediyoruz/Dünyanın Hareketleri, s. 14).” (akıl yürütme-düşünme)

- “Auroralar, güzel gezegenimiz Dünya’nın iki kutup bölgesinde de görülebiliyor. Kuzey Kutbu’nda görülene ‘aurora borealis’, Güney Kutbu’nda görülene ise ‘aurora australis’ deniyor. Biz de genelde ‘kutup ışıkları’ veya ‘kuzey ışıkları’ olarak adlandırıyoruz (Kapak Dosyası/ Gökyüzünde Büyük Gösteri: Kutup Işıkları, s. 17).” (sınıflama)
- “Bozuk paradan tutarak döndür. Renklerin dönerken nasıl birbirine karıştıklarını gördün mü? Her iki tarafı da döndür ve farklarına bak. Ne kadar uzun süre döndürebileceğini dene (Sürpriz Kutusu/ Dönen Renkler, s. 43).”(gözlemleme-uygulama-merak etme)

Sayı 126/Mart: Düşünme, merak etme, gözlemleme, karşılaştırma, akıl yürütme, sınıflandırma, uygulama ve irdeleme.

- “Ay’ın Dünya’nın etrafındaki dolanım hızı, kendi ekseni etrafındaki dönüş hızından daha fazladır (İbi ile Keşfediyoruz/Ay’ın Hareketleri, s. 14).” (karşılaştırma)
- “Ay’ın Dünya’dan gözlemlenen farklı görünümleri ‘Ay’ın evreleri’ olarak adlandırılır. Bunlar ana ve ara evrelerdir. Her ana evre arasında 1 hafta süre vardır. Ana evreler: Yeni ay, ilk dördün, dolunay, son dördün Ara evreler: Hilal ve şişkin ay (İbi ile Keşfediyoruz/Ay’ın Hareketleri, s. 15).” (sınıflama)
- “Mutluluk, üzüntü, şaşkınlık, korku, öfke, şaşırma gibi duygularımız doğuştan gelir. Bilim insanları bu duyguları, ‘birincil duygular’ olarak isimlendiriyor. Bir de ‘ikincil duygular’ var. Utanmak gibi (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 17).” (sınıflama)
- “Sütün üzerine istediğin renklerde gıda boyalarından damlat. Mavi, sarı, kırmızı, sarı, turuncu… Boyaların sütün yüzeyinde yayılmadan kaldığını gözlemle (Deneyebilirim/Süt Sanatı, s. 20).” (uygulama-gözlemleme)
- “Peki boyalar neden deterjandan kaçmış olabilir (Deneyebilirim/Süt Sanatı, s. 20)?” (merak etme- irdeleme)
- “Havanın soğumasıyla birlikte cildimiz kuruyor, rengi ve pırıltısı gidiyor. Eğer sen de vücudunda bu değişiklikleri gözlemlemeye başladıysan günlük

beslenmene bal kabağı ekleme vakti gelmiş demektir (Sağlıklı Besleniyorum/Kış Kabağı Bal Kabağı, s. 36).” (gözlemleme- akıl yürütme)

- “En zeki kuşlardanız. Özellikle en bilinen türümüz kuzgun için bunu söylerler (Doğadan Sesler/Karga, s. 39)!” (karşılaştırma)
- “Son komuttan sonra iki izcinin birbirine olan uzaklıkları sence kaç adımdır (Bul Bakalım/Kaç Adım? s.46)?” (düşünme)
- “Haydi kodların karşılığı olan sayıları bulup işlemleri tamamlayın (Bul Bakalım/Kodlamaca, s. 46).” (düşünme)
- “Aslı’nın Lugit’e ulaşması için uzun kapıyı açması gerek. Hangi anahtarı kullanması gerektiğini bulmak için yolları incelemen yeterli (Bul Bakalım/Hangi Anahtar? s. 46)!” (düşünme-irdeleme)
- “Güneş Sistemi içinde yer alan gezegenleri renklerinden ve şekillerinden tanıyor musun? İşte sana hatırlama fırsatı. Bildiklerinden başla! Bildiğin her cevap hatırlayamadıkların için ipucu olacak (Bul Bakalım/Gezegenli Bulmaca, s. 47)” (düşünme- uygulama)

Sayı 127/Nisan: Düşünme, merak etme, gözlemleme, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama, gözlemleme, analiz etme ve irdeleme.

- “Bu maskenin diğer tüm maskelere göre koruyuculuğun daha yüksek olduğu söyleniyor (Can’ın Ekranı, s. 2).” (karşılaştırma)
- “Meşe, akçaağaç, Japon kirazı, manolya ve çam türleri başta olmak üzere binlerce bitki türünü görebiliyoruz. Nisan ayı, bu botanik bahçesini görebilmek için en güzel mevsimlerden. Özellikle pembe beyaz açan Japon kiraz çiçeklerini görmek için (Gezdim Gördüm Yazdım/Yalova, s. 11)…” (gözlemleme-karşılaştırma)
- “ ‘Şimdiki çocukların oyunları da bir başka doğrusu. Baksana, Zehra kızımla aramızda 3-5 metre mesafe var ama biz yüz yüze değil telefondan oyun oynuyoruz. Bizim zamanımızdan ne kadar da farklı!’ diye düşündüm (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/ Benimle Oynar Mısın? s. 12).”(düşünme-karşılaştırma)
- “Canlılar kendiliğinden hareket edebilirken cansız varlıklar ancak onlara itme veya çekme kuvveti uygulandığında hareket edebilirler (İbi ile Keşfediyoruz/Kuvvetin Etkileri ve Mıknatıslar, s. 14).” (karşılaştırma)

- “Kuvvetin itme-çekme etkisini mıknatısların birbirlerine uyguladıkları etkide de görebiliriz (İbi ile Keşfediyoruz/Kuvvetin Etkileri ve Mıknatıslar, s. 15).” (gözlemleme- karşılaştırma)
- “Siz de evinizdeki mıknatıs içeren eşyaları tespit ederek birbirlerine etkilerini inceleyebilirsiniz (İbi ile Keşfediyoruz/Kuvvetin Etkileri ve Mıknatıslar, s. 15).” (gözlemleme-uygulama)
- “Süzülme tamamlanınca süzgeçteki çökeltiyi birkaç kat kağıt havlu üzerine aktar. İyice kurula. Arada kağıt havluyu yenile. Elde ettiğin hamuru incele, istediğin şekli ver ve kurumaya bırak (Deneyebilirim/Sütten Plastik Yapmak, s. 20).” (uygulama-inceleme-gözlemleme)
- “Bir araya gelen moleküller topak topak olur. Sirkenin içine sütü ekledikçe sen de topakları gözlemledin. Şekillendirdikten sonra kuruyan süt plastiğini istersen boyayarak süsleyebilirsin (Deneyebilirim/Sütten Plastik Yapmak, s.20).” (gözlemleme-uygulama)
- “Kışın portakal ve mandalina, yazın kiraz ve çilek en çok yediğim meyveler (Tel Ali’nin Kelimeleri/Elma, Armut, Portakal, Arkadaşım Hoşça Kal, s. 22).” (sınıflama-karşılaştırma)
- “Piti’yle biraz canımız sıkılıyordu. Bugün onunla ne araştırsak diye düşünürken babamın çalışma masasında duran uçlu kalemler dikkatimi çekti. Acaba uçlu kalemleri kim icat etmiş Piti? Piti’yi bilmiyorum ama benim can sıkıntım hemen geçti. Başladım araştırmaya (Merak Ediyorum, Uçlu Kalemi Kim İcat Etmiş?, s. 27).” (düşünme-gözlemleme-merak etme)
- “Son aylarda doğaseverler olarak yenilenebilir enerjiler üzerine düşündük. Yararlarını ve zararlarını inceledik (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).” (düşünme-karşılaştırma)
- “Kendi kendine dönerken renklerin nasıl birbirine karıştıklarını izle. Her iki çarkı da böyle döndürerek neler olduğunu gözlemle (Sürpriz Kutusu/Renk Kutusu, s. 43).” (gözlemleme-uygulama)
- “Yapılan araştırmalarda köpeklerin uyku süreçlerinin bizimle aynı olduğu fakat bu süreçlerin bize göre daha hızlı ilerlediği gözlemlenmiştir. (Meraklı Dodo, s. 44).” (gözlemleme)

- “Geçtiğimiz günlerde merak edip bu oyunların tarihini araştırdım ve ilk bilgisayar oyununu yapan kişinin kim olduğunu öğrendiğimde çok şaşırdım (Meraklı Dodo, s. 45).” (merak etme)
- “23 Nisan kutlamalarına gitmek istiyoruz ama yol biraz karışık. Bize yardım eder misiniz (s. 4)?” (irdeleme)
- “Alfabeden yola çıkarak harfleri ve şekilleri eşleştirerek kodu çözüp gizli cümleye ulaşabilirsiniz (Bul Bakalım/Bayram Kodlaması, s. 47).” (analiz etme)

Sayı 128/Mayıs: Düşünme, uygulama, akıl yürütme, karşılaştırma, sınıflama, eleştiri yapma, gözlemleme, merak etme, analiz etme ve irdeleme.

- “Biz de plastik bardakların dibine delik açalım. Sonra da plastik bardakların dibine nemi tutsun diye çakıl taşı koyacağız. Üzerine de bitki kökleri delikleri tıkamasın diye de taş yünü ya da cam yünü koyuyoruz. Üzerine de perliti döküyoruz. En son da tohumları yerleştiriyoruz (Teknoloji Tutkunları, s. 5).” (düşünme-uygulama)
- “Artık yapay gübreler ve ilaçlar sayesinde yetiştiği doğal mevsimi dışında da meyvelere, sebzelere ulaşmak mümkün olabiliyormuş. Oysa benim yaşadığım dönemde ayva sadece kış mevsiminde yenebilirdi (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 12).” (akıl yürütme-karşılaştırma),
- “İlaçların kullanılması meyve ve sebzeleri artırsa da bizim için çok da faydalı sayılmaz (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 13).” (eleştiri yapma)
- “Maddeler katı, sıvı ve gaz olmak üzere üç halde bulunur (İbi ile Keşfediyoruz/Maddenin Halleri, s. 14).” (sınıflama)
- “Bazı maddeler ısının etkisiyle hal değiştirebilirler (İbi ile Keşfediyoruz/Maddenin Halleri, s. 15).” (gözlemleme)
- “Siz de bir yetişkinin gözetiminde, ısı etkisiyle suyun üç halini gözlemleyebilirsiniz (İbi ile Keşfediyoruz/Maddenin Halleri, s. 15).” (uygulama- gözlemleme)

- “Daha önce başarısız olan kuşatmaları inceledi. Neler eksik yapılmış, nasıl hareket edilmeli düşündü, araştırdı, sordu ve ayrıntılı bir plan hazırladı (Kapak Dosyası/İstanbul’un Fethi, s. 17).” (düşünme-analiz etme- uygulama)
- “İstanbul’daki en eski kule, 507 yılında Galata Kulesi (Kapak Dosyası/İstanbul’un Fethi, s. 19).” (karşılaştırma)
- “Yağın ve boyaların hareketlerini dikkatle gözlemle (Deneyebilirim/Sudaki Havai Fişekler, s. 20).” (gözlemleme)
- “Bir gün teleskobum olursa gökyüzünü seyretmeyi çok istiyorum (Tel Ali’nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22).” (gözlemleme)
- “Bu minik ama etkileyici icat kimin acaba (Merak Ediyorum/Ataşı Kim İcat Etti? s. 27)?” (merak etme)
- “Birbirine geçirerek kaç metrelik bir ataş zinciri oluşturabiliriz Piti? Deneyelim mi (Merak Ediyorum/Ataşı Kim İcat Etti? s. 27)?” (düşünme-uygulama)
- “Arkeoloji; insanlığın kültürel geçmişini, kültürlerin değişimini ve birbirleriyle ilişkilerini birçok farklı bilim dalından yararlanarak inceler (Büyüteç/Ülkemizin İlk Müzesi: İstanbul Arkeoloji Müzeleri, s. 29).” (analiz etmek- irdelemek)
- “Yaprak sayısı pek çok meyve ağacına göre fazladır (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (karşılaştırma)
- “Son birkaç aydır enerji, yenilenebilir enerji, enerji tasarrufu gibi konuları ayrıntılı bir şekilde inceledik (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).” (analiz etmek)
- “Biz balinaların farklı türleri vardır (Doğadan Sesler/Balina, s. 39).” (sınıflama)
- “Siyah ve beyaz halkalardan oluşan yandaki zincirden öyle iki halkayı çıkarıp at ki hem zincir iki eş parçaya ayrılsın hem de siyah ve beyaz halkaların renk dizilişleri her iki parçada da aynı olsun (Bul Bakalım/Zincir Bulmaca, s. 46).” (düşünme-uygulama)

Sayı 129/Haziran: Düşünme, merak etme, gözlemleme, akıl yürütme, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama, irdeleme, analiz etme, eleştiri yapma.

- “Logolarında bir kartal figürü olduğu için de ‘kartallar’ olarak tanımlanırlar. Tabii kartalların, pek çok kuştan daha yükseğe uçtuğunu da düşünürsek bu isim oldukça anlamlı (Can’ın Ekranı, s. 3).” (akıl yürütme)
- “Uçaklar ve gösterileri bu kadar araştırınca ‘Aralarına nasıl katılabilirim?’ diye düşündüm (Can’ın Ekranı, s. 3).” (merak etme-düşünme)
- “Anlat bakalım şu uçan arabayı (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?” (merak etme)
- “Zehra kızım arama çubuğuna ‘gezegenler’ yazınca sayfalar dolusu bilgi çıktı. Bir sayfaya girip oradaki bilgileri defterine yazmaya başladı. Bu arada benim aklım diğer sayfalarda kaldı tabii. Bir de ne göreyim? İlk baktığımız sayfada yazanın tam tersi bir bilgi yok mu? ‘Anlaşılan internetten araştırma yapmak sandığımız kadar kolay olmayacak.’ diye düşündük (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 12).” (düşünme-karşılaştırma-eleştiri yapma)
- “Sınıfın en iyi araştırmacısı seçilmiş (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 13).” (karşılaştırma)
- “Siz de bir yetişkin kontrolünde basit bir elektrik devresi kurulabilir, odanızda kullanabileceğiniz minik bir gece lambası yapabilirsiniz (İbi ile Keşfediyoruz/Basit Elektrik Devresi, s. 15).” (uygulama)
- “Yapılan araştırmalara göre okyanuslara, 1 saate 60 kamyon kadar plastik karışıyormuş. Gözlemlerime göre bu çok fazla. Okyanuslara karışan plastikler hem canlılara zarar veriyor hem de çevremize… Peki, ‘Daha az plastik kullanacağım!’ kararımızı nasıl uygulamaya başlayacağız? Onu da düşündüm, hemen anlatıyorum (Kapak Dosyası/Çevreme Bakıyorum 5 Adım Atıyorum, s. 18).” (gözlemleme-eleştiri yapma- uygulama-akıl yürütme)
- “Deney düzeneğini dökülmeyecek bir yere yerleştir. İki gün boyunca gözlem yap (Deneyebilirim/Kristal Oluşturuyoruz, s. 20).” (uygulama-gözlemleme), “Harfleri karışık halde verdiğimiz bu deyimi hemen bulacağınızdan eminim (Tel Ali’nin Kelimeleri/Sesimiz Aynı, Anlamlarımız Farklı, s. 22)!” (düşünme)
- “Hakkımda başka neler biliyorsun? Merak ettim doğrusu (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).” (merak etme)
- “Evlerimizde en fazla elektrik enerjisi harcayan eşya buzdolabı (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).” (karşılaştırma)

- “Asabilmek için arka kısmına, kâğıt veya koli bandı kullanarak ip yapıştır (Sürpriz Kutusu/Kapı Süsü, s. 43).” (uygulama)

Sayı 130/Temmuz: Düşünme, merak etme, gözlemleme, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama ve irdeleme.

- “Hatay’da bulunan Reyhanlı Barajı çevresinde 194 kuş türü gözlemlendi (Can’ın Ekranı, s. 2).” (gözlemleme-sınıflama)
- “Bir rüzgar türbini basitçe üç kısımdan oluşuyor. Birinci kısım rotor kanatları, pervaneleri olan döndükçe hareketi iç kısma aktaran bölüm. İkinci kısım şaft, pervane döndükçe jeneratörün dönen kısmını harekete geçiriyor. Üçüncü kısım jeneratör, elektrik üreten kısım (Teknoloji Tutkunları, s. 4).” (sınıflama)
- “Şehrin en eski camisi olan bu yapı, Girne Kalesi’nin yakınlarında, taş sokakların birinde yer alıyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Girne, s. 11).” (karşılaştırma)
- “Eskiden, çok eskiden şimdiki gibi kalemler yoktu (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Zamanla Değişen Dostluk: Hokka-Divit ile Kalem-Bilgisayar, s.12).” (karşılaştırma)
- “Maddeler saf olup olmamasına göre iki gruba ayrılır (İbi ile Keşfediyoruz/Saf Madde ve Karışım, s. 14).” (sınıflama)
- “Dinozor fosilleri nasıl bulunuyor? Uzaya hangi hayvanlar gönderilmiştir? Küresel ısınma nedir? Mimar Sinan devasa cami kubbelerini nasıl inşa ediyordu? Tarihte bilinen ilk oyuncaklar nelerdi? Posta güvercinleri gidecekleri adresleri nasıl biliyor (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 19)?” (merak etme)
- “Suyun renginin değişimini ara ara gözlemle (Deneyebilirim/Soğan Kabuğu ile Tişört Boyanır Mı? s. 20).” (gözlemleme)
- “Soğuyan su ve soğan kabuklarını bir süzgeçten geçir (Deneyebilirim/Soğan Kabuğu ile Tişört Boyanır Mı? s. 20).” (uygulama)
- “Şeklin üzerine belirli bir mantığa göre sayılar yazılmış. Bu mantığı keşfederek, soru işareti ile gösterilen yere yazılması gereken sayıyı bulabilir misiniz (Bul Bakalım/Sayı Bulmaca, s. 46)?” (düşünme-irdeleme)

- “Sevimli baykuş, oklar yönünde dönerek soru işareti olan kareye geldiğinde hangi şekilde olur (Bul Bakalım/Dönen Bulmaca, s. 46)?” (düşünme)

Sayı 131/Ağustos: Düşünme, gözlemleme, karşılaştırma, uygulama ve analiz etme.

- “Bu gemiler derin sulardan örnek alıyor, inceliyor, raporlar çıkarıyorlar (Teknoloji Tutkunları, s. 4).” (gözlemleme)
- “Bilim insanları da dalgaların bir noktasından diğerine ne kadar sürede ulaştığına bakarak mesafeyi hesaplayabiliyor. Bu hesaba göre Mars’ın çekirdeği, Dünya’nın çekirdeğinin yarısı kadar (Neler Oluyor?/Gezegenlerin Çekirdek Büyüklüğü Nasıl Hesaplanır? s. 7).” (karşılaştırma)
- “Başladım düşünmeye! Acaba ne alsam (Kapak Dosyası/Param Birikti Şimdi Ne Yapacağım? s. 16)?” (düşünme)
- “İlk koyduğun suyu bardağı soğutmak amacıyla kullan, bir dakika sonra lavaboya dök ve bardağı tekrar doldur (Deneyebilirim/Çıtır Kiraz, s. 20).” (uygulama)
- “Suyun içindeki kirazları gözlemle (Deneyebilirim/Çıtır Kiraz, s. 20).” (gözlemleme)
- “Şimdi onları ekme zamanı (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 34).” (uygulama)

Sayı 132/Eylül: Düşünme, merak etme, gözlemleme, karşılaştırma, sınıflandırma ve uygulama.

- “Bizim zamanımızda buluşmak için önce mektuplar yazılırdı (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 12).”(karşılaştırma)
- “Siz de açıkta bıraktığınız bir besinin üzerinde oluşan küf mantarlarını gözlemleyebilirsiniz. Evinizde mayalanan hamurun mayalanmadan önceki ve sonraki halini gözlemleyerek, maya mantarının farkına varabilirsiniz (İbi ile Keşfediyoruz/Mantarlar, s. 15).” (gözlemleme-uygulama)
- “Sınıf duvarları olmayan bir okul nasıl olurdu sizce? Sesler birbirine mi karışırdı? Dikkatimiz mi dağılırdı? Benim de aklıma hep bu sorular geldi (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 18).” (merak etme)
- “Şişenin kapağını kapat ve su akışını gözlemle (Deneyebilirim/Delikli Şişedeki Su, s. 20).” (gözlemleme-uygulama)

- “Makas yapmak kimin aklına gelmiş (Merak Ediyorum/Makası Kim İcat Etti? s. 27)?” (merak etme)
- “Kamera ne demek anlamadım ama bizden sonra neler olup biteceğini hep merak etmişimdir (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).” (merak etme)
- “Biraz derin bir saksı hazırlayalım. Geçen aydan beri büyüyen cılız ve minik domates fidemizi yanımıza alalım (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberlik, s. 35).” (uygulama)
- “Bilim insanları bizi, akbabaların uzaktan akrabası olduğumuz için ‘yırtıcı kuşlar’ ailesi içinde sayar (Doğadan Sesler/Sekreter Kuşu, s. 39).” (akıl yürütme)
- “Diğer kuşların aksine çok ses çıkartmayız (Doğadan Sesler/Sekreter Kuşu, s. 39).” (karşılaştırma)
- “Çizgi yerlerinin üzerinden kalemle biraz bastırarak tekrar geç ve katla (Sürpriz Kutusu/Oyuncaklarımın Kamp Zamanı, s. 43).” (uygulama)
- “Geometrik şekillerin hangi sayıya karşılık geldiğini bularak problemi çözer misin (Bul Bakalım/ Şekilli Bulmaca, s. 46)?” (düşünme-uygulama)
- “Tablonun her satırında, her sütununda ve kalın çizgilerle çevrelenmiş her bölgesinde 1’den 9’a kadar olan rakamlar yalnız bir kez kullanılmış olacak şekilde boşluklar doldurmalısın (Bul Bakalım/Sudoku, s. 47).” (düşünme-uygulama)

Sayı 133/Ekim: Düşünme, merak etme, akıl yürütme gözlemleme, karşılaştırma ve uygulama

- “ Düşünüyorum da erken saatlerde sokak lambalarını karartmak, hareket sensörleri takmak veya renk filtreleri kullanmak gibi kamu güvenliğini tehlikeye atmayan pratik çözümler mevcut zararları azaltabilir (Can’ın Ekranı, s. 3).” (akıl yürütme)
- “Saraya dışarıdan bakıldığında gördüğümüz mermer işçiliğini içeri girdiğimizde de görüyoruz. Hatta duvar, tavan süslemeleri ve aynalar da dikkatimizi çekiyor. Saray kültürünü, içerideki eşyalarla biraz olsun gözlemleyebildiğimiz bir müze haline gelmiş olan mekâna Sultan Abdülaziz’in Av Köşkü de deniyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Kocaeli, s. 11).” (gözlemleme)

- “Belki bu deyim de değişmiştir diye düşündüm (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 12).” (düşünme)
- “Benim zamanımda kıyafet diktirmek için senede bir kere terzi efendiye giderdik (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 12).” (karşılaştırma)
- “Siz de evinizde bir misketi önce halının üzerinde daha sonra masanın üzerinde yuvarlayarak, sürtünme kuvvetinin harekete etkisini gözlemleyebilirsiniz (İbi ile Keşfediyoruz/Sürtünme Kuvveti, s. 15).” (uygulama-gözlemleme)
- “Balonun üst tarafını cam kavanozun ağzına sıkıca ger. Balon gergin olmalı ve kavanozun ağzını tamamen kapatmalı (Deneyebilirim/Evde Barometre Yapıyoruz, s. 20).” (uygulama)
- “Ben de denemek isterim (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).” (uygulama)
- “Bir saksı, toprak ve gübre hazırlayalım. Saksıya koyduğumuz toprağın üzerindeki çekirdekleri yerleştirelim (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).” (uygulama)
- “Atık plastik şişenin altını, denizanasının gövdesi olarak kullanacaksın. Bunun için üst kısmını makasla kes (Sürpriz Kutusu/Renkli Denizanası, s. 43).” (uygulama)
- “Mert yine bizi beklemeden yola çıkmış. Lugit’i bulmaya çalışıyor. Hangi yoldan gitmeli (Bul Bakalım/Labirent Bulmaca, s. 47)?” (akıl yürütme-düşünme)

Sayı 134/Kasım: Merak etme, gözlemleme, akıl yürütme, karşılaştırma ve uygulama

- “Finlandiya’da, eğitimlerini ormanlık alanda alan çocukların sadece bir ay içinde bağışıklık sistemlerinde gelişme gözlendi (Can’ın Ekranı, s. 2).” (gözlemleme)
- “Büyük Menderes Deltası’nda tespit edilen 210 kuş çeşidi Bafa’da da gözlemlenebiliyor. Bu yüzden burası özellikle mevsim geçişlerinde muazzam bir kuş gözlem alanı oluyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Aydın, s. 11).” (gözlemleme- akıl yürütme)

- “ ‘Eskiden dünya nasıldı ki Nasreddin dede?’ diye sordu Ayşe kızım. (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 12).” (merak etme)
- “Sizler de evinizde açmakta zorlandığınız bir kavanoz kapağını, sıcak suya tuttuğunuzda ısının etkisiyle kapağın genleştiğini ve rahatlıkla açıldığını deneyerek gözlemleyebilirsiniz (İbi ile Keşfediyoruz?/Isı ve Maddeler Üzerindeki Etkisi, s. 15).” (uygulama- gözlemleme)
- “İçinde resim olan kilitli poşeti dik olarak suya batır ve tam yukarıdan bakarak gözlemlemeye başla. Poşetin dik olması ve senin tepeden bakman önemli. Bakış açını değiştirdiğinde neler olduğunu gözlemle (Deneyebilirim/Kaybolan Renkler, s. 20).” (uygulama- gözlemleme)
- “Biz moloklar, kuyruğumuz dahil 21 santim uzunluğundayız. Hatta dişi olanlarımız, erkek olanlarımıza göre biraz daha büyük olur (Doğadan Sesler/Molok, s. 39).”(karşılaştırma)
- “Bu projemizde bir sepet hazırlayacağız. Projeni bitirdiğinde, sepetin içinde meyve, kuru yemiş gibi yiyeceklerini taşıyabilirsin. Haydi malzemelerini hazırla ve renkli sepetini örmeye başla (Sürpriz Kutusu/Meyve Sepeti, s. 42)!”(uygulama)

Sayı 135/Aralık: Merak etme, düşünme, karşılaştırma, gözlemleme, uygulama ve sınıflama.

- “Benim en çok merak ettiğim ise ‘ilk İstanbullu’ olduğu saptanan insana ait kalıntılar ve 8 bin 500 yıllık ayak izi (Can’ın Ekranı, s. 2).”(merak etme),
- “Anladım ve hemen zor bir şifre bulmak için düşünmeye başlıyorum (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”(düşünme)
- “2. yüzyılda ise antik kentin en parlak dönemiymiş ve birçok yapı inşa edilmiş (Gezdim Gördüm Yazdım/Kütahya, s. 10).” (karşılaştırma)
- “Yukarı, iç ve aşağı kale olmak üzere üç bölümden oluşan kalenin sık yerleştirilmiş burçları (kale duvarına yapılmış bir tür kule), kesme taş ve tuğlalardan oluşuyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Kütahya, s. 11).” (sınıflama)
- “Bir dakika kadar sonra balonlu şişeyi soğuk su dolu kaba batır ve bekle. Balonda olan değişimi gözlemle. Aynı işlemi tekrar tekrar deneyebilirsin (Deneyebilirim/Kendi Kendine Şişen Balon, s. 20).” (gözlemleme-uygulama)

- "Önce yüzü oluşturmak için koli kartonunun üstüne bir oval şekli çiz ve kes (Sürpriz Kutusu/Atık Malzemelerden Portre, s. 43)." (uygulama)

4.1.3. "Eser Çocuğun Dil Gelişimine Uygun Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Sayı 124/Ocak: Metinlerde kullanılan dil çocuğun Türkçenin anlatım özelliklerini görebileceği ve sözcük hazinesini zenginleştirebileceği niteliktedir. Cümlelerde sıfatlar, zarflar, ünlemler, ikilemeler, gibi farklı sözcük türleri ve deyimler atasözleri gibi unsurlar yer almaktadır:

- "Eyvah! Devirdi sehpayı! (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Şimdi de eski sapı çıkarıp yenisini güçlü bir yapıştırıcı ile yapıştıralım (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Bu parkta hem Bern şehrini hem de karşıdaki Alp Dağlarını görüyoruz (Gezdim Gördüm Yazdım/Bern, s. 11)."
- "Bu sabah salonun kapısından girerken 'guggug' diyordu (Merak Ediyorum/Kuşu Saatin İçine Kim Koymuş? s. 27)."
- "Şiirlere, masallara sık sık konuk olurum (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 36)."
- "Bu ay, diş diş yan yana dizilmiş hem lezzet veren hem de vücudumuzu hastalıklara karşı koruyan çok güçlü bir besinle tanışacağız (Sağlıklı Besleniyorum/Doğal İlaç: Sarımsak, s. 38):"
- "Yaşadığım yerler, lapa lapa yağan karları ve soğuk iklimiyle ünlü (Doğadan Sesler/Sibirya Kaplanı, s. 40)."
- "Tüylerimin rengi kahverenginin tonlarındadır (Doğadan Sesler/Sibirya Kaplanı, s. 41)."
- "Hoş bulduk Mikrofon (Mikrofon Kahramanda, s. 42).", "Teşekkür ederim (Mikrofon Kahramanda, s. 42)."

Sayı 125/Şubat: Dergi içeriğindeki metinler çocuğun gelişimsel özelliklerine uygundur. Türkçenin özelliklerini ve farklı duyguları, eylemleri yansıtan sözcük türleri, cümleler ve anlatımlar yer almaktadır. Derginin "Bul Bakalım" bölümünde yer alan "Kodlu Bulmaca" ve "Eş Anlamlı Bulmaca" etkinlikleri ve "Tel Ali'nin Kelimeleri" bölümünde yer alan "Rengarenk Kelimeler" başlığındaki eş anlamlı

sözcükleri ayrımı, atasözü gibi ögeler çocuğun dil gelişimini destekleyecek unsurlardır.

- "Yaşasın (Teknoloji Tutkunları, s. 5)!"
- "Burası hem kapalı hem de açık hava müzesi gibi (Gezdim Gördüm Yazdım/Düzce, s. 11)!"
- "Bir çay kaşığı karbonat ile bir çay kaşığı suyu küçük bir tabağın içinde karıştır (Deneyebilirim/Görünmez Yazı, s. 20)."
- "Bilmediğim çok fazla renk olduğu gibi aynı rengin birden çok ismi de olabiliyor. Mesela siyahla kara, beyazla ak, kırmızıyla al ve kızıl eş anlamlı sözcükler (Tel Ali'nin Kelimeleri/ Rengârenk Kelimler, s. 22)."
- "Bu ay sana, içinde en sevdiğim rengin geçtiği bir atasözü soruyorum. Fakat atasözündeki kelimeler birbirine karışmış. Sözümüzün anlamı ise 'Zamana ve yere uygun olmayan davranışlarda bulunmak.' Bunu sen hemen bilirsin! Cevap: Zürefanın düşkünü beyaz giyer kış günü (Tel Ali'nin Kelimeleri/ Rengârenk Kelimler, s. 22)"
- "Piti uyudun mu (Merak Ediyorum/ Şemsiyeyi kim İcat Etmiş? s. 27)?"
- "Sen bizi beyaz olarak görürsün ama aslında derimiz siyah, hatta tüylerimiz de şeffaftır (Doğadan Sesler/ Kutupların Huzurlu Sakini Kutup Ayısı, s. 39)."

Sayı 126/Mart: Metinler Türkçenin özelliklerini ve duyguları, eylemleri yansıtan sözcük türleri, cümleler, anlatımlar farklı yazınsal türlerden oluşmaktadır. Aynı zamanda derginin "Bul Bakalım" bölümünde yer alan "Gezegenli Bulmaca" başlığındaki etkinlikler, "Tel Ali' nin Kelimeleri" bölümde bulunan "Akraba Kelimeler" ve "Doğa Ajandası" bölümünde yer alan "Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım" başlığı çocuğun Türkçenin sözcük türetme sistemini ve sözcüklerin ortaya çıkışını kavraması bakımından çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.

- "Aaa! Elektrikler mi kesildi (Teknoloji Tutkunları, s.4)?" "Ah! Masaya vurdum (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Dünya Mutluluk Günü için hazırladığımız mutluluk dolu dosyamıza hoş geldiniz (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 16)."

- “Hatta zaman zaman sakladığımız mutlulukları çıkarıp yeniden mutlu bile olabiliriz (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 19).”
- “Akrabalık isimlerinden kökenini en iyi bildiğim sözcük ‘kardeş.’ Öğretmenimiz söylemişti. Kardeş kelimesi karındaş yani ‘aynı karından olan’ anlamına geliyormuş. Zamanla kardeş şeklimi almış. Anne kelimesi ise eskiden ‘ana’ şeklinde kullanılırmış. Ana sözcüğünü biz şimdi de kullanıyoruz. ‘Temel, esas, kök’ gibi anlamları var. Annemiz de bizim kökümüz değil mi (Tel Ali’nin Kelimeleri/Akraba Kelimeler, s. 22)?”
- “Merhaba ben elma. Eski Türkçedeki ismimle ‘alma’. Rengimden ötürü kırmızı anlamına gelen ‘al’ kelimesinden türetmişler ismimi (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).”

Sayı 127/Nisan: Metinler, kişilerin duyguları ve eylemleri yansıtan isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem gibi farklı sözcük türleri, farklı cümle kuruluşları, betimleyici, öyküleyici, açıklayıcı gibi değişik anlatım türleri ve farklı yazınsal türlerden oluşmaktadır. Ayrıca “Tel Ali’ nin Kelimeleri” bölümde sözcük türlerinin kökenlerine ve atasözüne yer verilmesi de çocuğun dil gelişimini bakımından önemlidir.

- “Oyuna çok fazla zaman harcıyorlar. Buna üzülüyorum. Biraz daha fazla kitap okurken görmek istiyorum (Teknoloji Tutkunları, s.4).”
- “Akıllı çocuklarımız bazen çok akıllı olabiliyor. Ha ha ha (Teknoloji Tutkunları, s.5)!”
- “Özellikle pembe beyaz açan Japon kirazı çiçeklerini görmek için…(Gezdim Gördüm Yazdım/Yalova, s. 11)”, “Bu yemekleri saymak için bazı gruplara ayırmışlar (Kapak Dosyası/23Nisan Gezisi, s.17).”
- “Kâsenin içine süzgeç yardımı ile bardaktaki sirke-süt karışımını yavaş yavaş süz (Deneyebilirim/Sütten Plastik Yapmak, s. 20).”
- “Üzüm üzüme baka baka kararır (Tel Ali’nin Kelimeleri/Elma, Armut, Portakal, Arkadaşım Hoşça Kal! s. 22).”
- “Bugüne kadar 150 farklı ülkeden 30 bin kadar arkadaşımızı konuk ettik (Büyüteç/Gazipaşa İlkokulu, s. 29).”
- “Son aylarda doğaseverler olarak yenilenebilir enerjiler üzerine düşündük (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).”

- "BİRLİKTEN KUVVET DOĞAR (Doğadan Sesler/Karınca, s. 39)."
- "YAŞASIN 23 NİSAN (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."

Sayı 128/Mayıs: Çocuğun ana sözcük hazinesini geliştirebileceği ve dildeki sözcüklerin farklı kullanımlarını görebileceği örneklere yer verilmiştir.

- "19. yüzyılın sonlarında Marakeş'in sadrazamı tarafından yaptırılan bu saray geniş mi geniş bahçeler içerisinde bulunuyor (Gezdim Gözdüm Yazdım/Marakeş, s. 11)."
- "Böyle olunca büyük büyük tarım alanları kuruldu ki herkese yetecek kadar sebze meyve üretilsin (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 13)."
- "Fatih Sultan Mehmet planlarını şehri hem karadan hem de denizden kuşatabilecek şekilde oluşturmuştu (Kapak Dosyası/İstanbul'un Fethi, s. 17)."
- "Her durakta başka başka yolcular var (Kitapçının Kedisi/Tuhaf Öyküler İstasyonu, s. 21)."
- "Gezegenler, yıldızlar, kuyruklu yıldızlar, kara delikler (Tel Ali'nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22)…", "Güneş girmeyen eve doktor girer (Tel Ali'nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22)."
- "Kâğıtta ne delik açılıyor ne de iz kalıyor (Merak Ediyorum/Ataşı Kim İcat Etti? s. 27)."
- "Ah, beni göremedin tabii (Doğadan Sesler/Balina, s.38)."

Sayı 129/Haziran: Derginin "Bul Bakalım" ve "Tel Ali' nin Kelimeleri" özellikle dil gelişimine katkı sağlayacak bölümlerdir. Bunların dışında farklı bölümlerde de Türkçenin farklı dil özelliklerini yansıtan kullanım örneklerine yer verilmiştir.

- "Beni heyecandan hop oturtup hop kaldıran bu gösteriyi yapan ekip tam 10 yıldır bulutların arkadaşı (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Sarı taştan evleri, daracık sokakları, tarihi yapıları, güler yüzlü insanlarıyla sıcacık şehir Mardin'den merhaba (Gezdim Gördüm Yazdım/Mardin, s. 10)!"
- "BİLGİ DENİZİNDE KULAÇ ATMAK" (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 12)"

- “Yeteri kadar beklersek yünün etrafında oluşan ve gün geçtikçe büyüyen, pırıl pırıl parlayan tuz kristallerini görebiliriz (Deneyebilirim/Kristal Oluşturuyoruz, s. 20).”
- “En sıcak mevsime de yaz adını veriyoruz, kalemle deftere bir şeyler çizmeye de yazmak diyoruz. İki kelime de aynı harflerle yazılıyor ama anlamları birbirinden çook farklı. Meğer bunlara ‘sesteş’ veya ‘eş sesli’ kelimeler deniyormuş (Tel Ali’nin Kelimeleri/Sesimiz Aynı, Anlamımız Farklı, s. 22).”
- “Kitap devirmek (Tel Ali’nin Kelimeleri/Sesimiz Aynı, Anlamımız Farklı, s. 22).” (deyim)
- “Türkiye’nin hangi iline gitseniz, başınızı hangi yöne çevirseniz, mutlaka ama mutlaka bir tarihi yapıyla göz göze gelirsiniz (Büyüteç/Süleymaniye Camii, s. 28).”
- “Bir dakika çok hızlı gidiyorsun sana yetişemiyorum, biraz bekler misin? Teşekkür ederim, bu hız iyi benim için (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 38).”
- “Hepimiz teknolojinin kullanıldığı ve sürekli geliştiği bir zamanda yaşıyoruz (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

Sayı 130/Temmuz: Dergi, Türkçenin özelliklerini yansıtan farklı sözcük türleri, cümleler, anlatımlar farklı yazınsal türlerden oluşmaktadır. “Bul Bakalım” bölümünde yer alan “Puanlı Mevsim Bulmaca” ve “İsim Şehir”, “Tel Ali’ nin Kelimeleri” bölümünde bir sözcüğün kullanım alanları ve anlamalarına yer verilmesi çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.

- “Ben de bozuk bir vantilatörden bu pervaneyi aldım Berkay. Bunu kullanabiliriz (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Gök cisimlerini yusyuvarlak görürüz (Neler Oluyor?/Hepsi Yusyuvarlak Mı? s. 7).”
- “Gezilerimiz için en uygunu açık hava elbette (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 19).”
- “Tişörtünü bu şekilde tortop ettikten sonra paket lastikleri ile sabitle (Deneyebilirim/Soğan Kabuğu ile Tişört Boyanır Mı? s. 20).”
- “Doğasever okurlarımızla yepyeni bir maceraya başlıyoruz (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s.35).”

- "Peki, biz sevimli caretta carettalar ne yeriz (Doğadan Sesler/Caretta Caretta, s. 39)?"

Sayı 131/Ağustos: Dergi, Türkçenin özelliklerini yansıtan farklı sözcük türleri, cümleler, farklı yazınsal türlerden oluşmaktadır. "Bul Bakalım" bölümünde yer alan "Çiçekli Bulmaca" ve "Karalamaca", "Tel Ali' nin Kelimeleri" bölümünde milli ve millet kelimelerinin nasıl yazılması gerektiği, kullanım alanları ve anlamlarına yer verilmesi çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.

- "Hızlı hızlı yürümeye devam edebilirim. Bu elimdeki şey de epeyce ağırmış (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Yanımızda, s. 12)."
- "Minicik mikropları da görebiliyoruz. Benim zamanımda araştırmalar hep izleyerek ve tahmin ederek, başka bilim insanlarının gördükleriyle karşılaştırarak elde edilirdi (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Yanımızda, s. 13)."
- "Birbirinden bağımsız olarak kullanılan bu paralar değerli madenlerden yapılmış (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 17)."
- "Neler buldum neler (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 17)…"
- "Hem herkeste aynı büyüklükte ve değerde para vardı hem de sadece alışveriş için kullanılabilir hale gelmişti (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 17)."
- "Onu ben sana biraz anlatayım (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).", "Çok teşekkür ederim (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."

Sayı 132/Eylül: Dergi, Türkçenin dil özelliklerini yansıtan isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç gibi sözcük türleri, deyimler, cümleler, anlatımlardan oluşmaktadır. Aynı zamanda "Can'ın Ekranı" bölümünde yabancı kökenli sözcüklerin yerine Türkçelerinin bulunmasına yönelik çalışmalardan bahsedilerek çocuğun dile karşı duyarlılık kazanması sağlanmıştır. "Bul Bakalım" bölümünde yer alan "Okul Bulmaca" ile yine dil gelişimi desteklenmekle birlikte "Tel Ali' nin Kelimeleri" bölümünde ise talebe ve öğrenci kelimeleri ele alınarak anlamlarına ve cümle içinde kullanışlarına örnekler verilmiştir.

- “Türk Dil Kurumu, güzel dilimiz Türkçeyi geliştirmek için çalışmalarına devam ediyor. Kurum, tüm dünyada mücadele edilen koronavirüs salgını döneminde ‘pandemi’, ‘filyasyon’, ‘entübe’ gibi kelimelerin Türkçe karşılığını bulmak için de çalışmalara başladı. Dilbilimciler ve uzmanların da katkısını bekleyen Türk Dil Kurumu, internet sitesinden Türkçe kelime önerilerini kabul ediyor. Çalışmalarının sonuçları, 2022 yılında güncellenmesi planlanan Türkçe Sözlük içinde yer alacak (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Mantarlar, ne bitki ne hayvandır (İbi ile Keşfediyoruz/Mantarlar, s. 14).”
- “Mikroskop yardımı ile görülebilen, hamurun mayalanması, sirke, turşu ve peynir gibi besinlerin yapımında rol oynayanlar maya mantarlarıdır (İbi ile Keşfediyoruz/Mantarlar, s. 15).”
- “Makoko bölgesindeki okulun öğrencileri, su baskınları ve gelgit sebebiyle deniz seviyesinin sık sık yükselmesinden dolayı eğitimlerine ara vermek zorunda kalıyordu (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 17).”
- “Deney sulu bir çalışma olduğu için denemelerini lavaboda ya da bir leğende yapmalısın (Deneyebilirim/Delikli Şişedeki Su, s. 20).”
- “Kışa doğru yapraklarım sararıp dökülür, baharda doğayla birlikte uyanırım (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).”
- “Başımın üzerindeki tüylerim, upuzun kirpiklerim ve rengârenk tüylerimle çok güzel bir kuşum (Doğadan Sesler/Sekreter Kuşu, s. 38).”

Sayı 133/Ekim: Cümlelerde isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç gibi sözcük türlerine, ikilemelere, pekiştirmelere yer verilmiştir. Bunların dışında “Bul Bakalım” bölümünde yer alan “Sonbahar Bulmaca” ile okurun dilini geliştirmesine olanak sağlanmaktadır.

- “Fakat bu zımba da her telin makineye tek tek yerleştirilmesi gerekiyormuş (Merak Ediyorum/Zımbayı Kim İcat Etti? s. 27).”
- “Bir yandan üretim devam ederken bir yandan da bu eşyalara uygun çini deseni tasarlıyoruz (s. 31).”
- “Merak etme kaybolmadı (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Oldukça yavaş büyürüm ama çok uzun yıllar yaşarım (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).”

- “Bir elmayı afiyetle yiyerek işe başlayalım. Yediğimiz elmanın çekirdeği bize yeni bir ağaç için malzemeyi verecek (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”
- “Bu yaz mevsiminde oldukça sıradan bir durum fakat gece saatlerinde havanın ısınması mümkün olmadığı için dolu yağması da imkânsız gibi görünüyor (Meraklı Dodo, s. 44).”

Sayı 134/Kasım: Metinler sözcük türleri, cümleler, anlatımlar farklı yazınsal türlerden oluşmaktadır. Aynı zamanda “Bul Bakalım” bölümünde yer alan “Kitap Bulmaca” ve “Görmece”, “Tel Ali’ nin Kelimeleri” bölümünde “hak” sözcüğün kullanım alanları ve anlamalarına, yer verilmesi çocuğun dil gelişimini destekleyecek unsurlardır.

- “Uçakların, gemilerin yerini bu şekilde takip edebiliyoruz (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Yeni tasmanı gül güle kullan Boncuk (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Sadece ben beğenmedim ki! Şuna bak nasıl da şık oldu (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Aydın’ın merkezine çok ama çok yakın olan bir antik kent var: Tralleis Antik Kenti (Gezdim Gördüm Yazdım/Aydın, s. 11).”
- “Biz onları da bilmiyoruz (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13).”
- “Telefonların, bilgisayarların hafızasına kaydedilebiliyormuş (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13).”
- “Yayınevleri gelen dosyayı alıp incelemeye başlıyor (Kapak Dosyası/Bir Dünya Kitap, s.19).”
- “Benim gibi bir kitapçıda yaşamıyor ama çok sık ziyaret ediyor (Kitapçının Kedisi/Kayıp Kitapçı, s. 21).”
- “ ‘Annemin hakkını ödeyemem.’ (Tel Ali’nin Kelimeleri/Hak, s. 22)”
- “ ‘Bu da sizin göz hakkınız.’ dedi (Tel Ali’nin Kelimeleri/Hak, s. 22)”
- “Bugün seninle bütün öğrenciler için çok önemli bir eşyanın ortaya çıkışını öğrendik (Merak Ediyorum/Su Matarasını Kim İcat Etti? s. 27).”
- “Sizinle sohbet etmek çok güzeldi, yine gelin olur mu (Mikrofon Kahramanda, s. 41)?”

Sayı 135/Aralık: Dergi, isim, sıfat, zamir, zarf, edat bağlaç, ünlüm, ikileme, pekiştirme gibi farklı sözcük türleri ve yapılarından oluşmaktadır. Farklı yazınsal türlere yer verilmesi içeriği sözcük ve dilin kullanışı bakımından zengin hale getirmektedir. Aynı zamana "Bul Bakalım" bölümünde yer alan "Karışık Harf Bulmaca" ve "Görmece" etkinlikleri, "Tel Ali' nin Kelimeleri" bölümünde sene ve yıl sözcüklerinin kullanım alanlarına cümle örnekleriyle yer verilmesi çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.

- "Kütahya'nın tarihine ışık tutan bir antik kentten başladım gezmeye (Gezdim Gördüm Yazdım/Kütahya, s. 10)."
- "Uzun zamandır birlikte geziyoruz, artık kaleleri ne kadar çok sevdiğimi biliyorsunuz (Gezdim Gördüm Yazdım/Kütahya, s. 11)."
- "Film bitip dışarı çıktığımızda Küheylan'ın gönlünü almam gerekti (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 13)."
- "Zaman geçer her şey yavaş yavaş değişir sinemalar gibi (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 13)."
- "Türkçede anlamdaş kelimeler çok olsa da kullanırken bu kelimelerin sadece birini tercih etmeyiz, hepsini kullanırız. Bu durum Türkçemizin zenginliğini gösterir. Bazı birleşik kelimler vardır ki bunlarla senenin yerine yıl, yılın yerine sene kelimesini kullanmak pek uygun olmaz. Mesela 'yılbaşı', 'yıldönümü', 'yüzyıl', 'ışık yılı' gibi (Tel Ali'nin Kelimeleri/Sene ve Yıl, s. 22)..."
- "Sık sık kar ve yağmur yağıyor (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35)."
- "Kışın, karlar arasında bembeyaz olan tüylerimiz sayesinde karın üzerinde görünmeyiz (Doğadan Sesler/Kutup Tilkisi, s. 39)."

4.1.4. "Eser Çocuğun Kişilik Gelişimine Uygun Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Sayı 124/Ocak: Karakterlerin kendilerini tanıması ve öz eleştiri yapabilmeleri, geliştirmek istedikleri ve ilgi duydukları alanlarla ilgili araştırmalar yapıp gelecek

planları oluşturmaları kişilik gelişimi açısından ve okur çocuğun olumlu alışkanlıklar kazanması noktasında önemlidir.

- "Evet ben de çok seviyorum hayvanları ama bütün gün evde yalnız, ilgilenemeyiz (Teknoloji Tutkunları, s.4)."
- "Tabii anneciğim. Büyüdük artık biz (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- " 'Bir insan, hayatında büyük başarı kazanabilir fakat yalnız onunla övünerek kalmak isterse o başarı da unutulmaya mahkûmdur. Onun için çalışmak ve daima başarı aramak, herkes için esas olmalıdır.' (Atamdan Hatıralar, s. 8)"
- "Mesela ben reklam içeriklerini çok hızlı tüketiyorum. Elbiseler seçiyorum, tokalar beğeniyorum. Ama bazen ihtiyacım olmayan şeyleri de alıyorum. Çünkü reklamlardan etkileniyorum. Medya okuryazarlığını öğrendiğimden beri reklamlarda gördüğüm şeyi çok beğensem de 'Buna ihtiyacım var mı?' diye düşünüyorum (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 19)."
- "Bir konu hakkında yorum yapıyorsanız kibar olun. Size karşı kaba bir tavırla karşılaşırsanız hemen büyüklerinizle paylaşın (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 21)."
- "Okumak istediğim kitaplar, ulaşmak istediğim Saklı Kıta, sonunda gelip başarmak istediğim yolculuk… Yapmak istediklerimden vazgeçmeden yoluma devam ediyorum. Bir şeyi istemek ve sonucuna ulaşmak için çaba harcamak, başarmak kadar keyifli. Okumak istediğin kitapların sonuna gelmeden, bulmacaların çözümüne ulaşmadan vazgeçme! Dene ve başarmanın mutluluğunu 2021 yılında yaşa! (2021 Yılında Neler Yapacağım? s.24)."
- "Çevre konusunda duyarlı birer çocuk olmak yeni yılımızın önemli hedeflerinden biri (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 25)."
- "Ben de geçtiğimiz ay yani aralık ayında bir plan yapmıştım (Mikrofon Kahramanda, s. 42).", "Bir de plan yapmadıklarım ama zaten hep yaptıklarım var (Mikrofon Kahramanda, s. 43)."

Sayı 125/Şubat: Dergide yer alan kahramanlar ve karşılaşılan olay ya da durumlar çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayacak niteliktedir Metinlerde yer alan kişiler

farklı özelliklere sahip meraklı, araştıran, çalışkan, duyarlı, saygılı, öz eleştiri yapabilen yapıda oluşturulmuştur.

- "Biraz dursam, arkadaşlarımla birlikte düşünsem daha iyi olacak (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Teknolojiye, düzeneklere, problemlere ve icatlara meraklıyım. Bu alanda eğitim almak istiyorum tabii (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 126/Mart: Dergide kalıplanmış, idealize edilmiş kişiler bulunmamaktadır. Kahramanların olay, durumlar veya aktardıkları bilgilerde okur çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayacak niteliktedir.

- "Çok özür dilerim. Bir deney yaparken kısa devre oldu. Sigorta attı. Ama şimdi düzelttim (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "İngilizce dersinde öğrendiğim yeni kelimeleri yeşil, ödev notlarımı sarı, araştırmak istediğim yeni icatları pembe yapışkan kâğıtlara yazıp dolabımın kapağına yapıştırıyorum (Merak Ediyorum/Yapışkan Not Kâğıtlarını Kim İcat Etti? s. 27)."
- " 'Biz senin yaptıklarını anlamakta bile güçlük çekiyoruz Cezeri. Ne kadar yeteneklisin.' 'Herkese ayrı bir yetenek verilmiş Sultanım. Ben de devlet yönetemem.' (El-Cezeri, s. 32)"

Sayı 127/Nisan: Dergide kalıplaşmış, idealize edilmiş kişiler bulunmamaktadır ancak bir karakter ön yargılı davranışta bulunmaktadır.

- "Kitapları satın almadan indirirsek Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre telif haklarını ihlal etmiş olacağımızı öğretmenimiz söylemişti (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Hem kaynağını bilmediğimiz sitelerden indirdiğimiz her şeyle beraber bilgisayarımıza virüs de bulaştırabiliriz, dijital güvenliğimiz için çok tehlikeli (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Bizler de çalışmaları merakla izleyecek, kendimize büyük hedefler koyacağız (Neler Oluyor? Milli Uzay Programımız, s. 6)."
- "Belli, okumayı ve araştırmayı seviyorsun. Ne çok şey öğrenmişsin. Öyle sanıyorum ki benden çok daha başarılı olursun. 'Enderun' adlı okulumuzda

çok iyi hocalardan ders aldım. Sonra da yetenek alanlarıma göre kendimi geliştirdim ve düzenli olarak çalıştım (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."

Sayı 128/Mayıs: Metinlerde karakterlerin meraklı, araştırmacı ve sorgulayıcı gibi kişilik özellikleri sunulmuş ayrıca çalışkan olmaya teşvik edici sözlere yer verilmiştir. Bu bakımdan dergi çocuğun kişilik gelişimini olumlu etkileyecek özelliklere sahiptir.

- "Harikaymış. Topraksız tarım yapılabileceğini hiç düşünmezdim (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- " 'Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler asla ve asla yorulmazlar. Türk gençliği gayeye, bizim yüksek idealimize durmadan, yorulmadan yürüyecektir.' Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatırlaralar, s. 8)"
- "Bol bol kitap okuyor, internette araştırma yapıyorum (Tel Ali'nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22)."
- " 'Ney üflemek kolay değildir. Çalıştıkça ve eğer istiyorsan sen de başarırsın.' 'Evet, çalışırsam başarabilirim.' (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)"
- "Elimizle hazırladığımız her şey daha da değerlidir (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 129/Haziran: Karakterlerin kişilik özellikleri okurun kişilik gelişimine katkı sağlayacak niteliktedir.

- "Sağlıklı beslenmeye, gülüp eğlenmeye, okumaya, çalışmaya, koşmaya devam edeceğiz (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Bunu da bir sonraki bölüm için araştırayım (Meraklı Dodo, s. 45)."

Sayı 130/Temmuz: Kahramanların meraklı, araştıran, çalışkan kişiler olması okur çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayacaktır.

- "Bu yaz da sağlığımızı korumak için tavsiye edilen tedbirlere uyacağız ama dopdolu bir tatil geçirmekte kararlıyız. Hemen bir görüntülü konuşma toplantısı yapıp tatilimizi değerlendirmek için plan yaptık. Kitap listelerimiz, oyunlarımız, gezi fikirlerimiz hazır (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 16)."

- “Doğayı dinleyerek öğrenme gücümü geliştirdim. Ben yeni bilgiler öğrenmeyi çok seviyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”
- “Ben teşekkür ederim. TRT Çocuk Dergisi’ne katıldığım için çok mutluyum (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 131/Ağustos: Dergide kalıplanmış, idealize edilmiş kişiler bulunmamaktadır.

- “Bir de haftalık harçlıklarımdan biriktiriyorum (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 16).”
- “ ‘Bu benim ihtiyacım değil! Sadece istediğim için alıyorum!’ diye düşünüp vazgeçtim. Siz de bu soruyu sorarak alışveriş listenizi yeniden düzenleyebilirsiniz (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 19).”

Sayı 132/Eylül: Dergi çocuğun kişilik gelişimine uygundur. Kahramanlar saygılı, duyarlı, bilinçli kişilerdir.

- “Ben de senin cümlelerine şunu ekleyeyim Berkay, biz de bireysel olarak susuz kalmamak için geliştirilen çözümlere katkıda bulunabiliriz. Mesela benim ‘Yağmur Hasadı’ projem var (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”
- “Öğrenme isteği sizi alanınızda başarılı bir insan olmaya götürür. Çünkü talebelik ömür boyu devam eder (Tel Ali’nin Kelimeleri/Talebe ve Öğrenci, s. 22).”

Sayı 133/Ekim: Kahramanlar saygılı, duyarlı, bilinçli, yardımsever kişilerdir. Kalıplanmış, idealize edilmiş kişiler bulunmamaktadır.

- “Bu haberi ekranıma eklerken Kayseri’deki arkadaşlarımla gurur duydum (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Ne güzel bir soru bu Mikrofon. Genelde neler yaşadığımızı soruyorlar. Ama sen ne hissettiğimi sordun. Bu benim için çok değerli (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

Sayı 134/Kasım: Kahramanların meraklı, araştıran, çalışkan kişiler olması ve metinlerdeki bazı ifadeler çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayacaktır.

- “Yani bir şeyi kazanmış olanlara, kazandığı şey verilirken adaletli davranılmalı (Tel Ali’nin Kelimeleri/Hak, s. 22).”
- “Teşekkür ederim. Bu kadar işinizin arasında zaman ayırdınız (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)”

Sayı 135/Aralık: Karakterlerin dostluğa, iyiliğe önem veren kişiler olması, çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayacaktır.

- “Her defasında ‘Büyüyünce ülkem için çalışan bu grupların içinde yer almak için çalışmaya devam edeceğim.’ diyorum (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Değişmeyen tek şey kalbimizde büyüyen dostluklardır evlatlarım (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 13).”
- “İyilik ve koşulsuz sevgi her türlü zorluğu hafifletebilir (Kitapçının Kedisi/Bir Gün Herkes… s. 21).”

4.2. TRT Çocuk Dergisi "Eserin Dili Güçlü Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ESERİN DİLİ GÜÇLÜ OLMALI															
DERGİLER	Ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik			Didaktik Dilden Uzaklık			Söz Sanatları Barındırma			Açık ve Yalın Dil Kullanımı			Akıcı olma		
	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak	+				+		+			+			+		
Sayı:125 Şubat	+			+			+			+			+		
Sayı:126 Mart	+				+		+			+			+		
Sayı:127 Nisan		+			+		+			+			+		
Sayı:128 Mayıs		+			+		+			+			+		
Sayı:129 Haziran	+				+		+			+			+		
Sayı:130 Temmuz			+		+		+				+		+		
Sayı:131 Ağustos	+				+		+			+			+		
Sayı:132 Eylül	+				+		+			+			+		
Sayı:133 Ekim	+				+		+			+			+		
Sayı:134 Kasım	+				+		+			+			+		
Sayı:135 Aralık	+				+		+			+			+		

Tablo 4: Eserin Dili Güçlü Olmalı Ölçütü İle İlgili Bulgular

4.2.1. "Eserde Ahenk, Uyum, Ritim, Şiirsellik Özellikleri Bulunmalı." Ölçüne İlişkin Bulgular

Sayı 124/Ocak: Dergi, "Küçük Sanatçılar" bölümünde bir okurun göndermiş olduğu şiire yer verildiğinden bu ölçüte uygunluk göstermektedir.

- "TOHUM

Bir tohumdum, meyve tohumu,
Bir zaman sonra toprakla kavuştum.
Bir kaynak, sanki beni suluyordu.
Her gün suladı yaprak bitleri geldi,
beni ilaçladı.
Sonra çiçek açtım sonra meyve verdim.
Meyveyi yedi sonra onun tohumunu ekti.
Yeni bir nesil gelişecekti.

Yiğit Barış Turgay
9 yaşında – Mersin (s. 48)"

Sayı 125/Şubat: Dergide yalnızca bir okurun göndermiş olduğu şiir yer almaktadır.

- "OKULA DÖNÜŞ

Gezdik, eğlendik, koştuk bütün yaz
Ah ne güzeldi dereler, dağlar,
Topladık, yedik vişne, dut, kiraz,
Ah ne şirindi bahçeler, bağlar.
Bugün uslandı dünkü yaramaz,
Artık sekiz ay çalış, oku, yaz.

Doruk Berk İnan
7 yaşında – Ankara (s. 48)"

Sayı 126/Mart: Bu özellikler dergide şu şekilde yer almaktadır:

- “ ‘Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet,
  Hakkıdır, Hakka tapan milletimin istiklal.’ (Atamdan Hatıralar, s. 8)”

- “A vitaminiyle parıl parıl parlıyorum (Sağlıklı Besleniyorum/Kış Kabağı Bal Kabağı, s. 36).”

- “ – Dikkat!
  – Üç adım ileri marş!
  – Sağa dön!
  – Üç adım ileri marş!
  – Sağa dön!
  – Üç adım ileri marş! (Bul Bakalım/Kaç Adım? s. 46)”

Sayı 127/Nisan: Metinlerde şiirsellik özelliği bulunmamaktadır.

- “ELMA, ARMUT, PORTAKAL, ARKADAŞIM HOŞÇA KAL (Tel Ali’nin Kelimeleri/ Elma Armut, Portakal, Arkadaşım Hoşça Kal! s. 22)!”

Sayı 128/Mayıs: Dergide şiirsellik özelliği bulunmamaktadır. Ancak metinde Itri’nin bestelerinden bahsedilmesi ve Halil’in Salat-ı Ümmiye’yi bestesiyle söylemesi ahenk, uyum ve ritim özelliğini sağlamaktadır.

- “ ‘Sizden biraz ney dinleyebilir miyim?’, ‘Elbette. Madem Ramazan ayında ziyaretime geldin önce Salat-ı Ümmiyye’den başlayalım.’, ‘ “Allahüme salli ala seyyidina Muhammedinin nebiyyil ümmiyyi ve ala alihi ve sahbihi ve sellim.” ’, ‘Ne güzel söyledin Halil.’(Osmanlı Sanatçıları, s. 32)”

Sayı 129/Haziran: Dergide ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik özelliklerini yansıtan örnekler bulunmaktadır. “Küçük Sanatçılar” bölümde dergiyi takip eden bir okurun TRT Çocuk için yazdığı bir şiir paylaşılmıştır. Ayrıca diğer bölümlerde de bu özelliklerden yararlanıldığı görülmektedir.

- “ ‘Bir Dünya var yaşamak için, Bunların hepsi bizim için’ (Kapak Dosyası/Çevreme Bakıyorum 5 Adım Atıyorum, s. 19).”

- “İyi Ki Varsın TRT Çocuk
  Seni televizyonda izleriz.

Dergini heyecanla bekleriz.
Kahramanlarını severiz.
İyi ki varsın TRT Çocuk.
Tehlikesiz macerasın.
Çocukların baştacısın.
Tüm çocuklar sana baksın.
İyi ki varsın TRT Çocuk

Ali Galip Çankaya
9 yaşında – Amasya (Küçük Sanatçılar, s. 48)"

Sayı 130/Temmuz: Dergide ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik özelliği yoktur.

Sayı 131/Ağustos: Metinlerde ahenk, uyum, ritim, şiirsellik özellikleri bulunmaktadır. Ayrıca "Küçük Sanatçılar" bölümünde bir dergi okuru çocuğun göndermiş olduğu şiire de yer verilmiştir.

- " 'Verme dünyaları alsan da bu cennet vatanı.' (Tel Ali'nin Kelimeleri/ Milli ve Millet, s. 22)"
- "Bunu kimi zaman sana uzaktan bir 'merhaba' demek için yapabiliriz. Tak tak tak yani hoşça kal (Doğadan Sesler/Pabuç Gaga, s. 39)."
- "MUTLU BİR 'MİYAVVV!' , NEŞELİ BİR 'HAV HAAV!' (Mikrofon Kahramanda, s. 40)!"

- "TRT ÇOCUK DERGİSİ

Bu dergi harika,
Oku da anla
Sayfadan sayfaya,
Oku da anla

'Osmanlı sanatçıları', 'Teknoloji tutkunları',
İstekle öğreniyorum hepsini.
Bir de var ki 'Kapak dosyası',
Çok seviyorum dergi kapağını.

'Büyüteç' ve 'Gezdim gördüm yazdım',
Tarihî yerleri onlarla andım.
Bir de 'Doğa ajandası', 'Zamanda yolculuk'
Var dergimizde çok daha fazlası.

Harika içerikler her ay bu dergide,
Unutma sakın, koş bilgiden bilgiye,

Şu sözü çok seviyorum sen de duy bakalım,
TRT ÇOCUK DERGİSİ TÜM BAYİLERDE!!!

Hamza Eren Guneri 10 yaşında – Bursa (Küçük Sanatçılar, s. 48)"

Sayı 132/Eylül: Dergide ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik özellikleri bulunmaktadır. "Küçük Sanatçılar" bölümde yer alan şiir bu ölçüt sağlamaktadır.

- "YAŞASIN DOKTORLAR
Hasta olunca giderim doktora,
İlaç yazar iğne yapar,
İyileşip çıkarım;
Doktor, hemşire, bakıcı.

Kötü durumdaysam eğer,
Bakar bana bakıcı,
İğne yapar, tansiyon ölçer,
Hemşireler, yaşasın doktorlar.

Yağmur Ece Eren 8 yaşında - Adana (Küçük Sanatçılar, s. 48)"

Sayı 133/Ekim: Dergide ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik özellikleri bulunmaktadır. Metinlerde sözcük tekrarları, şiir ve şarkı dizeleri yer almaktadır. Ayrıca okurların gönderdiği iki şiire de yer verilmiştir.

- " 'Beğenmedim, beğenmedim, beğenmedim.' diye diye pek çok elbise denedim (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 13)."
- " 'Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden, Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak' (Büyüteç/İstanbul'da Yokuş Yukarı Bir Şiir: Kamondo Merdivenleri, s. 28)"

- " Dostluk Şarkısı
Yüzyıllar boyu süren,
Zor zamanlar yaşandı.
Baldiyar'ı bekleyen,
Büyük bir tehlike vardı.
Arkadaşlık ve sevgiyle,
Aşıldı tüm engeller.

Saygı, dostluk ve neşeyle,
Gülüyor bütün yüzler (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

- “TRT ÇOCUK

Televizyonda gördüm,
Renkli hareketli,
Tam istediğim gibi

Çiçek açmış renkli renkli,
O nasıl saatlerdi,
Canlı renkli,
Uy çok güzel diyecek gibi
Kanalın bir numarası TRT ÇOCUK

Hazel Taşay 8 yaşında – Kayseri (Küçük Sanatçılar, s. 48)”

- “BABAM

Sabah işe gidersin,
Akşam işten gelirsin.
Geldiğinde ise,
Ben seni karşılarım.

Her isteğimi ve,
İhtiyacımı alırsın.
Sen benim kahramanımsın,
Benim canım babam.

Daha saymadığım,
Neler neler var.
Listenin başı var,
Sonu yok…

Öykü Doğan 8 yaşında- İzmir (Küçük Sanatçılar, s. 48)”

Sayı 134/Kasım: Dergide ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik özellikleri bulunmaktadır.

- “İki anlamı da aynı cümle içinde kullanmayı deneyelim: ‘Hak sahiplerine hakkı verilirken haktan ayrılamamalı.’ (Tel Ali’nin Kelimeleri/Hak, s. 22)”
- “Benim adım ‘lahana’
  İyi gelirim sesi kısılanlara
  Yaparlar benden ‘kapuska’
  Lezzetliyim ne de olsa (Sağlıklı Besleniyorum/Kat Kat Sağlık: Lahana, s. 37)!”

- “Bakma dikenli oluşuma, pek tatlıyımdır kumullar arasında (Doğadan Sesler/Molok, s. 38).”

Sayı 135/Aralık: Dergide ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik özellikleri bulunmaktadır.

- “ ‘Eş anlamlı’ ve ‘anlamdaş’ kelimeleri de eş anlamlı/anlamdaştır (Tel Ali’nin Kelimeleri/Sene ve Yıl, s. 22).”
- “ ‘Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden,
  Birçok seneler geçti, dönen yok seferinden.’ (Tel Ali’nin Kelimeleri/Sene ve Yıl, s. 22)”
- “Tüylerim yumuşacık, kalbim sıcacık. Haydi, tanışalım birazcık (Doğadan Sesler/Kutup Tilkisi, s. 38).”

4.2.2. “Eser Didaktik Bir Dilden Uzak Olmalı.” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergide yer alan metinler öğrencinin yeni şeyler öğrenebileceği unsurlardan oluşmaktadır ancak bazı yerlerde öğüt veren bir dil kullanılmıştır. Bazı metinlerde çocuklardan yapılması istenen bir davranış doğrudan yer almıştır. Bu ölçütün sağlandığı tek dergi şubat ayı sayısıdır.

Sayı 124/Ocak:

- “Duygularınızı, düşüncelerinizi, kişisel bilgilerinizi, fotoğraflarınızı bilmediğiniz ortamlarda paylaşmayın (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 21).”, “İnternetten öğrendiğiniz bilgileri “doğru” kabul etmeden önce araştırıp büyüklerinize sorun (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 21).”, “Ailelerinizin güvenli internet kullanımı için yaptığı uyarıları mutlaka dikkate alın (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 21).”

Sayı 125/Şubat: Metinlerde doğru bulunan davranışlar ya da eylemler çocuğa doğrudan aktarılmamış çocuğun sezmesi sağlanmıştır.

Sayı 126/Mart:

- “Akşam 8’den sonra dijital oyunlar oynamak, cep telefonuna bakmak yok… Teknoloji, kurallarımızı değiştirmiyor (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”

Sayı 127/Nisan:

- "Aman sakın hiçbir kitabı ücretsiz olarak indirmeyin. Olur mu (Teknoloji Tutkunları, s. 5)?"
- "Tabii fırsat buldukça hep koşturup zıplayın ki sağlıkla büyüyün (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Benimle Oynar Mısın? s. 13)."
- "Sağlıklı olmak ve dengeli beslenebilmek için bu lezzetli yemeği sık sık tüketmemekte fayda var (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 19)."

Sayı 128/Mayıs:

- "TRT Çocuk Kitaplık uygulaması, bizim gibi gelişmiş teknolojilerin olduğu bir zamanda büyüyen çocuklar için hem eğlenceli hem de gerekli (Can'ın Ekranı, s. 3)."
- "Sağlıklı bir patatesi seçerken sert, temiz, pürüzsüz olmasına ve burnumuza toprak kokusu gelmesine dikkat etmek en iyisi. Evde ise buzdolabında değil serin ve karanlık bir yerde saklanmalı (Sağlıklı Besleniyorum/Toprağın Kucağında İki Arkadaş: Havuç ve Patates, s. 36)."

Sayı 129/Haziran:

- "Buzdolabının ısı dengesini bozmamak için uzun süre kapağını açık bırakmamaya özen gösterelim (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35)."
- "Bulunduğumuz yerde işimiz bitince ışığı söndürerek oradan çıkmayı alışkanlık haline getirelim (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35)."
- "Dondurmayı yemekten hemen sonra değil, 2-3 saat sonra 'ara öğün' dediğimiz vakitte tadına vararak tüketmeliyiz (Sağlıklı Besleniyorum/Top Top Serinlik: Dondurma, s. 36)."
- "Boğaz ve diş sağlığımızı korumak için dondurma yedikten sonra ılık bir bardak su içmeliyiz (Sağlıklı Besleniyorum/Top Top Serinlik: Dondurma, s. 36)."
- "Haftada 1 veya 2 kez, 2 top dondurma yemek, bu lezzetin tadına bakmak için yeterli (Sağlıklı Besleniyorum/Top Top Serinlik: Dondurma, s. 36)."

Sayı 130/Temmuz:

- "Peki, ne yapıyormuşuuz? Sağlıklı kemikler için asitli ve hazır meyve sularından uzak duruyormuşuuuuz (Sağlıklı Besleniyorum/Asitli İçecekler ve Hazır Meyve Suları, s. 36)!"
- "Meyvelerin içerdiği vitaminlerin yararını, zarara dönüştürmemek için evde hazırladığımız doğal meyve suları ilk tercihimiz olsun (Sağlıklı Besleniyorum/Asitli İçecekler ve Hazır Meyve Suları, s. 37)!"

Sayı 131/Ağustos:

- "Size de anlatayım, benim gibi yaparsanız kısa sürede almak istedikleriniz için birikim yapmış olabilirsiniz (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 19)."
- "Haftada 2 gün en fazla 6'şar kaşık pilav yemek yeterli (Sağlıklı Besleniyorum/Pirinç ile Bulgur, s. 37)!"

Sayı 132/Eylül:

- "Beslenme çantamızda mevsimine uygun, iyi yıkanmış, taze sebze ve meyvelere yer verelim (Sağlıklı Besleniyorum/Beslenme Çantama Ne Koyayım? s. 37)."
- "Günlük kalsiyum ihtiyacını karşılamak için günde 2 bardak süt, 1 kâse yoğurt, 1 dilim peynire yer vermen yeterli olacaktır (Sağlıklı Besleniyorum/Beslenme Çantama Ne Koyayım? s. 37)."

Sayı 133/Ekim:

- "Elbette bunların hiç birini evde denemiyorsun. Bir ustanın yanına gidiyorsun. Ve usta, sana yaşına uygun bir eğitim veriyor (Osmanlı Sanatçıları, s.32)."

Sayı 134/Kasım:

- "Ama siz yine de sevdiklerinizin seslerini ve en çok güzel anlarınızı sadece teknolojiye emanet etmeyin. Zihninize ve kalplerinize kaydedin, e mi evlatlarım (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13)."

- “Merak ettiğin için anlatıyorum ama bunları biraz büyüdüğünde bilen birinin yardımıyla denersin. Kendi başına yapman için uygun değil. Yaralanabilirsin (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Sayı 135/Aralık:

- “İnternette güvenli olmayan, bilmediğimiz hiçbir yazılımı, dosyayı indirmemeliyiz (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Ayrıca göndericisini bilmediğimiz, güvenmediğimiz kimselerden gelen, şüpheli e-postaları açmamalı, iletideki bağlantılara tıklamamalıyız (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”

4.2.3. “Eserde Söz Sanatları Bulunmalı.” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergilerde benzetme, teşhis, intak, karşıtlık gibi sanatlara yer verilmiştir.

Sayı 124/Ocak:

- “Ne tuhaf bir top! Haydi atsana (Teknoloji Tutkunları, s. 5)!” (İntak/ Konuşturma)
- “Haydi şehrin en merkezinden, masalsı bir atmosfere sahip bir bölgeden başlayalım Bern’i gezmeye (Gezdim Gördüm Yazdım/ Bern, s. 10).” (Benzetme)
- “Bu ay yeni bir fareyle Kıtkıt’ la tanıştım. Henk’ in sessiz sakin odasında yaşayan Kıtkıt, bir anda kendisini ‘Seyyah Kıtkıt’ isimli bir uçakta bulur. Uçağın kontrolünü kaybettiğinde ise Büyük Orman’da (Kitapçının Kedisi/ Kıtkıt’ın Az Çok Gerçek Maceraları, s. 16).”(Teşhis/ Kişileştirme)
- “Gövdem güzel kokuludur, boyum uzun olsa da hafif bir ağacımdır. Yavaş yavaş büyürüm ve uzun yıllar yaşayabilirim. İki bin yaşında arkadaşlarım var (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 36).” (İntak ve Teşhis)
- “Evet! Oldukça sağlıklı görünüyorum (Sağlıklı Besleniyorum/Doğal İlaç: Sarımsak, s. 38).” (İntak/ Konuşturma)
- “Antibiyotik: ‘Benim içimdeki maddeler sende doğal olarak var sarımsakcığım.’ (Sağlıklı Besleniyorum/Doğal İlaç: Sarımsak, s. 38)”(İntak/ Konuşturma)

- “Biz Sibirya kaplanları ortalama 360 kilogram ağırlığındayız (Doğadan Sesler/Sibirya Kaplanı, s. 41).”(İntak/ Konuşturma)

Sayı 125/Şubat:

- “Sokakların girişinde, vapur iskelesinde, tren istasyonlarında çevreye yayılan kokusundan hemen tanıdığımız kestane, tıpkı kardan adam gibi kış mevsiminin sembollerinden (Sağlıklı Besleniyorum/ Kış Aylarının Vazgeçilmezi: Kestane, s. 36)…” (benzetme)
- “İstesem kendim de uçardım ama sırf meraktan ben de bir bilet aldım (Meraklı Dodo, s. 44).” (kişileştirme-konuşturma)

Sayı 126/Mart:

- “Mart ayı gelince gurur dolu bir hüzün yanında mutluluk uyanır kalplerimizde (Büyüteç/Gelibolu Yarımadası, s. 28)…” (karşıtlık-tezat)
- “Bu kadar tombul olunca eğilip çizmelerimi giymek zor oluyor ama artık hazırım (Sağlıklı Besleniyorum/Kış Kabağı Bal Kabağı, s. 36).” (kişileştirme-konuşturma)
- “Bal kabağının tohumlarına dikkat ettin mi hiç? Tıpkı ay çekirdeği gibidir (Sağlıklı Besleniyorum/Kış Kabağı Bal Kabağı, s. 37).” (benzetme)

Sayı 127/Nisan:

- “ ‘Ne yani? O oyunda da mı ikinci aşama var? Tıpkı bizim bilgisayar oyunlarındaki gibi!’ deyiverdi (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Benimle Oynar Mısın? s. 13).” (benzetme)
- “Ortaya bayramımız gibi rengarenk bir tatlı çıkıyor (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 17).” (benzetme)
- “Merhaba, ben altın çiçekli mimoza ağacıyım (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (konuşturma)
- “İçimde bol miktarda C vitamini hissediyorum. (Sağlıklı Besleniyorum/Kırmızı Lezzet “Domates”, s. 36).” (konuşturma- kişileştirme)
- “Merhaba, ben karınca! Beni görüyor musunuz? (Doğadan Sesler/Karınca, s. 38).” (konuşturma)

- “Çalışmayı da pek severiz (Doğadan Sesler/Karınca, s. 38).” (konuşturma-kişileştirme)

Sayı 128/Mayıs:

- “Bunlar yine ne icatlar çıkarıyorlar (Teknoloji Tutkunları, s. 5).” (konuşturma)
- “ ‘Nostaljik tramvay’ olarak bilinen Taksim, İstiklal Caddesi’nde hizmet veren kırmızı tramvay da sayısız fotoğraf karesine gülümsüyor (Kapak Dosyası/İstanbul’un Fethi, s. 19).” (kişileştirme)
- “Sudan daha ağır olan boyalar suyun dibine doğru yolculuğa çıkacak. Şahane bir renk cümbüşü, tıpkı havai fişekler gibi açılacak ama suyun içinde (Deneyebilirim/Sudaki Havai Fişekler, s. 20).” (benzetme)
- “ ‘Patates yeterince büyüdük mü?’ ‘Evet havuç. Yakında toprağın üzerine çıkıp yapraklarımızın anlattığı güneşi görebileceğiz.’ (Sağlıklı Besleniyorum/Toprağın Kucağında İki Arkadaş: Havuç ve Patates, s. 36)” (kişileştirme, konuşturma)
- “ ‘Patates komşuum! Bol vitaminli görünüyorsun.’ ‘Havuuç! Tarlada birlikte büyüdüğüm canım arkadaşım. Sen de öyle!’ (Sağlıklı Besleniyorum/Toprağın Kucağında İki Arkadaş: Havuç ve Patates, s. 37)” (kişileştirme, konuşturma)
- “Merhaba ben balina. Ah, beni göremedin tabii. Hemen çıkıyorum suyun üzerine (Doğadan Sesler/Balina, s.38).” (konuşturma)
- “ ‘İncir’ demişken canım nasıl da incir tatlısı çekti. İyisi mi gidip yapayım (Meraklı Dodo, s. 45)!” (kişileştirme, konuşturma)
- “Arabayı ben kullanmayayım, bu kış iki ay uyuyabildim ayakta zor duruyorum (Meraklı Dodo, s. 45)!” (kişileştirme, konuşturma)

Sayı 129/Haziran:

- “Türk Hava Kuvvetlerinde görev yapanlar, tıpkı gökyüzü gibi mavi üniforma giyerler (Can’ın Ekranı, s. 3).” (benzetme)
- “İsmim Dişbudak. Nemli iklimleri, sulak bölgeleri çok seven bir ağacım (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (kişileştirme-konuşturma)

- " 'Vanilyalı, ikimizin lezzetini seven biri daha.' 'Evet limonlu, günün en çok tercih edilen lezzet ikilisi olduk.' (Sağlıklı Besleniyorum/Top Top Serinlik: Dondurma, s. 36)" (konuşturma)
- "Sert kabuğumuz bizi hem başka hayvanlardan korur hem de sırt üstü düştüğümüzde dönmemizi sağlayan kubbe bir yapıdadır. Birçok böceğin sahip olduğu bir dış iskelete ve senin sahip olduğun gibi bir iç iskelete sahibiz (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 39)." (benzetme)
- "Kitapları kalemleri küstürmeyiz (Mikrofon Kahramanda, s. 41)." (kişileştirme)
- "Şuraya bir bambu ekeyim de bir hafta sonra afiyetle yerim (Meraklı Dodo, s. 44)." (konuşturma)

Sayı 130/Temmuz:

- "Sıra dağlar gibi uzadı cümleleri. Kimse görmedi ama galiba ilham gelmiş Kerem'in masasına oturmuş (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Zamanla Değişen Dostluk: Hokka-Divit ile Kalem-Bilgisayar, s. 13)." (benzetme- kişileştirme)
- "Merhaba ben kayısı ağacıyım. Sıcak ve kurak bölgeleri çok severim (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34)." (kişileştirme-konuşturma)
- "Hiç asitli içecekle karşılaşmadık. Sağlıklı ve pırıl pırıl olmak çok güzel (Sağlıklı Besleniyorum/Asitli İçecekler ve Hazır Meyve Suları, s. 36)." (konuşturma)
- "Evet, ben caretta caretta! Sevimli mi sevimli, denizlerde yaşayan bir kaplumbağayım (Doğadan Sesler/Caretta Caretta, s. 38)." (konuşturma)
- "Bu yıl çok çalıştım, şimdi tatil zamanı (Meraklı Dodo, s. 44)!" (kişileştirme-konuşturma)
- "Burası çok güzel, manzarayı beğendim (Meraklı Dodo, s. 44)." (konuşturma)

Sayı 131/Ağustos:

- "Merhaba ben gürgen ağacıyım (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34)." (konuşturma)

- “Püsküller gibi yapraklarımla beraber dallarımda asılan çiçeklerim var (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (benzetme)
- “Ben bulgur, tok tutarım arkadaşım. Çok da sağlıklıyım (Sağlıklı Besleniyorum/Pirinç ile Bulgur, s. 36).” (konuşturma)
- “Evet, gagamız bir pabuç gibi ve kocaman (Doğadan Sesler/Pabuç Gaga, s. 39).” (konuşturma- kişileştirme benzetme)
- “Yavaş hareket edebilir ve uzun süre ‘heykel gibi’ kıpırdamadan ayakta durabiliriz (Doğadan Sesler/Pabuç Gaga, s. 39).” (konuşturma-benzetme)

Sayı 132/Eylül:

- “Amerika’da bulunan ve 3 ila 16 yaş arasındaki çocuklara eğitim veren bu okul da tıpkı bir açık ofis gibi (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 19).” (benzetme)
- “Merhaba! Ben pek çok kültürde ismi geçen bir meyvenin çalısıyım: Üzüm (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (konuşturma)
- “Ben bir beslenme çantasıyım. Acaba okula hangi sağlıklı yiyecekleri taşıyacağım (Sağlıklı Besleniyorum/Beslenme Çantama Ne Koyayım? s. 36)? ”(konuşturma)
- “Başımızın arkasındaki uzun siyah tüyler ve kısa pantolon gibi bacaklarımızın ortasına kadar inen tüyleri görenler de bizi sekreterlere benzetmiş (Doğadan Sesler/Sekreter Kuşu, s. 39).”(benzetme)
- “ ‘Neden geciktin baba?’ ‘Merak edip navigasyon kullandım o da beni şaşırttı! Henüz bizim kadar başarılı değil (Meraklı Dodo, s. 44)!” (kişileştirme-konuşturma)

Sayı 133/Ekim:

- “Bitkileri tam olarak doğadaki gibi değil daha çok simge gibi çiziyoruz (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).” (benzetme)
- “Merhaba, ben porsuk ağacıyım. Dünyanın hemen her yerinde uzak bir akrabam var (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (kişileştirme-konuşturma)
- “Ben çorba kâsesi kepçeciğim. Tanıştığımıza çok memnun oldum (Sağlıklı Besleniyorum/Sıcacık Çorba, s. 36).” (kişileştirme-konuşturma)

- “Ben tarhana çorbasıyım (Sağlıklı Besleniyorum/Sıcacık Çorba, s. 37).” (konuşturma)
- “Merhaba ben deniz samuru! Evet, aslında biz demeliydim (Doğadan Sesler/Deniz Samuru, s. 38).” (konuşturma)

Sayı 134/Kasım:

- “Çok havalı oldum! Biraz dışarıya çıkayım da yeni tasmamı arkadaşlarıma göstereyim (Teknoloji Tutkunları, s. 5).” (konuşturma)
- “İsmin Sığla. Pek çok kardeşim bulunur. Ben ‘Anadolu sığlası’ olarak biliniyorum (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (kişileştirme- konuşturma)
- “Yapraklarım el ayası şeklinde ve parmak gibi uzayan çıkıntılardan oluşur (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (konuşturma-benzetme)
- “ ‘Oooo! Kat kat olmuşsun beyaz lahana arkadaşım.’ ‘Senin de rengin artık sofralarda yer alabileceğini söylüyor mor lahanacığım.’ (Sağlıklı Besleniyorum/Kat Kat Sağlık: Lahana, s. 36)” (konuşturma)
- “Merhaba, ben molok! Evet, değişik bir adım var (Doğadan Sesler/Molok, s. 38).” (konuşturma)
- “Kitapların tümü masaya taşınıyor kapaklarına, isimlerine, yaş gruplarına bakıyorum. Merak ettiklerimi patimle kenara ayırıyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 40).” (kişileştirme- konuşturma)

Sayı 135/Aralık:

- “Merhaba ben iğde ağacıyım (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).” (konuşturma)
- “Ağaçların sert kabukları onları soğuk kış günlerinde bir manto gibi korur (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).” (benzetme)
- “Sık sık bir şeyler unutan, merdivenleri çıkarken çok çabuk yorulan bir arkadaşımız varmış. Onu arıyorum (Sağlıklı Besleniyorum/ “D” Vitamini, s. 36).” (kişileştirme-konuşturma)
- “Merhaba, ben kutup tilkisi! Evet, yanlış duymadın. (Doğadan Sesler/Kutup Tilkisi, s. 38).” (konuşturma)

- “Burnumuzu bile kuyruğumuzla kapatabiliriz, tıpkı senin kullandığın atkı gibi (Doğadan Sesler/Kutup Tilkisi, s. 39).” (konuşturma- benzetme)

4.2.4. “Eserin Dili Açık ve Yalın Olmalı.” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Derginin dili genellikle çocukların anlayabileceği seviyede açık ve yalın bir halde kullanılmıştır. Çocuğun daha önce karşılaşmamış olabileceği ifadeler çoğunlukla bilimsel kavramlar, özel yer, yapı ve eser adları ile sınırlıdır. Yeni karşılaşmış olabileceği düşünülen kavramların açıklamalarına ve tanımlarına yer verilerek anlaşılırlık arttırılmıştır. Cümleler Türkçenin anlatımına uygun çocuğun anlayabileceği düzeyde ve kapalılıktan uzaktır. Belirlenen hedef kitlenin dil gelişimine uygundur.

Sayı 124/Ocak:

- “Filament: Üç boyutlu yazıcıların yazmak için kullandığı, ısı ile şekli değişebilen ham maddedir. Ben de yazıcıya filamenti takayım. Hem de aynı renk filament varmış (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Belki de çoğumuza sarımsağın kokusu pek hoş gelmeyebilir ancak bu özel kokuyu ve tadı yapısındaki sülfürlü bileşiklerden ‘allisin’ isimli madde verir (Sağlıklı Besleniyorum: Doğal İlaç: Sarımsak, s. 39).”

Sayı 125/Şubat:

- “Şimdilik sadece denenen, prototip denen bu robotları öğrenciler çok sevmiş (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Auroralar, güzel gezegenimiz Dünya’nın iki kutup bölgesinde de görülebiliyor. Kuzey Kutbu’nda görülene ‘aurora borealis’, Güney Kutbu’nda görülene ise ‘aurora australis’ deniyor (Kapak Dosyası/ Gökyüzünde Büyük Gösteri: Kutup Işıkları, s. 17).”

Sayı 126/Mart:

- “Bir kitaptan ikinci bir tane yapmak saatler, çoğu zaman günler, bazen de aylar alırdı. ‘Müstensih’ denilen yazıcılar gece gündüz demeden kelime kelime kopya ederlerdi kitapları (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Ne Çok Kitap Var? s. 13).”

- “Diğer bir karşılığı da ‘anıt’ olan ‘abide’ kelimesi, önemli bir olayın veya büyük bir kişinin tarih boyunca anılması için yapılan, göze çarpacak büyüklükte ve sembol niteliğinde yapı anlamına geliyor (Büyüteç/Gelibolu Yarımadası, s. 29).”
- “Ekinoks: Gece ile gündüz eşitliğine verilen ad (Doğa Ajandası, s.33).”

Sayı 127/Nisan:

- “Sitte-i sevr zamanı: Büyüklerimizin ‘öküz soğuğu’ dedikleri 6 gün süren şiddetli soğuklar (Doğa Ajandası, s. 33).”
- “ Fosil Ne Demektir? Her türlü ölü canlının binlerce yıl çürüyerek katmanlar halinde toprakta birikmesi sonucu oluşan kalıntılara denir (Doğa Ajandası/ Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).”
- “Domates, pazarda ve marketlerin sebze ve reyonlarında hemen dikkat çeken o parlak kırmızı rengini, ‘likopen’ isimli maddeden alıyor. Bu madde ise bizi birçok kanser türüne ve kalp damar hastalıklarına karşı koruyor. Bunu da antioksidan özelliği sayesinde yapıyor. Antioksidanlar vücudumuza giren zararlı bileşenlerle mücadele ettiği için zararlı birçok olumsuz etkiyi durdurabiliyor (Sağlıklı Besleniyorum/Kırmızı Lezzet “Domates”, s. 36).”

Sayı 128/Mayıs:

- “Perlit: Susuz tarımda kullanılan, bitki köklerinin nemli kalıp büyümelerine imkân veren, beyaz taneli bir madde (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Nükleer enerji, atom çekirdeğinin parçalanmasıyla elde edilen bir enerji türüdür (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).”
- “Yaprakların üzerine siyah kartonu yerleştir. Farklı renklerde mum veya pastel boyalar kullanarak, kartonun üzerinden yaprakların izini çıkar. Yaprak dokuları ile doldurulmuş bu siyah karton resminin arka planı olacak (Sürpriz Kutusu/Ormanını Tasarla, s. 43).”

Sayı 129/Haziran:

- “Bu yapıya ve manzaraya hayran olmamak imkânsız! Medresenin asıl adı Sultan İsa Medresesi ama halk arasında ‘Zinciriye Medresesi’ deniliyor. 1385

yılında inşa edilen yapı, günümüze kadar ayakta kalmış (Gezdim Gördüm Yazdım/Mardin, s. 10)."

- "Bu cami, isminden de anlaşılacağı üzere Osmanlı Devleti'nin en meşhur padişahlardan Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle, dünyaca meşhur Osmanlı mimarı Mimar Sinan'a yaptırılmış (Büyüteç/Süleymaniye Camii, s. 28)."

Sayı 130/Temmuz: Dergi genel anlamda çocukların anlayabileceği seviyededir. Ancak bir metinde bilgilendirici bazı ögelerden dolayı çocukların sıklıkla karşılaşmayacakları sözcüklerin kullanıldığı görülmektedir.

- "DC Motorun içinde mıknatıslar var. Gövdedeki mıknatıslar sabit. Dönen milin üzerindekiler de hareketli (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."

Sayı 131/Ağustos:

- "Oşinografi gemileri okyanusları ve denizleri incelemek için kullanılan modern gemiler (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Dikdörtgen şeklinde, çeşitli büyüklüklerde ve renklerde olan paralarımız var. Üzerinde ülkemizi temsil eden çok önemli kişilerin resimleri, tarih, imza gibi bölümler yer alıyor. Her ülke kendi parasını tasarlasa da benzer özelliklerde oluyor. Tabii hep böyle değildi (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 11)."

Sayı 132/Eylül:

- "O mektupları at veya deveyle adreslerine götüren görevliler olurdu. Davet edilen kişi de hazırlanır, atına binip buluşma yerine hareket ederdi. Kimin katılıp kimin katılamayacağını ancak toplantı yerinde öğrenebilirdik. Çünkü katılamayacağını bildiren mektubun ulaşması da çok zaman alırdı. Bu yüzden buluşma tarihini değiştirmek gibi bir şey de olmazdı. Bir buluşmanın hazırlığı aylarca sürerdi (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 12)."
- "<u>Divanhane:</u> Kasır, konak, köşk, yalı türünden geniş kapsamlı meskenlerde misafir odası olarak kullanılan büyük salonlara verilen isim (Büyüteç/Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı, s. 29)."

- “Sadrazam: Osmanlı Devleti’nde padişah adına devlet işlerini yöneten en yüksek derecedeki devlet adamı (Büyüteç/Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı, s. 29).”

Sayı 133/Ekim:

- “Önce terzinin dükkânına girersin, seni baştan aşağı şööööyle bir süzer! O anda bil ki isteyeceğin kıyafete kaç arşın kumaş gerektiğini hesaplamıştır. Ahh! Tabii, şimdi ‘Arşın da ne Nasreddin dede?’ diye soracaksınız. Hemen açıklayayım. Arşın, metre gibi bir uzunluk ölçüsü (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 12).”
- “Banker: Para, altın gibi taşınır değerlerin ticaretiyle uğraşan, banka gibi çalışan kimselere verilen isim (Büyüteç/İstanbul’da Yokuş Yukarı Bir Şiir: Kamondo Merdivenleri, s. 29).”

Sayı 134/Kasım:

- “Önce plaklar varmış. İçine ses kaydedilebilen geniş bir daire şeklindeymiş. Onları çalıştırmak için pikap sahibi olmak gerekiyormuş. Ardından kasetçalar çıkmış. Şimdilerde eski eşyalar satan yerlerde bulunurmuş. (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13).”
- “Kasır: Eskiden hükümdarlar için şehir dışında yapılan köşk, küçük saray (Büyüteç/Aynalıkavak Kasrı, s. 29).”
- “Tuğra: Oğuz hakanlarından Osmanlı padişahlarına kadar, Türk hükümdarlarını temsilen kullanılan mühür ve imzalarına verilen isim (Büyüteç/Aynalıkavak Kasrı, s. 29).”

Sayı 135/Aralık:

- “Ahşap Türk evlerinin en güzel örneklerinden olan Çakırağa Konağı, çiçeklerle bezeli bir bahçenin başına yapılmış. Bahçe duvarları oldukça yüksek olan konak, üç katlı, dış sofalı, eyvanlı, çift köşk odalı bir yapı. Alt katta taşlık, mutfak, ahır, misafir bekleme odası gibi bölümleri bulunan konağın ikinci katı ‘kışlık’ yani soğuk havalarda kullanıldığından daha korunaklı inşa edilmiş. Bütün odaların geniş bir sofaya baktığı konak, şöminelerle ısıtılıyormuş (Büyüteç/Çakırağa Konağı, s. 28).”

- “Sofa: Eski evlerde oda kapılarının açıldığı ev halkının birlikte oturduğu, yemek yediği genişçe yer. Eyvan: Bir mimari yapının içindeki veya dışındaki yalnız ön tarafı açık, genellikle kemerli kısmı (Büyüteç/Çakırağa Konağı, s. 29).”

4.2.5. “Eser Akıcı Olmalı” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergide yer alan metinler genellikle çocuğun okuduğunu anlamasını kısıtlamaya yer vermeyecek seviyede, anlaşılır okumayı kesintiye uğratmayacağı akıcı biçimde oluşturulmuştur.

Sayı 124/Ocak:

- “Kırmızı lahana yapraklarını elinle parçala, tencereye koyup sıcak su ekle. Ara ara karıştır ve 5 dakika bekle. Suyun değişiminin rengini gözlemle (Deneyebilirim/Rengârenk Lahana, s. 31).”
- “Sibirya’nın seyrek ağaçlı olan karlı ormanlarında yaşarız. Tüylerimiz soğuktan korunabilmemiz için diğer türlerimize göre daha uzundur. Böylece soğuk hava derimize ulaşmaz (Doğadan Sesler/Sibirya Kaplanı, s. 41).”

Sayı 125/Şubat:

- “Yağmur yağıyor. Canım kedim Piti’yle pencereden dışarıyı izliyoruz. Renk renk şemsiyeler çok güzel görünüyor. Durun bir dakika (Merak Ediyorum/Şemsiyeyi Kim İcat Etmiş? s. 27)!”
- “Bu düzeneği en iyi şekilde çalıştırmak için havuzdan biraz uzakta, bir depo inşa ettim. Depoya iki ayrı tank ekledim. Deponun alt kısmından geniş bir boruyu havuza uzattım ve havuzun ortasından yaklaşık altı karış yükselttim (El-Cezeri, s. 30).”

Sayı 126/Mart:

- “Bu anlattıklarımı tamamladıktan sonra silindirin ucuna bir açıklık yaptım ve üst kısmına da bir boru ekledim. Bu borunun silindire birleştiği yere başka bir takırtılı vana ekledim. Ardından bir demir çubuk alıp üzerine silindirin içine yerleştirilebilecek şekilde iki çark ekledim. İki çarkın arasına ip sardım.

Sonra da bu çarkların bulunduğu ucu, silindirin içine yerleştirdim (El-Cezeri, s. 31)."

Sayı 127/Nisan:

- "Beş taş oyunu için önce hepsi bir avuca sığacak büyüklükte beş tane taş bulurduk. Sonra oyuna ilk önce başlayacak kişiyi seçerdik. O kişi taşları yere atardı. Ardından yerden bir taşı alıp havaya atar, onu yere düşürmeden hemen bir başkasını almaya çalışırdı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Beninle Oynar Mısın? s. 13)."
- "Meyve et, tahıl ve süt. Afrika'da yapılan yemeklerin pek çoğunda bu malzemeler kullanılıyor. Et yemekleri çeşitli baharatlarla lezzetlendiriliyor. Çok büyük bir kıta olduğu için Afrika mutfağı da bölgelere göre ayrılmış (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 18)."

Sayı 128/Mayıs:

- "Eve dönünce bahçede Cemil Bey oğlumla karşılaştım. Ona bu mevsimde ayvanın nasıl olabildiğini sordum. Zaman çok değişmiş! Artık yapay gübreler ve ilaçlar sayesinde yetiştiği doğal mevsimi dışında da meyvelere, sebzelere ulaşmak mümkün olabiliyormuş (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 12)."
- " Tüm dünya okyanuslarında yaşasak da çoğunlukla Kuzey ve Güney Yarımküre'deki soğuk okyanusları tercih ederiz. Derimizin altındaki yağ tabakası çok ama çok kalındır. Bu bizi hem soğuk okyanus sularından hem de tehlikelerden korur (Doğadan Sesler/Balina, s. 39)."

Sayı 129/Haziran:

- "Mardin'in sokakları ve evleri çok güzel. Sadece bu güzelliği fotoğraflamak isteyen sayısız turiste ev sahipliği yapıyor. Sokakta yürürken sokağa mı baksam, evlere mi baksam diye düşünürken gözlerim her yeri tarıyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Mardin, s. 11)."
- "Benim yaşadığım dönemde kütüphaneler bile sayılıydı. Sadece büyük şehirlerde büyük kütüphaneler olur, buralarda da şimdikine göre çok daha az

sayıda kitap bulunurdu. Bir araştırma yapmak isteyen kişi dağları tepeleri aşmalı, günlerce at, deve veya eşek sırtında yol almalıydı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 13)."

Sayı 130/Temmuz:

- "Oyuncular arasından bir ebe seçilir ve sınırları belirlenmiş bir yere yerleştirilir. Bizim sahamız, salonumuzdaki halı oldu. Oyuncular, halının dışına çıkmadan ebeden kaçarlar. Yakalanan her oyuncu ebenin arkasından tutar. Böylece ebe treni gittikçe uzar. Yakalanmayan son oyuncu oyunu kazanmış olur (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 18)."
- "Bukalemunlar birçok farklı durum karşısında renklerini değiştirir ve çevre ile bütünleşerek kamufle olurlar. Bu renk değişimi bazen 20 saniye hatta tehlike anında daha kısa bile sürebilir. Bazı durumlarda ise tekrar tekrar renk değiştirebilirler (Meraklı Dodo, s. 45)."

Sayı 131/Ağustos:

- "Nihayet evime geldim. Hava kararmak üzere. Zehra ve Ayşe kızlarım yardım ettiler de teleskobumu kurdum. Bu gece, benim zamanımda sadece birkaç bilim insanının bildiği ve anlattığı yıldızları görebileceğim (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Yanımızda, s. 12)."
- "Kapıdan girdiğinizde, bir zamanlar kubbe ile örtülü şimdiyse üzeri açık bir avluya çıkıyoruz. Bu avludan da bir kapıyla medreseye giriliyor. Medrese salonunun üzeri, merkezinde fener bulunan ve mozaik çinilerle kaplı bir kubbeyle örtülü. Hemen sol tarafta kalan kubbeli odada ise bu medreseyi yaptıran, Selçuklu kumandanlarından Celaleddin Karatay'ın türbesi bulunuyor (Büyüteç/Medreseden Müzeye Çinili Bir Tarih, s. 28)."

Sayı 132/Eylül:

- "Kedim Piti bugün küçük bir yaramazlık yaptı. İp yumağıyla oynarken iyice dolanmış. Ne patisini kurtarabiliyor ne kuyruğunu! Annemle biraz uğraştık. Sonunda makasla ipleri dikkatlice kestik de Piti kurtuldu. Benim de araştıracağım konu kendiliğinden ortaya çıkmış oldu: Makas (Merak Ediyorum/Makası Kim İcat Etti? s. 27)."

Sayı 133/Ekim:

- “Okul için alınan araç-gereçlerimin arasında küçük bir makineye rastladım. Bu aletin ismi zımbaymış ve işime çok yarayacakmış Piti. Kâğıtları bir arada tutmak için kullanılıyormuş. Haydi bugün seninle zımbayı kim, ne zaman icat etmiş öğrenelim (Merak Ediyorum/Zımbayı Kim İcat Etti? s. 27).”

Sayı 134/Kasım:

- “Piti, Piti! Ben geldim. Nasılsın canım kedim? Bugün çok sıkılmış gibi görünüyorsun. Okulda günler yoğun ama çok güzel geçiyor. Bir de sabah evden çıkarken su mataramı unutmuşum. Su matarasının bizim için çok önemli olduğunu anladım veee… Evet, doğru tahmin (Merak Ediyorum/Su Matarasını Kim İcat Etti? s. 27)!”
- “O kadar yükseğe ne zaman ve nasıl çıktı anlamadım. Bir an çok korktum düşecek diye ama neyse ki inmeyi de başardı. Yoksa yardım çağırmamız gerekecekti. Bu arada annem cam sanatlarına merakımı öğrenince beni başka bir gün Beykoz Cam ve Billur Müzesi’ne götüreceğini söyledi (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”

Sayı 135/Aralık:

- “Kerim, kahvaltıyı hazırlarken ben de kitabıma yeniden baktım. Resimlerini inceledim. Kahvaltıdan sonra kitabımı aldım, kavuğumu taktım, Kerim’le evden çıktık. Filmi Kerim seçecekmiş. Diğer arkadaşları onun zevkine çok güveniyormuş. Kitapta okuduğuma göre filmi izleyiciler değil, sinema salonunun sahibi seçiyordu. Çeşit çeşit film mi var acaba? Neyse sorularımın cevaplarını gidince almış olacağım. Zehra ve Ayşe kızlarım da bahçe kapısında bizi bekliyordu, selamlaşıp yola koyulduk (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 12).

4.3. TRT Çocuk Dergisi "Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ESERİN KONUSU, KURGUSU NİTELİKLİ OLMALI															
DERGİLER	**Yaşamla İç İçe**			**Mizah İçerme**			**Özgün Olma**			**Sürprizlerin Olması**			**Gerçekçi Olma**		
	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak	+			+			+			+				+	
Sayı:125 Şubat	+			+			+			+				+	
Sayı:126 Mart	+			+			+			+				+	
Sayı:127 Nisan	+			+			+			+				+	
Sayı:128 Mayıs	+			+			+			+				+	
Sayı:129 Haziran	+			+			+			+				+	
Sayı:130 Temmuz	+			+			+			+				+	
Sayı:131 Ağustos	+			+			+			+				+	
Sayı:132 Eylül	+			+			+			+				+	
Sayı:133 Ekim	+			+			+			+				+	
Sayı:134 Kasım	+			+			+			+				+	
Sayı:135 Aralık	+			+			+			+				+	

Tablo 5: Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı" Ölçütü ile İlgili Bulgular

4.3.1. "Eserde Kurgu Yaşamla İç İçe Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Oluşturulan kurgular dünyayı çocuğa tanıtacak, karşılaştığı ya da karşılaşabileceği durum ya da olayları sunacak niteliktedir. Dergide haber kaynaklarından alınan haber metinleri, hayata ilişkin bilgi ve araştırmalar, gezi yazıları, eski yapı ve eserler hakkında bilgilere yer verilmesi, deney çalışmaları, kitap tanıtımları gibi farklı konularda içerikler oluşturulması dergilerin gerçek hayattan izler taşıdığını göstermektedir. Aynı zamanda bilgilendirici kurgular dışında oluşturulan kurgular da çocuğun yaşamında yeri olabilecek gerçek yaşamdan olaylara ve gelişmelere yer verilerek oluşturulmuştur.

Sayı 124/Ocak:

- "Tabii ya! Sanat ve teknoloji konulu proje ödevim için okuldan ödünç alıp eve getirdiğim üç boyutlu yazıcımız ne güne duruyor! (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Bu parkta hem Bern şehrini hem de karşıdaki Alp Dağlarını görüyoruz. Parkta yazın ve ilkbaharda piknik, kışın da kayak yapılabiliyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Bern, s. 11)."
- "Dünyamızın en üst katmanı, canlıların üzerinde yaşadıkları yer kabuğu, diğer adıyla taş küredir (İbi ile Keşfediyoruz/ Yer Kabuğu, s. 14)."
- "Bingöl ismi, Erzurum-Muş sınırındaki Varto ilçesinde yer alan Bingöl Dağı'ndan geliyor (Büyüteç/İsfahan Bey Cami, s. 29)."
- "Yapılan araştırmalara göre en çok çalınan enstrüman piyanodur (Meraklı Dodo, s. 47).", "Kışın yünlü kıyafetler giymemiz önerilir (Meraklı Dodo, s. 47)."

Sayı 125/Şubat:

- "Kutup ışıkları genelde Kuzey Kutbu'ndan izleniyor. Bunun için de kutuplara en yakın ülkeler ve şehirler seçiliyor. Örneğin Norveç'in kutup bölgesine en yakın şehri olan Tromso bunlardan biri (Kapak Dosyası/Gökyüzünde Büyük Gösteri: Kutup Işıkları, s. 19)."

Sayı 126/Mart:

- "Cemil Bey alışverişe gitmeden önce alacaklarını bir yere yazıyor. Artık not defterine bile değil, akıllı telefonuna veya tabletine kaydediyor (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Ne Çok Kitap Var! s. 13)."
- "Her yıl 20 Mart, 'Dünya Mutluluk Günü' olarak kutlanıyor. Birleşmiş Milletler tarafından 2011 yılında ilan edilen günü neredeyse bütün ülkeler benimsedi (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 17)."

Sayı 127/Nisan:

- "Yeni tip koronavirüs salgınında en çok kullandığımız şey maskeler (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Bak babacığım, internetteki kitap satan siteler basılı kitapların yanında e-kitaplar da satıyorlar. Biz de oradan satın alıyoruz (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Baksana, Zehra kızımla aramızda 3-5 metre mesafe var ama biz yüz yüze değil telefondan oyun oynuyoruz (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Benimle Oynar Mısın? s. 12)."

Sayı 128/Mayıs:

- "Bazı ülkelerde, insanlar balkonlarını ya da apartman çatılarını tarım yapmak için kullanmaya çoktan başladılar. Buna 'Şehir Bahçeciliği' deniliyor (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Marakeş'in tarihi yapıları ve pazarları kadar bahçeleri de meşhur ve çok güzel! İsmini Fransız ressamdan alan Majorelle Bahçesinde başta kaktüsler, palmiyeler ve bambular olmak üzere başka ülkelerden getirilen, Fas'ın iklimine uyumlu bitkiler var (Gezdim Gördüm Yazdım/Marakeş, s. 11)."
- "İstanbul'da her köşe başında kırmızı arabasıyla bir simitçi görmek mümkün (Kapak Dosyası/İstanbul'un Fethi, s. 19)."

Sayı 129/Haziran:

- "İlerde trafik sıkışıyor anne (Teknoloji Tutkunları, s.4)."
- "Diş hekimi randevusuna çoook geç kaldık (Teknoloji Tutkunları, s. 4)!"

- “Bizim Zehra kızın gezegenler ödevi pek güzel olmuş (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 13).”
- “Hepimiz teknolojinin kullanıldığı ve sürekli geliştiği bir zamanda yaşıyoruz (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

Sayı 130/Temmuz:

- “ ‘Sonunda köye gelebildik!’ ‘Babaannemi de kuzenlerimi de çok özlemişim.’ ‘Ben de sizi çok özledim.’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”
- “Şehrin en eski camisi olan bu yapı, Girne Kalesi’nin yakınlarında, taş sokaklardan birinde yer alıyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Girne, s. 11).”
- “Engelli insanlara yardım eden ‘rehber köpekler’, duygusal anlamda destek olan ‘terapi köpekleri’, suçluların peşinde koşan hatta arama ve kurtarma alanında çalışan ve hayat kurtaran köpekleri günlük hayatta görmemiz mümkün (Meraklı Dodo, s .44).”

Sayı 131/Ağustos:

- “Ben en çok dalış yapmayı sevdim. Denizin içi ne güzeldi. Balıklar, yengeçler, mercanlar (Teknoloji Tutkunları, s. 4)…”
- “Burası çocuklar için muhteşem bir yer! 2005 yılında açılmış. 1700’lü yıllardan günümüze kadar pek çok oyuncağın sergilendiği bir müze burası. Buraya büyüklerimizden biriyle gelirsek onlardan şu cümleyi kesinlikle duyabiliriz: ‘Biz bu oyuncaklarla oynardık.’ Ayrıca uzay oyuncaklarının olduğu bölümde Ay’a ilk yolculukla ilgili haberlerin yer alması keyifli bir öğrenme yolculuğu sağlıyor (Gezdim Gördüm Yazdım/İstanbul, s. 11).”
- “Mikroskop pek çok hastalığın tanı ve tedavisinde kullanılıyor (Merak Ediyorum/Mikroskobu Kim İcat Etti? s. 27).”

Sayı 132/Eylül:

- “Şimdi müze olarak hizmet veren binada, kaldığı dönemde Atatürk’ün kullandığı eşyaları ve kitapları görebiliyoruz (Gezdim Gördüm Yazdım/Malatya, s. 10).”
- “Günümüze sadece denize uzanan çıkma halindeki divanhane kalmış. Bazı kaynaklara göre 320 yaşını geçmiş yalıdan geriye kalan bu divanhane,

İstanbul'un en eski konutu sayılıyor (Büyüteç/Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı, s. 28)."

- "Ayrıca ebru sanatı, 2014 yılında UNESCO adlı uluslararası bir kurum tarafından 'İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası' olarak kabul edildi (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."
- "Okulun ilk günü öğrencilerimiz gibi bizim için de çok heyecanlı ve telaşlı geçer (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."
- "Dünyanın ilk oyuncak mağazası 1760 yılında İngiltere'de açılmıştır. Sonradan ismi değişse de ilk ismi 'Nuh'un Gemisi'dir. Mağaza günümüzde de faaliyet göstermektedir. 250. yaşını geride bırakmıştır (Meraklı Dodo, s. 44)."

Sayı 133/Ekim:

- "Güzel ülkemizde internet kullanım oranları yüzde 82,6'ya yükseldi (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "İzmit'in merkezinde tam bir Osmanlı mimarisine sahip İzmit Saat Kulesi bulunuyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Kocaeli, s.10)."
- "Cumhuriyet Bayramımız için tüm TRT Çocuk ekibi olarak toplandık (Kapak Dosyası/Yaşasın Cumhuriyet, s. 17)."
- "Ağaç yetiştirmek için elbette bahçe ortamına ihtiyacımız var ama evde de bir meyve fidanı yetiştirebiliriz (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 34)."
- "Büyüklerimiz kimi zaman kahvaltıda bir kâse sıcak çorba içerek güne hem besleyici hem sindirimi rahatlatacak bir başlangıç yaparlar (Sağlıklı Besleniyorum/Sıcacık Çorba, s. 36)."
- "Havalar soğumaya başladığında su içme oranı da azalır. Hatta bazen su içmeyi unuttuğumuz bile olur (Sağlıklı Besleniyorum/Sıcacık Çorba, s. 36)."

Sayı 134/Kasım:

- "Artık CD ve DVD varmış. Hem ses hem de görüntü kaydı yapılıyormuş amaaa onlar da artık eskimeye başlamış. Telefonların, bilgisayarların hafızasına kaydedilebiliyormuş. Bilgisayara takılan depolama aygıtlarıyla saklanabiliyormuş. Hatta internet üzerinden postalanabiliyor,

paylaşılabiliyormuş (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13)."

- "Kasım ayının ikinci pazartesi gününden başlayan iki hafta bizim için önemli! Neden mi? Çünkü Dünya Çocuk Kitapları Haftası! Kitap fuarları, yazarlarla sohbetler, çizerlerle buluşmalar, yeni kitaplar, kütüphane etkinlikleri ve daha neleeer neler (Kapak Dosyası/Bir Dünya Kitap, s. 16)..."
- "Hani o 'En Çok Satan Kitaplar', 'En İyi Çocuk Kitabı' gibi listeler var ya işte onları da biz okur çocuklar belirliyoruz. Bazı kitapları öyle çok seviyoruz ki dünyanın çeşitli dillerine çevrilerek milyonlarca çocuğa ulaşıyor. Ödüller alıyor, devamı yazılıp kitap dizisi haline geliyor (Kapak Dosyası/Bir Dünya Kitap, s. 19)."
- "Okulda günler yoğun ama çok güzel geçiyor. Bir de evden çıkarken su mataramı unutmuşum (Merak Ediyorum/Su Matarasını Kim İcat Etti? s. 27)."

Sayı 135/Aralık:

- "Bir kişinin doğum tarihini bulmak çok kolay. En basiti sosyal medya hesaplarından öğrenilebilir (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Ülkemizde ve Dünya'da birçok canlı türü koruma altına alınmıştır. Caretta caretta, oklu kirpi, yabani karanfil ülkemizde koruma altına alınan canlılardır (İbi ile Keşfediyoruz/Biyoçeşitlilik, s. 15)."
- "Yılın son ayına girdik. Her yıl olduğu gibi bu yıl da 12-18 Aralık tarihleri arasında Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası'nı kutluyoruz (Kapak Dosyası/Yerli Teknoloji, s. 16)."
- "Saatin 10.00 olmasını bekliyorum. Biraz D vitamini almak için dışarı çıkacağım (Sağlıklı Besleniyorum/ "D" Vitamini, s. 37)."

4.3.2. "Eserde Kurgu Mizah İçermeli." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergilerde yer yer mizahi ögeler bulunmaktadır. Metinlerde mizah içeren durumlara karakterlerin komik buldukları sözlere yer verilmiştir.

Sayı 124/Ocak:

- Meraklı Dodo adlı bölümde "Su ve kara kaplumbağalarını nasıl ayırt ederiz?" ve "Kışın neden yünlü kumaşları tercih ederiz?" sorularına yanıt verildikten sonra görsel ve konuşma balonlarında yer alan ifadeler mizahidir.
- "Böyle yanlış anlaşılmalar olabilir diye erken yaşta yüzmeyi öğrendim (Meraklı Dodo, s. 46)."
- "Yünlü kıyafetlerin tek kusuru var! Yüksek derecede yıkadığınızda kazak kedinizin oluyor (Meraklı Dodo, s. 47)!"

Sayı 125/Şubat:

- "İstesem kendim de uçardım ama sırf meraktan ben de bir bilet aldım (Meraklı Dodo, s. 44)." cümlesinin bir kuş tarafından söylenmesi bir gülmece unsuru olarak kabul edilebilir.

Sayı 126/Mart: Derginin "Meraklı Dodo" bölümde yer alan albatros kuşunun kendisi ile ilgili tespiti mizahi sayılabilir:

- "O kadar uzun süredir havadayım ki yürümeyi unutmuş olabilirim (Meraklı Dodo, s. 45)!"

Sayı 127/Nisan: "Meraklı Dodo" bölümünde yer alan şu ögeler bu duruma örnek gösterilebilir:

- "Güzel bir şarkı ama Mors alfabesi ile çalındığı için fazla eğlenemiyorum (Meraklı Dodo, s. 44)."
- "Rüyamda sürekli bir tekerin içinde döndüğümü görüyorum acaba neden? (Meraklı Dodo, s. 44)?"

Sayı 128/Mayıs: Dergi bir ayının şu sözleri mizahi sayılabilir:

- "Arabayı ben kullanmayayım, bu kış iki ay uyuyabildim ayakta zor duruyorum (Meraklı Dodo, s. 45)!"

Sayı 129/Haziran:

- " 'Ne yapalım? Uçan arabalar icat edilinceye kadar böyle idare etmek zorundayız.' HAHA HA HA HA HA 'Niye bu kadar güldünüz bakayım siz?' 'Uçan arabalar çoktan icat edildi de.' (Teknoloji Tutkunları, s. 4)"

- “Çilli! Bu yıl 300 yumurta verdiğine göre bizimle çalışmaktan memnunsun bakıyorum! Buna çok sevindim sözleşmemizi bir yıl daha uzatalım (Meraklı Dodo, s. 45)!”

Sayı 130/Temmuz:

- “ ‘Aaa! Bunlar ne? Kocaman rüzgârgülü mü?’ ‘Ha ha ha! Evet, rüzgarla çalıştıkları doğru. Onlar rüzgar türbini.’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”
- “ ‘Yazamıyorum, Nasreddin dede, ilham gelmiyor.’ ‘İlham’ kim, sınıf arkadaşın mı?’ ‘Ama dalga geçme! Yardıma ihtiyacım var.’ ‘Şaka yaptım Kerim oğlum. (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Zamanla Değişen Dostluk: Hokka-Divit ile Kalem-Bilgisayar, s. 12)”
- “ ‘Kafa kâğıdı’ demek bana hep çok komik gelir. Sanki bana özel değil de sadece kafama özel bir kâğıtmış gibi. Ne dersiniz, sizce de komik değil mi (Tel Ali’nin Kelimeleri/Nüfus, s. 22)?”

Sayı 131/Ağustos:

- “ ‘Dalgıç Bey bakıyorum parfümünüzü değiştirmişsiniz.’ ‘Senden de bir şey kaçmıyor!’ (Meraklı Dodo7 s. 45)”

Sayı 132/Eylül:

- “Zehra kızım bilgisayarı hazırladı. Türkiye’nin her yerinden çocuklarla buluşacakmışım. Acaba oralarda hava nasıl? Kıyafetim uygun mu? Aman aman üşüyüp hasta olmayayım sonra! Zehra kızım pek güldü benim bu düşüncelerime (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 12).”

Sayı 133/Ekim:

- “ ‘Haydi ne zaman kuruyorsun?’ ‘Sen gerekli malzemeleri, ben de kurulum için gerekli eğitimleri aldıktan sonra babacığım!’ ‘Ah! Tabii! Böyle diyeceğini bilmeliydim! Hahah!’ (Teknoloji Tutkunları, s. 5)”
- “ ‘ Bu da ne?’ ‘Sana nem arıtma cihazı aldım!’ ‘Yaa, ne gerek vardı.’ ‘Sahiden ne gerek vardı?’(Meraklı Dodo, s. 45)

Sayı 134/Kasım:

- " 'Aman evladım nasıl olur? Yeni mi çıktı bunlar, benim gibi zaman yolculuğu mu yaptılar?' diye sordum. Ben böyle deyince çok güldüler tabii (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13)."

Sayı 135/Aralık:

- " 'Aaaaa Kerim evladım, uyku mu tutmadı? Sen onu tutsaydın ya!' dedim. İçeri gülerek girdi (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 12)."
- "Arkadaşımız kurbağa o kadar gülmüş ki gözlerinden yaş gelmiş (Bul Bakalım/Saymaca, s. 47)?"

4.3.3. "Eserde Kurgu Özgün Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Eserdeki kurgular özgündür.

Sayı 124/Ocak: "Teknoloji Tutkunları" bölümünde yer alan iki kardeşin evlerindeki kedi ile oynarken kedinin annelerinin en sevdiği kupayı kırması ve onların kupayı tamir etmek için eve okuldan ödünç getirdikleri üç boyutlu yazıcıyı kullanmaları konuyu özgün kılan unsurlardandır. "Merak Ediyorum" adlı bölümde Bahar'ın dedesinin ona hediye ettiği guguklu saatten yol çıkarak kedisi Piti ile guguklu saatlerle ilgili araştırma yapıp paylaşması.

Sayı 125/Şubat: "Teknoloji Tutkunları" bölümünde bir ailenin birlikte film izlemesi ve robotların geliştirilmesi hakkında sohbet etmesi, "Merak Ediyorum" adlı bölümde Bahar' ın yağmurun yağışını izlerken şemsiye hakkında araştırma yapmaya başlaması ve "Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" bölümünde Nasreddin Hoca'nın doğum tarihinin bulunması özgün kurgulara örnektir.

Sayı 126/Mart: "Teknoloji Tutkunları" bölümünde yer alan ailenin sigortaların atmasından yola çıkarak görme eylemi ve görme bozukluklarında yararlanılabilecek teknolojiler, kullanılabilecek gözlükler hakkında sohbet etmeleri, "Kapak Dosyası" bölümünde "Dünya Mutluluk Günü" nün ele alınması bu duruma örnek gösterilebilir.

Sayı 127/Nisan: "Teknoloji Tutkunları" bölümünde yer alan ailenin e-kitaplar ve okuma üzerine sohbet etmeleri, "Kapak Dosyası" bölümünde farklı ülkelerin yiyeceklerinin anlatılması, "Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" bölümünde eskiden oynanan oyunlar ile günümüzdeki oyunların benzer ve farklı yönlerinin ele alınması kurgunun özgün olduğunu gösteren bölümlerdendir.

Sayı 128/Mayıs: "Teknoloji Tutkunları"nda topraksız tarım hakkında konuşması, "Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk"da yapay gübre ve ilaçlarla her mevsimde istenen besine ulaşılabilmesi, "Tel Ali'nin Kelimeleri"nde uzayla ilgili kelimelerin ve kökeninin araştırılması ve "Osmanlı Sanatçıları"nda bir zaman makinesiyle Itri'nin yaşadığı döneme giderek onunla sohbet edilmesi kurgunun özgün olduğunu gösteren örneklerdendir.

Sayı 129/Haziran: "Teknoloji Tutkunları" bölümünde anne ve çocuklarının yolda giderken uçan arabalar hakkında sohbet etmeleri, "Merak Ediyorum" bölümde Bahar'ın piyanoyu kimin icat ettiğini araştırması, "Mikrofon Kahramanda" bölümünde büfesinin altında bir teknoloji üssü olan anneanneyle röportaj yapılması kurgunun özgün olduğunu göstermektedir.

Sayı 130/Temmuz: Dergide yer alan metinlerde oluşturulan kurgular özgündür.

Sayı 131/Ağustos: Dergide yer alan metinlerde oluşturulan kurgular özgündür.

Sayı 132/Eylül: Dergide yer alan kurgular özgündür. Teknoloji Tutkunları bölümünde suların kesilmesi ile ailenin yağmur sularının toplanıp kullanılmasıyla alakalı sohbet etmesi, Kapak Dosyası bölümünde dünyadaki farklı okullara ilişkin araştırmaların anlatılması, Merak Ediyorum bölümünde makası kimin icat ettiğinin merak edilerek araştırılması özgün olan kurgulara örnek gösterilebilir.

Sayı 133/Ekim: Dergide yer alan metinlerde oluşturulan kurgular özgündür.

Sayı 134/Kasım: Dergide "Teknoloji Tutkunları" bölümünde kedinin kaybolmaması için GPS takip sistemli bir tasma yapılması, "Merak Ediyorum" bölümünde mataranın icadının araştırılıp paylaşılması bu ölçüte uygun olduğunu göstermektedir.

Sayı 135/Aralık: "Teknoloji Tutkunları" bölümünde doğru şifrenin nasıl olması gerektiği konusunun işlenmesi, "Merak Ediyorum" bölümünde fosforlu kalemin icadının araştırılması bu ölçüte örnek olarak verilebilir.

4.4.4. "Eserde Kurgu Çocuğu Şaşırtacak Sürprizlerle Dolu Olmalı" Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergideki metinlerde karakterlerin şaşıracağı olayların yaşanması, "Deneyebilirim" ve Sürpriz Kutusu" bölümlerinde yer alan etkinlik ve deney çalışmalarının sonucunun okuru şaşırtacak durumlar sunması, okurun daha önce duymamış olabileceği bilgilere yer verilmesi bu ölçütü sağlayacak özelliklerdir. Metinlerde karakterlerin şaşıracağı olayların yaşanması, okurun daha önce bilmediği bilgilere yer verilmesi derginin ölçüte uygun olduğunu göstermektedir.

Sayı 124/Ocak:

- "Tamam biraz kokusuyla aklımızda kalmış olabilir ama özelliklerini öğrenince çok şaşıracaksınız (Sağlıklı Besleniyorum/Doğal İlaç: Sarımsak, s. 38)."

Sayı 125/Şubat:

- "Kanada'da bir altın madeninde bulunan kurt yavrusu fosili araştırmacıları şaşırttı. Fosilin kürkünden iç organlarına kadar her şeyin sağlam olduğu fark edildi (Can'ın Ekranı, s. 3)."
- " 'Nasreddin dede, senin doğum günün ne zaman peki?' diye sordular. 'Benim doğduğum gün yaz gün dönümüymüş. Zaten haftam dolmadan havalar iyiden iyiye ısınmaya başlamış.' deyince şaşkın şaşkın yüzüme baktılar. 'Dedeciğim tarihi yok mu senin doğum gününün? Hani benim ki 17 Ocak mesela, anneminki 30 Temmuz. Senin ki ne?' diye sordu Ayşe. Benim yaşadığım zamanda insanların doğum tarihleri öyle günü gününe bir yerlere not edilmezdi. sadece hangi mevsimde doğduğu bilinirdi (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk, s. 12)."

- “Fırça yardımı ile zerdeçal-kolonya karışımını gizli mesajın üstüne sür. Gözlerine inanamayacaksın! Görüntüde bembeyaz bir kâğıdı arkadaşlarının yanında zerdeçallı karışımla boyuyorsun. O da ne! Beyaz kâğıdın üstünde bir anda kahverengi yazılar belirliveriyor. İzleyicilerin yüzündeki şaşırma ifadesini hayal edebiliyor musun? (Deneyebilirim/Görünmez Yazı, s. 20).”
- “Bir akşam çöp atmaya gittiğinde ise ‘Çöp Tenekesi Kralı’ ile tanışır ve onun yerine geçmenin bir yolunu bulur (Kitapçının Kedisi/ Çöp Tenekesi Kralı, s.21).”, “Ne çok bilim insanı olmak isteyen çocuk varmış meğer (s. 21)! ”
- “Renkli istop oynarken bazen öyle renkler söyleniyor ki şaşırıyorum. Sarı, kırmızı, mavi, yeşil, siyah, beyaz, pembe, gri, turuncu iyi bildiğim renkler ama bazılarını ilk kez duymuş oluyorum.” (Tel Ali’nin Kelimeleri/Rengârenk Kelimeler, s. 22).”
- “Renkli istopta duyup en çok şaşırdığım renk kavuniçi oldu. (Tel Ali’nin Kelimeleri/Rengârenk Kelimeler, s. 22).”
- “Biliyor musun, biz kış uykusuna da yatmayız. Sadece anne olan kutup ayıları bebekleri doğmadan önce ve hemen sonra fazla enerji harcamamak için yuvalarından çıkmaz. Yetişkin kutup ayıları yalnız yaşar ama yavrular aralarında oyun kurar. Genellikle sessizizdir ama çeşitli seslerle birbirimizle iletişim kurarız. Hatta ayak izlerimizde kokularımızı bırakarak uçsuz bucaksız Kuzey Kutbu vahşi doğasında birbirimizi takip edebiliriz (Doğadan Sesler/Kutupların Huzurlu Sakini Kutup Ayısı, s. 39).”

Sayı 126/Mart:

- “Geçen gün bir baktım Zehra kızım Nasreddin Hoca Fıkraları isimli kitabı okuyor. ‘Ver bir bakayım çocuğum, hikâyelerimi güzel anlatmış mı yazan kişi, bir test edeyim.’ deyince Zehra nasıl şaşırdı anlatamam. ‘Nasıl yani Nasreddin Hocam, bu fıkraları zaten sen yazmadın mı?’ deyiverdi. Kıkır kıkır güldüm. ‘Ne sandın? Benim zamanımda kâğıt, kalem, kitap öylesine azdı ki hemen her şey yazıya geçirilemezdi.’ dedim (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Ne Çok Kitap Var! s.12).”
- “Cezeri, her icadınla bizi şaşırtıyorsun. Bu kez beklediğimden de büyük bir iş başarmışsın. Bu aracı nasıl yaptığını bize anlatır mısın? (El-Cezeri, s. 30).”,

- “200 yıl yaşadığımızı söylerler ama ortalama 15-20 yıl yaşarız (Doğadan Sesler/Karga, s. 39).”

Sayı 127/Nisan:

- “Tüm bunları bizim çocuklara anlattığımda pek şaşırdılar (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Benimle Oynar Mısın? s. 12).”
- “Bolca balık yeniyor bu ülkede. 600’den fazla balık çeşidinin olduğunu öğrenince şaşırdım doğrusu (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 19)!”
- “Bu hamura ‘süt plastiği’ denir. Yanlış okumadın, süt plastiği (Deneyebilirim/Sütten Plastik Yapmak, s. 20)!”
- “Biri bana ‘En sevdiğin meyve hangisi?’ diye sorduğunda şaşırıp kalıyorum (Tel Ali’nin Kelimeleri/Elma Armut, Portakal, Arkadaşım Hoşça Kal! s. 22).”
- “Meğer içinde meyve isimlerinin geçtiği ne çok atasözümüz, deyimimiz varmış (Tel Ali’nin Kelimeleri/Elma Armut, Portakal, Arkadaşım Hoşça Kal! s. 22)!”
- “Geçtiğimiz günlerde merak edip bu oyunların tarihini araştırdım ve ilk bilgisayar oyununu yapan kişinin kim olduğunu öğrendiğimde çok şaşırdım. Dünyanın ilk bilgisayar oyunu ‘Donkey. bas’ 1981 yılında Bill Gates ve Neil Konzen tarafından üretilmiş ve bu oyunu yapmaları yalnızca bir gecelerini almış (Meraklı Dodo, s. 45)!”

Sayı 128/Mayıs:

- “Topraksız tarım mı? Hiç duymadım böyle bir şey. Bitkilerin köklerini toprağa dikmedikçe yeterince büyümezler ki (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?”
- “Çok ilginç, ben de sana yardım edebilir miyim (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?”, “Akşamüstü gezmeye çıktığımda bir de ne göreyim? Bizim mahallenin manavında ayvalar sıra sıra dizilmemiş mi? Doğrusu epey şaşırdım ama ayvaya kavuştuğum için öyle mutluydum ki sormadan alıverdim (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 12).”
- “Bu bataryası olmayan taşınabilir bilgisayar sadece fişe takılarak çalıştırılıyormuş ve 500 sayfalık bir kullanım kılavuzu varmış (Meraklı Dodo, s. 44)!

Sayı 129/Haziran:

- "TRT Çocuk ekranlarından yayınlanan SOLOTÜRK gösterisini ilgiyle izledim. 'O nasıl dönüş!' demekten kendimi alamadığım zamanlar oldu. Aynı coşkuyu, onları araştırırken de hissettim. Gökyüzünde inanılmaz manevralar yapan SOLOTÜRK, Türk Hava Kuvvetlerinin gösteri ekiplerinden biri (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Bir de ne göreyim? İlk baktığımız sayfada yazanın tam tersi bir bilgi yok mu (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 12)?", "Şekli de çok ilginç değil mi (Merak Ediyorum/Piyanoyu Kim İcat Etti? s. 27)?"
- "Külahında mutluluk gizli olan bu tatlı, aslında kış mevsiminde keşfedilmiş (Sağlıklı Besleniyorum/Top Top Serinlik: Dondurma, s. 36)."

Sayı 130/Temmuz:

- "Çok ilginç! Nasıl oluyor peki (Teknoloji Tutkunları, s.4)?"
- "Vaaaay. Demek tezhip böyle bir sanatmış (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."
- "Caretta carettalar, bebekken yumurtadan çıktığı kumsala 12 bin kilometre kadar seyahat eder ve yetişkinken kendi yumurtalarını da bu kumsala bırakırlar. Şaşırdın mı? Bu yolu uydu aracılığıyla takip eden araştırmacılar da şaşırmış (Doğadan Sesler/Caretta Caretta, s. 39)."

Sayı 131/Ağustos:

- "Aman evladım! O nasıl bir şey öyle (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Arasında, s. 13)?"
- "Ooo! Ne çok yıldız varmış meğer (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Arasında, s.13)!"
- "Geçenlerde kumbaramı açıp saydım. Bir de ne göreyim. Kumbaramda şimdiye kadar hiç olmadığı kadar çok para birikmiş. Taam 382 lira (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 16)."
- "Aaaa! Piti bak! Aynı dönemde Hollandalı, Alman, İngiliz ve İtalyan bilginler de teleskopta bulunan mercek sistemini tersine çevirirlerse çoook uzakları değil de çoook yakını gösterebileceğini düşünmeye başlamışlar (Merak Ediyorum/Mikroskobu Kim İcat Etti? s. 27)."

- “Onu tanımak isteyen çok kişi geliyor. Fakat senin kıyafetlerin biraz ilginç (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Sayı 132/Eylül:

- “Ben ağaç evde oturacakmışım. İnternet aracılığıyla görüntülü bir konuşma yapacakmışız. Eh iyi madem! Nasıl oluyor pek anlayamadım ama bu zamanda böyleymiş (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 12).”
- “Nijerya’nın Lagos kentindeki bu okul yüzüyor. Öğrenciler okullarına kayıklara binerek gidiyor (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 17).”

Sayı 133/Ekim:

- “Aaa, babam kütüphanedeymiş. Ben de bütün okulda onu arıyordum (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”
- “Ona kunduracı aradığımı söyleyince yüzüme tuhaf tuhaf baktı (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 12).”
- “Ben bunları anlatınca Zehra kızıma, ‘Nereye kaybolmuş bu dükkânlar?’ dedim. ‘Artık onlar mağazalarda satılıyor.’ diye cevap vermesin mi (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 13)?”
- “Baksana Piti, meğer ne kadar uzun bir sürede geliştirilmiş (Merak Ediyorum/Zımbayı Kim İcat Etti? s. 27).”
- “Aaaaa! Yaptığınız bütün tasarım kayboldu (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Yavrularını taşıdıkları keseleri ile ünlü kanguruların ne kadar uzağa ve ne kadar yükseğe zıpladıklarını öğrenince çok şaşırdım ve hemen sizinle paylaşmak istedim. Kangurular 3 metre yükseğe ve 9 metre ileriye zıplayabiliyorlar. Ayrıca saatte 48 kilometre yol gidebiliyorlarmış (Meraklı Dodo, s. 45).”

Sayı 134/Kasım:

- "Parçalarını ve yazılımını kendisi üreten arkadaşımızın, 13 örnek üzerinde test ettiği cihazından aldığı sonuçlarda şaşırtıcı. Arkadaşımızın ürettiği cihaz, 13 örneğin tümünde doğru ve daha hızlı sonuçlar verdi (Can'ın Ekranı, s. 3)."
- "Hey! Boncuk! Ne işin var ağacın tepesinde! Nasıl çıktın oraya sen (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?"
- "Geçen aylarda size, ağaç evimde otururken internet üzerinden çeşitli şehirlerde yaşayan çocuklarla buluşup konuştuğumuzu anlatmıştım. Zehra kızım da o konuşmamızı kaydetmiş. Bir baktım ben konuşuyorum, aman aman nasıl şaşırdım. 'Oooo! Dünya çok değişmiş dedim (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 12)."
- " 'Şimdi ne var o zaman evlatlarım! Ne kadar zamanda oldu bütün bunlar?' diye şaşkınlıkla sordum (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13)."
- "Aaaa! Baksana Piti! İlk mataralar deve kuşu yumurtalarından yapılmış (Merak Ediyorum/Su Matarasını Kim İcat Etti? s. 27)."
- "Ne kadar ayrıntılı (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)!"
- "Tam ben düşüncelere dalmışken bir de ne göreyim! Sanat, vitraylı pencerelerden birine çıkmış (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."
- "Tehdit edildiğimizi hissettiğimizde başımızı ön bacaklarımızın arasına indirir ve sırtımızdaki sahte kafamızı gösteririz. Bu şekilde de kendimizi koruruz. Çölde karıncalarla besleniriz. Bilim insanları günde binlerce karınca yiyebildiğimizi söylüyor (Doğadan Sesler/Molok, s. 39)."

Sayı 135/Aralık:

- "2004 yılından beri yapılan kazılarda 60 bin eser bulundu. Ne kadar heyecan verici öyle değil mi (Can'ın Ekranı,s.2)?"
- "Baba! Hiç doğum tarihi şifre olarak konulur mu? Sen ne yaptın (s. 4)?", "Kapıyı açtım bir de ne göreyim? Kerim karşımda (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolcuğu, s. 12)."
- "Sinema salonunun kapısından içeri girince her şeyin 30-40 yıl içinde kadar çok değiştiğini görüp şaşırdım doğrusu (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolcuğu, s. 13)."

- “Fosforlu kalemlerin arasında daha çok sarı renk tercih ediliyormuş çünkü fotokopi çekilirken bu renk gölge oluşturmuyormuş (Merak Ediyorum/Fosforlu Kalemi Kim İcat Etti? s. 27).”
- “Nasıl yani bülbül çeşmesine mi gideceğiz? Çeşme mi yapıyorlar (Osmanlı Sanatçıları, s.30)?” “Yapısı çok ilginç görünüyor (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”
- “Aaa! Bilmiyordum! Kuruyan yaprakların dökülmesine rüzgâr sadece yardımcıdır. Yaprak yeteri kadar kuruduysa ağaç, yaprağın olduğu yere ‘kesim hücresi’ isimli hücreleri gönderir. Yapraklar atılmaya hazır olunca çok hafif bir rüzgârın yardımı yeterli olur (Doğa Ajandası/ Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”
- “Bazı balıklar öyle hızlı yüzer ki istedikleri zaman su üstüne çıkıp metrelerce yükseğe zıplayabilirler. İşte bu balıkların en hızlı olanlarından biri de yelken balığı. Yelken balığı, saatte 110 kilometre hızla yüzebiliyor (Meraklı Dodo, s. 44).”

4.4.5. “Eserde Kurgu Gerçekçi Olmalı” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergide kurguların gerçek olduğu yerler olmakla birlikte gerçek dışı kurgular da bulunmaktadır. Metinlerin çoğunluğu bilgilendirici niteliktedir ve bu metinlerde yer alan yazılar gerçek yaşamdan bir olayı, durumu, bir ülke, şehir, tarihi yapı ya da kitapları anlatmaktadır. Bu bölümlerde yer verilen bilgilerin içeriği gerçekçidir. Kurgusal metinlerde de içerik bazı yerler dışında gerçekçi şekildedir.

Sayı 124/Ocak: “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde Nasreddin Hoca’nın geçmiş ve günümüz kıyaslaması yapması gerçek dışıdır. Diğer metinlerde kurgusal olarak oluşturulanlar arasında gerçek yaşam durumlarına uygun ifadeler şunlardır:

- “Çanakkale’nin Ezine ilçesine bağlı Yeniköy sahilinde balıkçılar tarafından fosile benzer yapılar göründü (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Keşke bizim de bir kedimiz olsa. Amcam iş seyahatine giderken iyi ki bize bırakmış (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”
- “Evimizin salonunda dedemin bana hediye ettiği bir saat asılı: Guguklu saat (Merak Ediyorum/Kuşu Saatin İçine Kim Koymuş? s. 27).”

Sayı 125/Şubat: "Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk bölümde Nasreddin Hoca'nın günümüzde yaşayan çocukları temsil eden karakterlerle sohbet etmesi gerçek dışıdır. Bunun dışında yer alan metinlerde kurgunun gerçekçi olduğunu gösteren ifadeler şu şekildedir:

- "Çocuklar fabrikadaki robotlardan bir tanesi arıza yapmış. Telefon görüşmem uzayabilir (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Antik Kent'ten çıkan büyük mimari parçalar, sütunlar, çeşmelerden kalan parçalar, kocaman depolama küpleri ve bazı yazıtlar var (Gezdim Gördüm Yazdım/Düzce, s. 11)."
- "O zamanlar mevsimleri anlamak için havanın sıcaklığına, yağmurun yağıp yağmadığına, güneşin hangi dağın ardından doğduğuna bakılırdı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/ Mevsimden Mevsime, s. 12)."

Sayı 126/Mart: "Sağlıklı Besleniyorum" başlığında Bal kabağının şu cümlesinde gerçek dışı bazı noktalar bulunmaktadır:

- "Bu kadar tombul olunca eğilip çizmelerimi giymek çok zor oluyor ama artık hazırım (Sağlıklı Besleniyorum/Kış Kabağı Bal Kabağı, s. 36)."
- "Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" bölümünde Nasreddin Hoca'nın Zehra adlı kişi ile fıkralarının olduğu kitap hakkında sohbet etmesi gerçek dışıdır.

Sayı 127/Nisan: "Osmanlı Sanatçıları" "Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" ve "Sağlıklı Besleniyorum" bölümleri gerçek dışı kurguların bulunduğu yerlere örnek gösterilebilir. Metinde geçen ifadelerden bazıları ise şu şekildedir:

- "Geldiğim zamandaki çocuklar koşturmalı oyunlar oynardı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Benimle Oynar Mısın? s. 12)."
- "Benim minicik bir zaman makinem var. Onunla geçmişe gidebiliyorum (Osmanlı Sanatçıları, s.30)."
- "Bu yanağımı da güneşe doğru çevireyim de kıpkırmızı olayım. Ne kadar çok güneş alırsam vitaminlerim de o kadar artar (Sağlıklı Besleniyorum/Kırmızı Lezzet "Domates", s. 36)."

- “Şşşt! Aman uyanmasın, kızarıp büyümesi gerek (Sağlıklı Besleniyorum/Kırmızı Lezzet “Domates”, s. 37).”

Sayı 128/Mayıs: Dergide “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde geçmişten günümüze gelen Nasreddin Hoca’nın yaşadıklarını anlatması, “Osmanlı Sanatçıları” bölümünde zaman makinesi ile geçmişe gidilmesi, “Sağlıklı Besleniyorum” bölümünde havuç ve patatesin insanlar gibi arkadaş ve komşu olduğunun belirtilmesi ve “Meraklı Dodo” bölümünde hayvanların insan özgü davranışlar sergilemesi gerçek dışıdır.

- “Oysa benim yaşadığım dönemde ayva sadece kış mevsiminde yenebilirdi (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 12).”
- “Zaman makineme bilgileri verdim. Osmanlı sanatçısı Buhurizade Itri Efendi’nin yaşadığı bir güne gidiyoruuuuz (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “ ‘Patates komşuum! Bol vitaminli görünüyorsun.’ ‘Havuuç! Tarlada birlikte büyüdüğüm canım arkadaşım.’ (Sağlıklı Besleniyorum/Toprağın Kucağında İki Arkadaş: Havuç ve Patates, s.37)”
- “ ‘İncir’ demişken canım nasıl da incir tatlısı çekti. İyisi mi gidip yapayım (Meraklı Dodo, s. 45)!”, “Arabayı ben kullanmayayım, bu kış iki ay uyuyabildim ayakta zor duruyorum (Meraklı Dodo, s. 45)!”

Sayı 129/Haziran: “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde, Nasreddin Hoca’nın günümüzde yaşaması ve bir çocuğun ödevini yapmasına yardım etmesi ve “Osmanlı Sanatçıları” bölümde zaman makinesi ile geçmişe yolculuk yapılması ve bunun doğal karşılanması gerçek dışıdır.

- “Gelecekten geldiğimi kime söylesem çok şaşırıyor. Ve benim anlattıklarımın doğruluğunu kanıtlamam biraz zaman alıyor. Şeker Ahmet Paşa ise hiç sorgulamadı (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Sayı 130/Temmuz: “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde yazma eyleminin geçmiş ve günümüzdeki farklarını anlatması ve “Osmanlı Sanatçıları” bölünde zaman makinesi ile geçmişe yolculuk yapılması gerçek dışıdır.

- “Bugün zaman makinemle onun yanına gideceğim (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

- “Kedim Sanat’la geçmişe yolculuk yapmayı seviyorum. 21. yüzyıldan geliyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”
- “İsterseniz, zaman makinem ile sizi geçmişe götürebilirim. İlk tezhip ustası ile tanışabiliriz birlikte (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Sayı 131/Ağustos: “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde Nasreddin Hoca’nın bir teleskop alması ve onu çocukların yardımıyla evinde kurması, yıldızları inceleyeceğini belirtmesi ve çocuklarla mikroskop hakkında konuşması “Osmanlı Sanatçıları” bölümünde ise zaman makinesi ile geçmişe yolculuk yapılması gerçek dışıdır.

- “Bu gece, benim zamanımda sadece birkaç bilim insanının bildiği ve anlattığı yıldızları görebileceğim (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Arasında, s. 12).”
- “Kemerlerinizi bağlayın, zaman makinemle geçmişe gidiyoryuuuuz (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

Sayı 132/Eylül: “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde Nasreddin Hoca’nın bilgisayardan birçok çocukla görüşmesi, onların sorularını yanıtlaması, “Osmanlı Sanatçıları” bölümde bir çocuğun kedisi ile geçmişe yolculuk yapılması ve “Kitapçının Kedisi” bölümünde bir kedinin kitap okuduğundan bahsetmesi gerçek dışıdır.

- “Zehra kızım bilgisayarı hazırladı. Türkiye’nin her yerinden çocuklarla buluşacakmışım (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 12).”
- “Bir kedi olarak ben bile kitabın başından kalkamadım (Kitapçının Kedisi/Bilime Bir Katkımız Olsun, s. 21).”
- “Bir kedi olarak fazlaca kitap okuduğum bir gerçek. Fakat bazı kitapları daha çok seviyorum (Kitapçının Kedisi/Limon Kütüphanesi, s. 21).”
- “Minik bir zaman makinem var ve kedim Sanat’la geçmişe yolculuk çok seviyoruz. Büyüdüğümde bir sanatçı olmak istiyorum. Bunun için usta sanatçılarla tanışmak için zaman makinemle onların dönemine gidiyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

- “Merak etmeyiniz. Ailemin haberi var ve beni izleyebiliyorlar. Zaman makinemin kamerası ve güvenlik önlemleri var (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Sayı 133/Ekim: “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde Nasreddin Hoca’nın alışveriş merkezine gidip kıyafet alması, “Osmanlı Sanatçıları” bölünde zaman makinesi ile geçmişe yolculuk yapılması gerçek dışıdır.

- “Elbiseler ve ayakkabılar genelde fabrikalarda üretiliyormuş. Yani ayaklarıma uyan bir ayakkabıyı ve kıyafeti mağazadan almam gerekiyormuş (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 13)”
- “Merhaba arkadaşlar, biliyorsunuz zaman makinemle geçmişe gidip usta sanatçılarla tanışmayı çok seviyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Mehmet Emin Efendi, o kadar telaşlıydı ki nereden geldiğimi sormadı. Belki kıyafetlerimin farklı olduğunu bile fark etmedi. Ben de açıklama yapmadım (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

Sayı 134/Kasım: “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde Nasreddin Hoca’nın günümüzü temsil eden çocuklarla geçmişten günümüze ses kayıt cihazlarını konuşmaları, “Osmanlı Sanatçıları” bölünde zaman makinesi ile geçmişe yolculuk yapılması gerçek dışıdır.

- “ ‘Yeni mi çıktı bunlar, benim gibi zaman yolculuğu mu yaptılar?’ (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13)”
- “Merhaba arkadaşlar. Size geçmişten sesleniyorum. Kedim Sanat eşliğinde, zaman makinemle Kanuni Sultan Süleyman dönemine geldim (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Ustaların yanından ayrılıp zaman makineme bindim ve günümüze geldim (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Patimi uzatıp tırnağımı çıkarıyorum sonra bandın üzerinden cızzzz diye çekerek çiziyorum. Bant kesiliyor ve kartonun kapakları hop açılıyor (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

Sayı 135/Aralık: “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde Nasreddin Hoca’nın çocuklarla alışveriş merkezinde sinemaya gitmeleri ve “Osmanlı Sanatçıları” bölünde zaman makinesi ile geçmişe yolculuk yapılması gerçek dışıdır.

- “Çocuklar ‘Haydi Nasreddin Hocam!’ deyince birlikte alışveriş merkezine girdik. Sinema salonunun kapısından içeri girince her şeyin 30-40 yıl içinde ne kadar çok değiştiğini görüp şaşırdım doğrusu (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 13).”
- “Zaman makineme 19. Yüzyıl, Beykoz Cam Sanat Atölyesi yazmıştım. Sanırım doğru yere getirmiştir (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

4.4. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

METİNLER ÇOCUĞA DÜŞÜNME BECERİSİ KAZANDIRMALI																								
DERGİLER	**Çıkarım Yapma**			**Farklı Bakış Açıları**			**Sorgulama**			**Önyargıdan Uzak Olma**			**Dogmatik İletilerden Uzak Olma**			**Problemleriyle Yüzleştirme**			**Neden Sonuç İlişkisi**			**Merak Uyandırma**		
	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak	+					+	+			+			+			+			+			+		
Sayı:125 Şubat	+			+			+			+			+			+			+			+		
Sayı:126 Mart	+			+			+			+			+			+			+			+		
Sayı:127 Nisan	+			+			+					+	+				+		+			+		
Sayı:128 Mayıs	+			+			+			+			+			+			+			+		
Sayı:129 Haziran	+			+			+			+			+			+			+			+		
Sayı:130 Temmuz	+					+	+			+			+			+			+			+		
Sayı:131 Ağustos	+				+		+			+			+			+			+			+		
Sayı:132 Eylül	+			+			+			+			+			+			+			+		
Sayı:133 Ekim	+					+	+			+			+			+			+			+		
Sayı:134 Kasım	+			+			+			+			+			+			+			+		
Sayı:135 Aralık	+			+			+			+			+			+			+			+		

Tablo 6: Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular

4.4.1. "Eser Çocuğun Çıkarımda Bulunmasını Sağlamalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Metinlerde karakterlerin araştırmaları ile ulaştığı sonuçlar ve ilişkilendirmeler, farklı metinlerde sunulan araştırmalar ve yapılan çalışmalar neticesinde elde edilen bulgular, çocuğun bunlar üzerinde düşünerek çıkarımda bulunmasına katkı sağlayacaktır.

Sayı 124/Ocak:

- "Levhalar aslında hareket halinde olsalar da bizler bu durumu hissetmeyiz. Onların hareketleri yer kabuğunda dağların ve yanardağların oluşmasına neden olur (İbi ile Keşfediyoruz/ Yer Kabuğu, s. 14)."
- "Çünkü zaman içinde duyup gördüklerimiz bize normal gelmeye başlayabilir. Bu ise izlediklerimizden olumsuz etkilendiğimizi gösterir (Kapak Dosyası: Medya Okuryazarlığı, s. 20)."
- "Böyle olmasını istemem doğrusu! Biz en iyisi TRT Çocuk oyunlarını oynayalım. 'Herkes bunu oynuyor!' deyip uygun olmayan oyunlarla kendimize zarar vermeyelim (Kapak Dosyası: Medya Okuryazarlığı, s. 21)."

Sayı 125/Şubat:

- "Bugünlerde mevsimlerde bir değişik zaten. Kışın kış gibi soğuk, yazın yaz gibi sıcak olmuyor çoğu zaman. Küresel ısınmadan dolayı böyleymiş meğerse. Arabaların egzozlarından, fabrikalarından yayılan gazlar havaya yükseliyor, Dünya ile Güneş'in irtibatını bozuyormuş. Biz insanların iyiliğine olduğunu sandığımız şeyleri dikkatsiz kullanırsak dünyamızın düzenine ne çok zarar veriyormuş (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/ Mevsimden Mevsime, s. 13)."
- "Doğum günümü öğrenebilmek için Zehra kızım internetten yaz gündönümünü araştırdı. 21 Haziran olduğunu öğrendik. Demek ki benim doğum günüm 21 Haziran (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/ Mevsimden Mevsime, s. 13)."
- "Elektrik yüklü parçacıklar, manyetik alan çizgilerine dik olacak şekilde hareket ettiği için Dünya'nın atmosferine girmeyi başaramaz. İşte sadece bu

yüzden kutup bölgelerinde görülür (Kapak Dosyası/ Gökyüzünde Büyük Gösteri: Kutup Işıkları, s. 18)."

- "Harika! Saati de fıskiyeye bakarak takip edebiliyoruz demek ki (El Cezeri, s. 30)."
- "İklim değişikliğiyle artan sıcaklıklar nedeniyle yaşadığımız buz alanları ilkbaharda daha erken azaldığı ve sonbaharda daha geç oluştuğu için artık karada daha uzun süre geçirmeye başladık (Doğadan Sesler/ Kutupların Huzurlu Sakini Kutup Ayısı, s. 39)."

Sayı 126/Mart:

- "Güneş ya da başka bir ışık kaynağından cisimlere gelen ışık onlardan yansıyıp gözümüze geliyor. Göz merceğinde kırılan ışık, ışığa ve renge duyarlı retinada görüntü oluşturuyor. Bu görüntü de görme sinirleri ile beynimizin arka kısmında bulunan görme merkezine aktarılıyor. Böylece görebiliyoruz (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Sütün içinde yağ bulunur. Yağ molekülleri de sıkıca birbirine bağlıdır; yağları el ele tutuşmuş gibi düşünebilirsin. Buna yüzey gerilimi de denir. Bu sayede deneyin başında damlattığın boyalar yüzeyde yayılmadan kaldı. Deterjan yağları birbirinden uzaklaştırır ve kendisi yağları yakalar. Ellerindeki yağlardan da sabunun yağları tutması sayesinde kurtulursun (Deneyebilirim/Süt Sanatı, s. 20)."
- "İyi ki seninle tanıştım ustam. Sen iyi bir mucit olduğun kadar çok iyi bir yazar, çizer ve öğretmensin (El-Cezeri, s. 32)."

Sayı 127/Nisan:

- "Amerika' da yemek yapan birini izlerken dünyanın çeşitli yerlerinden bir iz bulabilirsiniz. Baharatlar Asya'dan, süt ürünleri Avrupa'dan tanıdık gelir. Yemek kültürleri hakkında çalışmalar yapan araştırmacılar bunun sebebinin, Amerika'ya farklı yerlerden çok sayıda insanın göç etmesi olduğunu söylüyor. İşte bunu düşünerek tüm dünyaya Amerika'dan yayılan bir sebzeyi seçtim: PATATES (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 19)."
- "Süzgeçte kalanları incele (Deneyebilirim/s. 20)."

- “Kendi kendine dönerken renklerin nasıl birbirine karıştıklarını izle. Her iki çarkı da böyle döndürerek neler olduğunu gözlemle (Sürpriz Kutusu/Renk Çarkı, s. 43).”
- “Bu oyunda şimdilerde çok eğlenceli görünmese de günümüz oyunlarının temelini attığı için oyun tarihinde çok önemli bir yeri vardır (Meraklı Dodo, s. 45).”

Sayı 128/Mayıs:

- “Doğada her canlı belirli bir sayıya ulaştığı zaman onların büyüme ve çoğalmasını durduran bir sistem var. Bu sayede hayatta kalabiliyoruz. Yoksa bakteriler her tarafı kaplardı (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”
- “Biraz araştırınca bilimsel açıklamasını buldum ama şimdi gezegenle yıldızı ayırmanın daha kolay bir yolunu anlatacağım: Gezegen, adı üzerinde ‘gezen’ bir şey. Yıldız ise kelime kökeni olarak ‘parlayan, ışıldayan şey’ anlamına geliyor. Gezegenler hem kendi hem de başka yıldızlar etrafında döner yani ‘gezer’. Oysa yıldızlar daha çok kendi çevrelerinde dönerler (Tel Ali’nin Kelimeleri, s. 22).”
- “Turuncu renkli olması, A vitamininden zengin olduğunu gösterir (Sağlıklı Besleniyorum/Toprağın Kucağında İki Arkadaş: Havuç ve Patates, s. 37).”
- “Kuzular günde beş saat, filler dört saat, ebabil kuşları ise bir saat kadar uyurlar. Yani bazı hayvanlar az uykuyla yetinir (Meraklı Dodo, s. 45).”

Sayı 129/Haziran:

- “Peki, bir çeşit şifre gibi görünen harfler ve rakamlar neyi ifade ediyor? Uydular için ‘S’, kuyruklu yıldızlar için ‘D’, ‘C’, ‘X’ veya ‘P’ harfleri, gezegenlerin halkaları için ‘R’ harfi kullanılıyor. Keşfedildiği yıl ve o yıl içinde keşfedilen kaçıncı gök cismi olduğu da harflerin yanına ekleniyor. Böylece uzay bilimciler, gök cismi hakkında genel bilgiyi isminden öğrenmiş oluyorlar (Neler Oluyor?/Gök Cisimlerine Nasıl İsim Verilir? s. 7).”
- “Sofra tuzu yani sodyum klorür suda çözünür ve tuzlu su oluşturur. Karışımı hazırladığın su ne kadar sıcaksa o kadar çok tuz suda çözünebilir. Bir noktadan sonra su, tuza doyar. Bu noktadan sonra eklenen tuz dibe çöker ve çözünemez. İşte böyle karışımlara ‘doymuş karışımlar’ denir. Bu deneyde

doymuş bir karışım oluşturuyoruz (Deneyebilirim/Kristal Oluşturuyoruz, s. 20)."

- "Ödevlerimizi olabildiğince gün ışığında yaparak güneş enerjisinden faydalanmış oluruz. Böylece evlerimizde bir odanın ışığını söndürerek tasarrufa katkı sağlayabiliriz (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35)."

Sayı 130/Temmuz:

- "Bilim insanları iklim değişikliği, kentleşme gibi etkilerle arıların sayısında azalma yaşandığını belirtiyor. Bu ise temel gıdaların zaman içinde azalmasına sebep olabilir (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Dünyanın ilk borsasının yer aldığı Aizanoi'deki son buluntular kentin başkent olabileceğini gösteriyor (Can'ın Ekranı, s. 3)."

Sayı 131/Ağustos:

- "Derinlere inerken ve yukarı çıkarken belli metrelerde, durup dinleniyorlar. Böylece değişen basınçtan en az şekilde etkileniyorlar (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Esnaf arkadaşlarım da tuhaf tuhaf bakıyorlar ama şimdi onlarla sohbet etmeye başlarsam çok geç kalabilirim (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Arasında, s. 12)."
- "Mesela okuduğumuz okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullardır. Bu, okullarımızda milletimize özgü eğitim aldığımızı gösteri (Tel Ali'nin Kelimeleri/Milli ve Manevi, s. 22)."
- "Çok sık olmaması için ekilen yerler arasında en uzun parmağımız kadar mesafe bırakmayı unutmuyoruz. Böylelikle fidelerimiz çok sık bir şekilde bitmez (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35)."
- "Folikülün yapısı simetrik ise saç teli düz, asimetrik ise saç teli kıvırcık olarak çıkar. Folikül yapımız ise bizlere genetik olarak aktarılır. Yani saçlarımızın kıvırcık olup olmamasını sağlayan en büyük etken genlerimizdir (Meraklı Dodo, s. 44)."

Sayı 132/Eylül:

- "Giderek daha fazla insan evlerinin çatılarını kullanarak yağmur suyu topluyor. Böylece kanalizasyona giden ve toprak ile buluşamayan suyun bir kısmı yeniden kullanılabilir hale geliyor (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Şişenin kapağı açıkken deliklerden akan suyun boşalttığı yere hava dolar ve daha da fazla suyun akmasını sağlar. Böylece suyun akması için gerekli olan basınç dengesi sağlanmış olur (Deneyebilirim/Delikli Şişedeki Su, s. 20)."
- "Soruları şöyle sorsam: 'Öğrenci misin?', 'Hangi okulda öğrencisin?' Bu sorulardan talebe kelimesinin anlamını çıkarmışsınızdır (Tel Ali'nin Kelimeleri/Talebe ve Öğrenci, s. 22)."
- "Fideyi, saksıya dikmeden hemen önce bulunduğu yerden çıkaralım. Böylece kökündeki nemi kaybetmemiş olacaktır (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35)."

Sayı 133/Ekim:

- "Eğer orada bir yaşam varsa bize iklim değişikliği için bir yol gösterici olabilir. Arkadaşımızın makalesinde belirttiği gibi araştırmaları Oberon'a yoğunlaştırmak, anlamlı bir adım olabilir (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Yanlış yerde duran kitap için cihaz uyarı verir ve böylece kitap oradan alınıp doğru rafa konulabilir (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."

Sayı 134/Kasım:

- "Bu yıllarda insanlar, şehirlerde kurulan fabrikalarda çalışmak için göç etmeye başlamışlar. Böylece büyük şehirler oluşmuş, çocuklar okula gidip gelmeye başlamış, boş vakit artmış ve sonunda çocukların, kendilerine özel olarak hazırlanmış yayınlara ihtiyaç duyduğu iyice ortaya çıkmış (Kapak Dosyası/Bir Dünya Kitap, s. 17)."
- "Bu deneyde ışık, su ve poşet yüzeyine gelince biraz emilip, biraz yansıyor ve biz aşağıdan bakınca resmi olduğu gibi görüyoruz. Ancak tepeden bakınca ışığın açısı değişiyor ve belli bir değerin üzerine çıkıyor o zaman gelen bütün ışık emilmeden tamamen yansıyor, tıpkı bir ayna gibi. Bu durumda biz de suyun içinde poşet yüzeyinden başka bir şey görmüyoruz (Deneyebilirim/Kaybolan Renkler, s. 20)."

- “Marul, maydanoz, roka, ıspanak gibi yeşil yapraklı sebzelerimizi tohum satın alarak yetiştirebiliriz. Bir kere tohumdan yetiştirdikten sonra dilersek bir fideyi toprakta bırakarak çiçeklenmesini sağlayabiliriz. Bu çiçekler sebzelerimizin tohumlarını oluşturacak. Böylece yeniden toprağa ekecek tohumu, kendimiz elde etmiş olacağız (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”

Sayı 135/Aralık:

- “Uzmanlar, elektrik tüketiminin yüzde 5’lik kısmının prizlerde bırakılan cihazlardan kaynaklandığını söylüyor. Yani elektrikle çalışan eşyalarımızı kullanmadığımız zamanlarda prizden çekerek yüzde 5 tasarruf sağlamış oluyoruz (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Genleşmiş hava ile dolu balonlu şişeyi soğuk su dolu kaba sokunca ise hava molekülleri birbirine sokuldu, hacmi küçüldü ve daha az yer kaplamaya başladı. Bunun neticesinde de balon söndü. Bu deneyde ısınan havanın daha çok yer kapladığını, soğuyan havanın ise daha az yer kapladığını gördün (Deneyebilirim/Kendi Kendine Şişen Balon, s. 20).”
- “Çakırağa Konağı’nın inşa edildiği tarih tam olarak bilinmiyor. Ancak araştırmacılar, Osmanlı barok mimarisini hatırlatan süslemelerin olduğunu yapının, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) veya Sultan III. Selim devirlerinde (1789-1807) yapıldığı tahmin ediliyor (Büyüteç/Çakırağa Konağı, s. 28).”
- “Öğretmenimiz katı olarak gördüğümüz maddelerin erimiş durumları olduğunu söylemişti. O halde cam, sıvı haldeyken yaptığımız için kırılma ihtimali yok (Osmanlı Sanatçısı, s. 32).”
- “Köklerden gelen besinler ise kuruyan yapraklara paylaştırılarak harcanmaz. Böylece ağacın gövdesine ve dallarına daha fazla enerji kalmış olur (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”

4.4.2. “Eser Farklı Bakış Açıları İçermeli” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Sayı 124/Ocak: Dergi bu ölçüte kısmen uygundur. Dergide farklı düşüncelerin yer aldığı metinler bulunmakla birlikte aynı konuda savunulan iki farklı görüş bulunmamaktadır.

- “ ‘Vücudu temizlerken sana çok yardımcı olamadım.’ ‘Olur mu hiç! Her sarımsak, gücü yettiği kadar vücudu zaman içinde biriken zararlı maddelerden temizler.’ (Sağlıklı Besleniyorum/Doğal İlaç: Sarımsak, s. 39).”

Sayı 125/Şubat: Dergide Teknoloji Tutkunları bölümünde farklı bir bakış açısı vardır. Röportaj kısmında da bir olay karşısında farklı davranışlar sergileyen kişilerin bulunduğu bir bölüm bulunmaktadır.

- “ ‘Ya gördün mü bak. Her şeyi robotlar yapıyor ama bozulunca da yine iş insanlara kalıyor.’ ‘Öyle ama robotlar insanların yapamadığı pek çok işi yapıp bize yardımcı da oluyorlar babacığım (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”
- “Yaklaşımlarımız farklı bence. Aslı önce durup ne olduğunu anlamak için araştırma yapmak ister. Can hemen hesaplamaya başlar. Ben duramam pek! Hemen gidip neymiş bakmak, atlanacaksa atlamak, tırmanmak gerekiyorsa tırmanmak isterim (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

Sayı 126/Mart: Dergide “Mikrofon Kahramanda” bölümünde Bulut ile yapılan röportajda Bulut’un Yaman Dede’den dinlediği hikayede yaşanan bir olay karşısında hayvanların birbirlerini suçlamaları farklı fikirlerde olduğunu göstermektedir.

- “Ormanın birinde yaşayan aslan geceleri uyuyamıyormuş. Ne zaman uyumak için yatsa cırcır böcekleri sonra da kuşlar ötmeye başlıyormuş. Bu gürültü aslanı uyutmuyormuş. Zaman içinde aslan orman sakinlerini korkutmaya başlamış. Onlar da bu durumdan birbirlerini suçlar olmuşlar. Kuşlar cırcır böceklerini, cırcır böcekleri kuşları suçluyormuş. Sonunda tilki onlara bir yol göstermiş (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 127/Nisan: Dergide “Teknoloji Tutkunları” bölümlünde bir konuda farklı fikirlerin olduğunu gösteren örnek bulunmaktadır. Bu cümle şu şekilde yer almaktadır:

- “ Ben yine de kitabı elime alıp okumak, kâğıdın kokusunu duymak isterim sanırım (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”

Sayı 128/Mayıs: Dergi bu ölçüte uygundur.

- “İlaçların kullanılması meyve sebzeleri artırsa da bizim için çok da faydalı sayılmaz. Bu yüzden bazı insanların organik tarım yaptığını görüyorum. Doğal gübre ve tohum kullanmaya çalışıyorlar. Doğrusu ben de organik meyve ve sebzeleri bir başka seviyorum (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 13).”

Sayı 129/Haziran: Dergide farklı düşüncelerin ve bakış açılarının bulunduğu noktalar şu şekildedir:

- “ ‘İlerde trafik sıkışıyor anne.’ ‘Geç kalmayız umarım.’ ‘Birazdan açılır merak etmeyin.’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”
- “Gelecekten geldiğimi kime söylesem çok şaşırıyor. Ve benim anlattıklarımın doğruluğunu kanıtlamam biraz zaman alıyor. Şeker Ahmet Paşa ise hiç sorgulamadı (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Sayı 130/Temmuz: Dergide farklı bir konu üzerinde farklı fikirler yürüten olay ya da durumlara farklı bakış açısıyla yaklaşan karakterler yoktur.

Sayı 131/Ağustos: Dergide bir konu üzerinde farklı düşüncelerini de belirten bir kişi bulunmaktadır. Kısmen uygundur.

- “Evet deniz kıyısında çok eğlendik. Ama çok da yorulduk (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”

Sayı 132/Eylül: Dergide bir duruma farklı yönden de bakan bir karakterin düşüncelerine yer verilmiştir.

- “Ama onlarla yüz yüze tanışmayı daha çok isterdim tabii. Bu teknoloji çok büyük bir kolaylık. Hepsi benimle tanışmış oldu. Yüz yüze buluşsaydık birbirleriyle de tanışabilir, yepyeni arkadaşlıklar kurabilirlerdi (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 13).”

Sayı 133/Ekim: Dergide farklı bakış açıları içeren durumlar yoktur.

Sayı 134/Kasım: Dergide şu ifadeler farklı düşüncelerin olduğu göstermektedir:

- “Ben böyle anlatırken ‘Ama Nasreddin dede!’ diye itiraz etti Zehra kızım. ‘Babamlar küçükken de bu teknolojilerin hepsi yokmuş ki?’ (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13)”

Sayı 135/Aralık: Dergide Nasreddin Hoca İle Zamanda Yolculuk bölümünde Nasreddin Hoca ve çocukların bir konu üzerinde sonradan anlaşmakla birlikte farklı şeyleri sundukları görülmektedir.

- “Sonunda Kerim, büyük bir alışveriş merkezinin kapısında durdu ve ‘Geldik!’ dedi. ‘Yok evladım, burası sinema değil!’ diye itiraz ettim. ‘Bir eksiğiniz mi var, neden buraya geldik?’ diye sordum. Ben, ‘Burası alışveriş merkezi evladım!’ diye ısrar ettikçe çocuklar ‘Sinema içeride Nasreddin dede!’ diye ısrar ediyordu (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 13).”

4.4.3. “Eser Çocuğu Sorgulamaya Yönlendirmeli.” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergide sorgulamalar yapılması, bazı durumlarda okura sorular yöneltilmesi ve bu yolla düşündürülmesi çocuğun da anlatılanları anlamlandırması noktasında sorgulamaya yönlendirmektedir. Metinlerde soru cümlelerine çok sık yer verilerek çocuğun içerikle ilgili düşünmesi sağlanmıştır Karakterlerin araştırmalarının temelini de kendi sorgulamaları ve merakları ile bilimsel bilgi ve araştırmalara dayanmaktadır. Bazı yerlerde de bilmeceler ve sorular ile çocuğun zihinsel bir aktive yürütmesini sağlamaktadır.

Sayı 124/Ocak:

- “Bu ayki sorum bir deyim. Bu deyimde ayın kelimesi, zıttı olan sözcükle birlikte kullanılıyor. Anlamı ise ‘Alışılmamış, yadırganan bir yeniliği yapmaya kalkışmak’ (Tel Ali’nin Kelimeleri/Yepyeni Kelimeler, s. 22).”
- “ ‘Acaba bu güzel saati kim icat etmiş? ’ diye düşünüp hemen odama döndüm (Merak Ediyorum/ Kuşu Saatin İçine Kim Koymuş? s. 27).”
- “Gördüğüm bütün guguklu saatler ev gibi. Peki, ev şeklinde üretilmeye ne zaman başlanmış? (Merak Ediyorum/ Kuşu Saatin İçine Kim Koymuş? s. 27).”

- “Elde ettiğin muhteşem renkleri incele. Renklerdeki değişimin sebebi sence ne olabilir? (Deneyebilirim/Rengârenk Lahana, s. 31).”

Sayı 125/Şubat:

- “Her şeyi onlar yaparsa insanlar ne yapacak peki? Kafam çok karıştı (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Nasıl oluşuyor, nereden izleniyor, o renkler nasıl gökyüzünü kaplıyor, o hareketler neyi ifade ediyor…(Kapak Dosyası/ Gökyüzünde Büyük Gösteri: Kutup Işıkları, s. 16).”
- “Harika görünüyor. Suyun farklı şekillerde fışkırmasını nasıl sağladınız? (El-Cezeri, s. 32).”

Sayı 126/Mart:

- “ ‘Teknoloji sağlık alanında ne kadar faydalı ve önemli değil mi?’ , ‘Evet!’ (Teknoloji Tutkunları, s. 5)”
- “Mutluluğu tarif edebilir misiniz? Duyguları tarif etmek biraz zordur ama imkânsız değil tabii. Örneğin bana ‘Mutluluk neye benzer İbi?’ diye sorsaydınız, cevabım ‘Bulutlaraa!’ olurdu. Kocaman, bembeyaz, yumuşacık, huzurlu bir görüntüsü olduğu için… Ama şimdi bilim insanlarının tariflerine bakalım. Tabii siz de bu arada kendi mutluluk tarifinizi düşünmeye devam edin (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 17).”
- “Sabah İbi’ye ‘Günaydın!’ derken gülümseyince yüzümde kaç tane kas hareket eder biliyor musunuz? Bir tahmininiz var mı? Yaklaşık 17 kas (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 19).”
- “Kâğıt ve karton atıkları geri dönüşüme atarak yeniden kağıt olmalarını sağlıyoruz. Sen de zaman zaman nasıl dönüştürüldüğünü merak ediyor musun (Sürpriz Kutusu/ Evde Kâğıt Üretiyorum, s. 42)?”

Sayı 127/Nisan:

- “Kim bilir dünyanın öbür ucunda yaşayan arkadaşlarım neler yiyor, anneleri yemek yaparken mutfaktan ne çeşit kokular geliyor (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 16)?”

- “Öğrendiklerimi önce canım kedim Piti’ye sonra da tüm meraklı arkadaşlarıma anlatıyorum. Sen de Piti’ ye bana katıl, birlikte ‘Neden yapmış?’, ‘Kim yapmış?’, ‘Nasıl yapmış?’ diye soralım, araştıralım, bulalım öğrenelim (Merak Ediyorum/Uçlu Kalemi Kim İcat Etmiş? s. 27).”
- “En çok hangi renkleri seviyorsun? Hepsi ayrı güzel değil mi (Sürpriz Kutusu/ Renk Çarkı, s. 42)?”

Sayı 128/Mayıs:

- “Gül de bir bitkidir, limon ağacı da pancar da… Peki, bitki tam olarak nedir? Bitkiler neredeydir? Sadece toprakta mı yaşarlar? Nasıl büyürler? Neyle beslenirler? Sağlığımızı nasıl korurlar? Hayatımızı nasıl kolaylaştırırlar (Kitapçının Kedisi/Bitkiler, s. 21)?”
- “Mesela Güneş bir gezegen değil, yıldız. Ama neden yıldız (Tel Ali’nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22)?”
- “Sen de Piti’ye ve bana katıl, birlikte ‘Neden yapmış?’, ‘Kim yapmış?’, ‘Nasıl yapmış?’ diye soralım, araştıralım, bulalım öğrenelim (Merak Ediyorum, s. 27).”
- “Dünyanın ilk bilgisayarının devasa boyutlarda olduğunu daha önce sizlere anlatmıştım. Peki, taşınabilir ilk bilgisayar ne zaman ortaya çıktı (Meraklı Dodo, s. 44)?”

Sayı 129/Haziran:

- “Uzun ama heyecan verici bir eğitim hayatı değil mi (Can’ın Ekranı, s. 3)?”
- “Gök cisimlerinin isimlerini duyunca aklımıza aynı soru geliyor: ‘Bu isimleri kim vermiş?’ (Neler Oluyor?/Gök Cisimlerine Nasıl İsim Verilir? s. 7).”
- “Peki, ‘Daha az plastik kullanacağım!’ kararımızı nasıl uygulamaya başlayacağız? Onu da düşündüm, hemen anlatıyorum (Kapak Dosyası/Çevreme Bakıyorum 5 Adım Atıyorum, s. 18).”
- “Ağaçların yaşını halkalarından hesaplamayı biliyor musun (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 39)?”

Sayı 130/Temmuz:

- "Nasıl çalıştı peki (Teknoloji Tutkunları, s. 5)?"
- "Peki, bu karışımları ayırma yöntemleri nelerdir (İbi ile Keşfediyoruz/Saf Madde ve Karışım, s. 14)?"
- "Peki, 'nüfus' kelimesinin anlamını hiç merak ettiniz mi (Tel Ali'nin Kelimeleri/Nüfus, s. 22)?"
- "İnanması güç. Bana bir delil gösterebilir misin (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)?"
- "Peki, biz sevimli caretta carettalar ne yeriz (Doğadan Sesler/Caretta Caretta, s. 39)?"

Sayı 131/Ağustos:

- "PEKİ BU CANLILAR NEREDE YAŞAR (İbi ile Keşfediyoruz/Mikroskobik Canlılar, s. 14)?"
- "Ya 'cennet vatan' dediğimizde aklımıza ne gelir (Tel Ali'nin Kelimeleri/Milli ve Millet, s. 22)?"
- "Söyleyin bakalım, sizin aklınıza milli ile başlayan hangi birleşik kelimeler geliyor (Tel Ali'nin Kelimeleri/Milli ve Millet, s. 22)?"

Sayı 132/Eylül:

- "Nasıl? Sular mı kesik (Teknoloji Tutkunları, s.4)?"
- "Hmmm! Nasıl bir proje peki (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?"
- "Peki, bu değişim nasıl oldu? Bilim insanları bu soruya da kütle çekimi ile yanıt veriyor (Neler Oluyor?/Tersine Dönüş, s. 7)."
- "Hiç 'açık ofis' gördünüz mü (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 19)?"
- "Bugüne kadar 'Talebe misin?', 'Hangi okulda talebesin?' gibi sorular soruldu mu size (Tel Ali'nin Kelimeleri/Talebe ve Öğrenci, s. 22)?"

Sayı 133/Ekim:

- "O nasıl bir sistem? İşe yarıyor mu (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?"
- " 'Bayrak' denince aklımıza ne gelir? Benim aklıma, ortasında beyaz hilal ve yıldız olan şanlı bayrağımız gelir (Tel Ali'nin Kelimeleri/Bayrak, s. 22)."
- "Peki, şimdi ne olacak (Mikrofon Kahramanda, s. 41)?"

Sayı 134/Kasım:

- " 'Eskiden dünya nasıldı ki Nasreddin dede?' diye sordu Ayşe kızım (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nasıl Kaydederiz? s. 12).",
- "PEKİ, ISI MADDELERİ NASIL ETKİLER (İbi ile Keşfediyoruz?/Isı ve Maddeler Üzerindeki Etkisi, s. 14)?"
- "İçinde hak kelimesi geçen kaç cümle kurabiliriz? Dahası bu cümlelerden kaç tanesinde hak kelimesi farklı anlamlarda kullanılmış olabilir (Tel Ali'nin Kelimeleri/Hak, s. 22)?"
- "Peki, ağır olmuyor mu (Merak Ediyorum/Su Matarasını Kim İcat Etti? s. 27)?"

Sayı 135/Aralık:

- "Peki, hangi kelimeyi kullanacağımıza neye göre karar veririz (Tel Ali'nin Kelimeleri/Sene ve Yıl, s. 22)?"
- " 'Güneşli yaz günleri bitti. Güneşle aldığımız D vitaminini nasıl alacağız?' diye soruyordu (Sağlıklı Besleniyorum/ "D" Vitamini, s. 36)."

4.4.4. "Eser Önyargıdan Uzak Oluşturulmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergilerin nisan ayındaki sayısı dışında önyargının yer aldığı bir durum oluşturulmamıştır. Metinlerde olaylara ya da kişilere önyargılı yaklaşan karakterler yoktur.

Sayı 127/Nisan: Dergi bu ölçüte uygun değildir. Bir metinde önyargının yer aldığı bir duruma rastlanmıştır. Metinde babanın çocuklarını tabletleriyle zaman geçirirken görmekte ve çocukların ne yaptığını bilmeden oyun oynadıklarını düşünmektedir.

- " 'Tabii! Hangi oyunu oynuyorsunuz böyle heyecanla?' 'Son birkaç gündür çok fazla dijital oyun oynuyorsunuz. Onlara ayırdığınız zaman kadar kitaplara da zaman ayırsanız daha iyi olmaz mı?' 'Oyun oynadığımızı nereden çıkardın babacığım?' ' E peki ne yapıyorsunuz bakalım o tabletlerle saatlerdir? Çevrimiçi dersiniz de bitti çoktan.' (Teknoloji Tutkunları, s. 4)"

4.4.5. "Eser Dogmatik İletilerden Uzak Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Sayı 124/Ocak: Dergide dogmatik iletiler yer almamaktadır.

4.4.6. "Eser Çocuğun Problemleriyle Yüzleşmelerini Sağlamalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Metinlerde gerçek yaşamla ilgili ele alanın sorunlar, kahramanların karşılaştıkları problemler ve bu sorunlara ilişkin çözümler sunulması okurun da karşılaşabileceği bu tür bir sorunda nasıl davranabileceğini hissettirmektedir. Dergide karakterlerin çoğunlukla sorunlara karşı olumsuz ve çaresizmiş gibi bakmaktansa çözüm üretici yardımsever oldukları görülmektedir.

Sayı 124/Ocak:

- "Balıkesir'de yaşayan 8. Sınıf öğrencisi Cevdet Uysal, park halindeki kapının başka birine çarpmasını önleyecek bir proje geliştirdi (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Olamaz! Annemin en sevdiği kupa kırıldı! Üstelik de çok sevdiği arkadaşının hediyesiydi. Ne yapacağız şimdi biz? Dur üzülme hemen Bir çaresini buluruz. Kupa seramikti değil mi? Tabii ya! Sanat ve teknoloji konulu proje ödevim için okuldan ödünç getirdiğim üç boyutlu yazıcımız ne güne duruyor (Teknoloji Tutkunları, s. 5)!"
- "Yaşadığım macerayı biliyorsunuz! Bu hepimize, problemlerimizi çözmek için farklı farklı yollar deneyebileceğimizi öğretti (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 25)."

Sayı 125/Şubat:

- "Bir problemle karşılaşınca ne düşünüyorsun? Aklına ilk ne geliyor? (Mikrofon Kahramanda, s. 40)"
- "Bir problem varsa hiç vakit kaybetmeden yanına giderim Mikrofon. Ne yaparsam onu aşabilirim diye hemen düşünmeye başlarım (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."

Sayı 126/Mart:

- "Bir deney yaparken kısa devre oldu. Sigorta attı. Ama şimdi düzelttim (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."

- “Kış aylarında kendimizi halsiz ve yorgun hissedebiliyoruz. Havanın soğumasıyla birlikte cildimiz kuruyor, rengi ve pırıltısı gidiyor. Eğer sen de vücudunda bu değişiklikleri gözlemlemeye başladıysan günlük beslenmene bal ekleme vakti gelmiş demektir (Sağlıklı Besleniyorum/Kış Kabağı Bal Kabağı, s. 36).”

Sayı 127/Nisan: İçerikte gerçek hayattan kişilerin sorunlara ilişkin çözümlerine yer verilmiştir. Ancak dergideki karakterlerin bir problem durumu ile karşılaştığı bir örnek bulunmamaktadır. Ölçüte kısmen uygundur.

- “Marmara Üniversitesi Metalurji ve Malzeme Mühendisliği öğrencisi Elif Saatçioğlu, hasar görmesi halinde önemli sağlık sorunlarına yol açabilen ligament bağ dokusunun yerini alabilecek yapay bir doku üretti (Can’ın Ekranı, s. 2).”

Sayı 128/Mayıs:

- “Önce su boruları üzerinde plastik bardak çapında delikler açıyoruz. Borular çok sert. Bir yetişkinden yardım almak şart (Teknoloji Tutkunları, s. 5)!”

Sayı 129/Haziran:

- “Bahçede oturmuş güneşleniyordum ki Zehra kızım telaşla yanıma koştu. ‘Nasreddin dedeee, çok acil yardımına ihtiyacım var. Fen dersi ödevim için gezegenleri araştırmam gerekiyor.’ dedi nefes nefese. ‘Zehra kızım neden telaş ediyorsun? Yarın kütüphaneye gider, uzayla ilgili kitaplara bakarız.’ diye cevap verdim ben de. Meğer hiç vakti yokmuş, ödevi yarına yetiştirmesi gerekiyormuş. En iyisi internetten faydalanmak diye düşündük (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 12).”

Sayı 130/Temmuz:

- “Ben kitap okuyordum Kerim de bilgisayarın başında bir şeyler yazıyordu. Ama sık sık ‘offf pufff’ çekerek yazdıklarını siliyordu. Sonunda kalkıp bir kağıt kalem aldı. ‘Bir de böyle deneyeyim Nasreddin dede!’ deyip kağıda doğru eğildi (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Zamanla Değişen Dostluk: Hokka-Divit ile Kalem-Bilgisayar, s. 12).”

Sayı 131/Ağustos:

- "Durun şimdi şu yoldan döneyim de manav efendiye uzaktan selam edeyim, karşı kaldırıma geçersem kırtasiyeci efendiye de elimi kaldırıp 'Merhaba!' derim. Hızlı hızlı yürümeye devam edebilirim (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Yanımızda, s. 12)."
- "Gelecek ay, harçlığımın bir kısmı kumbaramda kalsın istiyorum. Öyleyse hemen bir harcama listesi hazırlamalıyım (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 18)."

Sayı 132/Eylül:

- " 'Evet maalesef sular kesik. Ne yapsak?' 'Ben de senin cümlelerine şunu ekleyeyim Berkay, biz de bireysel olarak susuz kalmamak için geliştirilen çözümlere katkıda bulunabiliriz. Mesela benim bir 'Yağmur Hasadı' projem var.' (Teknoloji Tutkunları, s. 4)"

Sayı 133/Ekim:

- " 'Hayrola baba, ne oldu, bir sorun mu var?' 'Kütüphanedeki kitapların yerleri karışmış. Bazı kitaplar eksik. Listede olmayan bazı kitaplar da kütüphanede görünüyor.' 'Evet! Buldum! Az önce derste öğretmenimiz söz etmişti. Kütüphaneye bir RFID (Radyo Frekans Tanımlama) sistemi kurabilirim!' (Teknoloji Tutkunları, s. 4)"
- " 'Peki kitabı aldıkları halde kayıt yaptırmayı unuturlarsa ne olur? Keşke ona da bir çözüm olsa.' 'Tabii onun da çözümü var. Kitabı kaydetmeyi unuttuklarında kitabın içindeki etiket okunmamış olur. Okunmamış etiketli kitap kapıdan çıkarken kapıdaki okuyucu tarafından okunur ve öğrenciye hatırlatma uyarısı yapılır.' (Teknoloji Tutkunları, s. 5)"

Sayı 134/Kasım:

- "Selin'in kedisi kaybolmuş. Onu arayacağız (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "O kadar yükseğe ne zaman ve nasıl çıktı anlamadım. Bir an çok korktum düşecek diye ama neyse ki inmeyi de başardı. Yoksa yardım çağırmamız gerekecekti (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."

Sayı 135/Aralık:

- "'Ah! Bu çok tehlikeli bir durum! Peki, ne yapacağız? Korsanları nasıl engelleyeceğiz?' 'Korsanları engellemek için dikkat edilmesi gereken konular var.' (Teknoloji Tutkunları, s. 4)"
- "İcatlar yapmaya, dedemle ve arkadaşlarımla problemlere çözümler bulmaya devam etmek istiyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

4.4.7. "Eser Çocuğun Neden-Sonuç İlişkisi Kurmasını Sağlamalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergide yer alan metinler, deney çalışmaları, birbirleriyle ilişkilendirilmiş olay ya da durumların sebeplerinin belirtilmesi, çocuğun neden sonuç ilişkisi kurması ve olayların sonuçlarına ilişkin düşünmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte içerikte ulaşılan bilgiler ve araştırma sonuçları nedenlerine yer verilerek sunulmuştur. Aynı zamanda kurgusal olarak sunulan olayların ya da gerçek yaşamdan bazı durumların nedenlerine yer verilmesi ve bu nedenlerin doğurduğu sonuçlardan bahsedilmesi gibi noktalar da çocuğun neden sonuç ilişkisi kurmasını sağlayacaktır.

Sayı 124/Ocak:

- "Ay ve Dünya arasındaki kütle çekim etkisinden kaynaklanan bu gelgitler sebebiyle Ay, Dünya'dan her yıl 3,8 santim kadar uzaklaşıyor (Neler Oluyor? s. 7).", "Yeni ay, Ay'ın hilal şeklinde olmasına deniyor. Çünkü hilal, Ay'ın tam bir ay olma yolundaki ilk hali (Tel Ali'nin Kelimeleri, s. 22)."
- " 'Dünyanın en eski sporu' denince akla hemen atletizm gelir. Çünkü atletizm yürüme, koşma, zıplama gibi temel hareketlerimizin kurala konuş halidir (Meraklı Dodo, s. 46)."
- "Kışın yünlü kumaş giymemiz önerilir. Bunun birçok sebebi vardır. Yün doğal bir malzemedir ve bu yüzden bazı sentetik kumaşlar gibi rahatsız etmez. Yünlü kumaşlar yazın serin, kışın sıcak tutar. Vücut ısısını korur. Kat kat kıyafet giymek yerine tek kat yün kazak giyerek vücut ısımızı dengede tutabiliriz (Meraklı Dodo, s. 47)."

Sayı 125/Şubat:

- "Kalenin tam olarak ne zaman yapıldığı bilinmiyor ama kullanılan malzemeler Cenevizlilerin kullandığı malzemelerle benzerlik gösterdiği için Ceneviz Kalesi olarak biliniyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Düzce, s. 10)."
- "Dünya'nın çekirdeği bir mıknatıs gibi olduğu için çevresinde 'manyetosfer' ismi verilen manyetik bir alan oluşturur (Kapak Dosyası/Gökyüzünde Büyük Gösteri: Kutup Işıkları, s. 18)."

Sayı 126/Mart:

- "Baba! Sen masaya çarpınca bütün harfler etrafa saçılmış (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Yüzlerce kilometrekarelik bir alanda yer alan Gelibolu Yarımadası Tarihî Millî Parkı, içinde Çanakkale Savaşı'nda şehit olan askerler anısına yapılan anıtlar yer aldığı için 1973 yılında 'Milli Park' ilan edilmiş (Gezdim Gördüm Yazdım/Çanakkale, s. 11)."
- "Ay'ın Dünya'nın etrafında dolanma süresi ile kendi etrafında dönme süresi aynı olduğu için biz onun hep aynı yüzünü görürüz (İbi ile Keşfediyoruz/Ay'ın Hareketleri, s. 14)."
- "Ancak bu santraller denizin içine yerleştirildiği için fırtınalardan zarar görme ihtimalleri yüksek (Doğa Ajandası/Doğaseverlerin Tasarruf Notları, s. 35)."
- "Farklı türlerimiz olduğu için boylarımız ve kilolarımız farklı farklıdır (Doğadan Sesler/Karga, s. 39)."

Sayı 127/Nisan:

- "Bir gün, çınar ağacının dalları binanın duvarına kadar geldiği için dalları kesmeye çalışan bahçıvanı görmüş. Ağacın kesilmesini istememiş ve evin yerinin değiştirilmesi gerektiğini söylemiş (Gezdim Gördüm Yazdım/Yalova, s. 10)."
- "Buraya 'Çifte Şelaleler' deniyor çünkü iki şelale var: Aşağı şelale ve yukarı şelale (Gezdim Gördüm Yazdım/Yalova,s. 11)."
- "Ben özellikle Etiyopya, Eritre, Kenya gibi 'Doğu Afrika' ülkelerinde yaygın olarak yapılan bir ekmeği anlatmak istiyorum. Çünkü bu ekmek, hazırlanan

bütün yemeklerin hatta meyvelerin yanında bile yeniyor: İNJERA (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 18)."

- "Et yemekleri de çok meşhurmuş. Dünyanın her yerinde biliniyormuş. Ama ben, evlerimizde yapılan böreklere benzettiğim için MEAT PİE isimli yemeği seçtim (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 19)."
- "Okul, tarihi boyunca deprem ve zamanın yıpratıcı etkilerinden dolayı değişik zamanlarda tadilatlar görmüş ve hem Kastamonu'nun hem de Türkiye'nin en eski ilkokullarından biri olarak bugünlere kadar gelmiş (Büyüteç/Gazipaşa İlkokulu, s. 29)."
- "Fosil kaynaklardan ancak yüksek ısılarda enerji elde edebiliyoruz ve bunun sonucunda atmosfere havamızı kirletecek gazlar salınıyor. Bu kaynaklardan enerji elde etmek için yerin derinliklerinden onları çıkarmak gerekiyor, bu sırada iyi bir planlama yapılmadıysa çevre zarar görüyor. Bu enerjiler pek çok alanda kullanıldığı için hızla tükeniyor (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35)."
- "Sağlıklı bir kan dolaşımına yardımcı olduğu için kendimizi zinde hissetmemizi sağlar (Sağlıklı Besleniyorum/ Kırmızı Lezzet "Domates", s. 37)."

Sayı 128/Mayıs:

- "Gündüz biraz sıcak olduğu için pek sakin olan meydanda güneş batar batmaz hareketlilik başlıyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Marakeş, s. 10)."
- "Ama, meyveleri, sebzeleri aylarca saklamak zor olduğu için ancak marmelat, reçel, turşu gibi farklı şekillerde saklamak mümkün olurdu (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 12)."
- "İnsanların çoğu da köylerde yaşamadığı için tarım yapamıyor (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Her Mevsimde Her Meyve, s. 13)."
- "İlk ortaya çıkan bu üçgen şekilli ataş, kağıtlara zarar verdiği için Erlman Wright 1877 yılında kağıtlara zarar vermeyecek farklı bir ataş tasarlamış (Merak Ediyorum/Ataşı Kim İcat Etti? s. 27)."
- "Aya İrini Kilisesi'nde o güne değin toplanmış arkeolojik eserlerden oluşan 'Müze-i Hümayun', Aya İrini'nin yetersiz kalması nedeniyle 1472 yılında yaptırılan Çinili Köşk'ün restore edilip hazırlanmasıyla 1880 yılında resmen

ziyarete açılmış (Büyüteç/Ülkemizin İlk Müzesi/İstanbul Arkeoloji Müzeleri, s. 28).", "Onlara 'kardeş' dedik çünkü ağaçları neredeyse aynı (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34)."

- "Bilim insanları, nükleer enerji üretimi sırasında uranyum gibi radyoaktif maddeler kullanıldığı için santrallerin dikkatle ve titizlikle yapılması gerektiğini söylüyor (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35)."
- "Sarı zemin üzerinde siyah pervane sembolü, bütün dünyada radyoaktif madde bulunan yeri belirtmek için kullanılıyor (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35)."
- "Sonra çok hızlı bir şekilde diğer ülkelere yayılmış. Çünkü vitaminler, mineraller, değerli bileşikler de dahil olmak üzere iyi bir enerji ve besin deposu olduğu hemen fark edilmiş (Sağlıklı Besleniyorum/Toprağın Kucağında İki Arkadaş: Havuç ve Patates, s. 36)."
- "Anne sütü çok fazla yağ içerdiği için yavru balinalar da soğuk sulara dayanıklı hale gelir (Doğadan Sesler/Balina, s. 39)."
- "Normal şartlarda meyveler polenlerin çiçekler arası taşınması ile oluşur fakat incir ağacında çiçek olmadığı için bu görevi incir arıları yaparlar (Meraklı Dodo, s. 45)."

Sayı 129/Haziran:

- "Logolarında bir kartal figürü olduğu için de 'kartallar' olarak tanınırlar (Can'ın Ekranı, s. 3)."
- "Ayrıca elektrikli bir taşıt olduğu için çevreyi de kirletmiyor. Hava kirliliğine yol açmıyor (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Tabii yeni gök cisimleriyle birlikte onların nasıl isimlendirileceği de önemli bir konu haline geldi. Çünkü keşfedilen bir gök cismine verilecek olan isim bütün bilim insanlarınca kullanılmalıydı (Neler Oluyor?/Gök Cisimlerine Nasıl İsim Verilir? s. 7)."
- "Az az damlayan bir çeşme bile günde 5 kova suyun boşa akmasına sebep olur (Kapak Dosyası/Çevreme Bakıyorum 5 Adım Atıyorum, s. 18)."
- "Fakat uzaktan bakılınca, dikkati çeken görkemli cami hemen algılandığı için külliyenin varlığı kolayca fark edilmeyebilir (Büyüteç/Süleymaniye Camii, s. 29)."

Sayı 130/Temmuz:

- "Yapılan bir araştırmaya göre şeker hastalığına yakalanan insanların yüzde 25'i hareketsiz bir yaşam yaşıyor. Kalp hastalarının yüzde 30'u ise hareketsiz bir hayat sürdükleri için hasta oluyor (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Çevreye zarar vermediği için temiz enerji diyoruz (Teknoloji Tutkunları, s. 4).", "Gülgiller ailesinden olduğumdan çiçeklerim şeftali ve nektar ağaçlarını andırır (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34)."
- "Asitli içecekler ve hazır meyve suları demir mineralini bağlıyor ve kullanılamaz hale getiriyor. Bu da kansızlık hastalığına sebep oluyor (Sağlıklı Besleniyorum/Asitli İçecekler ve Hazır Meyve Suları, s. 36)."

Sayı 131/Ağustos:

- "Mesela dalış malzemeleri ve oksijen tüpleri ile dalgıçlar suyun altında uzun süre nefes alabiliyorlar. Tabii bunun için eğitim almak gerekiyor. Çünkü suyun içindeki basınç atmosferdeki basınçtan fazla (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Çok küçük olan canlıları ancak mikroskop yardımı ile görebildiğimiz için bunlara 'mikroskobik canlılar' deriz (İbi ile Keşfediyoruz/Mikroskobik Canlılar, s. 14)."
- "En güçlü hayvanlar listesinde filleri goriller ve kaplanlar takip eder. Fakat boyuna oranla en güçlü hayvanı sorduğumuzda bu liste değişir çünkü bazı böcekler boylarının 1100 katı ağırlıkları kaldırabilirler (Meraklı Dodo, s. 45)."

Sayı 132/Eylül:

- "Yağmur sularının içinde ihtiyacımız olan mineraller yok, bu sebeple içme suyu olarak kullanmıyoruz (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Güneş'in kütle çekimi, Venüs'ün kalın ve yoğun atmosferi üzerinde çok güçlü gelgitlere sebep oldu. Bu da Venüs'ün çekirdeği ile 'manto' tabakası arasındaki sürtünmeyi arttırdı. Tüm bu etkiler eksen eğikliğinde değişime sebep oldu (Neler Oluyor?/Tersine Dönüş, s. 7)."
- "Bilim insanlarına göre burada yerleşim olmasının nedeni, zengin su kaynaklarının bulunması (Gezdim Gördüm Yazdım/Malatya, s. 11)."

- “Malatya’nın tarihi eskilere dayanan ilçesi Battalgazi’de bulunan Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı, ticari yollar üzerinde olduğu için yapılmış (Gezdim Gördüm Yazdım/Malatya, s. 11).”
- “Açıkta kalan besinlerimizin üzerinde oluşan mavi-yeşil kısımlara küf mantarları neden olur. Küf mantarları besinlerimizin çürümesine yol açar (İbi ile Keşfediyoruz/Mantarlar, s. 14).”
- “Ancak kapağı açmanla beraber bütün deliklerden su fışkırdı. Bunun sebebi atmosfer basıncı (Deneyebilirim/Delikli Şişedeki Su, s. 20).”

Sayı 133/Ekim:

- “Örneğin, İngiltere’de yapılan bir araştırmaya göre tırtılların sayısı, geçtiğimiz on yıla göre yarı yarıya azaldı. Bu yalnızca bizim daha az kelebek göreceğimiz anlamına gelmiyor, aynı zamanda böceklerle beslenen kuşların da aç kalmasına sebep oluyor (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Güneş’e 20 milyon kilometre kadar yaklaşan asteroid çok fazla ısındığı için her dönüşünde yapısındaki kurşun madeninden bırakıyor. Bilim insanları, asteroidin rotasını değiştirmezse birkaç milyon yıl sonra Güneş, Merkür veya Venüs ile çarpışacağını tahmin ediyor (Neler Oluyor?/Güneş Sisteminin Yeni Hızlısı: 2021 PH27, s. 7).”
- “Çakıl taşı döşenmiş olan yol asfalt yola göre daha pürüzlü olduğu için çakıl taşı olan yolun arabaya uyguladığı sürtünme kuvveti daha fazladır (s. 14).”
- “Atmosfer basıncı arttığında balonun üzerine uygulanan basınç da artmış olur ve balon içeri çöker. Bu durumda çöp şiş çubuğunun ucu havaya kalkar, bu da bize basıncın arttığını gösterir. Bizi açık ve güzel bir hava bekliyor sonucuna varabiliriz (Deneyebilirim/Evde Barometre Yapıyoruz, s. 20).”
- “Bazı kediler evde yatacak onca yer varken gelip sahiplerinin üzerinde uyurlar. Bunun birden fazla sebebi vardır. İlk olarak kendilerini güvende ve rahat hissediyor olmaları. Bilim insanlarına göre diğer sebep, bazı kedilerin sahiplerini koruduğunu düşünerek onlara yakın yerde bulunmak istemeleri (Meraklı Dodo, s. 44).”

Sayı 134/Kasım:

- "Elde ettikleri sonuçları bilimsel bir dergide yayınlayan araştırmacılardan Aki Sinkkoken, 'Çocukların su birikintilerinde oynaması, toprak kazması iyi oluyor.' diyor. Çünkü bağışıklık sisteminin mikroplarla doğal ortamda karşılaşması, onlara karşı savunma geliştirmesi ve güçlenmesi ancak böyle mümkün olabiliyor (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Bu bölge, yaşamak ve tarım yapmak için uygun iklim koşullarına, sulak ve verimli topraklara sahip olduğu için önemli bir merkezmiş (Gezdim Gördüm Yazdım/Aydın, s. 11)."
- "Suyun sıcaklığı daha fazla olduğu için sudan buza ısı akışı olur ve buzun sıcaklığı artar (İbi ile Keşfediyoruz/Isı ve Maddeler Üzerindeki Etkisi, s. 14)."
- "Nemli ve sıcak havada olgun bir bitki yeniden filizlenebilir. Mutfağınızdaki kuru soğanların sıcak havanın da etkisiyle yeşil sürgünler vermeye başlaması da bundandır (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35)."
- "Tüm yapraklar içe doğru kapandığı için bu çiçeğe 'küstüm çiçeği' ismi verilmiştir (Meraklı Dodo, s. 45)."

Sayı 135/Aralık:

- "Kabartma tekniğiyle yapıldığı ve Amazon Lahitleri içerisinde sağlam kalan örneklerden biri olduğu için dikkat çekiyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Kütahya, s. 11)."
- "Orman, deniz gibi ortamların canlı sayısı ve çeşidi fazla olduğu için biyoçeşitlilik fazladır. Kutup, çöl gibi ortamlar birçok canlının yaşaması için uygun olmadığından biyoçeşitlilik bu ortamlarda azdır (İbi ile Keşfediyoruz/Biyoçeşitlilik, s. 14)."
- "En başında boş plastik şişe aslında hava ile doluydu. Sıcak su dolu kaba girince şişenin içindeki hava ısındı ve ısınan hava genleşti yani hacmi artığı için daha çok yere ihtiyaç duydu. Genleşmiş hava ile dolu balonlu şişeyi soğuk su dolu kaba sokunca ise hava molekülleri birbirine sokuldu, hacmi küçüldü ve daha az yer kaplamaya başladı. Bunun neticesinde de balon söndü. Bu deneyde ısınan havanın daha çok yer kapladığını, soğuyan havanın ise daha az yer kapladığını gördün (Deneyebilirim/Kendi Kendine Şişen Balon, s.20)."

- “Ağaçların bir kısmı, kış gelmeden yapraklarını dökerek kışa hazırlık yapar. Çünkü yapraklar soğuk havaya pek dayanıklı değildir. Donup çabucak kırılırlar (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”
- “Güzel kuyruğumuz, dengemizi sağlamamız için bize yardım eder (Doğadan Sesler/Kutup Tilkisi, s. 39).”

4.4.8. “Eser Çocukta Merak Uyandırmalı.” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergide yer alan çeşitli ögeler çocuğun merakını cezbedebilecek okuma ilgisi uyandıracak niteliktedir. Metinlerde karakterlerin aktaracaklarına ilişkin şaşırtıcı, ilginç gibi sözcükler kullanması, giriş kısmında ileride verilecek bilgilerin ilgi çekici olduğunun belirtilmesi, karakterlerin araştırmalar, çalışmalar yapması ve bunların sonuçlarını paylaşmaları, sorular sorması düşündürmeye yönelik etkinliklere, ilgisini çekebilecek başlık ve metinlere yer verilmesi, çocuğun merakını güdüleyecek özelliklerdendir.

Sayı 124/Ocak:

- “Yeni yılda birbirinden ilginç konularla birlikte olmaya devam edeceğiz (İbi ile Keşfediyoruz/ Yer Kabuğu, s. 14).”
- “Kuşu saatin içine kim koymuş? (Merak Ediyorum/ Kuşu Saatin İçine Kim Koymuş? s. 27).”

Sayı 125/Şubat:

- “Şimdi sana kendimle ilgili ilginç bilgiler vereceğim (Doğadan Sesler/Kutupların Huzurlu Sakini Kutup Ayısı, s. 38).”
- “Teknolojiye, düzeneklere, problemlere ve icatlara meraklıyım. Bu alanda eğitim almak istiyorum tabii (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”
- “Hepsini aynı anda görsek nasıl olur?’ diye düşündük ve çok eğlenceli bir etkinlik hazırladık (Sürpriz Kutusu/Dönen Renkler, s.42).”
- “Kediler ortalama kaç saat uyurlar (Meraklı Dodo, s. 44)?”, “Neden bazı ülkelerde trafik soldan akar (Meraklı Dodo, s .45)?”

Sayı 126/Mart:

- "Dünyamızın tek uydusu olan Ay' ın da onun gibi yerinde durmadığını öğrenmeye ne dersiniz (İbi ile Keşfediyoruz/Ay'ın Hareketleri, s. 14)?"
- "Her sayfası macera dolu bu kitabı sen de benim gibi elinden bırakmayacaksın (Kitapçının Kedisi/Karamel Kardeşler, s. 21)."
- "Hikaye sürpriz bir sonla bitiyor (Kitapçının Kedisi/Mürmür, s. 21)."
- "Bugün düşündüm de bu pratik yapışkan not kağıtlarını kim icat etmiş (Merak Ediyorum? Yapışkanlı Not Kâğıtlarını Kim İcat Etti? s. 27)?"

Sayı 127/Nisan:

- "Oturduğumuz yerden hangi müzeleri gezebiliriz? Koronavirüse karşı üretilen elektronik maske ne kadar etkili? Yapay doku ne işe yarayacak? Ülkemizin teknoloji alanındaki hedefi ne? Hepsi ve daha fazlasının cevabı işte burada (Can'ın Ekranı, s. 2)!"
- "Merhaba! Kuvvetin varlıklara nasıl etki ettiğini ve mıknatısların da birbirlerine kuvvet uyguladıklarını öğrenmeye ne dersiniz? Haydi başlayalım (İbi ile Keşfediyoruz/ Kuvvetin Etkileri ve Mıknatıslar, s. 14)!"
- "Bakalım küçük hekim Ayşe Liza, Erdem'e nasıl bir tedavi uygulayacak (Kitapçının Kedisi/Küçük Hekim, s. 21)?"
- "Acaba bu uçlu kalemleri kim icat etmiş Piti (Merak Ediyorum/Uçlu Kalemi Kim İcat Etmiş? s. 27)?"
- "Gel bir renk çarkı yapalım. Çark döndükçe renklerin nasıl değiştiğini görelim. Bu oyun çok hoşunuza gidecek. Haydi, hazırla malzemelerini. Hemen başlayalım (Sürpriz Kutusu/Renk Çarkı, s. 42)!"
- "İLK RADYO İSTASYONU NE ZAMAN YAYINA BAŞLAMIŞTIR? HAYVANLAR RÜYA GÖRÜR MÜ? ÜLKEMİZDEKİ ÖZEL KEDİ CİNSLERİ HANGİLERİDİR? İLK BİLGİSAYAR OYUNU NE ZAMAN YAPILMIŞTIR (Meraklı Dodo, s. 44-45)?"

Sayı 128/Mayıs:

- "İşte benim yapacağım tarlanın en büyük sırrı da bu. Ben topraksız bir bahçe yapacağım yani 'topraksız tarım.' (Teknoloji Tutkunları, s. 4)"

- “Merhaba Berkay, çok heyecanlıyım. Ne yapacağız şimdi? (Teknoloji Tutkunları, s. 5)”
- “Uzayda yaşamla ilgili gelişmeler, haberler hepimizin dikkatini çekiyor (Neler Oluyor?/Uzayda Neden Su Aranıyor? s. 7).”
- “Maddenin doğada farklı hallerde bulunduğunu öğrenmeye ne dersiniz? Haydi başlayalım! (İbi ile Keşfediyoruz/Maddenin Halleri, s. 14)”
- “Peki, yağda çözünmeyen ama suda çözünen boyalara ne olacak? İşte bu deneyin en heyecan verici kısmına geldik! (Deneyebilirim/Sudaki Havai Fişekler, s. 20)”
- “Son zamanlarda uzay konusu çok ilgimi çekmeye başladı. Gezegenler, yıldızlar, kuyruklu yıldızlar, kara delikler… Hepsini çok merak ediyorum (Tel Ali’nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22)!”
- “Çevremde gördüklerimi çok merak ediyorum (Merak Ediyorum, s. 27)!”
- “İşte yine çok merak ettiğimiz yeni bir konuyu araştırıyoruz: Nükleer enerji (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).”
- “AĞLARKEN NEDEN BURNUMUZ DA AKAR (Meraklı Dodo, s. 44)?”, “İLK TAŞINABİLİR BİLGİSAYAR NE ZAMAN İCAT EDİLMİŞTİR (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “İNCİR AĞAÇLARI ÇİÇEKLERİ OLMADAN NASIL MEYVE VERİYOR (Meraklı Dodo, s. 45)?”
- “ ‘EN ÇOK’ VE ‘EN AZ’ UYUYAN HAYVANLAR HANGİLERİDİR (Meraklı Dodo, s. 45)?”

Sayı 129/Haziran:

- “1 Haziran Türk Hava Kuvvetlerinin Kuruluşu’nu kutlarken bizi bulutlara çıkaracak bilgileri ekranımdan paylaşıyorum. Haydi uçalıııım (Can’ın Ekranı, s. 2)!”
- “Merhaba! Basit bir elektrik devresinin nelerden oluştuğunu ve nasıl çalıştığını öğrenmeye ne dersiniz? Haydi başlayalım (İbi ile Keşfediyoruz/Basit Elektik Devresi, s. 14)!”
- “Astronot olmak için neler gerekir? Evren ne kadar büyüktür? Çıplak gözle en çok kaç yıldız görülebilir? Yıldızları gündüz de görebilmek mümkün müdür? Astronotlar, kasklarının içinde burunlarını nasıl kaşırlar? Uzayda neden

karabiber öğütülmemeli? Uzay giysileri tasarlanırken hangi canlıdan esinlenilmiş? Tüm bunlar ve daha onlarca sorunun cevabını bulabileceğin bu kitabı okumaya doyamayacak, resimlerinden gözlerini alamayacaksın (Kitapçının Kedisi/Uzay Hakkında Bilmen Gereken 100 Şey, s. 21)."

- "Acaba kim icat etmiş (Merak Ediyorum/Piyanoyu Kim İcat Etti? s. 27)?"

Sayı 130/Temmuz:

- "Hadi bakalım, deneme zamanı. Ben de çok merak ediyorum (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Acaba hesap makinesini kim icat etti? Koş Piti koş! Araştırmaya gidiyoruz (Merak Ediyorum/Hesap Makinesini Kim İcat Etti? s. 27)."
- "Çok merak ettim geçmişe yolculuğu (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."
- "Desenlerinizin anlamını da keşfetmeyi çok isterim (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."
- "Evet Mikrofon, yeni bölümlerde yeni arkadaşlarım var. Büyük annem, okulum, sınavlarım… Pek çok yeni şey var (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."
- "KÖPEKLER İNSANLARA HANGİ ALANLARDA YARDIMCI OLURLAR (Meraklı Dodo, s. 44)?"
- "ÖRÜMCEKLER AĞLARINI NE KADAR SÜREDE ÖRERLER (Meraklı Dodo, s. 44)?"
- "EKMEK BAYATLADIĞINDA SERTLEŞİRKEN BİSKÜVİ NEDEN YUMUŞAR (Meraklı Dodo, s. 45)?"
- "BUKALEMUNLARIN RENKLERİNİ TAMAMEN DEĞİŞTİRMESİ NE KADAR SÜRER (Meraklı Dodo, s. 45)?"

Sayı 131/Ağustos:

- "Bu sıcak Ağustos ayı için ümit veren, heyecanlandıran, mutlu eden haberler seçtim. Haydi birlikte bakalım (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Çevremizde çıplak gözle göremediğimiz çok fazla sayıda canlı olduğunu biliyor muydunuz (İbi ile Keşfediyoruz/Mikroskobik Canlılar, s. 14)?"
- "Ben de Pırıl'ın araştırması için paranın tarihi boyunca yaşadığı değişimleri araştırdım. Neler buldum neler (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 17)..."

- “Evini tozlardan koruyan kahramanımız hem tüy hem de tozu evine getirebilecek olan anne kedi ve yavrularıyla karşılaşınca ne yaptı dersin? Unutulmaz bir macera bizi bekliyor. Tabi mutlu sonla (Kitapçının Kedisi/Kapıyı Çalan Sürpriz, s. 21)…”
- “Başka özelliklerimi de merak ediyorsun değil mi (Doğadan Sesler/Pabuç Gaga, s. 38)?”
- “İLK FOTOKOPİ MAKİNESİ NE ZAMAN İCAT EDİLDİ (Meraklı Dodo, s. 44)?”, “SAÇIN KIVIRCIK OLMASINA SEBEP OLAN ŞEY NEDİR (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “BALIKLAR KOKU ALIR MI (Meraklı Dodo, s. 45)?”, “EN GÜÇLÜ HAYVAN HANGİSİDİR (Meraklı Dodo, s. 45)?”

Sayı 132/Eylül:

- “Suudi Arabistan Miras Kurumu, tarihi milattan önce 6. yüzyılın ortalarına kadar uzanan ülke tarihindeki en uzun yazıtın keşfedildiğini duyurdu. Arkeolojik keşifte, bazalt kayalardan birinin üzerinde elinde bir asa tutan Babil Kralı ve önünde bir dizi dini sembolü tasvir eden bir yazıtın yanı sıra yaklaşık 26 satırlık bir çivi yazısı metni bulundu. Tüm dünyadaki arkeologlar ve tarihçiler, yazıtın çözülmesini merakla bekliyor (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Danimarka’daki bu okul, küp şeklinde yapılmış. İçinde ‘davul’ denilen bölümler var. Sıraların olmadığı bu yerlerde öğrenciler ders dinliyor (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 18).”
- “MAKASI KİM İCAT ETTİ (Merak Ediyorum/Makası Kim İcat Etti? s. 27)?”, “DÜNYANIN İLK OYUNCAK MAĞAZASI NE ZAMAN AÇILMIŞTIR (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “GÜVERCİNLER YUVALARINI NASIL BULUR (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “EN UZUN TARİFELİ UÇUŞ KAÇ SAAT SÜRMÜŞTÜR (Meraklı Dodo, s. 45)?”
- “EN İYİ DUYABİLEN HAYVAN HANGİSİDİR (Meraklı Dodo, s. 45)?”

Sayı 133/Ekim:

- “Ekranımda heyecan verici haberler sizleri bekliyor. Bakalım hangi haber size ilham kaynağı olacak (Can’ın Ekranı, s. 2)!”

- “Kocaman bir alanda kurulmuş bu parkta neler var, neler! Bisiklet ve yürüyüş parkurları, kuşları gözlemleyebileceğimiz bir alan, alageyik, kızıl geyik, ceylan, karaca ve daha birçok canlının yaşadığı yaban yaşam alanı, bu canlılar için kurulmuş Yaban Hayatı Kurtarma Ve İyileştirme Merkezi, atölyelere katılabileceğimiz bir doğa okulu, meşe ağaçlarının gölgesindeki küçük orman evleri piknik yapılabilecek bir alan ve konaklayabileceğimiz bir kamp alanı (Gezdim Gördüm Yazdım/Kocaeli, s. 11)…”
- “Hareketimize ters yönde etki ederek bizi yavaşlatan kuvveti öğrenmeye ne dersiniz (İbi ile Keşfediyoruz/Sürtünme Kuvveti, s.14)?”
- “GECELERİ NEDEN DOLU YAĞMAZ (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “KEDİLER NEDEN SAHİPLERİNİN ÜZERİNDE UYUR (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “HAVADAKİ NEM MİKTARI NEYE GÖRE ARTAR VEYA AZALIR (Meraklı Dodo, s. 45)?”
- “KANGURULAR NE KADAR YÜKSEĞE ZIPLAYABİLİRLER (Meraklı Dodo, s. 45)?”

Sayı 134/Kasım:

- “İlham veren, teşvik eden ve merak ettiren pek çok gelişme ekranımda (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “YILDIZLARIN PARLAKLIĞI BİZE NE SÖYLER (Neler Oluyor?/Yıldızların Parlaklığı Bize Ne Söyler? s. 6)?”
- “Peki, şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak? Kitapçı hep kapalı mı kalacak (Kitapçının Kedisi/Kayıp Kitapçı, s. 21)?”
- “Bu ay evimizde hangi sebzeleri yetiştirebileceğimize bakalım mı? Haydi, yepyeni bir yeşil macera bizi bekliyor (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”
- “TÜKENMEZ KALEMLERİN MÜREKKEPLERİ NEDEN DURDUĞU YERDE AKMAZ (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “BAZI ELEKTRİK TELLERİNDE NEDEN TOPLAR VARDIR (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “KÜSTÜM ÇİÇEĞİ NEDEN DOKUNUNCA KAPANIR (Meraklı Dodo, s. 45)?”

- “DÜNYANIN EN BÜYÜK YAPBOZU KAÇ PARÇADIR (Meraklı Dodo, s. 45)?”

Sayı 135/Aralık:

- “Biyoçeşitliliğin ne olduğunu ve doğal yaşamı nasıl etkilediğini öğrenmeye ne dersiniz (İbi ile Keşfediyoruz?/Biyoçeşitlilik, s. 14)?”
- “SOĞUK VE ILIK SUYUN TADI NEDEN BİRBİRİNDEN FARKLIDIR (Meraklı Dodo, s .44)?”
- “EN HIZLI YÜZEN BALIK HANGİSİDİR (Meraklı Dodo, s. 44)?”
- “İLK İNTERNET ALIŞVERİŞİ NE ZAMAN YAPILMIŞTIR (Meraklı Dodo, s. 45)?”
- “NEDEN BAZI KOKULAR ANILARIMIZI CANLANDIRIR (Meraklı Dodo, s. 45)?”

4.5. TRT Çocuk Dergisi "Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

DIŞ YAPI ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN NİTELİKLİ OLMALI												
DERGİLER	Resimler			Kapak			Kâğıt Cinsi			Sayfa Düzeni		
	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak		+		+			+			+		
Sayı:125 Şubat		+		+			+			+		
Sayı:126 Mart	+			+			+			+		
Sayı:127 Nisan	+			+			+			+		
Sayı:128 Mayıs	+			+			+			+		
Sayı:129 Haziran		+		+			+			+		
Sayı:130 Temmuz		+		+			+			+		
Sayı:131 Ağustos		+		+			+			+		
Sayı:132 Eylül	+			+			+			+		
Sayı:133 Ekim	+			+			+			+		
Sayı:134 Kasım		+		+			+			+		
Sayı:135 Aralık	+			+			+			+		

Tablo 7: Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı Ölçütü İle İlgili Bulgular

Sayı 124/Ocak: Dergi bu ölçüte kısmen uygundur. Eserin dış yapı özellikleri niteliklidir. Kullanılan resimler çocukta estetik farkındalık oluşturacak sanatsal bakışını geliştirecek, metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracak şekildedir. Yalnızca bazı metinlerde ait görseller kısmen uygunluk göstermektedir. Derginin kapağı çocuğun ilk bakışta ilgisini

çekecek ve içeriğiyle ilgili bilgi edinebileceği niteliktedir. Tercih edilen kağıt cinsi, dergilerin genellikle tercih ettiği şekilde parlaktır. Kağıt görsellerin daha canlı yansıtmak ile birlikte ışıkta parlama yaparak yazıların okunmasını güçleştirebilmektedir. Dergide tercih edilen sayfa düzeni içeriğe göre farklılaşmaktadır. Metinlerde başlıklar, alt başlıklar ve içeriği oluşturan yazılar farklı puntolarda ve renklerde yazılmıştır. Ayrıca metinlerde önemsenen sözcükler ve cümleler farklı renkler ile vurgulanmıştır. Sayfalarda yazılar, görseller ve çizgileri birbiriyle uyumlu olarak yerleştirilmiştir. Derginin kapağı şu şekildedir:

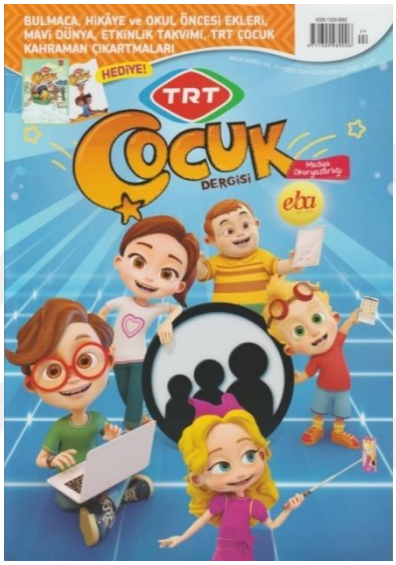

Resim 3: TRT Çocuk Dergisi Ocak 2021 Kapağı

Medya Okuryazarlığı. Ocak 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Kapak. Sayı:124.

Ön kapakta yer alan bilgiler ve görseller derginin içeriği ile uyumlu olarak oluşturulmuştur. Kapaktaki görsel ögeler renkli ve devingen yapıda oluşturulduğundan çocuğun okuma ilgisini güdüleyecek niteliktedir.

İçerikte yer alan diğer bölümler ve görseller şu şekildedir:

Fotoğraf 1: Akıllı Kovan

Can'ın Ekranı. Ocak 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:124:2.

"Can'ın Ekranı" bölümünde yer alan fotoğraflar içerikte yer alan haber metinlerine ilişkin gerçek görsellerdir. Fotoğraf 1, Akıllı Kovan başlıklı metinde anlatılan habere uygun olacak şekilde seçilmiştir. "Kovanlara konan aparatlarla peteklerin sıcaklığı, ağırlığı gibi değerler kontrol edilebilecek (s. 2)."

Resim 4: Bardağın Kırılması

Teknoloji Tutkunları. Ocak 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:124:4.

"Teknoloji Tutkunları" bölümünde yer alan resimler anlatılan olaya ilişkin görsellerden oluşmaktadır. Bu görsellerden biri olan Resim 4'te, çocukların evin içinde amcalarının onlara bıraktığı kedi ile oyun oynarken annelerinin en sevdiği kupanın kırılması sonrasında üzülmeleri ve neler yapacakları hakkında düşünmelerini açıklayan görsellerdir. Bu görsellerde çocukların farklı yüz ifadelerine yer verilmesi, okurun karakterin değişen duygularını anlamasını sağlayacağından niteliklidir. Resimler yazılanları tasvir etmede karakterlerin hislerini ve davranışlarını yansıtmada başarılıdır. Ayrıca görsellerin devingen ve renkli yapıda oluşturulması çocukların ilgilerini artırmakta önemlidir. "Üstelik çok sevdiği arkadaşının hediyesiydi. Ne yapacağız şimdi biz (s. 4)?"

Fotoğraf 2: Bern Saat Kulesi

Gezdim Gördüm Yazdım. Ocak 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:124: 11.

"Gezdim Gördüm Yazdım" bölümünde Bern şehrine ait fotoğraf karelerine yer verilmiştir. Fotoğraf 2'te Bern Saat Kulesi yer almaktadır. Fotoğraf içerikte anlatılan yeri okurun somut olarak görmesini sağlamaktadır. "Buradan ayrılmadan şehrin sembolü olan Saat Kulesi'ni de görelim (s. 11)."

Resim 5: Kehribar

İbi ile Keşfediyoruz. Ocak 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:124: 15.

"İbi İle Keşfediyoruz" bölümde yer alan görseller içerikte anlatılanların somut olarak sunulması ve içeriğin açıklayıcısı konumundadır. Resim 5' te yer alan resimde kehribarın oluşum aşamaları anlatmaktadır. Ancak bölümün fonu için tercih edilen turuncu renk ile kehribarın sarı renginin birbirine yakın tonlardan oluşması estetik açıdan uygun değildir. Farklı bir alt ton ile sunulması resmin öne çıkmasında ve dikkat çekmesinde yarar sağlayacaktır. "Bakın! Bunlar kehribar. Çok eski zamanlarda yaşamış olan böcekler, ağaçtan çıkan reçinenin içinde kalmış. Reçine böceklerle fosilleşerek kehribarı oluşturmuştur (s. 15)."

Resim 6: Rengârenk Lahana Deneyi

Deneyebilirim. Ocak 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:124: 31.

“Deneyebilirim” bölümünde çocukların evde yapabilecekleri bir deneye anlatılmaktadır. Resim 6, deneyin yapılış aşamalarını adım adım göstermektedir. Görselde her adımda yapılacak eylemlerin görsellerle desteklenmesi çocuğun uygulama aşamasında ne yapacağını göstermesi bakımından açıklayıcı ve somutlaştıran bir özelliğe sahiptir. “Birinci bardağa yarım limonun suyunu sık. İkinci bardağa ise bir yemek kaşığı sirke ekle (s. 31).”

Resim 7: İcadın İncelenmesi

El Cezeri. Ocak 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:124: 32.

“El- Cezeri” bölümü, El-Cezeri’nin yeni icadını hükümdara sunmak için getirmesi ve icadını nasıl hayata geçirdiğini yaptıkları ögeler üzerinden açıklaması üzerine kurgulanmıştır. Resim 7’de ise metinde hükümdarın icadın görünüşünden etkilenmesi üzerine El- Cezeri’ye nasıl yaptığını sorması ve çevrelerindeki insanların şaşkın yüz ifadeleri gösterilmiştir. Görseller metinde anlatılan durumları devingen hale getirmektedir. Aynı zamanda karakterlerin yüz ifadelerinin de somut olarak görülmesini sağlamaktadır. Resimlerin metni tamamlayıcı işlevi vardır. Bu anlamda içerikle uyumludur. “Yeni icadım, bir kâtip ve bir şahin eşliğinde çalışan mumlu saat (s.32).” “Harika görünüyor. Nasıl yaptınız bunu (s. 32)?”

Sayı 125/Şubat: Eserin dış yapı özellikleri niteliklidir. Kullanılan resimler çocukta estetik farkındalık oluşturacak sanatsal bakışını geliştirecek, metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracak şekildedir. Derginin kapağı çocuğun ilk bakışta ilgisini çekecek ve içeriğiyle ilgili bilgi edinebileceği nitelikte meydana getirilmiştir. Eserin basımında tercih edilen kağıt parlak olan ve dergiler için genellikle tercih edilen kuşe kağıttır. Derginin sayfa düzeni ise genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur. Her bölümün kendi içinde farklı sayfa düzeni ve görsel yazı dengesi vardır. Her bölüm kendi içerisinde niteliklidir. Yazılar ve

görseller uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Vurgulanmak istenen yerlerde mutlaka başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik göstermektedir. Görseller renkli ve farklı boyutlardadır. Karakterlerin hareketli yapılarını, jest ve mimiklerini yansıtacak şekilde oluşturulmuştur. Bu anlamda görsellerin içeriği yansıtacak nitelikte ve metinleri açıklayan, tamamlayan ve somutlaştıran bir yapıda olduğu söylenebilir. Derginin kapağı şu şekildedir:

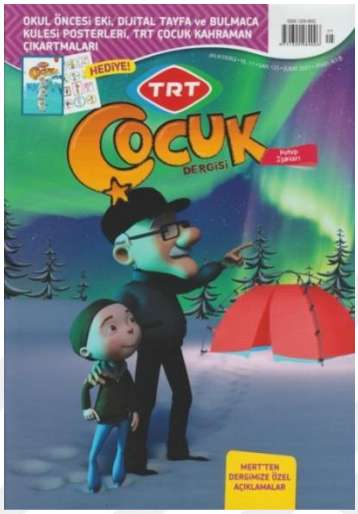

Resim 8: TRT Çocuk Dergisi Şubat 2021 Kapağı

Kutup Işıkları. Şubat. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Kapak. Sayı:125.

Ön kapakta yer alan bilgiler ve görseller derginin içeriği ile uyumludur. Kapaktaki resim "Kapak Dosyası" bölümden ele alınan konuya uygun olarak seçilmiştir. Ayrıca yer alan açıklamalar da içerikle örtüşmektedir. İçerikte yer alan diğer bölümler ve görseller şu şekildedir:

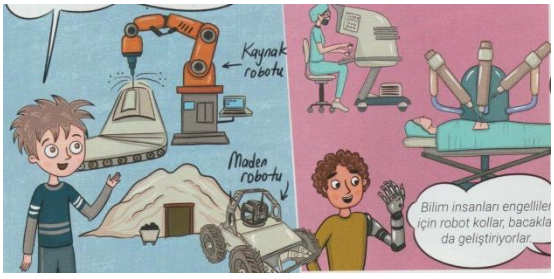

Resim 9:Robotlar

Teknoloji Tutkunları. Şubat. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:125: 4.

“Teknoloji Tutkunları” bölümünde robotlar hakkında sohbet eden bir aileyi anlatan görsellere yer verilmiştir. Burada yer alan resimler oldukça çeşitlidir. Metni tamamlayıcı ve açıklayıcı görsellere de yer verilmiştir. Resim 9’da çocuğun gelişen teknoloji ile birlikte robotların kullanıldığı farklı alanları anlattığı kısımda yer almaktadır. “İnsanların çalışmasının tehlikeli ya da uygun olmadığı ortamlarda çalışabiliyorlar. Ayrıca tamirci robotlar da var. Tıp ve sağlık alanında da robotlar kullanılıyor (s. 4).”

Fotoğraf 3:Bulutsu

Neler Oluyor. Şubat. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:125: 6.

“Neler Oluyor?” bölümünde bulutsuların görüntüsünün ve oluşumu anlatılmaktadır. Fotoğraf 7’de yer alan bulutsu görüntüsü metnin alt fonunu oluşturmaktadır. İçerikte anlatılanlara uygun bir görseldir. İçeriği tamamlayıcı niteliktedir. “Eğer içlerinde veya yakınlarında ışıyan yıldızlar varsa bulutsu içindeki maddelerle etkileşime giriyor ve parlak bir hal alıyor (s. 7).”

Resim 10: Dolanma Hareketi

İbi ile Keşfediyoruz. Şubat. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:125: 15.

“İbi İle Keşfediyoruz” bölümünde “Dünya’nın Hareketleri” başlığı ele alınmış ve görsellerle desteklenerek bilgilere yer verilmiştir. Resim 10’da Dünya’nın Güneş etrafındaki dolanım hareketi görsellerle somutlaştırılmıştır. “Dünya dolanımı

sırasında belli dönemlerde Güneş'e yaklaşır ve uzaklaşır. 3 Ocak günü en yakın konumdayken 4 Ocak günü en uzak konumdadır (s. 15)."

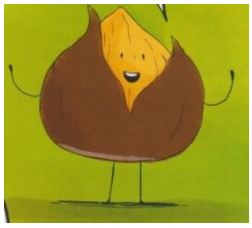

Resim 11: Kestane

Sağlıklı Besleniyorum. Şubat. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:125: 36.

"Sağlıklı Besleniyorum" bölümünde "Kış Aylarının Vazgeçilmezi: Kestane" başlığı yer almaktadır. Bu başlıkta kestanenin yararlarından bahsedilmektedir. Bölümde yer alan görseller kestanelerin kişileştirilmesi ile oluşturulmuştur. Resim 11'e baktığımızda kestanenin insana ait uzuvlara sahip olduğu görülmektedir.

Resim 12: Bulmaca Kulesi-Mert

Mikrofon Kahramanda. Şubat. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:125: 41.

"Mikrofon Kahramanda" bölümünde Mert ile yapılan bir röportaj yer almaktadır. Buradaki görsel kullanımı kısıtlıdır. Yer alan iki görselden biri resim 42'deki görüntüdür. Resim 42'de Mert ve sol elini yasladığı bir alet yer almaktadır. Alet ile ilgili metinde bir bilgi yer almadığından içerikle uyumsuzdur. Ancak Mert'in meraklı ve araştıran bir kişi olduğu belirtildiğinden bu aracın kendisinin araştırdığı ya da yaptığı bir nesne olduğu okur tarafından düşünülebilir.

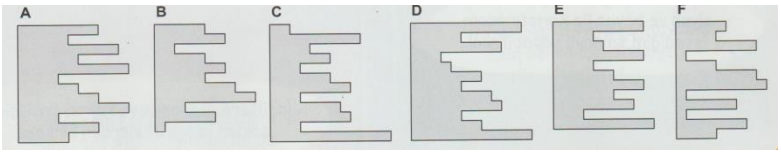

Şekil 2:Karenin İki Parçası

Bul Bakalım. Şubat. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:125: 46.

“Bul Bakalım” bölümünde okurun çözmesi için farklı sorulara ye verilmiştir. Bu sorular görsel okumanın yoğunlukta olduğu etkinliklerden oluşmaktadır. Her soruda farklı şekillerde yapılar yer almaktadır. Bunlardan birisi şekil 7’de olduğu gibidir.

Sayı 126/Mart: Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği sanatsal bakışını geliştirebileceği bunula birlikte görseller aracılığıyla metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracağı şekilde oluşturulmuştur. Derginin kapağı ilgi çekici, okurun içerikle ilgili tahminde bulunabileceği niteliktedir. Basımında tercih edilen kağıt genellikle tercih edilen kuşe kağıttır. Sayfa düzeni genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur. Yazılar ve görseller uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Vurgulanmak istenen yerlerde başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik gösterecek şekilde düzenlenmiştir. Bu anlamda dergi niteliklidir. Derginin kapağı şu şekildedir:

Resim 13: TRT Çocuk Dergisi Mart 2021 Kapağı

Dünya Mutluluk Günü.Mart. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Kapak. Sayı:126.

Derginin kapağı içerik ile uyumludur. “Kapak Dosyası” için seçilen konu “Dünya Mutluluk Günü” dür. Bu konuya uygun olarak kapaktaki karakterlerin de mutlu yüz ifadesine sahip oldukları görülmektedir. Seçilen renkler, tasarım ve düzeni ile bütünlük sağlayacak niteliktedir. Diğer bölümlerle ilgili görsel unsurlar ise şu şekildedir:

Fotoğraf 4: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı

Gezdim Gördüm Yazdım. Mart. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:126: 11.

"Gezdim Gördüm Yazdım" bölümünde Çanakkale gezisinden izlenimler ve tarihi yerlerden bazı fotoğraflara yer verilmiştir. Fotoğraf 3'te Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Park'ı yer almaktadır. Fotoğraf içerikle uyumludur. "Yüzlerce kilometrekarelik bir alanda yer alan Gelibolu Yarımadası Tarihî Millî Parkı, içinde Çanakkale Savaşı'nda şehit olan askerler anısına yapılan anıtlar yer aldığı için 1973 yılında 'Milli Park' ilan edilmiş (s. 11)."

Resim 14: Ay'ın Evreleri

İbi ile Keşfediyoruz. Mart. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:126: 15.

"İbi İl Keşfediyoruz" bölümünde bu ayki konu Ay'ın Hareketleri olarak seçilmiş ve bu konu hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bilgilerin görsellerle desteklenmesi okurun anlatılanları somutlaştırmasında önemlidir. Görsellerde yer alan oklar ve kısa notlar, karakterlerin ifadeleri ile devingenlik sağlanmıştır. Resim 14' te Ay'ın evreleri ve her bir şeklin adının ne olduğu görseldeki gibi belirtilmiştir. Fotoğraf, içeriğin açıklayıcısı görevindedir. "Ay'ın Dünya'dan gözlemlenen farklı görünümleri 'Ay'ın evreleri' olarak adlandırılır. Bunlar ana ve ara evrelerdir. Her ana evre arasında bir hafta süre vardır (s. 15)."

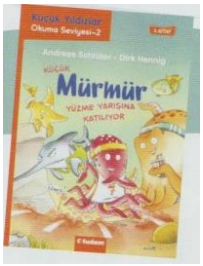

Fotoğraf 5: Küçük Mürmür Yüzme Yarışına Katılıyor

Kitapçının Kedisi. Mart. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:126: 21.

"Kitapçının Kedisi" bölümünde iki farklı kitabın tanıtımı yapılmıştır. Kitapların kapağı içerikteki bilgiler ile ilişkilendirilebilir olduğundan uyumludur.

Resim 15: Çanakkale Şehitler Abidesi

Büyüteç. Mart. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:126: 29.

"Büyüteç" bölümünde "Her Karışı Kahramanlık ve Zafer Gelibolu Yarımadası" başlıklı metin bulunmaktadır. Metinde yer verilen bilgiler görseller ile desteklenmiştir. Resim 15' teki görselin ile ilgili bilgi şu şekildedir: "Abideye uzaktan bakıldığında ise 'Mehmetçik' kelimesinin ilk harfi olan 'M' harfi şeklinde olduğu görülebiliyor (s. 29)."

Sayı 127/Nisan: Dergi bu ölçüte uygundur. Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği, sanatsal bakışını geliştirebileceği, görseller aracılığıyla metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracağı şekilde oluşturulmuştur. Farklı renkler, çizgiler ve görsellerin kullanılması derginin dikkat çekici ve okuma ilgisi uyandıracak şekildedir. Kapak, çocuğun içerikle ilgili tahminde bulunabileceği, derginin temasını anlayabileceği şekildedir. Basımında tercih edilen kağıt genellikle tercih edilen kuşe kağıttır. Sayfa düzeni genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur. Yazılar ve görseller uyumlu bir bütün

oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Her bölümün kendine özgü bir tasarımı vardır. Vurgulanmak istenen yerlerde başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik gösterecek şekilde düzenlenmiştir. Derginin kapağı şu şekildedir:

Resim 16: TRT Çocuk Dergisi Nisan 2021 Kapağı

Lezzetli 23 Nisan Gezisi. Nisan. 2021.Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:127.

Derginin kapağı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na uygun oluşturulmuştur. Kapakta yer alan kişiler aynı zamanda derginin de karakterleridir. Kapakta belirtilen "Lezzetli 23 Nisan Gezisi" alt başlığı kapak dosyasının konusudur. Bu anlamda içeriğe yönelik ipuçları da sunmaktadır. Dergide yer alan diğer görseller şu şekildedir:

Resim 17: Beştaş Oyunu

Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk. Nisan. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:127: 13.

"Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" bölümünde "Benimle Oynar Mısın?" başlıklı bir metin oluşturulmuştur. Bu metinde eski dönemlerde ve şimdilerde çocukların oyunları üzerine Nasreddin Hoca'nın konuşmaları yer almaktadır. Seçilen görseller karşılaştırmalardaki zıtlıkları sunmada niteliklidir. Resim 17'de beştaş oynayan iki çocuk bulunmaktadır. İçerikle uyumludur. "Bu sefer avucundaki iki taşı havaya atar, tutana kadar yerdeki bir taşı daha alırdı (s. 13)."

Resim 18: Matrakçı Nasuh-Minyatür

Osmanlı Sanatçıları. Nisan. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:127: 31.

"Osmanlı Sanatçıları" bölümünde minyatür sanatçısı Matrakçı Nasuh'un yanına giden bir çocuk ve kedisinin öğrendikleri diyaloglar ile anlatılmaktadır. İçerikte yer alan bilgiler görseller ile desteklenmiştir. Karakterlerin ifadeleri, duyguları resimlere de yansıtılmış, minyatür sanatıyla ilgili örnekler sunulmuştur. "Padişahımız Kanuni Sultan Süleyman'ın gittiği seferlerde, yolunun üzerinde bulunan şehirleri minyatür çizimlerimde görebilirsin (s. 31)."

Resim 19: Mimoza Ağacı

Doğa Ajandası. Nisan. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:127: 34.

"Doğa Ajandası" bölümünün "Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım" başlığında mimoza ağacı hakkında kendi ağzından kısa bir tanıtıma yer verilmiştir. Resim 19'da hem ağacın hem de yaprağının görseline yer verilmiştir. Sunulan bilgi ile ilişkili bir resimdir. "Bana topçuklar şeklindeki sarı çiçeklerim sebebiyle 'güneş çiçekli ağaç' da derler (s. 34)."

Sayı 128/Mayıs: Dergini kapağı içerikle uyumlu olarak kapak dosyasında ele alınan konuya uygun oluşturulmuştur. Her bölüm kendi içinde görsel ve yazı uyumuna ve düzene sahiptir. Görsellerin çeşitlendirilmesi, içerikle ilişkili olarak şekil, fotoğraf,

resim, tablo gibi unsurlara yer verilmesi okuma ilgisini canlı tutacak niteliktedir. Aynı zamanda vurgulanmak istenen ögeler farklı renk ve boyutlarda sunulmuştur. Dergide seçilen kağıt cinsi de görselleri daha canlı sunmaktadır. Bu anlamda derginin dış yapı özellikleri çocuğun dergiye olan ilgisini arttıracak niteliktedir. Derginin ön kapağı şu şekildedir:

Resim 20:TRT Çocuk Dergisi Mayıs 2021 Kapağı

İstanbul'un Fethi. Mayıs. 2021. Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:128.

"Kapak Dosyası" için seçilen konu "İstanbul'un Fethi" dir. Kapakta çocuklar ellerinde simitler ile İstanbul şehir manzarasını yansıtan bir fonun önünde yer almaktadır. Seçilen renkler, tasarım ve oluşturulan düzen, bütünlük oluşturmakta ve içerikle uyumludur. Diğer bölümlerle ilgili görsellerden bazıları şu şekildedir:

Resim 21: Topraksız Tarım

Teknoloji Tutkunları. Mayıs. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:128: 5.

Teknoloji Tutkunları bölümünde topraksız tarım konusu ele alınmış ve bilgilere yer verilmiştir. Burada yer alan resimler oldukça çeşitlidir. Metni tamamlayıcı ve açıklayıcı görsellere de yer verilmiştir. Resim 21'de topraksız tarımın nasıl yapılabileceğine ilişkin adımları içeren bir görsel kullanılmıştır. "Bizde plastik bardakların dibine delik açalım. Sonrada plastik bardakların dibine delik açalım. Sonra da plastik bardakların dibine nemi tutsun diye çakıl taşı koyacağız (s. 5)."

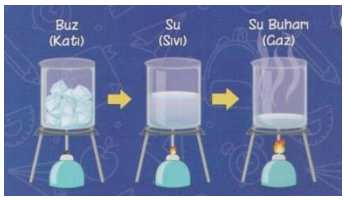

Resim 22: Maddenin Hal Değişimi

İbi ile Keşfediyoruz. Mayıs. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:128: 15.

"İbi İl Keşfediyoruz" bölümünde "Maddenin Halleri" başlığı işlenen konu olmuş ve doğada bulunan maddelerin halleri hakkında bilgiler yer verilmiştir. Resim 22'de ısının hal değişimine etkisi görselleştirilmiştir. Yer alan resimler içerikte anlatılanları kapsayacak ve örnekleyecek niteliktedir. "Bazı maddeler ısının etkisiyle hal değiştirebilir (s. 15)."

Resim 23: Kaplumbağa Terbiyecisi Tablosu

Büyüteç. Mayıs. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:128: 29.

"Büyüteç" bölümünde "Ülkemizin İlk Müzesi: İstanbul Arkeoloji Müzeleri" başlığına yer verilmiştir. Bu başlıkta İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ni oluşturan binalar ve bu binalar ile ilgili bilgiler, Osman Hamdi Bey'in kim olduğu? Gibi konular ele alınmıştır. Bu kapsamda içerikle uyumlu olarak müzenin içindeki heykelleri, Çinili Köşk'ü, Osman Hamdi Bey'i ve "Kaplumbağa Terbiyecisi" eserini tasvir eden resim ve fotoğraflara yer verilmiştir. "Osman Hamdi Bey, ilk Türk arkeoloğu ve modern anlamda ilk Türk ressamıdır. En ünlü eseri "Kaplumbağa Terbiyecisi" dir (s. 29)."

Resim 24: Musiki Odası

Osmanlı Sanatçıları. Mayıs. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:128: 31.

"Osmanlı Sanatçıları" bölümünde Itri Efendi'nin yaşadığı döneme bir yolculuk yapılarak o dönemde yaptığı çalışmalar ve eserleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Resim 24'te o dönemde kullanılan farklı müzik aletlerinin bulunduğu bir oda Itri Efendi ve onu ziyaret eden çocuğun tasvirlerine yer verilmiştir. Görsel içerikle uyumlu yapıdadır. "İşte burası bizim musiki odamız. (s. 31)."

Sayı 129/Haziran: Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği niteliktedir. Kapakta kullanılan renk ve görseller düzenlemesiyle ilgi çekici, okurun içerikle ilgili ipuçları yakalayabileceği şekildedir. Sayfa düzeni genellikle bölümlere göre değişkenlik göstermektedir. Yazı ve görseller uyumlu, bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmiştir. Değişik yazı karakterleri, renkler, şekiller, fotoğraflar ve resimler tercih edilerek içerik zenginleştirilmiştir.

Resim 25:TRT Çocuk Dergisi Haziran 2021 Kapağı

Dünyamıza İyi Gelecek 5 Fikir. Haziran. 2021.Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:129.

Derginin kapağında yer alan "Dünyamıza İyi Gelecek 5 Fikir" başlığı "Kapak Dosyası"nda ele alınmıştır. Kapakta bulunan geri dönüşüm kutuları, karakterlerin su şişesini plastikler için ayrılmış kutuya atmaları, arka planda yer alan temiz doğa görüntüsü içerikle uyumludur. Diğer bölümlerde yer alan görsellerden bazıları şu şekildedir:

Fotoğraf 6:Mardin

Gezdim Gördüm Yazdım. Haziran. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:129: 11.

"Gezdim Gördüm Yazdım" bölümünde Mardin'deki tarihi yapılar hakkında bilgiler yer almaktadır. Bu kapsamda Zinciriye Medresesi, sokaklar, evler, Dara Antik Kenti, ve Deyrulzarafan Manastırı hakkında bilgiler ve bu bilgileri destekleyici fotoğraflar bulunmaktadır. "Mardin'in sokakları ve evleri çok güzel. Sadece bu güzelliği fotoğraflamak isteyen sayısız turiste ev sahipliği yapıyor (s. 11)."

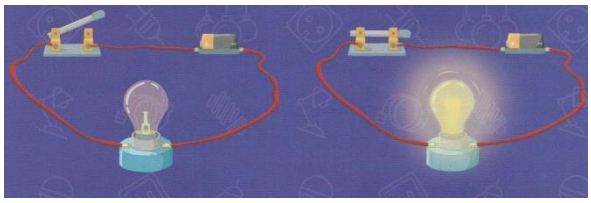

Resim 26:Elektrik Devresi

İbi ile Keşfediyoruz. Haziran. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:129: 15.

"İbi İl Keşfediyoruz" bölümünde "Basit Elektrik Devresi" başlığı konu edinilerek elektrik devresi bulunan aletler, devreyi oluşturan pil, anahtar vb. kavramlar hakkında açıklama ve görsellere yer verilmiştir. Anlatılanların çocuklar tarafından daha ne anlaşılması bakımında görseller içerikle uyumludur. "Anahtarı açık olan devredeki ampul ışık vermez. Anahtarı kapalı olan devredeki ampul ışık verir (s. 15)."

Resim 27: Tel Ali'nin Kelimeleri/Sesteş Kelimeler

Tel Ali'nin Kelimeleri. Haziran. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:129: 22.

Tel Ali'nin Kelimeleri bölümünde sesteş kelimelerle ilgili bilgilendirici bir metne yer verilmiştir. Resim 27, bu metne aittir ancak içeriği yansıtmada yetersiz kalmaktadır. Metinde geçen sesteş kelimelerin anlamsal farklılığını somutlaştıracak görsellere yer verilmesi içeriğin zenginleştirilmesi bakımından daha iyi olacaktır.

Resim 28: Resim Sergisi

Osmanlı Sanatçıları. Haziran. 2021.**TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:129: 30.

"Osmanlı Sanatçıları" bölümünde zaman makinesi ile Paris'teki bir sergiye katılan karakterin bu sergide Şeker Ahmet Paşa ile tanışıp eserleri hakkında sohbet ettiği bir metin yer almaktadır. Bu bölümde yer alan görseller içerikte anlatılanları örnekleyen uyumlu resimlerdir. "Bu tabloyu tanıyorum. Adı, 'Ormandaki Oyuncu'. Ne kadar güzel görünüyor (s. 30)."

Sayı 130/Temmuz: Dergi ölçüte uygundur. Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği niteliktedir. Bununla birlikte içerik çocuğun görseller aracılığıyla metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracağı şekilde oluşturulmuştur. Derginin kapağı ilgi çekici, okurun içerikle ilgili tahminde bulunabileceği niteliktedir. Basımında tercih edilen kağıt genellikle tercih edilen

kuşe kağıttır. Sayfa düzeni genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur. Yazılar ve görseller uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Her bölümün kendine özgü bir tasarımı vardır. Vurgulanmak istenen yerlerde başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Resim 29:TRT Çocuk Dergisi Temmuz 2021 Kapağı

Dolu Dolu Yaz Tatili. Temmuz. 2021.Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:130.

Kapak teması "Dolu Dolu Yaz Tatili" olarak belirlenmiş ve kapak dosyasında ele alınan konuya uygun olarak oluşturulmuştur. Kapaktaki görselde oyun oynayan çocuklara yer verilmiştir. Resim renkli ve devingen bir yapıdadır. İçerikte yer alan diğer görseller şu şekildedir:

Resim 30: Hokka

Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk. Temmuz. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:130: 12.

"Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" bölümünde günümüzde kalem ve bilgisayar aracılığıyla gerçekleştirilen yazma eyleminin eskiden hokka ve divit ile yapılması arasındaki fark üzerine karşılaştırmalar yapılmıştır. Resim 29'da hokka ve divit içerikle uyumlu olarak sunulmuştur. "Mürekkep, 'hokka' denilen kaplara

konuluyordu. Ağaçlardan seçilen uygun dallar yontulup ucu sivriltilir ya da kuş tüylerinin ucu hokkaya batırılınca mürekkep bulaşır, onunla da yazılırdı (s. 12)."

Resim 31:Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili

Kapak Dosyası. Temmuz. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:130: 18.

"Kapak Dosyası" bölümünde "Dopdolu Yaz Tatili" başlıklı bir metin yer almaktadır. Bu metinde okurlara yaz tatilinde yapabileceklerine ilişkin önerilere okuyabilecekleri kitaplar, oynayabilecekleri oyunlar, gezebilecekleri yerler ve bazı araştırma konularına yer verilmiştir. Ancak burada yer alan görseller içerikte anlatılanlardan ziyade karakterler üzerinde sunulmuştur. Bu yönüyle içerikle kısmen bir uyum sağlamaktadır.

Resim 32: Tel Ali'nin Kelimeleri-Nüfus

Tel Ali'nin Kelimeleri. Temmuz. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:130: 22.

"Tel Ali'nin Kelimeleri" bölümünde nüfus konusu ele alınmıştır. Bu bölümde görseller diğer bölümlere kıyasla daha az olmakla birlikte siyah bir fon üzerine beyaz çizgilerden oluşan görsellerden oluşmaktadır. Resim 31, içerikle uyumludur.

“Dinlediğim haberde, ‘11 Temmuz Dünya Nüfus Günü’ cümlesini duyunca hemen aklıma ‘Aileniz kaç kişiden oluşuyor?’, ‘Apartmanınızda, yaşadığınız şehirde kaç kişi yaşıyor?’, ‘Türkiye’nin nüfusu kaç?’ gibi sorular geldi (s. 22).”

Fotoğraf 7: Nilüfer Çiçeği Yapımı

Sürpriz Kutusu. Temmuz. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:130: 43.

“Sürpriz Kutusu” bölümünde evde yapay bir nilüfer çiçeğinin nasıl yapılabileceği adımlar halinde gösterilmiştir. Görseller içerikle uyumludur ve metni tamamlayıcı işleve sahiptir. Fotoğraf 8’de adımlarda yapılması gereken işlemler çocuklara somut bir şekilde sunulmuştur. “Nilüfer çiçeğini yapmak için pembe bir kartonun üzerine iki tane çiçek çiz ve kes. Pembe ve beyaz akrilik boya kullanarak boya. Çiçeğin tomurcukları için sarı kartondan küçük bir parça kes (s. 43).”

Sayı 131/Ağustos: Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği niteliktedir. Bununla birlikte içerik çocuğun görseller aracılığıyla metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracağı şekilde oluşturulmuştur. Derginin kapağı ilgi çekici, okurun içerikle ilgili tahminde bulunabileceği niteliktedir. Basımında tercih edilen kağıt genellikle tercih edilen kuşe kağıttır. Sayfa düzeni genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur. Yazılar ve görseller uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Her bölümün kendine özgü bir tasarımı vardır. Vurgulanmak istenen yerlerde başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Resim 33:TRT Çocuk Dergisi Ağustos 2021 Kapağı

Bütçesini Oluşturan Çocuk. Ağustos. 2021. Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:131.

Kapakta "Bütçesini Oluşturan Çocuk" temasına uygun olarak ellerinde kumbara olan çocuklar yer almaktadır. Diğer bölümlerdeki görseller şu şekildedir:

Resim 34: Mustafa Kemal ATATÜRK

Atamdan Hatıralar. Ağustos. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:131: 8.

"Atamdan Hatıralar" bölümünde derginin çıktığı ayda işlenen konuya ilişkin Mustafa Kemal Atatürk'ün sözlerine yer verilmektedir. Bu aydaki sayıda 30 Ağustos Zafer Bayramı ile ilgili sözleri yer almaktadır. İçerikle görsel uyumludur. " '30 Ağustos Zaferi, Türk tarihinin en büyük dönüm noktasıdır…' (s. 8)"

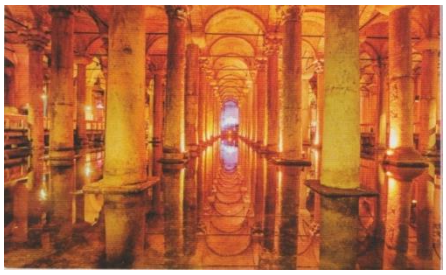

Fotoğraf 8: Yerebatan Sarnıcı

Gezdim Gördüm Yazdım. Ağustos. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:131: 11.

"Gezdim Gördüm Yazdım" bölümünde İstanbul gezisinden aktarılanlar görsellerle zenginleştirilerek sunulmuştur. Fotoğraf 9, içeriği tamamlayıcı işleve sahiptir. "Sarnıç, imparatorların kaldığı büyük sarayın ve bölgedeki diğer sakinlerin su ihtiyacını karşılıyormuş (s. 11)."

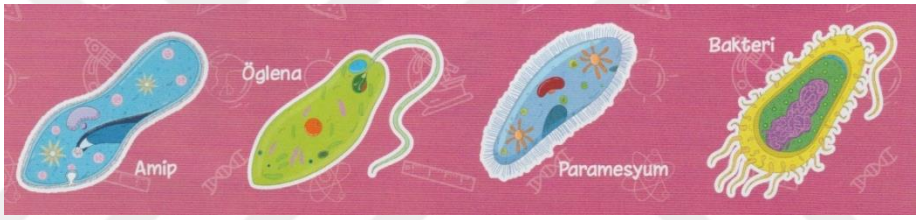

Resim 35: Mikroskobik Canlılar

İbi ile Keşfediyoruz. Ağustos. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:131: 14.

"İbi İl Keşfediyoruz" bölümünde konu mikroskobik canlılardır. Bilgiler sunulurken söylenen durumlara örnek oluşturan canlılar görsellerde yer almaktadır. Bu yönüyle görseller metnin tamamlayıcısı niteliğindedir. "Amip, öglena, paramesyum ve bakteri mikroskobik canlılara örnektir (s. 14)."

Resim 36:Milli ve Millet

Tel Ali'nin Kelimeleri. Ağustos. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:131: 22.

"Tel Ali'nin Kelimeleri" bölümünde "Milli ve Millet" başlıklı bir metin ele alınmıştır. Resim 36 içeriği yansıtmayan bir görsel olmakla birlikte aynı resim derginin 129/Haziran sayısında da bu bölümün farklı bir metni için kullanılmıştır.

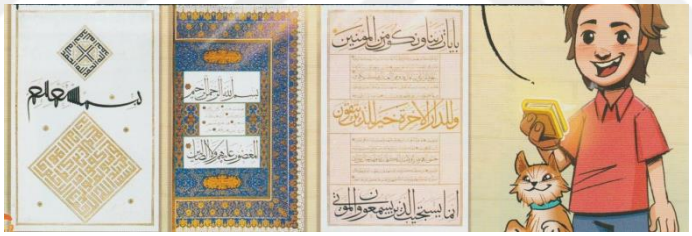

Fotoğraf 9: Hattat Karahisari'nin El Yazıları

Osmanlı Sanatçıları. Ağustos. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:131: 32.

"Osmanlı Sanatçıları" bölümünde bu aydaki sayıda Hattat Karahisari'nin yaşadığı, Süleymaniye Camii'nin yapıldığı döneme gidilmiş ve hat sanatına ilişkin bilgiler sunulmuştur. İçerikte yer alan görseller anlatıma zenginlik katmıştır. Fotoğraf 10'da Hattat Karahisari'nin farklı yazılarına yer verilmiştir. "Bakın nasıl muhteşem, bunları bilgisayar kullanmadan el yazısıyla yapıyor olması inanılmaz (s. 32)."

Sayı 132/Eylül: Dergi ölçüte uygundur. Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği niteliktedir. Bununla birlikte içerik çocuğun görseller aracılığıyla metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracağı şekilde oluşturulmuştur. Derginin kapağı ilgi çekici, okurun içerikle ilgili tahminde

bulunabileceği niteliktedir. Basımında tercih edilen kağıt genellikle tercih edilen kuşe kağıttır. Sayfa düzeni genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur. Yazılar ve görseller uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Vurgulanmak istenen yerlerde başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik gösterecek şekilde düzenlenmiştir. Bu anlamda dergi niteliklidir.

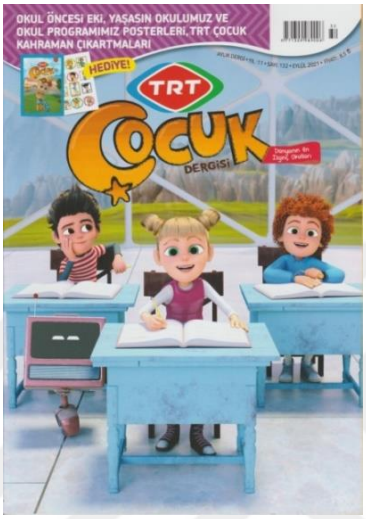

Resim 37: TRT Çocuk Dergisi Eylül 2021 Kapağı

Dünyanın En İlginç Okulları. Eylül. 2021. Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:132.

Kapak "Dünyanın En İlginç Okulları" konusuna uyumlu olarak bir sınıf ortamı tasvir edilmiştir. Diğer görseller şu şekildedir:

Fotoğraf 10: Duvarsız Okul

Kapak Dosyası. Eylül. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:132: 18.

Fotoğraf 11, "Kapak Dosyası"nda incelenen farklı okullardan birine aittir. "Danimarka'daki bu okul, küp şeklinde yapılmış. İçinde 'davul' denilen bölümler var. Sıraların olmadığı bu yerlerde öğrenciler ders dinliyor (s. 18)."

Resim 38:Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı

Büyüteç. Eylül. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:132: 29.

"Büyüteç" bölümünde Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı incelenmiş ve bazı resimlere yer verilerek bu yalının içindeki bölümlerin nelerden oluştuğu açıklanmıştır. İçerikte sunulanlarla resimler uyumlu bir bütünlük oluşturmaktadır. "Bu orta kısma üç eyvan halinde açılan çıkıntılar hafifçe yüksek olup üzerlerinde sedirler bulunuyor. Pencereler ise tahta kepenklerle kapatılıyor (s. 29)."

Resim 39: Tam Zamanı

Doğa Ajandası. Eylül. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:132: 33.

"Doğa Ajandası" bölümünde dergini çıktığı ayın hangi gününde doğada meydana gelecek olan değişimler ve yemişler, meyveler, sebzeler görselleriyle sunulmaktadır. İçerik ile görseller uyumludur. Resim 38'de bu ayda "Tam Zamanı" olan besinler yer almaktadır.

Fotoğraf 11:Sekreteler Kuşu

Doğadan Sesler. Eylül. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:132: 38.

"Doğadan Sesler" bölümünün bu aydaki sayısında sekreter kuşu hakkında bilgiler yer almaktadır. Fotoğraf 12, sıklıkla karşılaşılmayan ve diğer kuşların görüntülerinden biraz daha farklı olan bu kuşun metinde tasvir edilen görüntüsünü yansıtmaktadır. Bu anlamda içerikle uyumludur. "Başımın üzerindeki tüylerim, upuzun kirpiklerim ve rengârenk tüylerimle çok güzel bir kuşum (s. 38)."

Resim 40: Meraklı Dodo

Meraklı Dodo. Eylül. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:132: 44.

"Meraklı Dodo" bölümünde dört farklı farklı ele alınmış ve bu soruların yanıtları açıklandıktan sonra farklı karakterler arasında gerçekleşen kısa diyaloglarla konuya esprili bir yaklaşım sunulmuştur. Resim 39, "Dünyanın ilk oyuncak mağazası ne zaman açılmıştır?" başlığında yer almaktadır. Görselde bir çocuğun kumbarasında biriktirdiği paraları babası olabileceği düşünülebilecek kişinin yanına gelerek oyuncak dükkânı açmayı istediğini söylediği görülmektedir. " 'Bütün birikimimle bir oyuncak dükkânı açacağım!', 'Ne! Oyuncak dükkânı mı? İlgi göreceğinden eminim.' (s. 44)"

Sayı 133/Ekim: Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği niteliktedir. Bununla birlikte içerik çocuğun görseller aracılığıyla metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracağı şekilde oluşturulmuştur. Derginin kapağı ilgi çekici, okurun içerikle ilgili tahminde bulunabileceği niteliktedir. Basımında tercih edilen kağıt genellikle tercih edilen kuşe kağıttır. Sayfa düzeni genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur. Yazılar ve görseller uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Her bölümün kendine özgü bir tasarımı ve düzeni vardır. Vurgulanmak istenen yerlerde başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Resim 41: TRT Çocuk Dergisi Ekim 2021 Kapağı

Cumhuriyet Bayramı. Ekim. 2021. Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:133.

Kapak Cumhuriyet Bayramı temasıyla oluşturulmuştur. Bu temaya uyumlu olarak çocukların yüzleri coşkulu ve neşeli ellerinde bayraklarla tasvir edilmiştir. İçerikle uyumludur. Diğer bölümlerde yer alan görsellerden bazıları şunlardır:

Resim 42: Afiş

Afiş. Ekim. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:133: 9.

Resim 41 TRT Çocuk kanalından yayımlanmakta olan "Keşif Dolu Maceralar" adlı programı tanıtan bir afiştir. Afişte yer alan karakterler aynı zamanda dergideki "İbi ile Keşfediyoruz" bölümünde de yer almaktadır. Kanal ile uyumlu içerikler dergide yer aldığından farklı sayılarda da bu türden tanıtım içerikli afişler ya da yazılar yer almaktadır.

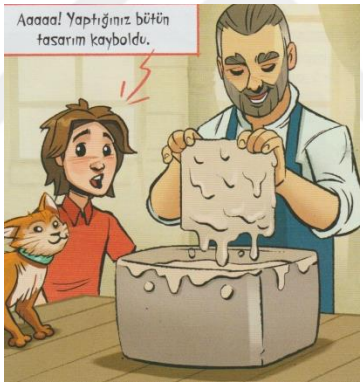

Resim 43: Çini Yapımı

Osmanlı Sanatçıları. Ekim. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:133: 32.

"Osmanlı Sanatçıları" bölümünün bu ayki sayısında çini sanatının yapılışı hakkında bilgilere yer verilmek üzere çini ustası Mehmet Emin Efendi ziyaret edilmiştir. Çininin nasıl yapıldığı adımlar halinde açıklamıştır. Metinlerde anlatılanları yansıtan görsellere yer verilmiştir. Resim 43' te sırlama işleminin nasıl yapıldığı gösterilmiş bu esnada yapılan işi izleyen çocuğun şaşkın bakışları yansıtılmıştır. " 'Boyama işlemi bittikten sonra sırlama işlemi başlıyor. İşte böyle!' 'Aaaaa! Yaptığınız bütün taşırım kayboldu.' (s. 32)"

Sayı 134/Kasım: Dergi ölçüte uygundur. Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği niteliktedir. Bununla birlikte içerik çocuğun görseller aracılığıyla metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracağı şekilde oluşturulmuştur. Derginin kapağı ilgi çekici, okurun içerikle ilgili tahminde bulunabileceği niteliktedir. Basımında tercih edilen kağıt genellikle tercih edilen kuşe kağıttır. Sayfa düzeni genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur. Yazılar ve görseller uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Her bölümün kendine özgü bir tasarımı ve düzeni vardır. Vurgulanmak istenen yerlerde başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

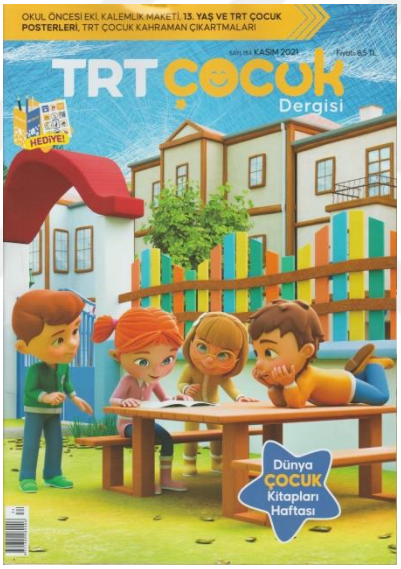

Resim 44:TRT Çocuk Dergisi Kasım 2021 Kapağı

Dünya Çocuk Kitapları Haftası. Kasım. 2021. Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:134.

Kapakta "Dünya Çocuk Kitapları Haftası"na uygun olarak dört çocuğun birlikte bir kitabı incelediklerini gösteren bir resim tercih edilmiştir. İçerikte yer alan diğer görseller şu şekildedir:

Resim 45: Öğretmenler Günü Afişi

Afiş. Kasım. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:134: 9.

Resim 45'te 24 Kasım Öğretmenler Günü afişi yer almaktadır. Afişte bir öğretmen ve öğrencileri yer almaktadır. Derginin kasım ayı sayısına uygundur.

Resim 46:Hak

Tel Ali'nin Kelimeleri. Kasım. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:134: 22.

"Tel Ali'nin Kelimeleri" bölümünde "Hak" başlığına yer verilmiş ve bu kavram ele alınmıştır. Resim 46 içeriği yansıtmada yetersiz kalmaktadır. Aynı zamanda bu görsel 130/Temmuz ayı sayısının aynı bölümünde "Nüfus" başlıklı metin için de kullanılmıştır.

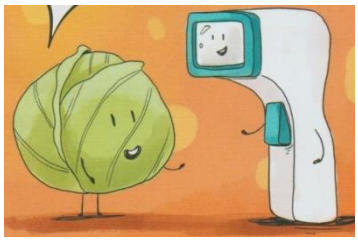

Resim 47:Lahana ve Ateşölçer

Sağlıklı Besleniyorum. Kasım. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:134: 36.

“Sağlıklı Besleniyorum” bölümünde besin olarak lahana seçilmiş ve lahananın sağlığımız için yararlarının neler olduğundan bahsedilmiştir. Resim 47’de bir beyaz lahananın ve ateşölçerin insan yüzüne sahip olduğu ve konuştukları görülmektedir. Kişileştirme ve intak sanatlarının yer aldığı bu bölümde yer alan görseller içeriğe uygundur. “ ‘Yapraklarımda ‘glutamin’ maddesi var, enfeksiyon hastalıklarından ve yüksek ateşten koruyorum.’ ‘Sen geldiğinden beri bana ihtiyaç kalmadı lahana.’ (s. 36)”

Sayı 135/Aralık: Dergi ölçüte uygundur. Görseller çocuğun estetik farkındalık kazanabileceği niteliktedir. Bununla birlikte içerik çocuğun görseller aracılığıyla metinle ilgili bağlantılar kuracağı, anlatılanları anlamlandırmasını kolaylaştıracağı şekilde oluşturulmuştur. Derginin kapağı ilgi çekici, okurun içerikle ilgili tahminde bulunabileceği niteliktedir. Basımında tercih edilen kağıt genellikle tercih edilen kuşe kağıttır. Sayfa düzeni genellikle bölüm başlıklarına göre oluşturulmuştur.
Yazılar ve görseller uyumlu bir bütün oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir. Her bölümün kendine özgü bir tasarımı ve düzeni vardır. Vurgulanmak istenen yerlerde başlıklar ve alt başlıklarda yazının puntosu, kalınlığı ve renkleri değişiklik gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Resim 48:TRT Çocuk Dergisi Aralık 2021 Kapağı

Yerli ve Milli Teknoloji. Aralık. 2021. Kapak. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:135.

Kapakta “Yerli ve Millî Teknoloji” konusuna uygun olarak “Kapak Dosyası” bölümünde anlatılan teknolojik gelişmelerden biri olan “Robot Göz”ü inceleyen dergi kahramanları yer almaktadır. İçerik ile uyumludur.

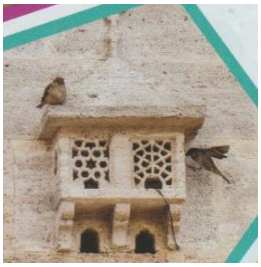

Fotoğraf 12: Kuş Evleri

Can'ın Ekranı. Aralık. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:135: 2.

"Can'ın Ekranı" bölümünde yer alan haber başlıklarından biri de "Kuş Evleri" dir. Fotoğraf 13'te de haber metninde anlatılanları tamamlayıcı nitelikte bir kuş evi görüntüsüne yer verilmiştir. "Cami, medrese, çarşı gibi eserlerin duvarlarına yapılan kuş evlerinin pek çok örneğini buldum. Kocaman bir sarayın küçültülmüş hali gibi görünüyor(s. 38)."

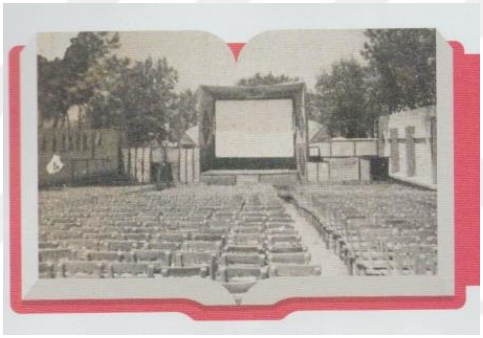

Fotoğraf 13: Sinema

Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk. Aralık. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:135: 13.

"Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" bölümünde sinema salonlarının geçmiş ve günümüzdeki halleri kıyaslanmıştır. Fotoğraf 14'te eskiye ait bir sinemanın nasıl göründüğünü gösteren siyah beyaz bir görsel yer almaktadır. Nasreddin Hoca'nın çocuklara kitabından gösterdiği bir fotoğraftır. Okurlarında metindeki karakterler gibi pek de alışık olmadıkları bir görüntü olan bu fotoğraf içerikle uyumludur. "Hemen kitabımı açtım. 'Bakın evladım!' dedim. 'Burası sinema işte, açık alan, sandalyeler, çekirdekler, gazozlar… Gördünüz mü?' (s. 13)"

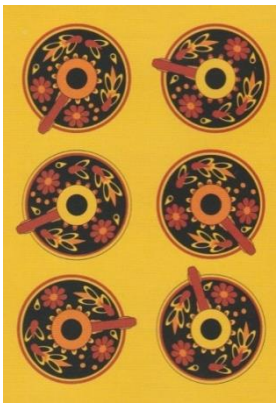

Resim 49: Doğru Bakmaca

Bul Bakalım. Aralık. 2021. **TRT Çocuk Dergisi**. Sayı:135: 46.

"Bul Bakalım" bölümünde dört farklı bulmaca bulunmaktadır. Bu bulmacalardan biri olan "Doğru Bulmaca" da karşıdan görünüşü verilen bir testinin kuş bakışı görünümü sorulmuştur. Farklı ayrıntılarla verilen görüntüler içerik ile uyumldur. "Bu güzel testinin yukarıdan görünüşü hangisi olabilir? Ablam gelene kadar bulmak istiyorum, bana yardım eder misin (s. 46)?"

4.6. TRT Çocuk Dergisi "Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ÇOCUĞUN DİL BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE DESTEK OLMALI																
DERGİLER	Görsel Okuma			Okuma			Yazma			Konuşma			Dinleme			
	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	
Sayı:124 Ocak	+			+			+			+			+			
Sayı:125 Şubat	+			+			+			+			+			
Sayı:126 Mart	+			+			+			+			+			
Sayı:127 Nisan	+			+				+		+			+			
Sayı:128 Mayıs	+			+			+			+			+			
Sayı:129 Haziran	+			+			+			+			+			
Sayı:130 Temmuz	+			+			+			+			+			
Sayı:131 Ağustos	+			+			+			+			+			
Sayı:132 Eylül	+			+			+			+			+			
Sayı:133 Ekim	+			+			+			+			+			
Sayı:134 Kasım	+			+			+			+			+			
Sayı:135 Aralık	+			+			+			+			+			

Tablo 8: Eser Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı" Ölçütü ile İlgili Bulgular

4.6.1. "Eser Görsel Okuma Becerisinin Geliştirilmesine Destek Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Bölümlerin görsel olarak zengin oluşturulduğu görülmektedir. Dergide yer alan resimler, şekiller, fotoğraflar, posterler ve afişler çocuğun anlatılanlar üzerine düşünmesi, sorgulaması, anlamlandırması, yeni şeyler keşfetmesini sağlayacak

niteliktedir. Bazı görsellerin yazıların açıklayıcısı niteliğinde olması çocuğun görsel üzerine daha çok yoğunlaşmasını görsel okuma yapmasını sağlamaktadır. Özellikle "Gezdim Gördüm Yazdım" bölümünde gezilen yere ilişkin fotoğraflara yer verilmiştir. Aynı zamanda karakterlerin tasvirlerinde kullanılan görseller de içerikte sunulan duyguların anlaşılmasında oldukça etkilidir. "Deneyebilirim" bölümünde yer alan deneyin aşamaların görselleştirilmesi çocuğun yapacağı adımları somut olarak daha iyi görmesi ve çocuğa kılavuzluk etmesi bakımından önemlidir. "Sürpriz Kutusu" bölümünde yapılan etkinliğin görselleri çocuğun yapılan işlemleri somutlaştırmasına yardımcı olmaktadır. "Bul Bakalım" bölümünde çocuğun soruları yanıtlaması için görsel okuma becerisini kullanması yer alan tablo ve şekilleri dikkatli incelemesi gerekmektedir. "Tüm bu ögeler çocuğun görsel okuma yapmasını destekleyen görsel okuma becerisini geliştirmesine katkı sağlayan özelliklerdir.

Sayı 124/Ocak:

- "İkinci çikolatayı yemek istediğimizde annemizin yüzündeki ifadeden doğru bir şey yapmadığımızı okuyoruz, hediye verdiğimiz arkadaşımızın yüzünden de mutluluğu… Trafik işaretlerinden kuralları okuyoruz. Yani sadece yazıları değil sesleri, mimikleri, işaretleri de okuyoruz. Anlamlandırıyoruz (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 17)."
- "Elde ettiğin muhteşem renkleri incele. (Deneyebilirim/Rengârenk Lahana, s. 31)."
- "Yeni icadım, bir kâtip ve bir şahin eşliğinde çalışan mumlu saat (El-Cezeri, s. 32)"
- "Yazıcının elindeki kalemin ucunda bir daire var ve bu daire 15 bölümden oluşuyor (El-Cezeri, s. 33)."
- "Daireleri orta kısmına kadar kes ve elinde yuvarlayarak ucunu yapıştır. İşte böyle (Sürpriz Kutusu/Rulo Füze Demeti, s. 45)."

Sayı 125/Şubat:

- "İki katlı caminin birinci katında taşlarla, ikinci katında ise iç içe geçirilmiş ahşapla örülmüş duvarları görüyoruz (Gezdim Gördüm Yazdım/Düzce, s. 11)."

- “Dünya dolanımı sırasında belli dönemlerde Güneş’ e yaklaşır ve uzaklaşır. 3 Ocak günü en yakın konumdayken 4 Temmuz günü en uzak konumdadır (İbi ile Keşfediyoruz/ Dünya’nın Hareketleri, s. 15).”
- “Şekil bana ne anlatıyor (Kapak Dosyası/Gökyüzünde Büyük Gösteri: Kutup Işıkları, s. 18)?”
- “Aşağıdaki altı parçadan ikisi birleştirilince tam bir kare elde ediliyor. Bu iki parça sence hangileri (Bul Bakalım, s. 46)?”

Sayı 126/Mart:

- “Derin bir kabın üzerine düz bir süzgeç yerleştir. Teksir kâğıdını da süzgecin üzerine ser. En son çerçeveyi koy. İşte böyle (Sürpriz Kutusu/Evde Kâğıt Üretiyorum, s. 43).”
- “Hangi anahtarı kullanması gerektiğini bulmak için yolları incelemen yeterli (Bul Bakalım/Hangi Anahtar, s. 46).”

Sayı 127/Nisan: Dergide yer alan görseller çok çeşitlidir. Resimler, şekiller, fotoğraflar, posterler ve afişler çocuğun anlatılanlar üzerine düşünmesi, sorgulaması, anlamlandırması, yeni şeyler keşfetmesini sağlayacak niteliktedir. ”İbi İle Keşfediyoruz” bölümünde mıknatısların işlevine ilişkin görsellere yer verilmiştir. “Deneyebilirim” bölümünde aşamaların görselleştirilmesi çocuğun adımları somut olarak görmesi ve çocuğa kılavuzluk etmesi bakımından önemlidir. “Sürpriz Kutusu” bölümünde yapılan etkinliğin görselleri çocuğun yine yapacağı işlemleri somutlaştırmasına yardımcı olmaktadır.

Sayı 128/Mayıs: Metinlerde anlatılanları destekleyecek, örnekleyecek ve somutlaştıracak nitelikte farklı görsellere yer verilmesi çocuğun görsel okuma becerisini destekleyen ögelerdendir. Dergide etkinliklerin yapım aşamalarını gösteren ve gezilen anlatılan yerlerle ilgili fotoğrafların olması, “Bul Bakalım” bölümünde farklı şekillerde ve tablolarda çocukların bilişsel gelişimini destekleyecek etkinliklere yer verilmesi bu duruma örnek gösterilebilir. Bunlar dışında da derginin her sayfasında çocuğun farklı görsel unsurlarla oluşturulmuştur.

Sayı 129/Haziran: "Can'ın Ekranı" bölümde paylaşılan bilgiler görsellerle desteklenmiş ve bu görsellerin gerçek yaşamdan seçilmiştir. "Teknoloji Tutkunları" bölümünde karakterlerin yüz ifadelerinin yer aldığı görseller, onların duygu durumlarını değişen olaylara ve söylenen sözlere nasıl tepkiler verdiklerini göstermesi bakımından içerikle ilişkili bir yapıdadır. Yine farklı "Gezdim Gördüm Yazdım" bölümünde gezilen yerdeki yapılarla ilgili fotoğraflar, "İbi İle Keşfediyoruz" bölümünde elektrikli eşyalar ve elektrik devresinin nasıl çalıştığını gösteren resimlere yer verilmiştir. "Deneyebilirim" bölümünde deneyin aşamaları ve "Sürpriz Kutusu" bölümünde yapılan etkinliğin görsel olarak sunularak adımların somut olarak gösterilmesi okura kılavuzluk etmektedir. Aynı zamanda "Bul Bakalım" bölümünde çocuğun soruları yanıtlaması için görsel okuma becerisini kullanması yer alan tablo ve şekilleri dikkatli incelemesi gerekmektedir. Tüm bunlar derginin ölçüte uygun olmasını sağlamaktadır.

Sayı 130/Temmuz: "Can'ın Ekranı" bölümde paylaşılan bilgiler görsellerle desteklenmiş ve çocuğun bazı varlık, nesne ve yapıları somut olarak görmeleri sağlanmıştır. "Teknoloji Tutkunları" bölümünde karakterlerin yüz ifadelerinin yer aldığı görseller, onların duygularını, nasıl tepkiler verdiklerini göstermesi bakımından ve karakterlerin yaptığı aleti nasıl oluşturduklarını göstermesi bakımından çocuğun görsel okuma becerisini kullanmasını sağlamaktadır. "Gezdim Gördüm Yazdım" bölümünde gezilen yerdeki yapılarla ilgili fotoğraflara yer verilmiştir. "İbi İle Keşfediyoruz" bölümünden saf ve karışım maddelerine doğadan örnekler gösteren resimlere yer verilmiştir. "Deneyebilirim" bölümünde deneyin aşamaları, "Kitapçının Kedisi" bölümünde iki farklı kitabın kapağına yer verilmiştir. "Büyüteç" bölümünde Sardes Antik Kenti'ne ilişkin bilgiler resimler aracığıyla somut olarak sunularak desteklenmiştir. "Osmanlı Sanatçıları" bölümünde tezhip sanatının örneklerine yer verilmiştir. Bu bölümlerdeki görseller dışında çocuğun yoğun olarak görsel okuma yetisini kullanacağı kısım "Bul Bakalım" bölümünde yer alan etkinliklere ilişkin şekillerdir. Çocuğun soruları yanıtlaması için tablo ve şekilleri dikkatli incelemesi gerekmektedir.

Sayı 131/Ağustos:

- " 'İstanbul' denildiğinde ilk akla gelen ve resimlerde gördüğümüz yapılardan biri de Galata Kulesi'dir (Gezdim Gördüm Yazdım/İstanbul, s. 11)."

- “Sizden ayrılmadan önce Hattat Karahisari’nin farklı yazı tarzlarını göstereyim. (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Okurlarımız senin gölgeni bulacaklar. Haydi güzel bir poz ver! İşte tam böyle (Bul Bakalım/Gölge Bulmaca, s. 46)!”
- “Ama bu resimde boşluklar var. Parçaları doğru yerlere yerleştirip resmi tamamlar mısın (Bul Bakalım/Gölge Bulmaca, s. 46)?”

Sayı 132/Eylül:

- “Dikkatli bakarsan kibritlerin yukarıdan görünüşünü hemen bulabilirsin (Bul Bakalım/Kibrit Bulmaca, s. 46).”
- “Bu sevimli tavşanın gölgesi hangisi (Bul Bakalım/Gölge Bulmaca, s. 46)?”
- “Haydi, resmine bak ismini yaz, gizli cümleyi bul (Bul Bakalım/Okul Bulmaca, s. 47).”

Sayı 133/Ekim: “Can’ın Ekranı” bölümünde Mars’ın görüntülerinden ve 3 bin 700 yıllık bir tabletin incelenmesinden bahsedilmiştir. “Deneyebilirim” bölümünde deneyin adımlarının uygulanış adımlarına yer verilmiştir. “Büyüteç” bölümünde Kamondo Merdivenleri ile ilgili açıklamaların görsellerle desteklenmiştir. “Doğa Ajandası” bölümünde meyve fidanı yetiştirmeyi anlatan yazıların resimlerle sunularak eylemlerin somutlaştırılması sağlanmıştır. “Doğadan Sesler” bölümünde deniz samurunun görünüşü ve yaşayışı anlatılırken farklı açılardan fotoğraflara yer verilmiştir. “Sürpriz Kutusu” bölümünde “Renkli Denizanası” etkinliğinin yine adımlar halinde gösterilmiştir. “Bul Bakalım” bölümünde direkt olarak çocuktan verilen farklı görseller üzerinden sorulan soruları yanıtlandırması istenmiştir. Tüm bunlar görsel okuma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayacak unsurlardır.

- “Bu heyecan verici görüntüler, Dünya’daki yaklaşık 392 milyon kilometre uzaklıktaki kızıl gezegenin dağlık ve pürüzlü yapısını gösteriyor (Can’ın Ekranı, s.2).”
- “Araştırmaların sonucuna göre tablette yer alan şekiller, arazi ölçmek için kullanılmış (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “İki girişi bulunan merdivenler, orta kısımlarda birleşerek tekrar ikiye ayrılıyor. Bu şekilde devam eden merdivenlerden çıkanlar, dik bir yokuştan

çıkmamış gibi rahat bir şekilde yol alabiliyorlar (Büyüteç/İstanbul'da Yokuş Yukarı Bir Şiir: Kamondo Merdivenleri, s. 29)."

- "Resim hangi parçayla tamamlanmalı (Bul Bakalım/Parçalı Bulmaca, s. 46)?"
- "Orman gezimizde bulduğumuz mantarlardan hangi ikisi aynı? Haydi çocuğum, biraz dikkatli bakarsan hemen bulabilirsin (Bul Bakalım/Mantar Bulmaca, s. 46)."
- "Haydi, görsellere göre bulmacayı çöz ve cevaplarını kontrol et (Bul Bakalım/Sonbahar Bulmaca, s. 47)."

Sayı 134/Kasım:

- "Yatay olan şeritleri, dikey olan şeritlerin bir altından, bir üstünden olacak şekilde, resimdeki gibi geçir (Sürpriz Kutusu/Meyve Sepeti, s. 43)."
- "Bu güzel kütüphaneyi tamamlayacak parçaları bulabilir misin (Bul Bakalım/Parçalı Bulmaca, s. 46)?"
- "Üst üste koyulmuş kitapların kuş bakışı görüntüsü hangisi olabilir (Bul Bakalım/Doğru Bulmaca, s. 46)?"

Sayı 135/Aralık: Dergide "Nasreddin Hoca İle Zamanda Yolculuk" bölümünde kitaptaki görsellerin incelenmesi görsel okuma becerisinin kullanıldığını göstermektedir. "Büyüteç" bölümünde Çakırağa Konağı ile ilgili görsellerin ve açıklamalar yer almaktadır.

- "Kerim, kahvaltıyı hazırlarken ben de kitabıma yeniden baktım. Resimleri inceledim (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 12)."
- "Hemen kitabımı açtım. 'Bakın evladım!' dedim. 'Burası sinema işte, açık alan, sandalyeler, çekirdekler, gazozlar… Gördünüz mü?' Çocuklar merakla kitabı aldılar, resimlerine baktılar. Bir süre aralarında konuştular (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 13)."
- "Köşk odalarda, yüklüklerle tavan arasındaki köşelere doğru silindirik bombeler yapan duvar yüzeylerine iki tane de duvar resmi çizilmiş. Bu resimlerde İzmir ve İstanbul'un o zamanki halini görmek de mümkün oluyor (Büyüteç/Çakırağa Konağı, s. 29)."

- “Şekildeki çöplerden ikisinin yerini değiştirerek, dört özdeş kare elde edebilir misin (Bul Bakalım/Zekâ Çöpü, s. 46)?”
- “Bu güzel testinin yukarıda görünüşü hangisi olabilir (Bul Bakalım/Doğru Bulmaca, s. 46)?”

4.6.2. “Eser Okuma Becerisinin Geliştirilmesine Destek Olmalı.” Ölçütüne İlişkin Bulgular

Sayı 124/Ocak: Dergide “Kitapçının Kedisi” adlı bölümde iki farklı kitabın (Turne Dedektifleri /Sevgi Saygı, Kıtkıt’ın Az Çok Gerçek Maceraları/Henry Cole) tanıtım yazısına yer verilmiştir. Bu yazıda kitapların içeriğine ilişkin bilgiler ve kitapların kapak resimleri çocuğun önerilen kitapları merak ve ilgisinin artmasıyla okumaya güdülenebilir. Metinlerde karakterlerin okumaya ilişkin tutumları ve gelecek günlerdeki okuma planlarını anlatmaları da çocukların okumaya bakışını olumlu etkileyecek niteliktedir:

- “Kendime ‘Okumak İstediğim Konular’ ve ‘Yapmak İstediğim Şeyler’ listelerini yaptım (Mikrofon Kahramanda, s. 42).”
- “Önce yıl boyunca okumayı düşündüğüm kitapların listesini yapacaktım. Sonra belki o zaman daha çok okumak istediğim bir kitap bulurum diye düşündüm. Hayvanlarla ilgili kitapları çok seviyorum. Çevre konularıyla ilgileniyorum. Konu başlıklarımdan biri ‘Arılar’. Arılar hakkında okuyacağım bu ay, kütüphaneye gidip kitap seçeceğim (Mikrofon Kahramanda, s. 42).”
- “Öğretmenlerime, ağabeylerime, Kuşçu Baba’ya danışıyorum. Kendim de kütüphaneye gidince kitaplara bakıyorum. Hepsi çok güzel kitaplar tavsiye ediyorlar. Bence herkes öğretmenlerinden ve büyüklerinden kitap tavsiyesi alabilir (Mikrofon Kahramanda, s. 43).”
- “Kutuplar ve küresel ısınma hakkında kitaplar okuyorum. Bazıları hikaye kitabı bazıları da bilgi veren kitaplar. Ama hepsinin konusu kutuplar ve küresel ısınma (Mikrofon Kahramanda, s. 43).”

Sayı 125/Şubat: Dergide yer alan “Kitapçının Kedisi” adlı bölüm çocuğun okuyabileceği kitapların tanıtımını (Çöp Tenekesi Kralı/Yusuf Asal, Problemler

Karşısında Ben/Nehir İz) yapmaktadır. Bu yazılarda kitapların içeriğine olay örgüsüne ilişkin bazı bilgiler ve kapak resimleri okura sunulmaktadır. Bu içerik çocuğun kitabı merak edip ilgisini okumaya yönlendirebilir. Aynı zamanda farklı bölümlerde yer alan metinlerdeki karakterlerin okuma eylemleri, planlamaları ya da okumaya ilişkin tutumları yine çocuğun okumaya karşı olumlu tutum geliştirmesinde etkili olacaktır.

- "Kitabın sonunda işte tüm bunların cevabını öğrenebilirsin (Kitapçının Kedisi/Çöp Tenekesi Kralı, s. 21)."
- "Püskül'ün, kuzeni Polar'la birlikte sorunları çözme hikâyesini okuyacak, sen de bilim insanı olma yolunda çok şey öğreneceksin (Kitapçının Kedisi/Problemler Karşısında Ben, s. 21)"
- "Yani ödev konularım okuduğum çizgi öyküler, kitaplar hep merak ettiğim şeyle ilgili olunca hep çalışmış gibi oluyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 126/Mart: Dergide yer alan karakterlerin okuma eylemleri ve "Kitapçının Kedisi" adlı bölümde çocuğun merak edip okuyabileceği kitapların (Karamel Kardeşler/Zeynep Birsin, Küçük Mürmür Yüzme Yarışına Katılıyor/Andreas Schlüter) tanıtımının olması çocuğun okumaya karşı olumlu tutum geliştirmesinde etkili olacak niteliktedir.

- "Geçen gün bir baktım Zehra kızım Nasreddin Hoca Fıkraları isimli kitabı okuyor (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/ Ne Çok Kitap Var? s. 12)."
- "Bu kitap tam da okumayı yeni öğrenen arkadaşlara göre (Kitapçının Kedisi/Küçük Mürmür Yüzme Yarışına Katılıyor, s. 21)!"
- " 'Onları da yine kitabına yaz. Genç mucitler senden öğrensinler' , 'İlk okur yine ben olacağım.' (El-Cezeri, s. 32)."

Sayı 127/Nisan: Dergide karakterlerin okuma eylemleri, "Teknoloji Tutkunları" bölümünde çocukların okuma yapabilecekleri elektronik ortamlardan bahsedilmesi, "Kitapçının Kedisi" adlı bölümde çocuğun okuyabileceği kitapların (Küçük Hekim/Eoin Colfer, Hayatı Hikâye Olan Adam Sait Faik/Özgür Özgülgün) tanıtımı çocuğun okumaya karşı olumlu tutum geliştirmesinde ve okuma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayacak niteliktedir.

- “Millî Eğitim Bakanlığı, 10. sınıfa giden arkadaşlarımız için içinde tam 980 etkinliğin yer aldığı bir kitap seti hazırladı. 9 farklı dersin içeriğinden hazırlanan kitap seti, eba.gov.tr adresinden indirilebiliyor (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “ ‘Kitap okuyoruz baba. Kitaplığımızdaki kitapları okuduk. Ağabeyim de anneme söylemiş internetten çok güzel e-kitaplar satın aldı. Keyifle onları okuyoruz.’ ‘Bak babacığım, internetteki kitap satan kişiler basılı kitapların yanında e-kitaplar da satıyorlar. Biz de oradan satın alıyoruz.’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”
- “Tabii bu durumda diyorum ki azıcık da harçlığımızı attırsanız da daha çok e-kitap satın alabilsek ve okuyabilsek (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Okurken Burgazada’yı, vapurları, martıları, balıkçıları hatırlayıp mutlu oldum (Kitapçının Kedisi/Hayatı Hikaye Olan Sait Faik, s. 21).”
- “Osmanlı sanatçılarını anlatan bir kitap okudum ve o kitaptaki ustalarla tanışmak istiyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Belli, okumayı ve araştırmayı seviyorsun. Ne çok şey öğrenmişsin (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Sayı 128/Mayıs: Karakterlerin okuma eylemleri ve okumaya olan ilgileri “Kitapçının Kedisi” bölümünde iki farklı kitabın (Tuhaf Öyküler İstasyonu /Fatma Çağdaş Börekçi, Bitkiler/Kathryn Williams) tanıtımının yapılması, kitapların dış yapısına ilişkin görsele ve içeriği hakkında bilgilere yer verilmesi dergiyi okuyacak olan çocuğun okuma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

- “Macera dolu bir hikaye, bilimsel gelişmeleri anlatan bir araştırma, duygulandıran bir şiir, etkilendiğimiz bir masal… Kitaplarımızla kurduğumuz dünya, hayallerimizi besleyip düşünce dünyamızı geliştiriyor. Öğrenmenin keyfini kitaplarımızla yaşıyoruz (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Kitap okumanın her hali güzel, kütüphanemizi telefonumuzda veya tabletimizde taşımak da büyük ayrıcalık (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Bu bol resimli ve bilgilendirici kitap sayesinde bitkilere dair pek çok şeyi öğrenebilir, dikkatle hazırlanmış sorularla öğrendiklerini pekiştirebilirsin (Kitapçının Kedisi/Bitkiler, s. 21).”

- “Bol bol kitap okuyor, internette araştırma yapıyorum (Tel Ali’nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22).”

Sayı 129/Haziran: Metinlerde çocuğun ilgisini çekecek konuların işlenmesi, dergide okuma çalışmalarından ve kütüphanelerden bahsedilmesi, okumanın olumlu yanlarına vurgu yapılması bu ölçüt için önemlidir. Ayrıca “Kitapçının Kedisi” adlı bölümde farklı yaş gruplarına göre çocukların okuyabileceği kitapların tanıtımının (Uzay Hakkında Bilmen Gereken 100 Şey/Alex Frith-James ve Jerome Martin, Peter Pan/J. M. Barrie) yer alması çocuğun ilgisini çeken bir kitapla karşılaşıp okumaya karşı olumlu tutum geliştirmesinde etkili olacak niteliktedir.

- “Ne dersin Küheylanım, biraz elektronik kitap okuyalım mı (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 13)?”
- “Buraya gelmeden, az sonra tanışmayı umduğum ressam hakkında bir kitap okudum (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Okumazsak kitaplarımızdan uzaklaşırız, hayal gücümüz zayıflar, bilgimizi arttırdığımız yollardan birini kaybetmiş oluruz (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”
- “Biz de kendi maceralarımızı hayal ederek, okuyarak, yazarak geliştireceğiz (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 130/Temmuz: Dergide ilgi çekici konuların işlenmesi, karakterlerin okuma listelerinden, çalışmalarından, planlarından ve kütüphanelerden bahsedilmesi önemlidir. “Kitapçının Kedisi” adlı bölümde ise farklı yaş gruplarına göre çocukların okuyabileceği kitapların (Hayalimdeki Yaz Tatili/Rabia Gülcan Kardaş, Suyun Hikâyesi/Rochelle Strauss) tanıtımının yapılması ve içeriğinden bahsedilmesi çocuğun okuma becerisini kullanmasını ve okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacaktır.

- “Okumadan olmaz tabii. Okumanın mevsimi yok. Her zaman okuyoruz ama bu yaz tatili için özel bir liste yaptık (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 17).”

- “112 sayfası macera dolu olan bu kitap, ortaokulu yeni bitiren Ebru’nun arkadaşlarıyla birlikte yurt dışında tatile girmek istemesiyle başlıyor (Kitapçının Kedisi/Hayalimdeki Yaz Tatili, s. 21).”

Sayı 131/Ağustos: Metinlerde çocuğun ilgisini çekecek konuların işlenmesi, “Kitapçının Kedisi” bölümünde çocukların okuyabileceği kitap tanıtımlarının (Gülücük/Cahit Zarifoğlu, Kapıyı Çalan Sürpriz/Dilşah Özdinç) yapılması ve içeriğine ilişkin ilgi çekici ipuçlarının sunulması çocuğun okuma becerisini kullanmasını ve okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacaktır.

- “Milli Eğitim Bakanlığı, ilkokul öğrencileri için ‘Arkadaş’ isimli tatil kitabını hazırladı. Kitap, tatilin en eğlenceli ‘Arkadaş’larından biri olacak. Kitap, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ücretsiz dağıtıldığı gibi EBA üzerinden de okunabiliyor (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Haydi, okumaya devam edin, arkadaşlarımla birlikte size de anlatıyorum (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 16).”
- “ ‘Daha önce hiç şiir kitabı okumadım.’ Diyorsan bu kitapla başlayabilirsin (Kitapçının Kedisi/Gülücük, s. 21).”

Sayı 132/Eylül: Metinlerde çocuğun ilgisini çekecek konuların işlenmesi, dergideki karakterlerin okuma çalışmalarından ve kütüphanelerden bahsetmesi, “Kitapçının Kedisi” bölümünde kitap tanıtımlarının (Bilime Bir Katkımız Olsun/Şebnem Güler Karacan, Limon Kütüphanesi/Jo Cotterill) yapılması, çocuğun okuma becerisini geliştirmesine destek olacaktır.

- “Siz hangi kütüphaneye üyesiniz (Can’ın Ekranı, s. 2)?”
- “Fikirlerinizi, editortrtcocuk@gmail.com adresinden bize gönderirseniz, okumaktan büyük mutluluk duyarız (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 19).”

Sayı 133/Ekim: Dergide yer alan konuların ilgi çekici olması, “Teknoloji Tutkunları” bölümünde bir kütüphaneden ve buradaki kitaplar için kullanılabilecek bir sistemden bahsedilmesi, “Kitapçının Kedisi” bölümünde kitap tanıtımlarının

(Beyaz Diş/Jack London, Dünyayı Değiştirebilirsin/Lucy Bell) yapılması ve çocukta içeriğe ilişkin merak uyandırılması okuma becerisini geliştirilmesini sağlayacaktır.

- "Bu haberi okuyunca 'Güzel haber!' dedim ve hemen ekranıma kaydettim (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Öğrenciler kütüphaneden kitap almak için önce kimlik kartlarını okutuyorlar. Sonra da kütüphaneden almak istedikleri kitabın etiketini okutuyorlar (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Zehra kızım da bahçede kitap okuyormuş (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Terzi, Ölçü Almadan Mı Elbise Dikiyor? s. 12)."

Sayı 134/Kasım: Dergide okurun ilgisini çekecek konulara değinilmesi, dergideki karakterlerin okuma çalışmalarından ve kütüphanelerden bahsetmesi "Kitapçının Kedisi" adlı bölümde farklı yaş gruplarına göre çocukların okuyabileceği kitapların (Kamyonlar/Katie Daynes, Kayıp Kitapçı/Katie Clapham) tanıtımlarının yapılması okuma becerisinin geliştirilmesine destek olacaktır.

- "Onları okurken de ses zihnimizde belirirdi (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 12)."
- "Biz de kitapları emanet alır okurduk (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 12)."
- "Ben, kitapçının kedisi olarak sevgili okurlarımıza sevdikleri konularda kitaplar bulmalarını tavsiye ederim. Mesela böcekleri merak eden çocuklar varsa içinde böceklerin maceralar yaşadığı kitapları okuyarak okuma serüvenine başlayabilir (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Sevgili okurlarımızın evlerine en yakın kütüphaneye üye olmalarını çok isterim Mikrofon. Bir kütüphaneye gitmek, rafların arasında dolaşarak kitap seçmek, okuyup ödünç alınan kitapları değiştirmek çok zevkli (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 135/Aralık: Dergide çocuğu okumaya teşvik edici ifadeler bulunmaktadır. "Kitapçının Kedisi" bölümünde okuyabilecekleri kitap önerilerine (Özgürlük ve Adalet Savaşçısı Aliya/Meryem Uçar, Bir Gün Herkes…/Miyase Sertbarut) yer

verilmesi, karakterlerin okuma faaliyetlerinden bahsedilmesi çocuğun okuma becerisini geliştirmesini sağlayacaktır.

- "Siz de ilham alıp yepyeni araştırmalar yapmak için hemen okuyun (Can'ın Ekranı, s. 2)."
- "Sessizce çevreye bakarkeeeen akşam okuduğum kitabı gördüm: 'Sinema' 'Hatırladım!' diye fırladım ayağa (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 12)."
- "Şiir, öykü, masal… Yazılarda ritim duygusu mu var? Evet, her yazının kendi içinde bir ritme sahiptir ve ritim duygusuna sahip olmasının sırrı çok okumaktır (Tel Ali'nin Kelimeleri/Sene ve Yıl, s. 22)."
- "Kitaplardan okuduğuma göre 'çeşm' göz demekmiş, camın yapısındaki o dalgalı çubuklar bülbül gözüne benzetildiği için böyle bir isim verilmiş. Bazı kaynaklara göre ise fabrikanın kurulduğu bölgenin adı Bülbül Çeşmesi'ymiş (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."

4.6.3. "Eser Yazma Becerisinin Geliştirilmesine Destek Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Sayı 124/Ocak: Derginin farklı pek çok bölümünde okur çocukları yazma becerisini kullandırmaya yöneltecek cümleler ile karşılaşılmaktadır:

- "Şimdi bu sayacağım maddeleri bir kâğıda yazıp her zaman göreceğiniz bir yere yazın olur mu? (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 21)."
- "2021 yılı için bir not defteri ayırın. Merak ettiğiniz konuları oraya not edin. Sonra sırasıyla araştırın (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 25)."
- "Önce bir not defterine yazıp konularına göre sıraya dizdim. Sonra da bir kâğıda yazıp dolabımın kapağının iç tarafına yapıştırdım. Yaptıkça yanlarına mutlulukla gülümsemiş bir yüz çizeceğim (Mikrofon Kahramanda, s. 43)."
- "Haydi hepimiz kendi listelerimizi oluşturalım ve odalarımıza asalım (Mikrofon Kahramanda, s. 43)."

Sayı 125/Şubat: "Deneyebilirim" adlı bölümde "Görünmez Yazı" başlıklı bir etkinlik örneği sunulmuştur. Bu etkinliğin bir bölümünde çocuğun "Karbonat-su karışımını mürekkep olarak kullan ve kulak temizleme çubuğu ile kağıda istediğin

gizli mesajı yaz.” adımını gerçekleştirmesi istenmiştir. “Bul Bakalım” bölümde yer alan eş anlamlı bulmaca da çocuğun yazma becerisini kullanmasını gerekli kılmaktadır.

Sayı 126/Mart: Metinlerde geçen yazma eylemleri, “Kapak Dosyası” bölümünde kahramanın okuru yazmaya yönlendirmesi, “Bul Bakalım” bölümde yer alan etkinlikler çocuğun yazma becerisini kullanmasını gerekli kılmaktadır.

- “Cemil Bey alışverişe gitmeden önce alacaklarını bir yere yazıyor. Artık not defterine bile değil, akıllı telefonuna veya tabletine kaydediyor (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Ne Çok Kitap Var? s. 13).”
- “İlk sayfaya unutamadığımız bir mutluluğu yazarak işe başlayalım. Yazdığımız her mutluluk size diğerlerini hatırlatacak ve mutluluk notlarınız artacak (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 19).”

Sayı 127/Nisan: Dergi kısmen uygundur. İçerikte “Bul Bakalım” bölümde yer alan etkinlikler çocuğun yazma becerisini kullanmasını gerektirmektedir. Bir de “Osmanlı Sanatçıları” bölümde Matrakçı Nasuh’un yazdığı kitaplardan bahsettiği kısım dışında çocuğun yazma becerisini geliştirebilmesini destekleyecek bir unsur yer almamaktadır. Ayrıca farklı bir metinde bir sözcüğün yazımında ikilik yer almaktadır. Bitişik yazılan birleşik sözcük (çevrimiçi-çevrim içi) başka bir metinde ayrı yazılmıştır. Bu durum çocuğun yazma becerisini olumsuz etkileyecektir.

- “Biri matematik biri de tarih alanında iki kitap yazmışsınız. Arapçadan Türkçeye çeviri yapmışsınız (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Sayı 128/Mayıs: “Mikrofon Kahramanda” bölümünde yapılan röportajda bir hediye hazırlama fikri verilmiş ve burada yazma eyleminin kullanılmasını gerekli kılan bir adım belirtilmiştir. Bunun dışında “Bul Bakalım” bölümde yer alan “Aile Bulmaca” etkinliği de çocuğun yazma becerisini kullanmasını gerektirmektedir.

- “Kartın içine kuru boyalarınızla istediğiniz desenleri çizerek bir çerçeve yapın. Ortasına da notunuzu yazın (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 129/Haziran: Metinlerde geçen yazma eylemleri, "Bul Bakalım" bölümde yer alan etkinlikler çocuğun yazma becerisini kullanmasını gerekli kılması, yazmanın faydalarının anlatılması çocuğun yazmaya karşı olumlu tutum geliştirmesine yardımcı olacaktır.

- "Bir sayfaya girip oradaki bilgileri defterine yazmaya başladı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Bilgi Denizinde Kulaç Atmak, s. 12)."
- "İki kelime de aynı harflerle yazılıyor ama anlamları birbirinden çoook farklı (Tel Ali'nin Kelimeleri/Sesimiz Aynı, Anlamımız Farklı, s. 22)."
- "Dondurmanın, faydalarına ve içinde barındırdığı besin değerlerini anlatmadan önce iki önemli bilgiyi not edelim (Sağlıklı Besleniyorum/Top Top Serinlik: Dondurma, s. 36):"
- "Yazmazsak duygularımızı ifade etme, yavaş yavaş düşünerek bir plan yapma yeteneğimiz zayıflar (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Çocuğum yazarken hem düşünürsün hem de cümleyi aklında kurarsın. Sadece o cümle de değil, arkasından hangi cümleyi kuracaksın, bu paragraf ne anlatacak hep planlama içinde olursun. Böylece gelişirsin (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Yaz çocuğum, Z şehrinde yaşadığımız gibi maceralar hayal et, onları yaz (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 130/Temmuz: Metinlerde karakterlerin yazdıklarını paylaşmaları, yazma çalışmalarından bahsedilmesi ve "Bul Bakalım" bölümde yer alan etkinlikler çocuğun yazma becerisini kullanmasını gerekli kılması çocuğun yazma becerisini geliştirecek unsurlardır.

- "Ben kitap okuyordum Kerim de bilgisayarın başında bir şeyler yazıyordu. Ama sık sık 'offf pufff' çekerek yazdıklarını siliyordu. Sonunda kalkıp bir kâğıt kalem aldı. 'Bir de böyle deneyeyim Nasreddin dede!' deyip kâğıda doğru eğildi (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Zamanla Değişen Dostluk: Hokka-Divit ile Kalem-Bilgisayar, s. 12)."
- "Kerim oğlumun yazısını, okul dergisinde yayınlayacaklarmış. Bilgisayar olmasaydı tek tek her dergi için yazacaktı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda

Yolculuk/Zamanla Değişen Dostluk: Hokka-Divit ile Kalem-Bilgisayar, s. 13)."

- "Şimdi anladınız mı ne kadar büyük bir kolaylık içinde yazdığımızı. Bu bile ilham verir hepimize. Kerim'e vermiş gibi baksanıza önce bir kelime yazdı sonra bir cümle (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Zamanla Değişen Dostluk: Hokka-Divit ile Kalem-Bilgisayar, s. 13)…"
- "Size örnek olması için gezimin notlarını paylaşıyorum (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 19)."

Sayı 131/Ağustos: Hat sanatıyla ilgili bilgilere yer verilmesi ve "Bul Bakalım" bölümde yer alan etkinlikler çocuğun yazma becerisini kullanmasını gerekli kılması çocuğun yazma becerisini geliştirecek unsurlardır.

- " 'Hattat' çok güzel el yazısı yazan sanatçılara deniyor. Günümüzde bilgisayarlarda çok sayıda farklı yazma tarzı var. Hattatlar da harfleri birbirinden farklı şekillerde ama elle yazıyorlar (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."

Sayı 132/Eylül: Metinlerde karakterlerin yazma eylemlerinden bahsetmesi, okura not almalarını istedikleri yerleri belirtmeleri ve "Bul Bakalım" bölümdeki çalışmalar çocuğun yazma becerisini destekleyecektir.

- "Bizim zamanımızda buluşmak için önce mektuplar yazılırdı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 12)."
- " 'Benim de bir fıkra yazmama yardım eder misin Nasreddin Hocam!' (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 13)"
- "İşte bu alan sizin, hayalinizdeki okulu neden böyle tasarladığınızı yazabilirsiniz (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çoook Farklı, s. 19)."
- "Kendimize bir 'Bahçe Defteri' tutalım. Domateste incelediğimiz değişiklikleri tarihiyle not edelim (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35)."

Sayı 133/Ekim: Dergide yazı yazan bir kişiye yer verilmesi, çocuktan bazı durumları not alınması istenmesi, "Bul Bakalım" bölümde yer alan etkinlikler çocuğun yazma becerisini kullanmasını gerekli kılması çocuğun yazma becerisini geliştirilmesinde destek olacaktır.

- “Lise öğrencisi arkadaşımız Derya Karadeniz’in, uzayda yaşam olup olmadığı konusunda yazdığı ‘Oberon’ isimli makale NASA’nın web sitesinde yayınlandı (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Fidemizin bize ‘merhaba’ dediği günü not edelim (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”
- “Elma ağacımız için bir günlük oluşturalım. 10 gün arayla boyunu, yaprak sayısını ve gördüğümüz değişimleri not edelim (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”

Sayı 134/Kasım: Dergide okurdan bazı yerlerin not alınmasının istenmesi, metin içerisinde yazma eylemlerinden ve yazılan bir şiirden bahsedilmesi bu becerinin geliştirilmesini sağlayacaktır.

- “Bu ay sunduğum bütün haberleri büyük bir heyecanla not ettim (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Bir cümleyi unutmamak için not ederdik (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 12).”
- “Kâğıtlara yazılır, kitap yapılırdı (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s.12).”
- “Kasrın ‘Has Oda’ kısmında ise dönemin ünlü şairlerinden Şeyh Galib’e ait 36 beyitlik bir başka şiir de yine Yesarizade Mustafa İzzet Efendi tarafından yazılmış (Büyüteç/Aynalıkavak Kasrı, s. 29).”

Sayı 135/Aralık: Dergide okurun yazmaya yönlendirilmesi, bazı yerlerin not alınmasını belirtilmesi ve Bul Bakalım bölümünde çocuğun yazmasını gerekli kılan etkinliklerin olması yazma becerisini geliştirecek unsurlardır.

- “Fikirlerinizi bizimle paylaşmak için dergimize yazabilirsiniz (Can’ın Ekranı, s. 2).”
- “Tabii, sürekli kapalı ortamlarda kalanlarda, yoğun güneş kremi kullananlarda, fazla kilolu kişilerde ve 70 yaşından büyüklerde vücut, güneş ışığıyla karşılaşsa bile D vitamini üretilemediğini not edelim (Sağlıklı Besleniyorum/ “D” Vitamini, s. 36).”

4.6.4. "Eser Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Destek Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

Dergide yer alan diyaloglar, "Mikrofon Kahramanda" bölümündeki röportaj metni, okur ile kurulan sohbet havası içerisinde yöneltilen soruların bulunması, karakterler arasında konuşma becerisinin kullanıldığına dair ifadeler dair ifadeler derginin ölçüte uygun olduğunu göstermektedir. Bunlar çocuğun günlük hayattaki iletişim kurma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Sayı 124/Ocak:

- "Harika görünüyor. Nasıl yaptınız bunu? Ünlü bilim insanı Yunus el-Usturlabi'nin böyle bir saat yaptığını okudum (El Cezeri, s. 32-33)."
- " 'Benim içimdeki maddeler sende doğal olarak var sarımsakcığım.' 'Evet antibiyotik. Beni tüketen çocuklar hastalıklara karşı koruyor ve sana daha az ihtiyaç duyuyor.' (Sağlıklı Besleniyorum/Doğal İlaç: Sarımsak, s. 38)"
- "Bu listeleri nereye yazdın? Önce bir not defterine yazıp konularına göre sıraya dizdim (Mikrofon Kahramanda, s. 43)."

Sayı 125/Şubat:

- " 'Hoş geldiniz gençler.' 'Hoş bulduk efendim. Bize her zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.' (El-Cezeri, s. 30)."

Sayı 126/Mart:

- " 'Peki dolunayı bir daha ne zaman göreceğiz?', 'İlk gördüğümüz tarihten itibaren 4 hafta sonra gökyüzüne bakmalıyız Pumba (İbi ile Keşfediyoruz/Ay'ın Hareketleri, s. 15)!"
- " 'Bunu bize biraz daha açarak anlatır mısın Bulut?' , 'Tabii.' (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Sayı 127/Nisan:

- " ' Eee, senin çocukken en sevdiğin oyun neydi peki Nasreddin dede?' diye sordu Ayşe. Biraz hafızamı zorlayınca anımsadım. Beş taş oyununu pek severdim doğrusu. 'Nasıl bir oyun?' diye sorunca başladım anlatmaya (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Benimle Oynar Mısın? s. 12)."

- “Meyveleri o kadar çok seviyorum ki tek bir meyveyi söyleyemiyorum (Tel Ali’nin Kelimeleri/Elma, Armut, Portakal, Arkadaşım Hoşça Kal! s. 22).”
- “ ‘Merhaba. Siz Matrakçı Nasuh musunuz?’ ‘Evet oğul, benim. Sen kimsin buralardan değilsin galiba.’ ‘Ben Halil. Buralardanım aslında, İstanbul’da yaşıyorum. Ama bu dönemden değilim.’ (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)”
- “ ‘Eee! Hep ben anlattım. Biraz da sen anlatır mısın? 21. yüzyılda neler oluyor? Bizden sonra neler oldu?’ ‘Annemle babam beni merak etmeden dönmem gerek. Belki başka zaman geldiğinde anlatırım.’ (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)”

Sayı 128/Mayıs:

- “İstersen onları da başka zaman konuşalım (Osmanlı Sanatçıları, s.32).”
- “ ‘Dergimize hoş geldiniz Bahar Hanım. Biz sizi daha çok ‘Pırıl ve Uzay’ın annesi’ olarak tanıyoruz.’ ‘Hoş bulduk Mikrofon. Evet, Pırıl ve Uzay’ ın annesiyim. Aynı zamanda bir mimarım’ (Mikrofon Kahramanda, s. 40)”
- “Sevgili okurlarımız, Bahar hanıma çok teşekkür ederek hepinize neşeli kutlamalar dileriz. Yeni konuklarımızla önümüzdeki ay görüşünceye dek hoşça kalın (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Sayı 129/Haziran:

- “ ‘Ne çok konuştum.’ ‘İyi ki konuştun.’ ‘Aslında daha anlatmak istediğim pek çok konu var.’ (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Bir tasarruf elçisi olalım. Bildiklerimizi anlatalım, uyaralım ve dünyamız için güzel adımlar atmanın mutluluğunu yaşayalım (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).”
- “Haydi, sana biraz kendimizden ve neler yaptığımızdan bahsedeyim (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 38).”

Sayı 130/Temmuz:

- “ ‘Merhaba. Yanınızda oturup çalışmanızı izleyebilir miyim?’ ‘Merhaba oğul!’ (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)”
- “ ‘Hoş geldin Heidi.’ ‘Hoş bulduk Mikrofon.’ (Mikrofon Kahramanda, s. 40)”

Sayı 131/Ağustos:

- "Ben bunları çocuklara anlatırken Kerim oğlum mikroskobu hatırlattı (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Yanımızda, s. 13)."
- "Piticiğim, Piticiğim… Uyudun mu (Merak Ediyorum/Mikroskobu Kim İcat Etti? s. 27)?"
- " 'Pırıl ve Akın, dergimize hoş geldiniz.' 'Hoş bulduk Mikrofon.' (Mikrofon Kahramanda, s. 40)"

Sayı 132/Eylül:

- " 'Bugün bize ne anlatacaksın Nasreddin dede?' (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 13)"
- " 'Bütün birikimimle bir oyuncak dükkânı açacağım!' ' Ne! Oyuncak dükkânı mı? İlgi göreceğinden eminim.' (Meraklı Dodo, s. 44)"

Sayı 133/Ekim:

- "Geçenlerde çocuklar bizim kitapçıda 'Bu bir başyapıt!' dediler. Taaam bir 'klasik'miş. Öğretmenleri de sınıfta kitap hakkında konuşmuş (Kitapçının Kedisi/Beyaz Diş, s. 21)."
- " 'Hoş geldin İbi. İki serüven arasında seni dergimizde konuk edebildiğimiz için çok mutluyuz.' 'Hoş bulduk Mikrofon. Ben de TRT Çocuk Dergisi'nde olduğum için çok ama çok mutluyum.' (Mikrofon Kahramanda, s. 40)"

Sayı 134/Kasım:

- " 'Harikasınız! Bu arada tasmaya da bayıldım. Boncuk'un en sevdiği renk: Mor!' 'Beğendiğine sevindik.' (Teknoloji Tutkunları, s. 5)"
- "Geçen aylarda size, ağaç evimde otururken internet üzerinden çeşitli şehirlerde yaşayan çocuklarla buluşup konuştuğumuzu anlatmıştım (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 12)."

Sayı 135/Aralık:

- " 'Neyi hatırladın Nasreddin Hocam?' 'Bu sabah neden erken uyandığımızı hatırladım evladım.' (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 12)"

4.6.5. "Eser Dinleme Becerisinin Geliştirilmesine Destek Olmalı." Ölçütüne İlişkin Bulgular

İncelenen dergiler bu ölçüte uygundur. Derginin her bölümü genellikle okuyucuya seslenme ile başladığından sanki çocuk dergiyi açtığında bir arkadaşını dinliyormuş onunla konuşuyormuş gibi ortam oluşturulmuştur. Ayrıca dergideki metinlerde karşılıklı konuşmaların yer alması, sorular sorulması, seslenmeler röportajlar gerçekleştirilmesi ile de dinleme becerisinin kullanılması gerektiği hissettirilmiştir.

Sayı 124/Ocak:

- " 'Okuryazarlıkla medyanın ne ilgisi var?' dediğinizi duyar gibiyim (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 17)."
- "Merhaba ben Sibirya kaplanı. Buradayım, buradayım! Kar yığının hemen altında duruyorum (Doğadan Sesler/Sibirya Kaplanı, s. 40)."

Sayı 125/Şubat:

- "Merhaba! Dünyamızın ne kadar çalışkan olduğunu ve yerinde duramadığını öğrenmeye ne dersiniz? Haydi, başlıyoruz (İbi ile Keşfediyoruz/ Dünya'nın Hareketleri, s. 14)!"
- "Merhaba, Ben bir kutup ayısıyım bembeyaz karlar arasında (Doğadan Sesler/Kutupların Huzurlu Sakini Kutup Ayısı, s. 38)!"
- " 'Bize katıldığın için çok teşekkür ederiz Mert.' 'Ben teşekkür ederim.' (Mikrofon Kahramanda, s. 41)"

Sayı 126/Mart:

- "Bu aracı asıl yaptığını bize anlatır mısın (El-Cezeri, s. 30)?", "Gaak gaak gaak! Yani merhaba, ben karga! Çok bağırmaktan biraz sesim kısılmış olabilir (Doğadan Sesler/Karga, s. 38)."
- "Müzik dinlemeyi de kaval çalmayı da çok seviyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "İzci takımını teftişe gelen kulüp başkanı, birbirine sırtı dönük şekilde duran iki izciye de birden, sırasıyla şu konutları verir: (Bul Bakalım/Kaç Adım, s. 46)"

Sayı 127/Nisan:

- "Oyuna öyle dalmışlar ki beni duymuyorlar bile (Teknoloji Tutkunları, s. 4)!", "Anne, baba! Burada mıydınız? O kadar heyecanlıydı ki sizi duymamışım bile (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Yukarıdaki şelale de o kadar gür akıyor ki onun sesi dışında başka ses duyulmuyor neredeyse (Gezdim Gördüm Yazdım/Yalova, s. 11)", "Sütün içinde plastiğin ne işi var dediğini duyar gibiyim (Deneyebilirim/Sütten Plastik Yapmak, s. 20)."
- "Cumhurbaşkanlığı Bandosu, çocuklar için konser verdi ve Ankara'da çocuk balosu düzenlendi (Büyüteç/Gazipaşa İlkokulu, s. 29)."
- " 'İçimde bol miktarda C vitamini hissediyorum.' 'A ve K vitaminlerin de oldukça bol. Onları da saymayı unutma!' (s. 36)"
- "Şşşt! Aman uyanmasın, kızarıp büyümesi gerek (Sağlıklı Besleniyorum/"Kırmızı Lezzet", s. 37)."
- "Kontrollü bir şekilde radyo sinyallerinin gönderilip alınması 1895 senesinde gerçekleşmiştir. Bir gemi içinden yapılan bu yayında kıyıdaki alıcıya Mors alfabesi ile kısa bir mesaj yollanmış ve cevap alınmıştır. Bu başarının ardından 1898 yılında Mors alfabesi ile yayın yapmaya başlanmış, 1906'da radyodan ilk kez ses ve müzik aktarılmıştır. 1920 yılına gelindiğinde de ilk radyo istasyonu kurulmuştur (Meraklı Dodo, s. 44)."

Sayı 128/Mayıs:

- "Bazen sadece okumak bazen de dinlemek isteriz. TRT Çocuk Kitaplık uygulaması bize bu ayrıcalığı da sunuyor. Kitapları istersek dinleyebiliyoruz (Can'ın Ekranı, s. 3)."
- "Hiç duymadım böyle bir şey. (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."
- "Camilerde tekbir ve salavat sizin bestenizle söyleniyor. Ben onları dinlerken çok duygulanıyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)."
- "Bazı balinaların sesleri çok kuvvetlidir, kilometrelerce uzaktan duyulabilir. İşitme duyumuz o kadar gelişmiştir ki görmesek bile yolumuzu bulabiliriz (Doğadan Sesler/Balina, s. 39)."

Sayı 129/Haziran:

- "Kulağıma bir müzik sesi geliyor Piti. Sen de duyuyor musun (Merak Ediyorum/Piyanoyu Kim İcat Etti? s.27)?"
- "Senden bunları dinlemek ne güzel oldu (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."
- "Aaa… Ben aslında, sizi sizden dinlemeye gelmiştim (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."

Sayı 130/Temmuz:

- "Oyunculardan biri, 'Çarşıya gittim ve…' diyerek bir nesnenin ismini söyler. Bir sonraki aynı cümleyi tekrar ederek yeni bir cümle ekler. Haydi, bir örnek verelim. Hayri, 'Çarşıya gittim ve bir tepsi baklava aldım.' demiş olsun. Bir sonraki oyuncu, baklavanın yanına bir başka nesne ekler. Bir sonraki ise başka bir nesne daha… Böylece cümle giderek daha uzun ve karmaşık bir hal alır (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 18)."
- "Duyduğum en belirgin ses: Serçe sesi (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 19).", "Ben de seni tanımak, gelecekte neler olduğunu dinlemek isterim (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."
- "Adımım birçok yerde duymuş olabilirsin (Doğadan Sesler/Caretta Caretta, s. 38)."
- "Keçilerin, çiçeklerin, kuşların arkadaşı olan Heidi'den yaşamı, köyü gelecek hayallerini dinledik (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."

Sayı 131/Ağustos:

- "Şiir okumayı veya dinlemeyi sever misin (Kitapçının Kedisi/Gülücük, s. 21)?"
- " 'Nasıl bir yol tavsiye edersin?' 'Kuşlar için yem, kediler ve köpekler için uygun yerlere su, mama koymak bütün arkadaşlarımın yapabileceği şeyler.' (Mikrofon Kahramanda, s. 41)"

Sayı 132/Eylül:

- "İstersen bizim eve misafir ol, seni saatlerce dinleyebilirim (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."

- “Yavrularımıza seslenirken veya yavrularımız bizden bir şey isterken sesimizi duyabilirsiniz (Doğadan Sesler/Sekreter Kuşu, s. 39).”
- “ ‘Dün gece olanları duydun mu?’ ‘Bu kulaklarla duymamış olmam mümkün mü?’ (Meraklı Dodo, s. 45)”

Sayı 133/Ekim:

- “Liselere Giriş Sınavı’na hazırlanan görme engelliler için sınav kitaplarını seslendirerek kütüphanelere ulaştıran öğrenciler, romanlara da ses veriyor. Böylece görme engelli arkadaşlarımız da sınavlara hazırlanabiliyor (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “ ‘O nasıl bir sistem işe yarıyor mu?’ ‘Şimdi kısaca şöyle anlatayım babacığım. RFID sistemleri, radyo frekans ile çalışan bir tür akıllı etiketleme sistemidir.’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”
- “Yavru tilki, annesinin okuduğu kitabı heyecanla dinliyor (Bul Bakalım/Parçalı Bulmaca, s. 46).”

Sayı 134/Kasım:

- “Biri seslenince daha yüzünü görmeden onu tanırdık (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 12).”
- “Kasetlere kaydedilen ses de bu alet yardımıyla dinlenebiliyormuş (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13).”
- “Çünkü kitapçının sahibinden hiç duyulmamış, muhteşem hikâyeler dinliyor (Kitapçının Kedisi/Kayıp Kitapçı, s. 21).”
- “Ben şimdi sizi dinlemek istiyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

Sayı 135/Aralık:

- “Gittiğimizde ustamızdan dinleyelim (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Sizden bu sanatı dinlemeye geldik (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”
- “Sizi saatlerce dinlemek istiyorum ama annemin ziyaret için bize verdiği düre doldu (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”

4.7. TRT Çocuk Dergisi "Dil, Anlatım, Konu, Biçim Vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ESER DİL, ANLATIM, KONU, BİÇİM VB. ÖZELLİKLER AÇISINDAN TUTARLI OLMALI			
DERGİLER	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak		+	
Sayı:125 Şubat		+	
Sayı:126 Mart		+	
Sayı:127 Nisan		+	
Sayı:128 Mayıs		+	
Sayı:129 Haziran		+	
Sayı:130 Temmuz		+	
Sayı:131 Ağustos		+	
Sayı:132 Eylül		+	
Sayı:133 Ekim		+	
Sayı:134 Kasım		+	
Sayı:135 Aralık		+	

Tablo 9: Eser Dil, Anlatım, Konu, Biçim vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular

İncelenen dergilerden ocak, şubat, mart, nisan, mayıs, temmuz, ağustos, eylül, kasım ve aralık ayı sayıları biçimsel özellikler, dil ve görseller bakımından birbiriyle tutarlıdır. Ancak bazı kurguların gerçek dışı unsurlardan oluşması ve dilin bazı yerlerde didaktik olması bu ölçütün tutarlılığı kısmen sağlanmaktadır. Haziran ve ekim sayılarında dil tutarsızlığı görülmemekle birlikte gerçek dışı ögeler yer aldığından bu dergilerde ölçüte kısmen uyum sağlamaktadır.

4.8. TRT Çocuk Dergisi "Sanat Algısı Oluşturmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ESER SANAT ALGISI OLUŞTURMALI			
DERGİLER	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak	+		
Sayı:125 Şubat	+		
Sayı:126 Mart	+		
Sayı:127 Nisan	+		
Sayı:128 Mayıs	+		
Sayı:129 Haziran	+		
Sayı:130 Temmuz	+		
Sayı:131 Ağustos	+		
Sayı:132 Eylül	+		
Sayı:133 Ekim	+		
Sayı:134 Kasım	+		
Sayı:135 Aralık	+		

Tablo 10: Eser Sanat Algısı Oluşturmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular

Dergilerdeki görsel ve yazınsal unsurların sahip olduğu özellikler, müzik, edebiyat, resim, heykel gibi çeşitli sanat dallarından bahsetmesi, derginin son bölümü olan "Küçük Sanatçılar" başlığında dergi okurları çocukların belirlenen adrese gönderdikleri çizdikleri resimler ve yazdıkları şiirlere yer vermesi, çocuğun sanatsal gelişimine katkı sağlayacak ve sanat duyarlılığı kazanmalarına yardımcı olacaktır. İncelenen tüm dergiler okurda sanat algısı oluşturmalı ölçütüne uygundur. Metinlerde yer alan ifadeler şu şekildedir:

Sayı 124/Ocak:

- "Küçük yaşlardan beri grafitiyle ilgilenen Yiğit Baykan, Türkiye'nin her şehrine çizdiği kendine has tavşan şekliyle tanınıyor (Can'ın Ekranı, s. 2)."

- “Bern Saat Kulesi 13. yüzyılda inşa edilmiş. İlk başlarda şehrin nöbet kulesi olarak kullanılmış. Bölgede çıkan büyük yangında kule zarar görünce 15. yüzyılda, ‘zaman çanı’ anlamına gelen ‘Zytglogge’ ismiyle bir saat kulesi olarak kullanılmaya başlamış. Her saat başı çan çalarken biraz yukarıya baktığımızda yaldızlı bir figürün zile bir çekiçle vurduğunu görüyoruz. Bununla birlikte dev kadrandaki ögelerde çok dikkat çekici (Gezdim Gördüm Yazdım/Bern, s. 11).”
- “Caminin bir başka özelliği de minbere çıkan merdivenin duvarın içinden geçmesi. Minber, mihrabın hemen yanındaki duvarda sanki asılı gibi görünüyor (Büyüteç/İsfahan Bey Cami, s. 29).”
- “Uzun ince bir ağacım. Şiirlere, masallara sık sık konuk olurum (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 36).”
- “Yapılan araştırmalara göre en çok çalınan enstrüman piyanodur. Ardından gitar, keman, flüt ve davul gelmektedir. Peki siz hangi enstrümanı çalmak isterdiniz? (Meraklı Dodo, s. 47).”

Sayı 125/Şubat:

- “Antalya’ da yaşayan nöroloji uzmanı Ahmet Özşimşek, nehirlerden kıyıya vuran tahta parçalarını toplayarak heykeller yapıyor. Çoğunlukla hayvan ve insan figürü Özşimşek’ in eserleri şimdiye kadar 7’si uluslararası olmak üzere 11 sergide yer aldı (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Genellikle siyahı, beyazı ve kırmızıyı kullansak da ‘al yanaklı’, ‘kara gözlü’, ‘kızıl saçlı’ demek benim bazen daha çok hoşuma gidiyor (Tel Ali’nin Kelimeleri/Rengârenk Kelimeler, s. 22).”
- “Renkleri hepimiz çok seviyoruz. Resim yaparken onları tek tek kullanıyoruz (Sürpriz Kutusu/ Dönen Renkler, s. 42).”
- “Bu demek oluyor ki üç ana rengi siyah ve beyaz ile karıştırırsam istediğim tabloyu yapabilirim (Meraklı Dodo, s. 45).”

Sayı 126/Mart:

- “Diyarbakır’ın Tarihi Evleri Projesi kapsamında ressam Büşra Polattağ, şehrin önemli tarihi yapılarını tuval üzerine üç boyutlu olarak işliyor. Mimari yapıların dokusunu gerçek haline en yakın şekilde yansıtmak isteyen ressam;

bunun için bulgur, strafor, peçete, çöp şiş gibi malzemeler kullanıyor (Can'ın Ekranı, s. 3)."

- "Bir Çanakkale türküsünde 'Çanakkale içinde Aynalı Çarşı' diye ismi geçen, girişi aynalarla süslü, tarihi bir çarşı burası (Gezdim Gördüm Yazdım/Çanakkale, s. 10)."
- "Buradan çıkarılan bazı eserler de farklı farklı yerlerde sergilenmiş (Gezdim Gördüm Yazdım/Çanakkale, s. 11)."
- "Boyaların deterjandan kaçması sütun yüzeyinde harika bir sanat eseri oluşturdu (Deneyebilirim/Süt Sanatı, s. 20)."
- "Abidenin tavan kısmında mozaikten yapılmış bir Türk bayrağı bulunuyor. Abidenin dört ayağında ise toplam sekiz kabartma resmi var. Bu kabartma resimlerinin denize bakan dört tanesi Çanakkale Deniz Savaşlarını, karaya bakan dört tanesi de Kara Savaşlarını anlatıyor (Büyüteç/Gelibolu Yarımadası, s. 29)."
- "Müzik dinlemeyi de kaval çalmayı da çok seviyorum. Biliyor musun Mikrofon, müzik de uyumla ilgilidir (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Koyunların uyumunu kaval çalarak sağlıyorum. Ben kaval çalmaya başlayınca yavaş yavaş toplanıp yanıma geliyorlar. Sonra kurduğumuz 'Akçaoba Müzik Grubu' var. Kavalım da bu grubun bir parçası. Diğer müzik aletleriyle bir uyum içinde onu çalarsam güzel bir eser ortaya çıkıyor (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."
- "Sıra geldi üzerine resim yapmaya. Hayal gücünü kullanarak resmini tamamla (Sürpriz Kutusu/Evde Kâğıt Üretiyorum, s. 43)!"

Sayı 127/Nisan:

- "Kıymetli geleneksel sanatlarımızdan biri olan Edirnekari sanatçısı Sevilay Güler, sanatını kendi elleriyle yaptığı kâğıtlara işliyor. Bu sayede hem kâğıt yapma hem de Edirnekari sanatını birleştirmiş oluyor. Sevilay Güler bu çalışmasıyla Edirne Valiliği tarafından düzenlenen Üretimde Kadın Girişimciler Yarışması'nda da 'yaratıcılık' ödülünü kazandı (Can'ın Ekranı, s. 3)."
- "Cumhurbaşkanlığı Bandosu, çocuklar için konser verdi ve Ankara'da çocuk balosu düzenlendi (Büyüteç/Gazipaşa İlkokulu, s. 29)."

- “Padişahımız Kanuni Sultan Süleyman’ın gittiği seferlerde, yolunun üzerinde bulunan şehirleri minyatür çizimlerimde görebilirsin. İstanbul, Hille, İnebahtı, Nis, Sofya, Marsilya, Cenova, Bağdat, Kütahya, Kayseri, Adana gibi pek çok yeri en ince ayrıntısına kadar resmettim (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”
- “Muhteşem! Biz 21.yüzyılda şehir fotoğraflarını yüksek kulelere çıkarak ya da uçan aygıtlar kullanarak çekiyoruz. Siz ise şehirlerin resmini yapmışsınız. Kim bilir kaç gün sürdü bu çizimler. ‘Emeği çoksa değeri de çoktur.’ Der babaannem (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Hem ben de sizden minyatür tekniklerini öğrenmek istiyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Şarkılarla, şiirlerle kutladığımız bayramımız hepimize kutlu olsuun (Mikrofon Kahramanda, s. 41)!”

Sayı 128/Mayıs:

- “Bazen dilini anlamasak da hikâye anlatanları dinlemek, akrobatları, Afrika müziğiyle dans edenleri izlemek pek keyifli (Gezdim Gördüm Yazdım/Marakeş, s. 10).”
- “Osman Hamdi Bey, ilk Türk arkeoloğu ve modern anlamda ilk Türk ressamıdır. En ünlü eseri “Kaplumbağa Terbiyecisi”dir (Büyüteç/Ülkemizin İlk Müzesi: İstanbul Arkeoloji Müzeleri, s. 29).”
- “Segah tekbiri ve Salat-ı Ümmiye. Demek hala benim bestemle okunuyor. Bana bu haberi verdiğin için teşekkür ederim. Madem beni tanımak istedin, sana musiki odamızı göstereyim (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Kırım Hanı I.Selim Giray’ın ve Padişahımız 4. Mehmet’in toplantılarında, yaptığım besteleri söyledim. Yani hem bestekar hem de hanendeyim (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”
- “Şarkılarınızdan da dinlemek isterim. Ayrıca kitaptan okuduğuma göre siz aynı zamanda hattatmışsınız. Yazılarınızı görmek ve çiçeklerle ilgili bilgilerinizi de öğrenmek isterim (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Bugünlük bir ney üflemeyi dene istersen (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Elinizi, annenizin en sevdiği renkte sulu boyayla boyayıp kağıdın üzerine izini çıkarın (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

- “Yeşil karton üzerine büyük yapraklar çiz. Yaprakları kartonun yeşilinden daha koyu bir yeşil renk kullanarak boya (Sürpriz Kutusu/Ormanını Tasarla, s. 43).”

Sayı 129/Haziran:

- “Annem yine çok sevdiği müziği dinliyor. Sanatçı ne güzel çalıyor piyanoyu (Merak Ediyorum/Piyanoyu Kim İcat Etti? s. 27)...”
- “Osmanlı padişahları Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde başmimar olarak görev yapan Mimar Sinan, eserleriyle geçmişte ve günümüzde dünyaca tanınmış bir mimari dehadır. Mimar Sinan 93 cami, 52 mescit, 56 medrese, 20 türbe, 17 imarethane, 3 darüşşifa (hastane), 5 su kemeri, 8 köprü, 20 kervansaray, 36 saray, 8 mahzen ve 48 tane de hamam olmak üzere yüzlerce eser yapmıştır (Büyüteç/Süleymaniye Camii, s. 29).”
- “En arkada kalan ağaç, ressamın ışıklandırmasından dolayı en önde gibi görünüyor. Köprünün devamındaki bitkiler hem derinlik oluşturuyor gibi hem de yüzeysel. Oduncu küçücük, ağaçlar kocaman. Kısacası resim, zıtlıklarıyla dikkat çekiyor (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Şuradaki karpuzlu resminiz. O, benim en sevdiğim (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”
- “ ‘Talim Yapan Erler’ tablonuz, sanki o anda oradaymışım gibi hissettiriyor. Sizin askerlik yönünüzü de yansıtıyor (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”

Sayı 130/Temmuz:

- “Kültür ve Turizm Bakanlığının yaptığı iş birlikleriyle eserlerimiz, ülkemizdeki müzelere getiriliyor. Son olarak 1700 yıllık ‘Kybele Heykeli’ ABD’den Türkiye’ye getirilmişti. Bizlere de tarihimize ve coğrafyamıza ait bu eserleri görmek için müzelere gitmek kalıyor (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “ ‘Şiir yazıyor ve şiirleri 740 sayfalık bir kitap oluşturdu. Hattatlarımız bu kitabı en güzel harfleriyle yazdılar. Ben de tezhip yapıyorum.’ ‘Tezhibin ne olduğunu kitaplardan öğrenmiştim. El yazması kitap ve tabloları, ezilmiş altın ve çeşitli renkler kullanarak süslemekmiş. Bu mesleği yapanlara da ‘müzehhip’ deniyormuş. Ve çiçek resimleri kullanılıyormuş.’ ‘ Doğru.

Desenlerimi oluştururken gül, lale, sümbül ve karanfil en çok kullandığım dört çiçek. Bununla birlikte gördüğüm çiçeklerin hemen hepsini resmettim. Aynı zamanda kullandığım desenlerin her birinin farklı, derin anlamları var.' (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)"

Sayı 131/Ağustos:

- "Müzede de Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde yer alan medeniyetlere ait farklı yerlerden gelen eserler bulunuyor. 19. yüzyılda İmparatorluk Müzesi olarak kurulan müzeye, ressam ve müzeci Osman Hamdi Bey birçok eser getirmiş (Gezdim Gördüm Yazdım/İstanbul, s. 10)."
- "Selçuklu Dönemi çini işçiliğinde önemli bir yeri olan Karatay Medresesi, 1955 yılında 'Çini Eserler Müzesi' olarak ziyarete açılmış (Büyüteç/Medreseden Müzeye Çinili Bir Tarih, s.29)."
- "Şiiri ve terziliği de pek sever. Harfleri, kelimeleri, şekilden şekle sokar. Ben ona 'harf ressamı' diyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."
- "Sizden ayrılmadan önce Hattat Karahisari'nin farklı yazı tarzlarını göstereyim. Bakın nasıl muhteşem, bunları bilgisayar kullanmadan el yazısıyla yapıyor olması inanılmaz. Hepsi birbirinden farklı (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."

Sayı 132/Eylül:

- "Bu handan Evliya Çelebi'nin Seyahatname adlı kitabında da söz ediliyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Malatya, s. 11)."
- "Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı divanhanesi, mimarisinin çok sade oluşuna ve dışarıdan dikkat çeken bir özelliği bulunmayışına karşılık iç süslemesi göz kamaştırıcı bir güzellik ve zenginlikteymiş. Türk sanatına ait olan bu süslemelerde, ortadaki kubbe ile bütün duvarlar ve çıkıntıların tavanları, altın yaldızın hâkim olduğu nakışlarla bezeliymiş (Büyüteç/Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı, s. 29)."
- "Canım ebru çalışmamın üzerine pati baskısı yaptın. İlginç oldu. Ebru sanatı tarihine 'pati baskılı ebru' olarak adını yazarlardı belki ama benim yaptığım kısmı pek güzel olmadı (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)."

- “Eserleriniz muhteşem görünüyor. Sizin döneminizde ebru sanatıyla yapılan eserler el yazması kitapların kapak içlerinde, padişah fermanlarının kaplamasında, hat sanatıyla yapılan eserlerin süslemelerinde kullanılırmış (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”

Sayı 133/Ekim:

- “Hemen aklımıza Ahmet Haşim’in dizeleri gelir (Büyüteç/İstanbul’da Yokuş Yukarı Bir Şiir: Kamondo Merdivenleri, s. 28).”
- “Merdivenlerin yapımında ‘Art Nouveau’ adı verilen bir mimari tarz tercih edilmiş (Büyüteç/İstanbul’da Yokuş Yukarı Bir Şiir: Kamondo Merdivenleri, s. 28).”
- “Art Nouveau: ‘Yeni sanat’ anlamına gelen art nouveau, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında etkili olmuş, zarif dekoratif süslemelerin ön plana çıktığı, kıvrımların ve bitkisel desenlerin sıklıkla kullanıldığı bir sanat akımı (Büyüteç/İstanbul’da Yokuş Yukarı Bir Şiir: Kamondo Merdivenleri, s. 29).”
- “Kütahya’daki pek çok genç ustamızdan çini sanatını öğrenmek istiyor (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

Sayı 134/Kasım:

- “Sedir, mangal, kandil gibi eşyalarla döşenmiş bu odalar, insanı tarihte oldukça estetik bir yolculuğa çıkarıyor (Büyüteç/Aynalıkavak Kasrı, s. 28).”
- “Bizim sanatımıza ‘revzen-i menkuş’ denir. Ana malzememiz cam. Camilerin, evlerin, sarayların, köşklerin pencerelerini bu sanatla süslüyoruz (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”
- “Vitraylar göz kamaştırıcı. Ben de bir sanatçı olmak istiyorum ve yaptığım eserlerin böyle yüzlerce yıl sağlam kalmasını istiyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”
- “Yapbozun üzerinde ünlü ressamların tabloları bulunuyor (Meraklı Dodo, s. 45).”

Sayı 135/Aralık:

- “Cami, medrese, çarşı gibi eserlerin duvarlarına yapılan kuş evlerinin pek çok örneğini buldum. Kocaman bir sarayın küçültülmüş hali gibi görünüyor. Bu

tür estetik yapıları teknolojik imkânlarımızla donatarak yapabiliriz diye düşünüyorum (Can'ın Ekranı, s. 2)."

- "Bir köşesinde minaresi olan caminin üç yönde kapısı, muhteşem çini bir tablosu ve kütüphanesi var (Gezdim Gördüm Yazdım/Kütahya, s. 11)."
- "Bir de Barış Manço'nun 'Bir yastıkta tam kırk yıl' şarkısını hatırlayın (Tel Ali'nin Kelimeleri/Sene ve Yıl, s. 22)."
- "Konağın odalarındaki duvar ve tavan süslemeleri, kalem işleri, ahşap oymalar oldukça göz alıcı birer sanat harikası. Özellikle yazlık kısım olarak kullanılan ve 'köşk oda' olarak da bilinen bölümlerdeki süslemeler, benzerine pek az rastlanan türden (Büyüteç/Çakırağa Konağı, s. 29)."
- "Özel yöntemler kullanılarak yüksek sıcaklıkta, erimiş haldeki cam hamurunun içine cam çubuklar ekliyoruz. Çeşmibülbül bu tekniğe verilen isim. Bu teknikte elde edilen cam malzeme ile her türlü cam eser yapılabilir (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)."

4.9. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ESERLER TÜRÜNE ÖZGÜ ÖZELLİKLER TAŞIMALI			
DERGİLER	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak		+	
Sayı:125 Şubat		+	
Sayı:126 Mart		+	
Sayı:127 Nisan		+	
Sayı:128 Mayıs		+	
Sayı:129 Haziran		+	
Sayı:130 Temmuz		+	
Sayı:131 Ağustos		+	
Sayı:132 Eylül		+	
Sayı:133 Ekim		+	
Sayı:134 Kasım		+	
Sayı:135 Aralık		+	

Tablo 11: Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımalı Ölçütü İle İlgili Bulgular

Dergide yer alan bölümlerin bazılarının herhangi bir türe uygun olmadığı görülmüştür. Bu türler literatürde deneme olarak adlandırılmaktadır. Dergilerde bunların dışında haber metinleri, gezi yazısı, röportaj gibi farklı türler de yer almaktadır. Yer verilen türler, türe özgü özelliklerini yansıtmaktadır. İncelenen tüm aylardaki sayılarda çıkarılan ya da değişen birkaç bölüm haricinde aynı bölüm adlarından oluşan farklı içerikler bulunmaktadır.

- "Can'ın Ekranı" bölümünde genellikle haber metinleri yer almaktadır. Bu metinler türüne özgü özellikleri yansıtmaktadır. Alınan bilgilerin kaynakları belirtilmektedir.

- “Teknoloji Tutkunları” bölümünde yer alan metinler çizgi roman kesiti olarak adlandırılabilir.

- “Neler Oluyor” bölümü her sayıda dünya, ay, güneş gibi gezegenler ile kısa ve güncel bilgilerin yer aldığı bilgi metinlerinden oluşmaktadır.

- “Atamdan Hatıralar” bölümünde sayının çıktığı aydaki belirli gün ve haftalar ile ilgili Mustafa Kemal Atatürk’ün vecize türündeki sözleri yer almaktadır.

- “Gezdim Gördüm Yazdım” gezi yazısı türünde kaleme alınmıştır. Bu bölümde yer alan metinlerde her ay farklı şehirlerde yer alan mimari yapılar, eserler ve şehrin yapısıyla ilgili hem coğrafi hem tarihi hem de sanatsal bilgiler görsellerle desteklenerek okuyucuya sunulmaktadır.

- “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde yer verilen metinler beli bir türe uymayan yazılardan oluşmaktadır. Bu haliyle deneme olarak değerlendirilebilir.

- “İbi ile Keşfediyoruz” bölümünde yer alan metinler, çeşitli bilgilerin yer aldığı bilimsel güncel bir makale olarak değerlendirilebilir.

- “Kitapçının Kedisi” bölümünde her sayıda farklı iki kitabı tanıtım yazıları yer almaktadır.

- “Kapak Dosyası” bölümleri dosya yazılarından oluşmaktadır. Bir türe uygun olmadığından deneme olarak adlandırılabilir.

- “Tel Ali’nin Kelimeleri” bölümünde her sayıda farklı kelimelerin kökeni ve anlamlarına ilişkin bilgiler ve farklı kullanım alanları açıklanmaktadır. Bu haliyle deneme olarak adlandırılabilir.

- “2021 Yılında Neler Yapacağım?” incelenen dergiler içerisinde yalnızca 124. Sayıda bulunan bir bölümdür. Bu bölümde farklı karakterlerin gelecek planları yer almaktadır. Bu haliyle deneme olarak adlandırılabilir.

- “Merak Ediyorum” bölümü bir çocuk ve kedisinin evde, okulda veya herhangi bir yerde gördükleri nesnelerin buluşuyla ilgili araştırmalarının aktarıldığı metinlerden oluşmaktadır. Bu yönüyle bilgi metni niteliğindedir.

- “Büyüteç” bölümünde her ay ülkemizdeki farklı yapıların mimari özelliklerine ilişkin bilgilerin aktarıldığı bilgi metinleri yer almaktadır.
- “Sporcu Sayılar” incelenen dergiler içerisinde yalnızca 124. Sayıda bulunan bir bölümdür. Bu bölüm kısa bilgi metinlerinden oluşmaktadır.
- “Deneyebilirim” bölümünde her sayıda okurların uygulayabilecekleri deneyler yer almaktadır. Bu metinlerde yer alan yönerge ifadeleri tarifname niteliği taşıdığından bilgilendirici metinlerden kılavuzlar içerisinde kabul edilebilir.
- “El Cezeri” bölümü incelenen dergilerin ocak, şubat ve mart ayı sayılarında yer almaktadır. Bu bölüm Cezeri’nin icatlarının dönemin yöneticilerine tanıtıldığı metinlerden oluşmaktadır. Bu yönüyle hikaye edici metin sınıfına dâhil edilebilir.
- “Osmanlı Sanatçıları” bölümü bir çocuğun zaman makinesi ile geçmişte yaşamış sanatçıların dönemlerine gittiği ve onlardan yaptıkları sanatlara ilişkin bilgiler edindiği metinlerden oluşmaktadır. Bu yönüyle kurgusal yanı ağırlık göstermekle birlikte bilgi verici bir niteliği de vardır.
- “Doğa Ajandası” bölümü bilgilendirici metinlerden oluşmaktadır.
- “Sağlıklı Besleniyorum” bölümü bir besine ilişkin bilgilerin kişileştirme sanatıyla sunulduğu kısa bilgi metinlerinde oluşmaktadır. Aynı zamanda bölüm sonunda besininde yer aldığı bir yemek tarifnamesine de yer verilmektedir.
- “Doğadan Sesler” bölümünde her sayıda farklı bir hayvan kendi ağzından türüne ilişkin bilgiler içeren metinlerden oluşmaktadır.
- “Mikrofon Kahramanda” bölümü derginin farklı bölümlerinde yer alan ya da TRT Çocuk kanalında yayınlanan programlarındaki karakterlerle yapılan konuşmaların yer aldığı röportaj türünden metinlerinden oluşmaktadır.
- “Sürpriz Kutusu” bölümü her sayıda okurların yapabilecekleri farklı nesnelere ilişkin etkinlikler anlatılmaktadır. Yapılacak işlemler kılavuz metinlerde olduğu gibi adımlar halinde açıklanmaktadır.

- “Meraklı Dodo” bölümü günlük hayattan bir durum, nesne ya da hayvanlara ilişkin sorular ve yanıtları yer almaktadır. Bu bölüm kısa bilgi metinlerinden ve bazı karakterlerin diyaloglarından oluşmaktadır.
- “Bul Bakalım” bölümü okurların çözmesi için oluşturulan dikkat ve görsel okuma yapmasını gerektiren, kodlamaların olduğu bulmacalar, resimdeki parçayı tamamlama, kelime avı bulmacaları, kare bulmacalar, labirent bulmacalar, karışık harf bulmaca, isim şehir oyunu, sudoku, çeşitli bulmacalardan oluşmaktadır.
- “Küçük Sanatçılar” bölümü okurların gönderdikleri resim ve şiirlerden oluşmaktadır.

4.10. TRT Çocuk Dergisi’ndeki “Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı” Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ESERLERİN ÖĞRETİCİ YÖNÜ OLMALI			
DERGİLER	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak	+		
Sayı:125 Şubat	+		
Sayı:126 Mart	+		
Sayı:127 Nisan	+		
Sayı:128 Mayıs	+		
Sayı:129 Haziran	+		
Sayı:130 Temmuz	+		
Sayı:131 Ağustos	+		
Sayı:132 Eylül	+		
Sayı:133 Ekim	+		
Sayı:134 Kasım	+		
Sayı:135 Aralık	+		

Tablo 12: Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular

Dergilerdeki metinler çocukların daha önce bilmediği yeni bilgiler edinebileceği, farklı konular ya da alanlar keşfedebileceği yapıda oluşturulduğundan bilgilendirici yönü güçlüdür. Her sayıda oluşturulan tema çerçevesinde araştırmalar, çalışmalar, haber metinleri, deneyler, bilimsel bilgiler gibi farklı öğretici özellikte metinlere yer verilmektedir. Metinlerde yer alan ifadeler şu şekildedir:

Sayı 124/Ocak:

- "Böyle oyunlar bizi öfkeli, gergin çocuklar yapıyormuş. Bir sorun yaşadığımızda konuşarak çözmek yerine kavga etmek aklımıza geliyormuş. (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 21)."
- "Ama araştırmacılar, salonumuzda bulunan saate en çok benzeyen ve saatin içine bir kuş yerleştiren kişinin Franz Ketterer olduğunu söylüyor (Merak Ediyorum/Kuşu Saatin İçine Kim Koymuş, s. 27)."
- "Hamsin: 31 Ocak'ta başlayıp 21 Mart'a kadar süren 50 günlük soğuk döneme verilen addır. Hamsin, Arapça "elli" anlamına gelir (Doğa Ajandası, s. 35)."
- "Dünyada, enerji kaynağı olarak kullanılan en eski kaynak su (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 37)…"

Sayı 125/Şubat:

- "Kale 2013 yılında 'UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne de eklenmiş. İki yanında da denize girilebilecek alanlar var (Gezdim Gördüm Yazdım/Düzce, s. 10)."
- "Konuralp Müzesi, Düzce'de bulunan Prusias ad Hypium (Konuralp) Antik Kenti'nin zengin kültürel mirasını yaşatmak üzere 2003 yılında ziyarete açılmış (Gezdim Gördüm Yazdım/Düzce, s. 11)."
- "Farklı amaçlarla uzaya gönderilen yapay uydular, Dünya'nın etrafında 'dolanma' hareketi yapar (İbi ile Keşfediyoruz/ Dünya'nın Hareketleri, s. 15)."
- "Şemsiye, yağmurdan korunmak ilk kez Çin'de kullanılmaya başlanmış (Merak Ediyorum/ Şemsiyeyi Kim İcat Etmiş? s. 27)."

Sayı 126/Mart:

- "Dünya'ya bilgi göndermek için radyo dalgalarını kullanan bu araçlar, güç kaynakları tükeninceye kadar görevlerine devam ederler. İlk uzay sondası 1957 yılında uzaya gönderildi (Neler Oluyor?/Uzay Sondaları, s. 6)."
- "Binlerce yıl önce Antik Yunan filozofu Aristoteles'in burada yaşadığı ve Dünya'da bilinen ilk felsefe okulunu açtığı söyleniyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Çanakkale, s. 11)."
- "Spencer Silver isimli bir kimyager, notları yazıp nesnelerin üzerine yapıştırabileceği kâğıtları ilk üreten kişi olmuş (Merak Ediyorum/Yapışkanlı Not Kâğıtlarını Kim İcat Etti? s. 27)."
- "Gelibolu Yarımadası'nın yaklaşık 33.490 hektarlık alanı, 1973 yılında Milli Park ilan edilmiş (Büyüteç, Gelibolu Yarımadası, s. 28)."
- "Aynı zamanda C, K, E, vitaminlerine, magnezyum, fosfor, demir minerallerine ve zengin lif içeriğine sahiptir (Sağlıklı Besleniyorum/Kış Kabağı Bal Kabağı, s.36)."
- "Aslında karga, corvus (korvus) cinsinden olan 40-45 farklı kuş türünün ortak adıdır (Doğadan Sesler/Karga, s. 38)."
- "Bilinen en eski dünya haritası milattan önce 600 yılında bir taşa kazınmış olan Babil haritasıdır (Meraklı Dodo, s. 44)."

Sayı 127/Nisan:

- "1990'larda da bu e-kitapların görüntülenebileceği, kitap gibi rahat okunabileceği yazılımlar geliştirilmiş (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Mıknatısların şekilleri farklı olabilir fakat tümü N ve S olmak üzere iki kutupludur (İbi ile Keşfediyoruz/ Kuvvetin Etkileri ve Mıknatıslar, s. 15)."
- "Ben ise bayramımız için " 'Güneydoğu Asya mutfağı'ndan bir tatlıyı seçtim: CENDOL. Endonezya, Malezya, Singapur, Filipinler gibi ülkelerde yaygın olan bu tatlı, rengârenk ve soğuk (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 17)."
- "Sütten plastik elde etmek uzun yıllar öncesine dayanır. Eskiden süt plastiğinden süs eşyaları, düğmeler, takılar yaparlarmış (Deneyebilirim/Sütten Plastik Yapmak, s. 20)."
- "Kimi meyvelerin isminin kökeni, ilk yetiştirildiği veya dünyaya yayıldığı şehirler, ülkelermiş. Portakal mesela Portekiz ülkesinin adından geliyormuş.

Şimdi bize çok yakın bir yerden bahsedeceğim. Kiraz meyvesinin ismi Giresun şehrinden geliyormuş. Giresun şehrinin eski adı 'Kerasus'muş. Kiraz da burada yetiştiği için bu ismi almış (Tel Ali'nin Kelimeleri/Elma, Armut, Portakal, Arkadaşım Hoşça Kal! s. 22)."

- "Araştırmacılar, ilk ilkel mekanik kurşun kalemin 1565 yılında İsviçreli doğa bilimci Conrad Gesner tarafından icat edildiğini söylüyor (Merak Ediyorum/Uçlu Kalemi Kim İcat Etmiş? , s. 27)."
- " '23 Nisan', 1921 yılında çıkarılan '23 Nisan'ın Milli Bayram Olarak Kabulüne Dair Kanun' ile Türkiye'nin ilk milli bayramı oldu (Büyüteç/Gazipaşa İlkokulu, s. 29)."
- "İpek böceği, küçük bir tırtılken etrafına ipek ipliklerle bir koza örer, zamanı gelince bu kozadan bir kelebek olarak çıkar (Doğa Ajandası, s. 33)."
- "Domateste bulunan C ve A vitaminleri, pırıl pırıl bir cilde sahip olmamızı sağlıyor. Ayrıca diş etlerimin sağlıklı olması için de oldukça etkili (Sağlıklı Besleniyorum/Kırmızı Lezzet "Domates", s. 36)."
- "Bilim insanları yaklaşık 16 bin türümüz olduğunu söylüyor (Doğadan Sesler/Karınca, s. 39)."
- "Kontrollü bir şekilde radyo sinyallerinin gönderilip alınması 1895 senesinde gerçekleşmiştir. Bir gemi içinden yapılan bu yayında kıyıdaki alıcıya Mors alfabesi ile kısa bir mesaj yollanmış ve cevap alınmıştır (Meraklı Dodo, s. 44)."

Sayı 128/Mayıs:

- "Başka ülkelerde, insanlar balkonlarını ya da apartman çatılarını tarım yapmak için kullanmaya çoktan başladılar. Buna "Şehir Bahçeciliği" deniliyor (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."
- "Gazlar sıkıştırılabilir. Piknik tüplerinde, yangın tüplerinde, deodorant şişelerinde gazların bu özelliğinden yararlanılır (İbi ile Keşfediyoruz/Maddenin Halleri, s. 15)."
- "Osmanlı ordusu, 2 Nisan 1453 tarihinde İstanbul surlarının önüne geldi. İstanbul'un fethi 54 gün sürdü (Kapak Dosyası/İstanbul'un Fethi, s. 17)."

- “Evliya Çelebi ve İbn-i Batuta gibi gezginlerin kitaplarına göre İstanbul’un daha önce ‘Yankoviçe’, ‘ Kayser-i Zemin’, ‘Konstantiniye’, ‘Astanbol’ gibi isimleri vardı (Kapak Dosyası/İstanbul’un Fethi, s. 19).”
- “Ataşa aynı zamanda ‘tutturgaç’ deniyormuş. İlk olarak Amerikalı Samuel Fay 1867 yılında kıyafetlere etiket takmak için telden oluşan bir mandal yapmış. Bu mandal üçgen bir şekle sahipmiş. Yıllar geçtikçe elbise etiketleme dışında kâğıtları bir arada tutmak için de kullanılmış (Merak Ediyorum/Ataşı Kim İcat Etti? s. 27).”
- “Türkiye’nin ilk müzesi olan İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin koleksiyonlarında Osmanlı Dönemi’nde imparatorluk topraklarından toplanan çeşitli kültürlere ait bir milyona yakın eser bulunuyor (Büyüteç/Ülkemizin İlk Müzesi: İstanbul Arkeoloji Müzeleri, s. 28).”
- “Şeftalinin meyveleri tüylü, nektarinin ise pürüzsüzdür. Her ikisinin de ana vatanı Çin’dir. Ilık havayı seven bu iki ağaç, ‘gülgiller’ ailesinden olduklarından çiçekleri de pembe güllere benzer (Doğa Ajandası/Ağaçları Yapraklarından Tanıyalım, s. 34).”
- “1 orta boy patates ortalama 1-2 ince dilim ekmek kadar karbonhidrat içeriyor. Potasyum, fosfor, B grubu vitaminleri ve C vitamini açısından da oldukça zengin (Sağlıklı Besleniyorum/Toprağın Kucağında İki Arkadaş: Havuç ve Patates, s. 36).”
- “Biz balinaların farklı türleri vardır. Örneğin dünyadaki en büyük canlı, balinanın bir türü. Evet, mavi balina! 34 metrelik boyu var ve yaklaşık 210 ton ağırlığında (Doğadan Sesler/Balina, s. 39).”
- “Aslında gözlerimiz hep nemlidir. Gözyaşlarımız gözün üstündeki bezler tarafından üretilip gözümüzün yüzeyini temizler (Meraklı Dodo, s. 44).”

Sayı 129/Haziran:

- “El-Cezeri, tarihte robot bilimiyle ilgili çalışmalar yapan ilk bilim insanıdır (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Pil, devrede elektrik enerjisi üretir. ‘+’ ve ‘-’ olmak üzere iki kutbu vardır (İbi ile Keşfediyoruz/Basit Elektrik Devresi, s. 14).”

- “Anahtarı açık olan devredeki ampul ışık vermez. Anahtarı kapalı olan devredeki ampul ışık verir ((İbi ile Keşfediyoruz/Basit Elektrik Devresi, s. 15).”
- “Piyanonun başlangıcı, ‘Çembalo’ denilen bir aletle olmuş. Bu alet geliştirilerek ilk piyano ortaya çıkmış (Merak Ediyorum/Piyanoyu Kim İcat Etti? s. 27).”
- “Süleymaniye Camii yalnızca bir cami değil, değişik işlevleri olan farklı yapı tiplerini bir arada barındıran bir külliye (Büyüteç/Süleymaniye Camii, s. 29).”
- “Okyanusta bilinen en derin nokta Mariana Çukuru’dur (Meraklı Dodo, s. 44).”

Sayı 130/Temmuz:

- “İçerisinde kendisinden başka madde bulunmayanlara ‘saf madde’ denir. Örneğin, su saf bir maddedir. Suyun en küçük parçası yine sudur (İbi ile Keşfediyoruz/Saf Madde ve Karışım, s. 14).”
- “Plastik, metal, cam, kâğıt gibi maddelerin ayrıştırılarak tekrar kullanılmasına ‘geri dönüşüm’ denir (İbi ile Keşfediyoruz/Saf Madde ve Karışım, s. 15).”
- “Hesap makinesinin temeli abaküse dayanıyormuş. Tarihçiler bu nedenle abaküsü, tarihteki ilk hesap makinesi olarak kabul etmişler (Merak Ediyorum/Hesap Makinesini Kim İcat Etti, s. 27).”
- “Fide: Tohumdan yetiştirilip başka yerlere dikilmek için hazırlanan sebze veya körpe çiçek (s. 34).”
- “Caretta caretta yavruları, yumurtadan 60 günde çıkar ve hemen kuma doğru ilerler. Akşam saatlerine kadar kumun hemen altında bekler (Doğadan Sesler/Caretta Caretta, s. 39).”

Sayı 131/Ağustos:

- “Ayşe sunumunda anlatmıştı, 1700’lü yılların başında Sultan III. Ahmet huzurunda İstanbul Sarayburnu’nda da bir denizaltı denemesi yapılmış ve başarıyla sonuçlanmış. Tersanelerin baş mimarı İbrahim Efendi timsah şeklinde tasarlamış. ‘Tahtelbahir’ ismini vermişler bu denizaltıya (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”

- “Biliyor musunuz, Arkeoloji Müzesi dediğimiz yer aslında İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin içerisindeki müzelerden biri (Gezdim Gördüm Yazdım/İstanbul, s. 10).”
- “Mikroskop merceklerden oluşan ve çıplak gözle göremediğimiz varlıkları incelediğimiz araçtır (İbi ile Keşfediyoruz/Mikroskobik Canlılar, s. 14).”,
- “Konya ülkemizin en geniş yüzölçümüne sahip illerinden biri. Aynı zamanda dümdüz yapısı, köklü geçmişiyle dikkat çeken, en fazla turist alan illerimizden (Büyüteç/Medreseden Müzeye Çinili Bir Tarih, s. 28).”
- “Suyun altında koku alma fikri bazen tuhaf gelse de balıklar da koku alır. Hatta bazı balıklar çok geniş alanlarda bile en ufak değişiklikleri koku alarak fark edebilirler (Meraklı Dodo, s. 45).”

Sayı 132/Eylül:

- “Dünyadaki bor madenlerinin yüzde 73’ü ülkemizde bulunuyor (Can’ın Ekranı, s. 3).”
- “Afrika’da stenocara isimli böcek havadaki nemi suya dönüştürüyor (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Uzayla ilgili öğrendiğimiz ilk bilgilerden biri, Venüs’ün Dünya’nın tersine döndüğüdür. Bilim insanları bu hareket farklılığını araştırmış ve pek çok görüş sunmuş. Kabul edilen görüşlerden biri, Venüs’ün önceleri diğer gezegenlerle aynı yönde döndüğü, zaman içinde dönme ekseni 180 derece değişti ve tersine dönmeye başladı (Neler Oluyor?/Tersine Dönüş, s. 7).”
- “Bu şelale farklı kaynaklardan besleniyor ve suyu 40-50 metre yükseklikten akıyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Malatya, s. 11).”
- “Mantarlar, ne bitki ne de hayvandır. Kendi besinini üretemez, dışarıdan hazır alırlar. Bu özelliği ile hayvanlara, görünüş açısından ise bitkilere benzerler. Farklı türleri vardır (İbi ile Keşfediyoruz/Mantarlar, s. 14).”
- “Mikroskop yardımı ile görülebilen, hamurun mayalanması, sirke, turşu ve peynir gibi besinlerin yapımında rol oynayanlar maya mantarlarıdır (İbi ile Keşfediyoruz/Mantarlar, s. 15).”
- “Üretilen ilk makaslar modern makas görüntüsünden farklı şekildeymiş. Orta kısmından değil, saplarından birbirine bağlı bir şekilde kullanılıyormuş (Merak Ediyorum/ Makası Kim İcat Etti? s. 27).”

- “Güvercinler içgüdüsel olarak yuvalarına ve ailelerine dönmeye meyillidir (Meraklı Dodo, s. 44).”
- “Yarasalar doğuştan göremiyor olsalar da duyma konusunda çok yetenekli hayvanlardır (Meraklı Dodo, s. 45).”

Sayı 133/Ekim:

- “Sürtünme kuvvetinin yönü cismin hareket yönüne zıttır (İbi ile Keşfediyoruz/Sürtünme Kuvveti, s. 14).”,
- “Suda yaşayan bazı hayvanların burunlarının sivri olması onların hareketini kolaylaştırır (İbi ile Keşfediyoruz/Sürtünme Kuvveti, s. 15).”
- “Öncelikle fazlaca yapılan bir hatayı düzeltelim: Halk arasında ‘Âşıklar Merdiveni’ olarak da anılan bu merdivenlerin ismi, bir askeri terim olan ‘komando’ değil, ‘kamondo’ (Büyüteç/İstanbul’da Yokuş Yukarı Bir Şiir: Kamondo Merdivenleri, s, 28).”
- “Bildiğiniz gibi havanın içerisinde taşıdığı su buharına ‘nem’ denir. Havanın taşıyabileceği nem yani su buharı miktarı, sıcaklık ve basınca göre değişir (Meraklı Dodo, s. 45).”

Sayı 134/Kasım:

- “GPRS de cep telefonlarımız arasındaki iletişimi ve veri aktarımını sağlayan sistem. Bu sistem sayesinde fotoğraf, video paylaşabiliyoruz ve internete bağlanabiliyoruz (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Yıldızların parlaklığı, kaç yaşında oldukları bilgisini bize verebilir. Gök bilimciler, yıldızların parlaklıklarının zaman içinde değiştiklerini söylüyor (Neler Oluyor?/Yıldızların Parlaklığı Bize Ne Söyler? s. 7).”
- “Termometrelerin içindeki sıvı, ısı etkisiyle genleşir ve borunun içinde yükselir. Sıcaklık azaldığında, sıvı büzülür aşağı iner (İbi ile Keşfediyoruz/Isı ve Maddeler Üzerindeki Etkisi, s. 15).”
- “Soğuk bir bardağa sıcak su koyduğumuzda bardak çatlayabilir (İbi ile Keşfediyoruz/Isı ve Maddeler Üzerindeki Etkisi, s. 15).”
- “1700 ve 1800’lü yıllar boyunca çocuk kitapları genelde, büyüklerin okuyabileceği hikâyelerin veya kitapların çocuklara göre yeniden düzenlenmesiyle hazırlanmış (Kapak Dosyası/Bir Dünya Kitap, s. 17).”

- “Kuru soğan biraz bekleyince kendi kendine filizlenir. Filiz, tohumdan ya da tomurcuktan sürgün vermeye başlayan bir bitkinin en küçük ve en taze halidir (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”
- “Mor lahana solunum yollarımızı temizler ve daha rahat nefes almamıza yardımcı olur (Sağlıklı Besleniyorum/Kat Kat Sağlık: Lahana, s. 37).”

Sayı 135/Aralık:

- “Bilgisayarımız, cep telefonu ve tabletimize yükleyeceğimiz ‘anti-virüs’ yani virüs koruma programları da olası korsan saldırılarını tespit edebilir ve zararlı yazılımları imha edebilir (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”
- “Camideki mermer sütunlar Aizonai Antik Kenti’nden getirilmiş. Bir köşesinde minaresi olan caminin üç yönde kapısı, muhteşem çini bir tablosu ve kütüphanesi var (Gezdim Gördüm Yazdım/Kütahya, s. 11).”
- “Canlıların ihtiyaçlarını doğal yollarla karşıladığı ortama ‘doğal ortam’ denir. Bu doğal ortamda yaşayan canlıların çeşitliliği de biyoçeşitliliktir (İbi ile Keşfediyoruz/Biyoçeşitlilik, s. 14).”
- “Her yıl olduğu gibi bu yıl da 12-18 Aralık tarihleri arasında Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası’nı kutluyoruz (Kapak Dosyası/Yerli Teknoloji, s. 16).”
- “Mürekkebinin birleşiminde fosfor olan kalemlere ‘fosforlu kalem’ deniyormuş (Merak Ediyorum/Fosforlu Kalemi Kim İcat Etti? s. 27).”
- “Ağaçların kökleri tuz, şeker ve bazı özel proteinleri depolayıp gerektiğinde bunları tüm gövdesine eşit olarak dağıtır (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”
- “Uzmanlara göre kış aylarında hepimizin D vitamini oranı biraz düşer (Sağlıklı Besleniyorum/ “D” Vitamini, s. 37).”

4.11. TRT Çocuk Dergisi'ndeki "Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı" Ölçütüne Uygun Mudur? Alt Problemine İlişkin Bulgular

ESERLER İDEOLOJİK SÖYLEMLERDEN UZAK OLMALI			
DERGİLER	Evet	Kısmen	Hayır
Sayı:124 Ocak	+		
Sayı:125 Şubat	+		
Sayı:126 Mart	+		
Sayı:127 Nisan	+		
Sayı:1228 Mayıs	+		
Sayı:129 Haziran	+		
Sayı:130 Temmuz	+		
Sayı:131 Ağustos	+		
Sayı:132 Eylül	+		
Sayı:133 Ekim	+		
Sayı:134 Kasım	+		
Sayı:135 Aralık	+		

Tablo 13: Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı Ölçütü ile İlgili Bulgular

Dergilerin tümü bu ölçüte uygundur. İdeolojik söylemlerden uzak oluşturulmuştur. Metinler çocukları yönlendiren bir yapıdan uzaktır.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde estetik ölçütlerdeki maddelere göre incelenen TRT Çocuk Dergisi'nin 2021 yılında çıkarılan 12 sayısında elde edilen bulgular neticesinde ulaşılan sonuçlar ve tartışma yer almaktadır.

Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı alt problemine ilişkin dergilerin 126/Mart, 132/Eylül ve 135/Aralık ayı sayıları duyuşsal gelişime, 127/Nisan ayı sayısı kişilik gelişimine uygun olma maddesini kısmen sağlamaktadır. 124/Ocak, 125/Şubat, 128/Mayıs, 129/Haziran, 130/Temmuz, 131/Ağustos, 133/Ekim ve 134/Kasım ayı sayıları tüm alt maddeleri karşıladığından ölçütü sağlamaktadır. Dergilerin tümüne bakıldığında 4 dergi kısmen, 8 dergi tamamen ölçüte uygunluk göstermektedir.

Eserin dili güçlü olmalı alt problemi 127/Nisan ve 128/Mayıs ayı sayılarında ahenk, uyum, müzik, ritim ve şiirsellik özelliklerini bulunur maddesine kısmen uygunken 130/Temmuz ayı sayısı bu maddeye uygun değildir. 125/Şubat ayı sayısı dışındaki dergiler didaktik dilden uzak olma maddesine kısmen uygundur. Dilin açık ve yalın olması maddesi ise 130/Temmuz ayı sayısına kısmen uygunluk göstermektedir. Akıcı olma ve söz sanatları bulunmalı maddeleri tüm dergilerde karşılanmaktadır. 125/Şubat ayı sayısı tüm alt maddelere uygun olduğundan bu ölçütü sağlarken diğer sayılar belirtilen yönlerden eksikliklerinin olması sebebiyle kısmen uygundur. Dergilerin tümüne bakıldığında 11 dergi kısmen, 1 dergi tamamen ölçüte uygunluk göstermektedir.

Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı alt problemi, yaşamla iç içe olma, mizah içerme, özgün olma ve sürpriz içerme maddelerine uygunken bazı metinler gerçek dışı kurgulardan oluştuğundan dergilerin tümünde bu ölçüt kısmen niteliklidir.

Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı alt problemi için çıkarım yapma, sorgulama, dogmatik iletilerden uzak olma, neden sonuç ilişkisi kurmayı sağlama ve merak uyandırma maddeleri tüm sayılarda uygunluk sağlamaktadır. Farklı bakış açıları içerir maddesine ise 131/Ağustos ayı sayısı kısmen uygunken 124/Ocak, 130/Temmuz ve 133/Ekim ayı sayıları uygunluk göstermemektedir. 127/Nisan ayı

sayısı problemleriyle yüzleşmesini sağlamalı maddesine kısmen uygunken ön yargılardan uzak olmalı maddesine uygun değildir. Tüm dergilere bakıldığında 7 sayı ölçüte uygunken 5 sayı kısmen uygundur.

Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı alt probleminde dergilerin tümü kapak, kâğıt cinsi ve sayfa düzeni alt maddeleri bakımından niteliklidir. Resimleri niteliklidir maddesinde ise bazı görsellerin içeriği yansıtmada yetersiz ve uyumsuz olması sebebiyle 124/Ocak, 125/Şubat, 129/Haziran, 130/Temmuz, 131/Ağustos ve 134/Kasım ayı sayıları kısmen uygunluk göstermektedir. 6 dergi kısmen uygunken 6 dergi alt maddelerin tümünü sağlayarak ölçüte tamamen uygundur.

Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı alt problemi için incelenen dergilerden 127/Nisan ayı sayısı yazma becerisi alt maddesini kısmen sağlamaktadır. Bunun dışında kalan tüm dergiler görsel okuma, okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacak örnekler içerdiğinden bu ölçüte uygunluk göstermektedir. Tüm dergilere bakıldığında 1 dergi kısmen, 11 dergi tamamen ölçüte uygundur.

Dil, Anlatım, Konu, Biçim vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı alt problemi için bakıldığında dergilerin tümünün kısmen uygunluk gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Gerçek dışı olay ya da kurgulara her sayıda rastlanılmıştır. Aynı zamanda 124/Ocak, 125/Şubat, 129/Haziran, 130/Temmuz, 131/Ağustos, 134/Kasım ve 135/Aralık ayı sayılarındaki bazı görsellerin yetersizliği ve kısmen uygunluğu ve 125/Şubat ayı sayısı dışındaki tüm dergilerde didaktik dil kullanımına yer verilmesi bu ölçütünün tutarlılığını olumsuz etkilemektedir.

Sanat Algısı Oluşturmalı alt problemine bakıldığında dergideki bölümler ve yazınsal türler içerisinde geçmişten günümüze faklı sanat dalları hakkında metinler ve görsellere yer verildiği görülmekte ve okurun sanatsal gelişimi desteklenmektedir. Özellikle “Osmanlı Sanatçıları”, “Küçük Sanatçılar”, “Gezdim Gördüm Yazdım” ve “Kitapçının Kedisi” gibi bölümler sanat algısı oluşturulmasını destekleyici yönden zengin bir içeriğe sahiptir. İncelenen tüm dergiler bu ölçüte uygundur.

Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımalı alt problemi, dergilerde farklı metin türleri bir arada bulunduğundan ve bazı metinlerin türe uygunluğu net sunulmadığından kısmen uygundur.

Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı alt problemi dergiler için uygunluk göstermektedir. Yer alan metinlerin hepsinde okurun mutlaka bir bilgi ile karşılaşması sağlanmaktadır. Dergilerin tümünde öğreticilik baskın olarak görülmektedir.

Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı alt problemi, incelenen tüm sayıların ideolojik söylemlerden uzak olduğu görüldüğünden uygunluk göstermektedir.

Tablo 14'te incelenen dergilerin estetik ölçütler listesindeki alt maddeleri ne derecede karşıladıkları belirtilmiştir.

Tablo 14: Estetik Ölçütlerin Alt Başlıklarının Bulunma Sayıları

1. ESERİN ÇOCUĞUN GELİŞİM DÜZEYİNE UYGUN OLMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
1.1. Eser çocuğun duyuşsal gelişimine uygundur.	9	3	0
1.2. Eser çocuğun bilişsel gelişimine uygundur.	12	0	0
1.3. Eser çocuğun dil gelişimine uygundur.	12	0	0
1.4. Eser çocuğun kişilik gelişimine uygundur.	11	1	0
TOPLAM=	**44**	**4**	**0**
2. ESERİN DİLİNİN NİTELİKLİ OLMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
2.1. Eserde ahenk, uyum, müzik, ritim, şiirsellik özellikleri bulunur.	9	2	1
2.2. Eser didaktik bir dilden uzaktır.	1	11	0
2.3. Eserde söz sanatları bulunur.	12	0	0
2.4. Eserin dili açık ve yalındır.	11	1	0
2.5. Eser akıcıdır.	12	0	0
TOPLAM=	**45**	**14**	**1**
3. ESERİN KONUSUNUN, KURGUSUNUN NİTELİKLİ OLMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
3.1. Kurgu yaşamla iç içedir.	12	0	0
3.2. Kurgu mizah içerir.	12	0	0
3.3. Kurgu özgündür.	12	0	0
3.4. Kurgu çocuğu şaşırtacak sürprizler içerir.	12	0	0
3.5. Kurgu gerçekçidir.	0	12	0
TOPLAM=	**48**	**12**	**0**
4. ESERİN ÇOCUĞA DÜŞÜNME BECERİSİ KAZANDIRMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
4.1. Eser çocuğun çıkarımda bulunmasını sağlar.	12	0	0
4.2. Eser farklı bakış açıları içerir.	8	1	3
4.3. Eser çocuğu sorgulamaya yönlendirir.	12	0	0
4.4. Eser ön yargıdan uzaktır.	11	0	1
4.5. Eser dogmatik iletilerden uzaktır.	12	0	0
4.6. Eser çocuğun problemleriyle yüzleşmelerini sağlar.	11	1	
4.7. Eser çocuğun neden sonuç ilişkisi kurmasını sağlar	12	0	0
4.8. Eser çocukta merak uyandırır.	12	0	0
TOPLAM=	**90**	**2**	**4**
5. ESERİN DIŞ YAPI ÖZELLİKLERİNİN NİTELİKLİ OLMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
5.1. Eserin resimleri niteliklidir.	6	6	0
5.2. Eserin kapağı niteliklidir.	12	0	0
5.3. Eserin kâğıt cinsi niteliklidir.	12	0	0
5.4. Eserin sayfa düzeni niteliklidir.	12	0	0
TOPLAM=	**42**	**6**	**0**
6. ESERİN ÇOCUĞUN DİL BECERİLERİNİ GELİŞTİRME DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**

6.1. Eser görsel okuma becerisini geliştirir.	12	0	0
6.2. Eser okuma becerisini geliştirir.	12	0	0
6.3. Eser yazma becerisini geliştirir.	11	1	0
6.4. Eser konuşma becerisini geliştirir.	12	0	0
6.5. Eserin dinleme becerisini geliştirir.	12	0	0
TOPLAM=	**59**	**1**	**0**
7. ESERİN DİL, ANLATIM, KONU, BİÇİM VB. ÖZELLİKLER AÇISINDAN TUTARLI OLMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
7.1. Eser dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlıdır.	0	12	0
TOPLAM=	**0**	**12**	**0**
8. ESERİN ÇOCUKTA SANAT ALGISI OLUŞTURMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
8.1. Eser çocukta sanat algısı oluşturur.	12	0	0
TOPLAM=	**12**	**0**	**0**
9. ESERİN TÜRÜNE ÖZGÜ ÖZELLİKLER TAŞIMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
9.1. Eser türüne özgü özellikler taşır.	0	12	0
TOPLAM=	**0**	**12**	**0**
10. ESERİN ÖĞRETİCİ OLMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
10.1 . Eser öğreticidir.	12	0	0
TOPLAM=	**12**	**0**	**0**
11. ESERİN İDEOLOJİK SÖYLEMLERDEN UZAK OLMA DURUMU	**EVET**	**KISMEN**	**HAYIR**
11.1. Eser ideolojik söylemlerden uzaktır.	12	0	0
TOPLAM=	**12**	**0**	**0**

Tablo 15'te incelenen dergilerin estetik ölçütlerin ana maddeleri olan 11 başlığı ne ölçüde yansıttığını gösteren değerler ve toplam yer almaktadır.

Tablo 15:Estetik Ölçütlerin Dergilerde Yer Alma Oranları

ESTETİK ÖLÇÜTLER	EVET	KISMEN	HAYIR
Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı	8	4	0
Eserin Dili Güçlü Olmalı	1	11	0
Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı	0	12	0
Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı	7	5	0
Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı	6	6	0
Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı	11	1	0
Dil, Anlatım, Konu, Biçim Vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı	0	12	0
Sanat Algısı Oluşturmalı	12	0	0
Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımalı	0	12	0
Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı	12	0	0
Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı	12	0	0
TOPLAM	**69**	**63**	**0**

Tablonun toplamında yer alan "evet" değeri 69, "kısmen" değeri 63'tür. 1. ölçüt olan "Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı" maddesi 8 evet, 4 kısmen şeklindedir. Ölçüt çocuğun gelişim düzeyini duyuşsal, bilişsel, dil ve kişilik gelişimi olmak üzere 4 başlık ve alt başlıklar şeklinde ele almıştır. İncelenen dergilerde bilişsel gelişim ve dil gelişimi tüm sayılarda ölçüte uygunluk göstermektedir. Duyuşsal gelişim, mart ayı sayında kısmen, diğerlerinde tamamen; kişilik gelişimi ise nisan ayı sayısında kısmen, diğerler sayılarda tamamen olmak üzere uygunluk sağlamaktadır. Çocuğun bilişsel gelişimi adına dergilerde yer alan beceriler şunlardır: Düşünme, sınıflama, gözlemleme, irdeleme merak etme, karşılaştırma, akıl yürütme, uygulama, analiz etme ve eleştiri yapma. Duyuşsal gelişim başlığında yardımseverlik, sevgi, saygı, paylaşma, çalışkanlık, duyarlı olma, iyilik, kardeşlik, arkadaşlık gibi evrensel değerlere yer verilmiştir. Dil gelişimi adına dergilerde sıfat, zamir, zarf ve ünlem gibi farklı sözcük türleri ile birlikte deyim, atasözü ve vecizeler bulunmaktadır. Ayrıca

dergideki “Bul Bakalım” ve “Tel Ali’nin Kelimeleri” bölümlerindeki etkinlikler ve bilgiler çocuğun dil gelişimini destekleyici niteliktedir. Çetişli (2006), edebiyat eğitiminin temel noktası olarak edebî metinleri göstermekle birlikte edebiyat eğitimcilerini de “estetik bakış açısı” temelinde çalışmalarını yürütmeleri gereken “sanat eğitimcileri” olarak nitelendirmiştir. Bununla beraber edebiyat eğitiminin güzellik ve estetik duygusu oluşturup geliştirmek, milli ve evrensel değerleri öğretmek aynı zamanda dil ile ilgili farkındaklık kazandırmak gibi amaçları olduğunu belirtmektedir. Bu bilgiler, estetik ölçütler listesindeki “Eser değerleri kazandırır.”, “Eser çocuğun dil gelişimine uygundur.” ve “Eser çocukta sanat algısı oluşturur.” maddeleri ile örtüşmektedir. İncelenen dergilerde de bu ölçütleri destekleyici farklı sanat dallarına ilişkin bilgilerin yer aldığı, dil gelişimini destekleyen anlatımların olduğu görülmektedir. Yegen (2013), ise çalışmasında çocukların edebî ürünlerin sıcaklığını hissedebilmesinde eserin estetik duyguyu sunabilmesinin etkili olduğunu belirtmiştir. Bu noktalar ölçütlerde yer alan duyuşsal gelişim ölçütlerine uygunluk göstermektedir. Aynı zamanda incelenen dergilerdeki metinler sunuluş biçimi ve içeriği itibariyle “Eser samimidir.” ölçütüne uygunluk göstererek bu çalışmayla örtüşmektedir. Bununla birlikte çalışmada, çocukların kendileri için faydalı eserleri seçmesinin estetik eğitimin verilmesiyle mümkün olabileceğini açıklamıştır. Duymaz (2011), Cahit Sıtkı Tarancı’nın estetiği üzerindeki çalışmasında Tarancı’nın şiirlerde duygu, düşünce ve inançların samimi olmasını dilediğini ve samimiyeti estetik bir değer olarak gördüğünü belirtmiştir. Estetik ölçütlerde yer alan “Eser samimidir.” madddesi bu bilgi ile örtüşmektedir. Dergilere bakıldığında da çocuğun içtenlikle karşılanacağı bir üslup söz konusudur. İpek’in (2019), Cahit Zarifoğlu’nun “Yürekdede ile Padişah” masalını iç yapı özellikleri doğrultusunda incelediği çalışmasında da eserin konu, kurgu, ve olay örgüsüne ilişkin çocuğun hayal gücünü ve merakını arttıracak niteliklere sahip dil ve anlatım yönünden bakıldığında da açık ve akıcı olduğu ayrıca okuma alışkanlığı edindirebilecek niteliklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen dergilerde de benzer nitelikteki “Eser çocuğun hayal kurmasını sağlar.” ölçütünün tüm sayılarda sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Dergilerde yer alan metinler çocuğun hayal gücünü zengileştirecek niteliktedir. Yine araştırmayla benzer şekilde ölçütlerde de yer alan “Eser çocukta merak uyandırır.” maddesi dergilerin tüm sayılarında karşılanmaktadır. Metinlerde gerek yöneltilen sorular gerekse kurgunun işleniş biçimiyle ölçüt sağlandığı görülmüştür. Ölçütlerde eserin dilinin nitelikli olma

durumlarına yer verilen “Eserin dili açık ve yalındır.” ve “Eser akıcıdır.” maddeleri araştırmada ele alınan iç yapı özellikleriyle benzer niteliktedir. Dergi içeriğinin bu ölçütleri karşılama durumlarına bakıldığında bir derginin açık ve yalın olma ölçütünü kısmen sağlaması dışında kalan tüm dergilerin ölçütlere uygunluk gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

2. ölçütteki “Eserin Dili Güçlü Olmalı” maddesi 11 kısmen, 1 evet olacak şekilde uygunluk göstermektedir. Bu ölçütün “akıcı olma” ve “söz sanatları barındırma” alt maddeleri tüm sayılarda uygunluk göstermiştir. Yer alan söz sanatları benzetme, teşhis, intak ve karşıtlıktır. “Açık ve yalın dilin kullanılması” maddesi yalnızca temmuz ayı sayısında kısmen yer almış diğer sayılarda evet oranında saptanmıştır. “Didaktik dilden uzaklık” maddesi şubat ayı sayısında tamamen uygunken diğer sayılarda kısmen oranına sahip olmuştur. Ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik maddesine baktığımızda ocak, şubat, mart, haziran, ağustos, eylül, ekim, kasım ve aralık ayı sayılarında tamamen, nisan ve mayıs sayılarında kısmen, temmuz ayında ise hiç uygunluk gösterdiği görülmüştür. Dergide şiir, mani ve şarkı gibi metin türleriyle ses uyumları ve tekrarlar ile ölçüte uygunluk gösterilmiştir. Arıcı (2016), çalışmasında edebî metinlerin pek çok işlevi olmakla birlikte bunlardan birinin de estetik yaşantı meydana getirmek olduğunu belirtmiş ve estetik bilinci gelişmiş olan kişilerin yaşamdaki farklı alana ve soruna yönelik bakışlarının olumlu yönde gelişme göstereceğini açıklamıştır. Bununla birlikte çalışmasının temel noktasını oluşturan masalların dilinin açık, akıcı, müzikalite barındırması, özlü sözler, ikilemeler, benzetmeler, tekerlemeler ve mizahi ögelere yer vermesi, edebi sanatlarının kullanımı gibi estetik özelliklere sahip olduğunu açıklamıştır. Ayrıca masalların anlatıcılarının nitelikleri ile dinleyicilerinin konuşma becerilerini de geliştirebileceği, içeriği ile kişilik gelişimini olumlu etkileyeciğini belirtmiştir. Çalışmada yer alan bilgiler estetik ölçütlerde yer alan maddeler ile benzerlik göstermektedir. İncelenen dergilerin tüm sayılarında benzetme, kişileştirme, konuşturma gibi edebî sanatlara yer verilmiş ayrıca akıcı bir dil kullanılmıştır. Ahenk, uyum, ritm ve şiirsellik ölçütüne bakıldığındaysa 9 derginin ölçütü sağladığı görülmüştür.

3. ölçüt “Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı” maddesi tüm sayılarda kısmen uygunluğa sahiptir. Bu ölçütte yer alan yaşamla iç içe olma, mizah içerme, özgün olma, sürprizlerin olması gibi alt ölçütler tamamen sağlanırken gerçekçi olma ölçütü kısmen sağlanmıştır.

4. ölçüt “Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı” maddesi, çıkarım yapma, neden sonuç ilişkisi kurma, merak uyandırma, dogmatik iletilerden uzak durma ve sorgulama yapma gibi maddeleri tümünde karşılarken farklı bakış açılarına sahip olma 3 dergide hiç yer almamakta 1 dergide ise kısmen bulunmaktadır. Ön yargılardan uzak olmaysa nisan ayı sayısında sağlanamamıştır. Yine benzer şekilde problemleriyle yüzleştirme nisan ayı sayısında kısmen yer almaktadır. Tüm bunlarla birlikte dergiler 7 evet, 5 kısmen olmak üzere ölçütlere uygunluk göstermiştir. Orhun, (2019) tezinde alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda estetik ölçütler listesi oluşturmuş sonrasında bu listede yer alan maddeleri Sevim Ak' ın “Vanilya Kokulu Mektuplar” adlı eserini incelemiştir. Çalışmasında ulaştığı sonuçlara bakıldığında eserin öğreticilik taşıması, ideolojik söylemlerden uzak olması, sanat algısı oluşturması, dil becerilerini geliştirme durumu ve düşünme becerisi kazandırması gibi ölçütlerde benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Arıkan ve İnce Samur (2020), ise yaptıkları çalışmada Behiç Ak’ın “Gülümseten Öyküler” serisindeki 10 farklı kitabını temel eğitim ilkeleri ile iç ve dış yapı özellikleri bakımından incelemiştir. Kitapların tümünde toplumsal konulara yer verildiği ve bunların farklı bakış açılarıyla sunulduğu ayrıca kitapların okuru sorunlara yaratıcı çözümler bulma noktasında teşvik edici olduğu belirtilmiştir. Bu bakımdan çalışma estetik ölçütlerin çocuğa düşünme becerisi kazandırma durumunun ele alındığı “Eser farklı bakış açılarını içerir.” ve “Eser çocuğun problemleriyle yüzleşmelerini sağlar.” maddelerini destekleyici niteliktedir. İncelenen dergilere bakıldığında farklı bakış açılarını içerme durumu 8 dergide tamamen 1 dergide kısmen uygunluk göstermekle birlikte 3 dergide ise ölçütü karşılayamamıştır. Problemleriyle yüzleşmesini sağlama noktasında ise 1 dergi kısmen 11 dergi tamamen olmak üzere ölçütte uygunluk sağlanmıştır.

5.ölçüt “Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı” maddesi için incelenen dergilerin kapakları ilk bakışta çocuğun dikkatini çekecek okuma ilgisi uyandıracak niteliktedir. Ayrıca kapakta yer alan bilgi ve görsellerde içerik-tema uyumu gözetilerek düzenlenmiştir. Bununla birlikte içerik çok renkli ve çeşitli şekil, simge, grafik, fotoğraf, resim vb. unsurlarla zenginleştirilmiştir. Karakterler ya da olayların hareketliliği, duygu ve düşünce aktarımlarının yansımaları görsellerde kendini hissettirmiştir. Tüm bunlarla beraber bazı dergilerde karşılaşılan görsellerin renk ya da içerik uyumsuzluğu ya da eksikliği ölçütü 6 evet, 6 kısmen olacak şeklinde

sonuçlandırmıştır. Atılgan (2021), resimli çocuk edebiyatı eserlerinin sanat eğitimine katkıları bağlamında gerçekleştirdiği çalışmasında Leo Lionni'nin yedi farklı yapıtı, Prof. Dr. Sedat Sever'in çocuk edebiyatı yapıtlarını inceleme ölçütleriyle incelemiştir. Elde ettiği sonuçlarda incelediği yapıtlardaki resimlerin estetik niteliğe sahip olduğunu ve sanatsal eğitimine katkı sağlayacağını bulgulamıştır. Bu durum eserler "Dış yapı özellikleri bakımından nitelikli olmalı." ve "Sanat algısı oluşturmalı." ölçütlerine uygunluk göstermektedir**.** Ayrıca eserlerde duyuşsal gelişime destek olacak dostluk, sevgi, yardımlaşma ve dayanışma iletilerine yer verildiğini, çocukların eleştirel düşünme ve üst düzey bilişsel sorgulamaya yönelebileceği dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimine destek olabileceği belirtilmiştir. Bu özellikler estetik ölçütlerdeki "Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalı" maddesindeki alt başlıklarla da ilişkilidir. İncelenen dergilere bakıldığında büyük çoğunluğunun gelişim düzeyine uygun olma durumunu karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

6. ölçüt "Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı" maddesi için dergiler, 11 evet ve 1 kısmen şeklinde uygunluk göstermektedir. İncelenen dergilerin tümünde çocuğun okuma, görsel okuma, konuşma ve dinleme becerileri destekleyici unsurlar yer alırken yazma becerisi yalnızca bir sayıda kısmen yer almaktadır. Temizyürek (2003), çalışmasında çocuk edebiyatında kullanılacak dilin, toplumun kültürünü yaşattığı bilincinden hareket edilmesi gerektiğini bununla birlikte çocuğun gelişim dönemlerinin önemsenmemesi neticesinde dil gelişiminde de yarar sağlanmasının olanaksız olduğunu belirtmiştir. Estetik ölçütlere baktığımızda çocuğun gelişim düzeyine uygun durumundaki maddelerle ilişkili olduğu görülmektedir. Dergilerde bilişsel ve dil gelişimi tüm sayılarda uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır

7. ölçüt "Dil, Anlatım, Konu, Biçim vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı" maddesi dergilerdeki bazı gerçek dışı ögeler, kimi yerlerdeki öğretici dil varlığı sebebiyle tüm dergilerde kısmen şeklindedir. İşcan, Efendioğlu, Ada (2007) çalışmasında Türkçe ders kitaplarındaki edebî metinleri estetik zevk gelişimini desteklemesi bakımından incelemiş ve 8. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alacak hikayelerin, içeriğinin duygusal olması, doğruluk, iyilik gibi değerleri barındırması, olayların gerçekliğe uygun gelişmesi, dilinin sade anlaşılır nitelikte olması, sürükleyici ve ders verici olması gibi özelliklere sahip olması gerektiği belirtilmiştir.

Bu bakımdan çalışmanın estetik ölçütlerdeki "Eserin dili açık ve yalındır.", "Eser akıcıdır." , "Kurgu gerçekçidir.", "Eser değerleri kazandırır." maddelerine benzediği belirtilebilir. İncelenen dergilere bakıldığındaysa kurgunun gerçekçi olma durumunun "Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk" ve "Osmanlı Sanatçıları" bölümünde sağlanamadığına ulaşılmıştır.

8. ölçüt "Sanat Algısı Oluşturmalı" başlığı dergilerin tümünde incelenen metinlerde çocuğun sanatsal gelişimini destekleyecek niteliktedir. Farklı sanat dallarına ilişkin bilgilerin yer aldığı ve kurmaca karakterlerin de sanata gösterdikleri ilgi dolayısıyla bu madde tüm sayılarda uygunluk göstermektedir. Dergilerde yer alan sanat dallarından bazıları şu şekildedir: Resim, müzik, edebiyat, minyatür, hat, ebru, tezhip, çini, vitray, heykel, Edirnekari ve mimari. Aslan ve Bayraktar'a (2021) göre de çocuk edebiyatı yapıtlarının, çocukların sanat dallarına ilişkin bilgi sahibi olmasının, yer alan sanatların önemini hissetmesini ve bu sanatlara ilgilerinin artmasını sağlama gibi katkıları vardır. Estetik ölçütler listesinde yer alan "Eser çocukta sanat algısı oluşturur." maddesi bu araştırmayla uygunluk göstermektedir. Ayrıca 20 farklı çocuk kitabını dil, ses, eylem, dramatik, yüzey, hacim ve mekan sanatları gibi farklı sanat dallarını içerisinde barındırma ve bunu çocuklara hissettirme durumlarını inceledikleri bu çalışmada kitapların çoğunda çocukların sanata karşı duyarlılığını arttıracak, gelişimlerini olumlu etkileyecek anlatımlara yer verildiği görülmüştür. Sanat çeşitleri bakımından ulaşılan sonuca göre ise en fazla dil sanatları olmak üzere mekan ve hacim sanatlarının ise diğerlerine kıyasla daha az düzeyde yer aldığı bulgulanmıştır. İncelenen dergilere bakıldığında tümünün çocuklarda sanatsal gelişimi destekleyici ögelere sahip görülmüştür. Farklı sanat dallarına ilişkin bilgiler, görseller ve uygulamalar ile zenginleştirilmiş bir içerik sunulmuştur. Bu bakımdan her iki çalışma da benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte Aslan ve Bayraktar'ın (2021) yürüttükleri çalışmada çocuklarda sanat ile beraber yaratıcılıkları, estetik bakış açıları ve düşünme yetilerinin gelişebileceği aynı zamanda kişilik gelişimini olumlu etkiyecek barış, hoşgörü, çalışkanlık vb. değerleri de kazanabilecekleri belirtilmiştir. Bu noktalar estetik ölçütlerde yer alan çocuğun gelişim düzeyine uygun olma durumundaki duyuşsal ve bilişsel gelişim maddeleri ile de örtüşür niteliktedir. Ayrıca dergilerde çocukların değerler bakımından gelişimini sağlayacak nitelikte ifadeler de yer almaktadır.

9. ölçüt “Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımalı” maddesi dergilerin tamamı için kısmen şeklindedir. İncelenen eser dergi olduğundan içerisinde farklı türlerden metinler barındırmaktadır. Ancak bu türlere bakıldığında kiminin türünün özelliklerini tamamen yansıttığı kiminin de belli bir tür sınıfına bir bütün olarak dahil edilemeyeceği görülmektedir. Bu sebeple ölçüte kısmen uygunluk sağlanmaktadır.

10. ölçüt “Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı” maddesi tüm sayılar için uygunluk sağlamaktadır. Dergilere bakıldığında her sayıda çocuğun yeni bir bilgi ile karşılaşmasını sağlayacak keşfetme güdüsünü arttıracak içerikler sunulduğu görülmektedir.

11. ölçüt “Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı” maddesinin uygunluğu tüm dergiler için evet düzeyindedir. Hiçbir ideolojiye ait ifade yer almamaktadır. Batmaz, (2020) yürüttüğü tez çalışmasında estetik ölçütler doğrultusunda farklı yazarlara ait 16 çocuk edebiyatı romanlarını incelemiş ve bunun neticesinde gelişim düzeyine uygun olma, çocuğa düşünme becerisi kazandırma, dil becerilerinin geliştirme durumlarını eserlerin büyük çoğunluğunda kısmen uygun bulmuştur. Dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olma, sanat algısı oluşturma ve öğretici olma durumlarının ise büyük çoğunluğunu çoğunlukla uygun bulmuştur. Türe uygun olma ve ideolojik söylemlerden uzak olma ölçütleriyse incelenen romanların tümünde karşılanmıştır. TRT Çocuk Dergisi kapsamında bakıldığında ideolojik söylemlerden uzak durma bakımından aynı sonuca ulaşıldığı görülmüştür. Bunun dışında iki çalışmada da dilin nitelikli olma durumu, dil gelişimini destekleme, düşünme becerisi kazandırma ölçütlerinden elde edilen bulgular benzer niteliktedir.

5.1. Öneriler

Estetik ölçütler, bir eserin olumlu ya da olumsuz özelliklerini, çocukların gelişimine sunacağı katkıları somut olarak sunma ve niteliği ortaya koymada önemli bir araç olduğundan öğretmenlerin ya da yazarların bütüncül bir bakış açısıyla yapıtları incelemesinde kolaylık sağlayacaktır. Yürütülen tez çalışması neticesinde çocukların sanatsal gelişimini destekleyecek, duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirecek, estetik bakış açısı kazandıracak ürünlerin artması adına, ders ve çocuk kitabı yazarlarının eserlerini, estetik ölçütler doğrultusunda oluşturmaları önerilebilir.

Dergilerin diğer eserlere kıyasla geniş bir kapsama sahip olduğu bu doğrultuda çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen yapısıyla ebeveyn ve öğretmenlerin çocuklara ilgileri doğrultusunda farklı dergileri takibi desteklemesi tavsiye edilebilir.

Çocukların okuma alışkanlığı kazanarak bu durumu bir kültür hâline getirmelerini destekleyecek, farklı yöntem ve tekniklerle okuma becerilerini geliştirmelerini sağlayacak, estetik ölçütlere uygun dergilerin sayısı arttırılarak okuma serüvenlerinin bir parçası haline getirilebilir. Bu doğrultuda çocukların, değişik metin türlerine yer veren renkli ve ilgi çekici dış yapı özelliklerine sahip, merak uyandıran ve okuma güdüsünü arttıracak dergilerle buluşturulması önerilebilir.

Estetik ölçütler doğrultusunda ise şu önerilerde bulunulabilir:

- Eserlerin çocukların gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak meydana getirilmesi onların çok yönlü gelişimlerinin desteklenmesine katkı sağlayacaktır.
- Dil gelişimleri adına eserlerin, dilin kurallarına ve gelişimine uygun olması bununla birlikte farklı temel dil becerilerini gözeten sanatsal zenginliğini yansıtan nitelikte olması sağlanabilir.
- Seçilecek konuların ve oluşturulacak kurguların çocukların dünyalarına uygun aynı zamanda da yaşamın içinden seçilmesiyle hem gerçekçi ve özgün hem de türünün özelliklerini yansıtacak şekilde oluşturulması bununla birlikte tüm yönleriyle tutarlı olmasının sağlanması ve sanat algısı oluşturması önerilebilir.
- Eserlerin, hem iç hem de dış yapısını oluşturan kapak, resimleme, kâğıt ve düzenlemesiyle bir bütün olduğu göz önünde bulundurularak oluşturulması sağlanabilir.
- Eserlerin, içeriğiyle çocuğun bilişsel süreçlerini aktif kılması ve farklı düşünme becerileri kazandırması noktasında onları destekleyecek nitelikte olması sağlanabilir.
- Eserlerin ideolojik ifadeler içermemek ve çocuğu doğrudan yönlendirmemekle birlikte eğitici olması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Açа, M., Gökalp, H., Kocakaplan, İ. **Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi**. İstanbul: Kesit Yayınları.(2011).

Akçay, A., Çelik, H. Türkçe Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin E-posta Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma. **Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi**. s.35 (2017): 165-178.

Aksan, D. **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim (Cilt III.)**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.(2015).

Altaylı, S. Atasözü ve Deyimler Arasındaki Farklar. **Karadeniz Araştırmaları Dergisi**. c.25. s.25 (2010): 125-134.

AnaBritannica. **AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi**. Ana Yayıncılık, *6*. İstanbul.(2004).

Arıcı, A. F. **Masalın Sesi**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.(2012).

_____.2016.Estetik Değer Oluşturmada Masalların Rolü: Türk Masalları Örneği. **Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c.18. s.2: 1017-1035.

_____.2018. **Çocuk Edebiyatı ve Kültürü**. Ankara: Pegem Akademi.

Arıcı, A. F., Ungan, S. **Çocuk Edebiyatında Türler**. Ankara: Doktorum Yayınları.(2009).

_____.2011."Çocuk Edebiyatı Türleri ve Çocuk Eğitimine Katkıları." ed. T. Şimşek. **Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Grafiker Yayınları.

Arıkan, Y., İnce Samur, A. Ö. Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi. **Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi - ÇEDED**. c.3. s.2 (2020): 181-202.

Artun, E. Türk Dünyası Destan Söyleme Geleneğinde Türkmen Destanlarının Yeri. **Kültür Ajans Yayınları**. (2011):1-8.

_____. **Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri**. Adana: Karahan Kitabevi.(2016).

Aslan, C., Bayraktar, A. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Farklı Sanatların Varlığına ve Sunuluş Biçimine İlişkin Bir İnceleme. **Dil Dergisi**. c.172. s.1 (2021): 7-29.

Atılgan, A. Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğun Sanat Eğitimi Sürecine Katkıları Bağlamında Bir İnceleme (Leo Lionni Örneği). **Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi - ÇEDED**. c.4. s.1 (2021): 80-111.

Aydoğdu, F., Samancı, O. Çocuklarda Duygusal Gelişim ve Başarı Arasındaki İlişkiler. **Akademik Bakış Dergisi**. s.56. (2016): 625-633.

Aytan, T., Güney, N. **Türkçe Öğretiminde Aktif Öğrenme Uygulamaları (Dinleme Becerisi)**. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.(2012).

Aytaş, G. Edebi Türlerden Yararlanma. **Milli Eğitim Dergisi**.(2006).

Aytekin, H. **Çocuk ve Gençlik Edebiyatı**. Ankara: Anı Yayıncılık.(2016).

Bağcı, H. "Yazılı Anlatım ve Unsurları". ed. M. Özbay , **Yazma Eğitimi** (89-130). Ankara: Pegem Akademi.(2015).

Banarlı, N. S. **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I.** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.(2016).

Batmaz, Ö. (2020). Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Estetik Ölçütler Bakımından İncelenmesi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Batur, Z., Şaşmaz, E. Devlet Tiyatrolarında Oynanan Çocuk Tiyatro Oyunlarında Değer Eğitimi ve Bu Oyunların Türkçe Öğretimine Katkısı. **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**. c.7. s.4 (2018): 2518-2550.

Bolla, P. d. **Sanat ve Estetik**. (K. Koş, Çev.) istanbul: Ayrıntı Yayınları.(2020).

Boyacı, Ş. D., Güner, M. Türkçe Dersinde Teknolojik Otantik Ortamın Kullanılmasına Dair Öğrenci veÖğretmen Görüşleri. **Anadolu Journal of Educational Sciences International**. c.7. s.1 (2017):35-71.

Bozkurt, N. **Sanat ve Estetik Kuramları**. İstanbul: Ara Yayıncılık.(1992).

Can, D. T. **Çocuk Edebiyatı Giriş**. Konya: Eğitim Yayınevi.(2014).

Canlı, S. Türkçe Ders Kitaplarına Seçilecek Metinlerin Belirlenmesinde Çocuğa Görelik İlkesi. **Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi**. c.1. s.1 (2015): 98-123.

Coşkun, H., Çetinkaya, V. Öğretmen Görüşlerine Göre Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Edebî Zevk ve Hoşa Giderlik Açısından Değerlendirilmesi. **Türk Kültürü ve Medeniyeti Araştırmaları Dergisi**. c.1. s.1 (2020): 255-272.

Creswell, J. W. **Eğitim Araştırmaları**. (A. Avcu, D. Eryiğit, D. Dinçer, E. Bakiler, G. Alçekiç, H. Ekşi, et al., Çev.) İstanbul: edam.(2017).

Çer, E. Türkçe Öğretiminde Çocuğa Görelik İlkesine Uygun Edebiyat Yapıtlarının Önemi. **İlköğretim Online**, c.15. s.4 (2016): 1399-1410.

Çerçi, A. Çocuk ve Mektup. **Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları**, c.7. s.1 (2019): 15-24.

Çetişli, İ. "Edebiyat Eğitimi" nde "Edebi Metin" in Yeri ve Anlamı. **Milli Eğitim Dergisi**, c.34. s.169. (2006).

_____.2011.**Edebiyat Sanatı ve Bilimi**. Ankara: Akçağ Yayınları.

Çınar, B., Karahan, L. Reklam Dilinde Kullanılan Edebi Sanatlar. **Turkish Studies**, c.4. (2009): 891-916.

Çınar, Ş. Blog: "Metnin Dönüşümü ve Türün Sosyal Boyutu". ed. E. Saka, A. Sayan, & V. Görgülü, **Yeni Medya Çalışmaları** *II*. Taş Mektep Yayıncılık.(2014).

Çınarcı, M. N. Aşık Çelebi'den Faruk Nafiz'e Duvar Şiirleri. **International Journal of Languages' Education and Teaching**, c.2. s.3 (2014): 79-87.

Demir, A. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programında Bir Alt-Alan Olarak 'Estetik' ve 'Estetik Eğitimi'. **International Journal of Languages' Education and Teaching**. c.6. (2018): 1-16.

Demiray, K. **Türkçe Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Maarif Basımevi.(1954).

Demirdal, A. (2019,). Çocuk Dergilerinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi. Niğde: Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demirel, Ş., Deniz, H. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Şiirlerin Çocuğa Görelik Ölçütlerine Göre İncelenmesi. **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**. c.10. s.2 (2021): 720-740.

Devellioğlu, F. **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.(2015).

Dilidüzgün, S. **Çağdaş Çocuk Yazını**. Ankara: Tudem Yayınları.(2018).

Dilidüzgün, Ş. Türkçe Öğretiminde Haber Metinleri-Metin Yapısı Bağlamında Etkinlik Oluşturma. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**, c.2. s.3 (2014): 89-100.

Doğan, D. M. **Doğan Büyük Türkçe Sözlük**. Ankara: Yazar Yayınları.(2011).

Duman, B., Yakar, A. Öğretime Yönelik Duyuşsal Farkındalık Ölçeği. **Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE**. c.4. (2017): 200-229.

Duymaz, R. Cahit Sıktı Tarancı'nın Estetiği: 1.Estetik Obje/Sanat Eseri. **Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, c.1. s.1 (2011): 51-62.

Edman, I. **Sanat ve İnsan Estetiğe Giriş**. (T. Oğuzkan, Çev.) İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.(1966).

Ercan, C. A. Örnek Masal Çözümlemesi İle Halk Ve Sanatsal Masal Arasındaki Farklılıklar. **Doğu Esintileri Dergisi**. s.12 (2020): 175-191.

Ergene, O. MEÜ Eğitim Fakültesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Dersindeki Uygulamalarda Belirlenen Yanlışları Üzerine Bir Değerlendirme (Dilekçe Metinleri). **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** c.9. s.1 (2013): 296-312.

Ergin, M. **Türk Dil Bilgisi**. İstanbul: Bayrak Basım/ Yayım/ Tanıtım.(2013).

Göçer, A. Türkçe Öğretiminde Çok Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebi Ürünlerden Yararlanma. **TÜBAR**, s.27 (2010): 341-369.

_____. 2016.**Yazma Eğitimi**. Ankara: Pegem Akademi.

Gökdai, H. (2020). TRT Çocuk Dergisinde Fantastik Ögeler. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gökşen, E. N. **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız**. İstanbul: Okat Yayınevi.(1966).

Gömleksiz, M. N., Kan, A. Ü. Eğitimde Duyuşsal Boyut ve Duyuşsal Öğrenme. **Turkish Studies**. c.7. s.1 (2012): 1159-1177.

Gültekin, T. Sanat Eğitiminde Estetik Değerlerin Gelişimi Sürecinde Çocuk ve İletişim. **Akademik Bakış Dergisi**. c.24. s.24 (2011): 1-14.

Günay, D. Tiyatro Göstergebilimi. **Dilbilim Araştırmaları Dergisi**. (1999): 111-123.

Gündüz, O., Şimşek, T. **Uygulamalı Okuma Eğitimi El Kitabı**. Ankara: Grafiker Yayınları.(2011).

_____.2014. **Anlatma Teknikleri 2 Uygulamalı Dinleme Eğitimi El Kitabı**. Ankara: Grafiker Yayınları.

Güneş, F. Öğrencilerin Düşünme Becerilerini Geliştirme. **TÜBAR**. s.32 (2012): 127-146.

_____.2013. Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c.1. s.1: 1-12.

_____.2020. Çocuk Tekerlemeleri. **Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi**. c.5. s.1: 1-21.

_____.2021. Çocuk Bilmeceleri. **Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi**. c.6. s.1: 11-40.

Güzel, A., Torun, A. **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**. Ankara: Akçağ Yayınları.(2017).

Harmancı, A. Vecizeleriyle Tanpınar. **The Journal of Academic Social Science Studies**, s.6 (2013): 537-543.

Hegel, G. **Estetik (Seçilmiş Metinler)**. (N. Bozkurt, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.(1982).

Ilıcak, N. G., Bal, F. Masal Terapinin Anaokulu Öğrencilerinin Sosyal İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)**, c.6. s.3 (2019): 517-533.

İpek, G. K. Yürekdede ile Padişah Adlı Masalın Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi.**Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi**, c.2. s.1 (2019): 47-60.

İşcan, A. (2004). İlköğretim İkinci Kademe Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü. Konya: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İşcan, A., Efendioğlu, S., Ada , Ş. Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Edebi Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü. **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, c.2. s.1 (2007): 59-76.

Kabaklı, A. **Türk Edebiyatı I.** İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.(2008).

Kanter, B. Etik ve Estetik Bağlamında Çocuk Edebiyatının Sosyolojik Boyutu. **Türk Dili Dergisi**. (2014): 569-575.

Karagöl, E. Çocuklarda Dinleme Becerisinin Geliştirilmesi. ed. Ö. Çangal, M. E. Çelik, **Çocuklara Türkçe Öğretimi**. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (2021).

Karakaş, R. Akın, E. Yazım Kuralları Öğretiminde Duvar Yazılarından Yararlanma. **Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. c.6 s.5 (2018): 647–654.

Karakuş, N. **Edebi Metinlerle Türkçe Öğretimi**. Ankara: Eğiten Kitap.(2018).

Kardaş, S., Kardaş, M. N. "Çocuğun Beden, Zihin, Dil Gelişimi ve Çocuk Edebiyatının Dil Gelişiminde Önemi". ed. M. Tunagür, & M. N. Kardaş, **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.(2021).

Kıbrıs, İ. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları.(2006).

Koç, E. Felsefe ve Edebiyat. **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, c.5. s.1 (2015):105-118.

Komisyon. **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler Cilt 2.** Dergah Yayınları.(1977).

Konuk, S. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Alışılmamış Metin Türlerini Tanıyalım. **Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi**, c.7. s.4 (2018): 428-452.

Korkmaz, İ. İşlevsel Bir Metin Türü Olarak Kullanma Kılavuzları. **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, c.18. s.1 (2016):21-36.

Kuş, G., Uslu, Z. Masal Çevirisinde Eşdeğerlik Sorunu: Grimm Kardeşler'in Altı Kuğu Masalı Örneğinde Bir İnceleme. **The Journal of Academic Social Science Studies**. s.6 (2013): 433-453.

Kuyumcu, N. (2010). Eğitimde Tiyatro ve Gençler. **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, c.19 s.1 (2010): 156-165.

Lukens, R. J., Smith, J. J., Coffel, C. M. **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış**. İstanbul: Erdem Yayınları.(2021).

Macit, M., Soldan, U. **Edebiyat Bilgi ve Teorileri El Kitabı**. Ankara: Grafiker Yayınları.(2013).

MEB, T. **Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)**. Ankara.(2019).

Nişancı, İ. Türkçe Şarkıların Dil Öğretiminde Kullanımı. **Albania UTEK**. (2015): 1-15.

Odacı, S. Türk Edebiyatında Sohbet Türü Üzerine Bazı Görüşler. **Türkbilig**. s.2 (2001): 92-96.

Oğuzkan, F. Çocuk Edebiyatı Türleri. ed. M. R. Şirin. **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.(2000).

_____.2013. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Orhun, B. D. (2019). Çocuk Edebiyatında Estetik Ölçütlerin Belirlenmesi ve Bir Çocuk Edebiyatı Kitabının Estetik Ölçütler Açısından Değerlendirilmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Otmar, Ö., Erdem, A. Yalvaç Ural'ın Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Hayvan Sevgisi Değeri. **Değerler Eğitimi Dergisi**. c.17. s.37 (2019): 7-34.

Özcan, A., & Şentürk, G. Etkili Broşür Tasarlama ve Basımının İncelenmesi. **Fine Arts**.c.12. s.1 (2017):1-16.

Özdemir, E. **Anlatım Sanatı**. Ankara: Bilgi Yayınevi.(2014a).

_____.2014b. **Edebiyat Sözlüğü**. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Özkan, M., Tören, H., Esin, O. **Yüksek Öğretimde Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım**. İstanbul: Filiz Kitabevi. (2013).

Özot, G. S. Çocuk Edebiyatında Sanat ve Değerler Eğitiminin Sorgulanması. ***Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi***. c.24. s.2 (2020): 205-216.

Püsküllüoğlu, A. **Türkçe Sözlük**. Ankara: Arkadaş Yayınevi.(2012).

Sakaoğlu, S. **Türk Masalları**. Ankara: Akçağ Yayınları.(2020).

Sarıyüce, H. L. **Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi 1.** İstanbul: Nar Yayınları.(2012).

Sever, S. **Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü**. Ankara: Tudem.(2015).

_____.2017. **Çocuk ve Edebiyat**. Ankara: Tudem.

Sever, S., Kaya, Z., Aslan, C **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi**. Ankara: Tudem Yayınları,(2017).

Sinan, A. T. Deyim Kavramı Üzerine Notlar-I. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. c.18 s.2 (2008): 91-98.

Sınar, A. Türkiye' de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları. **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**. s.7 (2006): 175-225.

Somer, Ş. N., Keskin, İ. Bir Bilgi Kaynağı Olarak Efemera ve Türleri. **Bilgi Dünyası**. c.13. s.2 (2012): 437-456.

Sungur, S. Kaybolan Bir Kutlama Ritüeli ve Bir İletişim Aracı Olarak Kartpostal. **New World Sciences Academy**. c.6. s.4 (2011): 829-856.

Şahbaz, N. K. Çocuk Edebiyatında İhmal Edilmiş Bir Edebi Tür:Deneme. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c.9. s.15 (2008): 189–203 .

Şahin, Y. **Okuma Eğitimi**. Konya: Eğitim Akademi Yayınları, (2011).

Şimşek, T. Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön Söz. **Türk Dili**, (2014):15-58.

Şirin, M. R. Kim Çocuk Edebiyatı Yazarıdır? "Hangi Dil? Pedagojik mi, Estetik mi?". **Türk Dili**, (2015):149-164.

_____.2021. **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış -Çocuk Edebiyatı Ne Değildir?** İstanbul: Uçan At Yayınları.

Tanju, E. H. "Edebi Türler Açısından Çocuk Edebiyatı". ed. M. Gönen. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Eğiten Kitap.(2013).

Taşkesen, M. (2019). Özdemir Asaf' ın Şiirlerinde Estetik Unsurlar. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TDK. **Türkçe Sözlük**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, (2011).

Temizyürek, F. Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi. **TÜBAR**, s.13 (2003): 161-167.

Timuçin, A. **Estetik**. İstanbul: Bulut Yayınları, (2017).

Tırıl, M. (2016). İlköğretim 5. - 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin, Öğrencilerin Estetik Gelişimine Katkısı ve Türkçe Öğretim Programına Uygunluğu. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Topaloğlu, A. **Türkçe Sözlük**. İstanbul: Kapı Yayınları, (2014).

Torusdağ, G., Aydın, İ. **Metindilbilim ve Örnek Metin Çözümlemeleri**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, (2020).

Tosyalı, H., Sütçü, C. S. Sağlık İletişiminde Sosyal Medya Kullanımının Bireyler Üzerindeki Etkileri. **Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, c.3. s.2 (2016):3-22.

Tuna, S. Estetik Algı ve Beğeni Gelişimi Açısından, İlköğretimde Sanat Eleştirisi Öğretimi. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, c.40. s.01 (2007):121-133.

Tunagür, M. "Yazınsal Çocuk Edebiyatı Türleri (Roman, Hikaye, Şiir, Gezi Yazısı, Deneme, Anı, Tiyatro, Biyografi)". ed. M. Tunagür, M. N. Kardaş **Çocuk Edebiyatı.** Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, (2021).

Tunalı, İ. **Estetik Beğeni**. İstanbul: Say Yayınları, (1983).

_____. 1998. **Estetik**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tuncer, N. "Çizgi Roman". ed. M. R. Şirin. **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları (2000).

Uçan, H. Edebiyat Eğitimi, Estetik Bir Hazzın Edinimi, Okumanın Alışkanlığa Dönüştürülmesi ve Yazınsal Kuramlar. **Milli Eğitim Dergisi**. c.34. s.169 (2006).

Ulutaş, M. "Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Tiyatro Metinlerinden Yararlanma". **Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi**, c.2. s.2 (2018): 104-125.

Ungan, S. "Çocuklara Yönelik Dil Gereçleri ve Çocuk Gelişimine Katkıları". **Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı.** ed. T, Şimşek. Ankara: Grafiker Yayınları, (2011).

Ungan, S., Arıcı, A. F., Şimşek, T. "Çocuk Edebiyatının Kaynakları". **Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı**. ed. T. Şimşek. Ankara: Grafiker Yayınları, (2011).

Ünal, F. T., Altın, H. "Üniversite Öğrencilerinin Dilekçe Yazım Yanlışları Üzerine Bir İnceleme." **Turkish Studies**. c.12 s.6 (2017): 741-760.

Ünlüer, E. (2017). Estetik Eğitim Programının Beş Yaş Çocukların Estetik Yargı Ve Görsel Algı Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Valiyeva, E. "Blogların Dijital İletişiminde Dil Özellikleri". **International Journal of Cultural and Social Studies**. c.4. s.1 (2018): 260-282.

Vural, F. G. "Türk Kültürünün Aynası: Türküler". **New World Sciences Academy**. c.6. s.3 (2011): 397-411.

www.trtcocuk.net.tr. [12 01, 2021].

Yalçın, A., Aytaş, G. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Akçağ Yayınları, 2017.

Yaşar, F. Ö. "Mizahta Uyumsuzluk Bağlamında Tekerlemeler". **Zeitschrift für die Welt der Türken**. c.2. s.1 (2010): 49-57.

Yegen, Ü. "Estetik ve Çocuk Edebiyatı İlişkisi". **Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c.2. s.1 (2013): 240 – 252.

Yelten, M., Özkan, M. **Türkçe' nin Sözlüğü**. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı, 2002.

Yıldırım, Ali, Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

EKLER

Ek 1: Araştırmanın İnceleme Nesnelerinde Yer Alan Dergilerin Listesi

1. TRT Çocuk Dergisi 2021 Ocak Ayı Sayı:124
2. TRT Çocuk Dergisi 2021 Şubat Ayı Sayı: 125
3. TRT Çocuk Dergisi 2021 Mart Ayı Sayı:126
4. TRT Çocuk Dergisi 2021 Nisan Ayı Sayı:127
5. TRT Çocuk Dergisi 2021 Mayıs Ayı Sayı:128
6. TRT Çocuk Dergisi 2021 Haziran Ayı Sayı:129
7. TRT Çocuk Dergisi 2021 Temmuz Ayı Sayı:130
8. TRT Çocuk Dergisi 2021 Ağustos Ayı Sayı:131
9. TRT Çocuk Dergisi 2021 Eylül Ayı Sayı:132
10. TRT Çocuk Dergisi 2021 Ekim Ayı Sayı:133
11. TRT Çocuk Dergisi 2021 Kasım Ayı Sayı:134
12. TRT Çocuk Dergisi 2021 Aralık Ayı Sayı:135

Ek 2: Çocuk Edebiyatında Estetik Ölçütler Kontrol Listesi

ÇOCUK EDEBİYATINDA ESTETİK ÖLÇÜTLER			
1. ESERİN ÇOCUĞUN GELİŞİM DÜZEYİNE UYGUN OLMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
1.1. Eser çocuğun duyuşsal gelişimine uygundur.			
1.1.1.Eser değerleri kazandırır.			
1.1.2.Eser yaşama ilişkin olumlu bakış açısı kazandırır.			
1.1.3.Eser çocuğun hayal kurmasını sağlar.			
1.1.4.Eser çocuğun empati kurmasını sağlar			
1.1.5.Eser samimidir.			
1.1.6.Eser çocuğu şiddete yöneltmez.			
1.2. Eser çocuğun bilişsel gelişimine uygundur.			
1.3.Eser çocuğun dil gelişimine uygundur.			
1.4.Eser çocuğun kişilik gelişimine uygundur.			
2. ESERİN DİLİNİN NİTELİKLİ OLMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
2.1. Eserde ahenk, uyum, müzik, ritim, şiirsellik özellikleri bulunur.			
2.2. Eser didaktik bir dilden uzaktır.			
2.3. Eserde söz sanatları bulunur.			
2.4. Eserin dili açık ve yalındır.			
2.5. Eser akıcıdır.			
3.ESERİN KONUSUNUN, KURGUSUNUN NİTELİKLİ OLMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
3.1. Kurgu yaşamla iç içedir.			
3.2. Kurgu mizah içerir.			

3.3. Kurgu özgündür.			
3.4. Kurgu çocuğu şaşırtacak sürprizler içerir.			
3.5. Kurgu gerçekçidir.			
4.ESERİN ÇOCUĞA DÜŞÜNME BECERİSİ KAZANDIRMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
4.1. Eser çocuğun çıkarımda bulunmasını sağlar.			
4.2.Eser farklı bakış açıları içerir.			
4.3. Eser çocuğu sorgulamaya yönlendirir.			
4.4. Eser ön yargıdan uzaktır.			
4.5 Eser dogmatik iletilerden uzaktır.			
4.6 Eser çocuğun problemleriyle yüzleşmesini sağlar.			
4.7. Eser çocuğun neden sonuç ilişkisi kurmasını sağlar			
4.8. Eser çocukta merak uyandırır.			
5.ESERİN DIŞ YAPI ÖZELLİKLERİNİN NİTELİKLİ OLMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
5.1.Eserin resimleri niteliklidir.			
5.2.Eserin kapağı niteliklidir.			
5.3. Eserin kâğıt cinsi niteliklidir.			
5.4.Eserin sayfa düzeni niteliklidir.			
6.ESERİN ÇOCUĞUN DİL BECERİLERİNİ GELİŞTİRME DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
6.1.Eser görsel okuma becerisini geliştirir.			
6.2. Eser okuma becerisini geliştirir.			
6.3.Eser yazma becerisini geliştirir.			
6.4.Eser konuşma becerisini geliştirir.			
6.5. Eserin dinleme becerisini geliştirir			

7. ESERİN DİL, ANLATIM, KONU, BİÇİM VB. ÖZELLİKLER AÇISINDAN TUTARLI OLMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
7.1. Eser dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlıdır.			
8. ESERİN ÇOCUKTA SANAT ALGISI OLUŞTURMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
8.1 Eser çocukta sanat algısı oluşturur.			
9. ESERİN TÜRÜNE ÖZGÜ ÖZELLİKLER TAŞIMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
9.1 Eser türüne özgü özellikler taşır.			
10. ESERİN ÖĞRETİCİ OLMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
10.1. Eser öğreticidir.			
11. ESERİN İDEOLOJİK SÖYLEMLERDEN UZAK OLMA DURUMU	EVET	KISMEN	HAYIR
11. 1. Eser ideolojik söylemlerden uzaktır.			